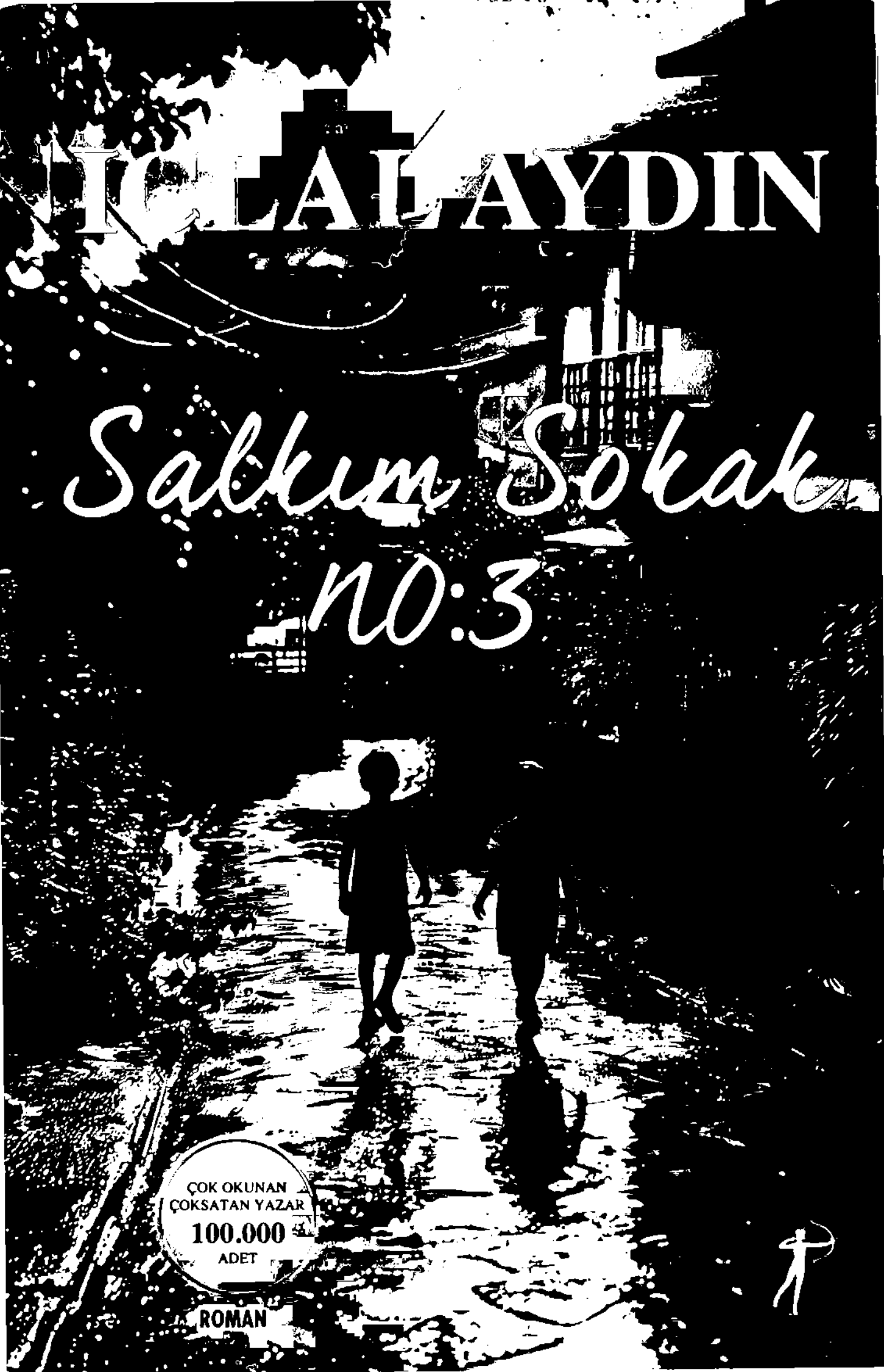
İLAL AYDIN

Sakkum Sokak no:3

ÇOK OKUNAN
ÇOKSATAN YAZAR
100.000
ADET

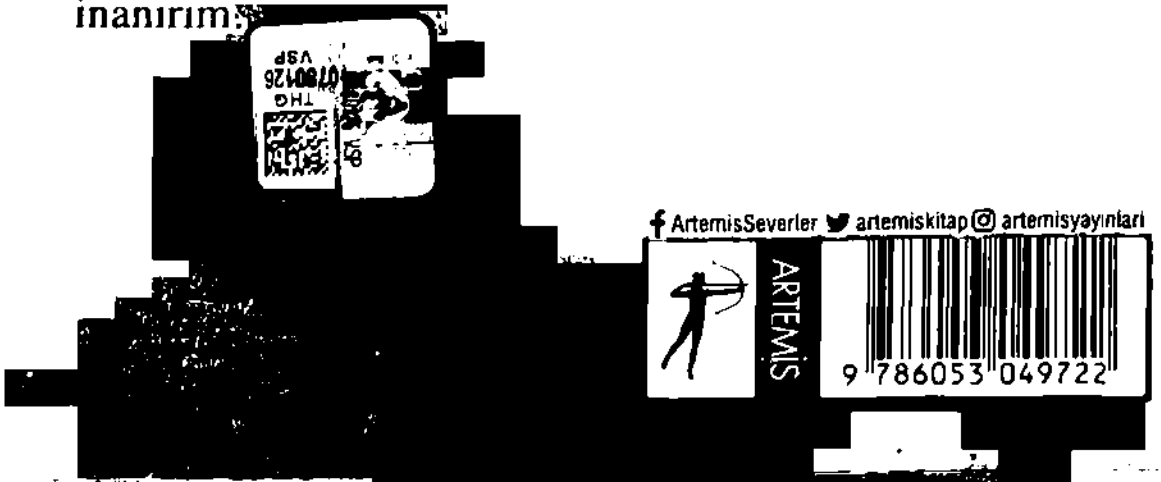
ROMAN

Salkım Sokak No:3

Her şeye güldüğümüz mutlu yıllardı. Biz çocuktuk, anne babalarımız da gençti. Başkaları yaşlanır, başkaları eksilir sanırdık. Biz değil, başkaları... Salkım Sokak ve "bizimkiler" dokunsam canlanacak bir fotoğraf gibi...

Kalabalık göçmen ailelerin iç içe yaşadığı, küçücük evlere dünyanın en bereketli sofralarının sığdığı; tertemiz, umutlu, erkenci insanların birbiriyle derdini ve ekmeğini paylaştığı, İzmir'de gizlenmiş bir harikalar dünyasıydı sanki o sokak. Solmayan renkleri, çiçekleri, coşkusu, bulaşıcı neşesi, Boşnak halayları, İzmir zeybekleri, Rumeli türküleri, şenlikli kutlamaları ile geldikleri yeri yuvaya dönüştüren insanların inancıyla kurulan bu dünya büyüttü bizi.

Eksik yapbozumun tüm parçalarını saklayan, yetişkinliğimize liman olan bu sokağın hikâyesine gidenler, kalanlar, yaşananlar, hatıralar da dâhildi ve hepsi anlatılmalıydı... Çünkü ben bir mahalle çocuğuyum, bilek-yürek gücüne ve kahramanların "geçmiş" değil "geniş" zamanlarda yaşadığına inanırım.

ARTEMİS YAYINLARI

YAYIN NO: 2509

SALKIM SOKAK NO: 3
İclal Aydın

Yayın Yönetmeni: Yusuf Tan
Yayına Hazırlayan: Yeliz Üslü
Editör: Tolga Meriç
Son Okuma: Zikriye Eliter
Kapak Tasarımı: Ayşe Asmin Gündoğdu
Sayfa Tasarımı: Muzaffer Aysu

1. Basım: Haziran 2024
ISBN: 978-605-304-972-2
Sertifika No: 43949

© İclal Aydın, 2024

Bu kitabın Türkçe yayın hakları Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti.'ne aittir. Yayınevinden izin alınmadan kısmen ya da tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Bu kitapta yer alan tüm karakterler ve olaylar kurgudur. Gerçek kişi, kurum ve olaylarla ilgisi yoktur.

ARTEMİS YAYINLARI
Ticarethane Sokak No: 15 Cağaloğlu / İstanbul
Tel: (212) 513 34 20-21 Faks: (212) 512 33 76
e-posta: editor@artemisyayinlari.com – www.artemisyayinlari.com

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sitesi No: 4 Bayrampaşa / İstanbul
Tel: (212) 674 97 23 Faks: (212) 674 97 29 Sertifika No: 45099

Artemis Yayınları, Alfa Yayın Grubu'nun tescilli markasıdır.

İCLAL AYDIN

SALKIM SOKAK NO: 3

ARTEMİS YAYINLARI

[illegible]

SALINAN

SOKAN

NO: 3

BİRİNCİ BÖLÜM

Küçük Küçük Evler

Çiçekli basma elbiseler giyerdi. Kısa kollu, önden düğmeli. Gül memesinin çatalı görünürdü düğmelerinin arasından. Elbiselerini kendi dikerdi. Öğleden sonraları kapı önüne attığı minderinde hem radyosunu dinler hem de kanaviçesini işlerdi. Amina abla...

Bütün dünyayı keşfetmeye meraklı gözlerimizin, gördüklerini ayıklamadan, ayırmadan, tertemiz, boş çocuk hafızamıza attığı o en ışıklı günlerdi. Amina ablanın ilikle zar zor kavuşan düğmelerinin arasından bir görünüp bir kaybolan pembe beyaz tenine gözüm takılırdı. Gözüm takıldıkça utanırdım ama utançla kaçırdığım gözüm sözümü dinlemez, kendi bildiğini okur, gider yine Amina ablanın düğmelerini bulurdu. Oradan da kulağındaki altın küpelere çıkardı hemen. Uçlarındaki minicik topların sallanışı ne de yaraşırdı ona. Hiç çıkarmazdı küpelerini. Sırtına dökülen uzun sarı saçlarını yeşil yemenilerle toplardı. Ona bakmak neden bu kadar güzel ve engellenemez bir eylemdi, hiçbir fikrim yoktu. Tek katlı evlerinin önce teras ve bahçe taşlarını yıkardı sabahları. Sonra da kırmızı kovaya

doldurduğu sabunlu suyu bahçe kapısının önünden dışarı döker, sokağın onlara düşen kısmını temizlemeye koyulurdu. Büyülenmiş gibi izlerdim bileğindeki bilezikleri şıngırdatmasını, uçuşan eteklerini. Yıkama işleri bitince kapının önündeki tahta sedire annesini oturtur, görmeyen gözleriyle ezberden ördüğü örgüsünü verirdi eline. Babalarının erken ölümünden sonra ailenin geçim kaynağı çorbacı-köfteci dükkânının başına geçen abileri sabah kuşlar ötmeden yola düşerdi.

Amina abla, abilerinin annesi, annesinin de kaybolmuş gözleriydi. Annesini emanet edeceği hayırlı bir gelin evlerine girmeden evlenmeyeceğini söyler, kısmetlerini belirsiz bir tarihe dek beklemeye gönderirdi. "Abileri ömür boyu evlenemez de o hayırlı gelin de evlerine giremez inşallah!" diye dua ederdim. "Beklediği biri var herhalde. Yoksa bu kadar güzel bir kız bu yaşa kadar niye evde kalsın?" derdi bazı komşular, bir yudum çayla bir ısırık börek arasında. Hayatı bizden öncekilerin kavram ve tutumları ile tanımaya başladığımız o yaşlarda kaydettiklerimiz ne önemli aslında. "Evde kalmak" benim için o sokaktaki yaşamımız başlayana kadar "okula ya da işe gitmemek" demekti. Bunu ilk duyduğumda, "Okula mı gitmemiş?" diye sormuştum meraklı meraklı. "Dünya evine girmemiş," diye gülüşmüşlerdi. Amina ablaların evi ne eviydi peki? Duygular ve sözler arasında düşe kalka büyüdüğüm, içimde sorular büyüttüğüm, bulduğum yanıtların kimini kaybettiğim ve çok ama çok özlediğim o sokak...

Kalabalık ailelerin iç içe yaşadığı, bahçesi büyük, kendi küçük müstakil evlerden oluşurdu Salkım Sokak ve neşeli bir rüya gibi başlardı her sabah. Çeşit çeşit çiçeklerle dolu, en az bir meyve ağacının mutlu mutlu salındığı o

bahçelerin hemen hepsinde maydanoz, nane, biber gibi mutfak bitkilerinin yetiştirildiği minicik de bir bostan olurdu. Bahçe kapılarını saran mor salkımlar, kalın muşamba örtülü hantal tahta masalar ve nakışlı minderlerle dolu sedirleri gölgeleyen asma ağaçları hemen her evde benzer bir yaşam olduğunu anlatırdı. Kapılarının önünü yıkayan, hızını alamayıp hortumu bahçe duvarından evin dış cephesine çeviren, "Hazır sokağı yıkamışken şu evin çatısını da pırıl pırıl edeyim güzelce," diyen, Amina abla gibi erkenci, temiz, altın küpeli, bol bilezikli, şen şakrak komşu kadınlar ulu bir ağacın dallarını, gövdesini kaplayan kelebeklere benzerdi.

Topluca hareket eden, her hareketleri renkli büyük bir bulut gibi göğü kaplayan, mahallenin üzerine yağmur gibi mutluluk dağıtan çok çalışkan, her yeni güne özenli ve sevecen insanlardı. El birliğiyle kurdukları bu ışıltılı düzen sayesinde sokağımız o kadar temiz olurdu ki babam, "Bazen, işten dönerken sokağın başında ayakkabılarımı çıkarsam mı diye düşünüyorum vallahi. Helal olsun şu insanlara!" derdi.

Babam dürüstlüğü ve disiplini çok takdir edilen bir polis memuruydu. Annem liseden sonra daktilo kursuna gitmiş ve bir yıl kadar adliyede kâtibe olarak çalışmış. O senenin sonunda babamla birbirlerine âşık olup kısa sürede evlenmişler. Annem narin bir genç kız, babam kapı gibi bir delikanlıymış. Daha aşklarının birinci ayında babamın Malatya'ya tayini çıkmış. "Ya ayrılık ya evlilik," demiş babam, anneme. Annem de evliliği seçmiş. Konya'da başlayan aşkları onlar şehir şehir dolaşırken iki de çocukla taçlanmış. "İlk çocuk biraz acemiliğimize geldi," derdi babam.

Bunu o kadar çok dile getirirdi ki acemilikle ne yapmış olabilirler diye düşünürdüm. Yani bir şeyler mi eksikti bende? Burnum mu tam istediği gibi olmamıştı? Matematikte çok iyi değilim diye mi böyle söylüyordu? "Valla bu çocuk tam istediğimiz gibi çıkmadı. Biz de ustalık eserimiz olarak dört sene sonra küçük oğlanı yaptık" mı demek istiyordu? (Al sana, içimde büyüyen bir soru daha!)

Babamın ve annemin emeklerini boşa çıkarmamak için çok başarılı, "vatana, millete ve tabii ailemize hayırlı bir evlat" olmakla yükümlü iki erkek kardeşin büyüğüydüm. Her sabah bu duayla yolcu ederdi annem bizi. Elimden geleni yapıyordum. Acemiliklerine gelmiş olsam da sonuç şahane olabilirdi. Bir gün benimle gurur duymalarını çok istiyordum.

İlkokul dördüncü sınıfı bitirdiğim yılın yaz başıydı. Babam Ankara'daki son meslek içi eğitimini tamamlamış, terfi ederek İzmir'e tayin olmuştu. Karnelerimizi almamızı beklemiştik taşınmak için. Babam nakliye kamyonuyla önden gidecek, eşyayı indirip bizi otogarda karşılayacaktı. Lojmandaki evimizi boşalttığımız için son gece annem ve kardeşimle misafirhanede kalmış, sabah otobüse binip İzmir'e doğru yola koyulmuştuk. İki koltuk almıştı babam. Üçümüz sıkış tepiş gidiyorduk ama keyfimiz yerindeydi.

Önce çok güzeldi yollar, ağaçlar. Kardeşimle uydurduğumuz oyunları oynuyorduk. Acıktık. Annemin misafirhanenin kahvaltı salonunda hazırladığı ekmek arası haşlanmış yumurta ve peynir ile terminaldeki büfeden aldığı şeftalili meyve sularımızı mideye indirdik. Kahverengi meyve suyu şişesiyle hayali flüt çaldık. Dudağımızı şişeye sıkıştırdık filan. Sıkıldık. Sürekli, "Daha ne kadar kaldı?" diye sorup

duruyorduk anneme. Sonra kardeşimi otobüs tuttu. O kusmasa ben de kusmazdım valla. Önce o başladı. Onu görünce ben de fena oldum. Annem, içini dışına çıkarmakta da yarışan iki erkek çocuğun hangisine torba yetiştireceğinin, neyi silip nereyi temizleyeceğinin telaşıyla perişandı. Küçük midelerimizden beklenmeyecek bir sürekliliği vardı eylemlerimizin. İlk mola yerinde elimizi yüzümüzü yıkamak için girdiğimiz tuvaletin kokusu bizi daha da beter hale getirmişti. Kadıncağızın eteklerine tutunmuş, zırıl zırıl ağlıyorduk. Annem muavine indirttiği valizden yedek kıyafetlerimizi çıkardı. Kirlenenleri otobüsün camını yıkayan adamın hortumuyla suya tuttu. Hepsini bir torbaya koydu. Bütün bunlar olurken mola süresi bitmiş, otobüs hareket etmek için bizi beklemişti. Şoför vakit kaybettirdik diye söylendi anneme.

Sonra yola koyulduk ama bize kızan şoföre Allah cezasını şak diye verdi ve otobüs bozuldu. Annemin canını sıkmasaydı bunlar olmayacaktı işte. Biz de ne zaman söz dinlemesek mutlaka ya düşerdik, ya bir şey olurdu. Annem de derdi ki, "Bak, sözümü dinlemediniz, Allah cezanızı şak diye kesti işte!"

Muavinle şoför arabayı tamir edemeyip kavgaya tutuştular. 1 numarada oturan kadın hiç durmadan sigara içti. Arkasında oturan teyze, "Yakma artık! Canımıza yetti!" dedi. Muavin, "Abla çıkın da az hava alın. İşimiz sürecek daha," diye önce sigaracı kadını, sonra herkesi indirdi otobüsten. Hava çok sıcaktı. Gördün mü işte, bize kızarlarken şimdi arıza yüzünden bekliyordu hepsi. Tüm yolcular susadık. Bagajdaki suyun hepsini bitirdik. Sonunda aynı firmanın bir sonraki otobüsü yetişti de kurtulduk. Onun muavini bizim otobüsü tamir etmeyi başardı.

Tam yola çıktık, herkes sakinleşti derken, kardeşim, "Benim kakam geldi," dedi. Annem muavini çağırdı. "Durmamız lazım, çocuk kaka yapacak," dedi. Muavin dünyaya geldiğine bin pişman, "Abla demin niye yapmadı ya? Üç saat bekledik tarla kenarında. Acık tutsun kendini, yarım saat sonra mola yerine varacağız zaten," dedi öfleyerek.

Annem, "Kardeşim, çocuk bu! O zaman yokmuş, şimdi var. Tutamaz yetişkin insan gibi. Sabahtan beri kusuyor zaten, bir de altına mı etsin?" diye terslendi. Şoför söylene söylene bir tarla kenarına yanaştı. Otobüs tıslaya tıslaya durdu. Şoför vites kolunu üç kez çekti, tıraak tırrak tıraak... Otobüstekiler, "Ne oldu? Niye durduk yine?" diye söylenirken, annem ellerimizden çekiştire çekiştire indirdi bizi. Otların arkasında, otobüstekilerin bizi göremeyeceği bir köşe gösterdi. "Hadi! Beni çıldırtmadan yapın kakanızı, çişinizi!" dedi.

"Benim yok," dedim.

Annem öyle bir baktı ki bana, olsa da olmasa da derhal pantolonu indirip yere çökmem gerektiğini anladım. Kardeşim biraz bekledikten sonra hiçbir eylem gerçekleştirmeden ayağa dikildi. "Eee, ne oldu?" diye sordu, elinde selpakla bekleyen annem. "Geri gitti," dedi kardeşim. Annem delirirse ne yaparız, babam da buralarda yok endişesi içinde, boşuna inmemiş olmak için kendimi zorladım. "Hadi abla, çabuk yaaa!" diye bağırdı muavin otobüsün kapısından. Yazık anneme yaaaa...

İzmir'e gece karanlığında girdik. Yol boyu annemin canına okuyan biz değilmişiz gibi deli bir çocuk enerjisiyle atladık kapıdan. Babamın kollarına koştuk. Annem *Sefiller*'in Ankara temsilcisi gibi âdeta sürünerek indi otobüsten. Babama sarıldı. "Öldürdü beni bu ikisi," dedi.

"Ne yaptınız oğlum annenize?" diye sordu babam kaşlarını çatarak.

Kardeşim iki elini yana açarak, "Kustuk baba," dedi. Sonra ellerini göğsüne götürüp "Ama valla otobüsü biz bozmadık," dedi.

Annemle babam birbirlerine baktılar. Hiçbir şey söylemeden kol kola girdiler. Ben babamın elini tuttum, kardeşim anneminkini...

"Otobüs bu kadar rötar yapınca çok endişelendim. Sizden sonra kalkan otobüs çoktan geldi. Keşke ona binseymişsiniz. Neyse, geldiniz sağ salim. Çok şükür. Eve bir girelim de... Yatakları, dolapları kurdum. Elinizi yüzünüzü yıkar, yatar uyursunuz hemen," dedi. "Evi çok seveceksiniz. Ben çok beğendim."

Tayin yeri belli olduğunda bizi kaydettirecekleri okulun ve çalışacağı karakolun yakınlarında bir ev bulabilmek için ilçe emniyetindeki tanıdıklarından yardım istemişti. Daha açtığı ilk telefonda, "Bildiğim bir ev var, bir öğretmen boşaltıı. Ama bir an önce gelip bakman lazım. Çok güzel bir sokakta. Kirası da uygun. Hemen tutulur burası, çok kalmaz," diyen polis okulundan tanıdığı eski arkadaşına güvenip görmeden, "Tamam," demişti babam.

Annem taşınmaya ve her zor koşula ayak uydurmaya alışkındı. "Gittiğimiz yeri cennet, yuva yapan biziz. Ne olacak? Başımızı sokacak bir yerimiz olsun da evvela... Beğenmezsek daha iyisini keyfimizce ararız," demişti babama. Hayat onların zamanında daha mı kolaydı, yoksa onlar mı birbirine hayatı kolaylaştırıyordu acaba? Çok sabırlı olabilmelerinin yanında, sorun çözmekte de üstüne yoktu ikisinin. Meselelere sorun diye bakmıyorlardı, ondan belki de.

Eve girdik, annem büyük bavulumuza koyduğu nevresimleri, havluları, diş fırçalarımızı, pijamalarımızı ve terliklerimizi çıkardı hemen. Onun 'İlk gün telaşlı geçer. Kolilerden eşya aramakla uğraşmayayım, ilk lazım olacaklar aynı yerde dursun' tedbiri sayesinde yarım saat sonra hepimiz yatağımıza girmiştik. Annem yatmadan önce orlon banyo lifini sabunla köpürtüp önce yüzlerimizi, ardından da kollarımızla ayaklarımızı yıkamış, "Yarın artık güzel bir banyo yaptırırım," diyerek bizi pijamalarımıza yastığı kılıfa geçirir gibi geçirivermişti. Oh. Mis gibi yeni evimizdeydik. İçim içime sığmıyordu. Yeni arkadaşlarımız olacaktı.

O sevincimi dün gibi hatırlıyor ve büyürken kaybettiğim bu saf duygu için samimiyetle üzülüyorum. Çocukken yeni birini tanımanın sevinci, yerini insan ilişkilerinden usanma duygusuna nasıl bırakabiliyor yıllar içinde?

Amina abla işte o ilk gecenin sabahında, sokağın başındaki bakkaldan ekmek almak için kardeşimle evden çıktığımızda gördüğüm ilk komşumuzdu. Taş duvarın üzerine dizdiği sıra sıra saksılardaki sardunyaların kurumuş yapraklarını temizliyordu. Bizi görünce kocaman gülümsemişti. O gülünce kalbim gümbür gümbür atmıştı. Gönül çelen dedikleri insanların, gülüşleriyle karşılarındakileri nasıl büyüleyebildiklerini tecrübe ettiğim ilk andı diyebilirim.

Elini beline koyup "Günaydın küçük. Adın ne senin bakayım?" diye sormuştu.

"Mert," demiştim gözümü gülüşünden ayıramadan.

"Kardeşin mi bu delikanlı da?"

Kardeşim biraz utangaçtı. Benim gibi cingöz değildi, öyle derdi annem. Kafasını daha da çok eğdi yere. Ben abi

olduğum için utanamazdım şimdi. Ama niye yanaklarım yanıyordu ki?

"Evet, Yiğit onun adı. Yedi yaşında."

"Sen kaç yaşındasın?"

Gururla yanıt verdim:

"On bir!"

"E, kocamanmışsın maşallah. Hoş gelmişsiniz mahallemize. Benim adım Amina. Bak, şu yandaki evde Edis'le kardeşi Denis var. Sizinle yaşıtlar. Ne güzel oynarsınız beraber. Bir sürü çocuk var sokağımızda ama onlar daha çok küçük. Bakkala mı gidiyorsunuz?"

Başımı salladım. "Kahvaltı yapıcaz da. Annem ekmekle peynir alın dedi."

Amina abla kuru yaprakları teneke kovaya atıp ellerini çırptı, "Dur, gitmeyin hemen. Bi şey vericem, annenlere götür," dedi ve evin içine koşturdu. Yiğit'le kıpırdamadan durduk. Tanımıyorduk etmiyorduk. Tamam, çok güzel kadındı, çok güzel gülüyordu ama yine de annem kızabilirdi bir komşuyu rahatsız ettik sabah sabah diye. Hem babam asla izin vermezdi tanımadığımız birinin bahçesine girmemize.

Çok geçmeden Amina abla elinde bir tepsi ve içi dolu bez bir torbayla çıktı dışarı.

"Aaa! Gelsenize buraya küçüğüm. Niye duruyorsunuz orada? İlk günden bakkal ekmeği mi yedirelim size? Ben şimdi rahatsız etmeyeyim anneni. Biraz toplansın, bir uğrarım zaten. Tiganisa yaptımdı sabah abilerime. Dünya kadar tutmuşum hamuru. Bak, sizin kısmetinizmiş meğer. Şuna lütenitsa deriz. Sarımsaklıdır gerçi. Kahvaltıda yemezsiniz belki ama ben yaptım hepsini. Bu peynir de yeni geldi Üsküp'ten. Abim getirdi. Valla hepsi sizi beklermiş meğer. Seversiniz inşallah."

Tepsiyi bana verdi, bez torbayı da kardeşime uzattı.

"Bunda da, bahçeden demincek topladım, domates, maydanoz, biber var. Bir şeye ihtiyacı olursa annenin, hiç çekinmesin, hemen seslensin. Koşar gelirim. Götürebilecek misin tepsiyi dökmeden?"

Götürürdüm de, bu kadar çok yabancı kelimeyi bir kerede aklımda tutamazdım. Yüzüne baktım Amina ablanın. Öyle de güzeldi ki.

"Yardım edeyim mi?" dedi.

"Yok yok, götürürüz kardeşimle. Teşekkür ederiz Amina abla."

En azından adını aklımda tutabilmiştim. Emine'ye benziyordu çünkü. Bir de zaten asla unutmazdım.

"Ay, hemen de öğrenmiş adımı. Ne tatlısın sen böyle!" diyerek başımı okşadı. O kadar da çocuk değildim ama bir şey demedim artık. Bütün dikkatimi elimdeki emanete vererek eve doğru yürümeye başladım. Kardeşim de sessizce beni takip etti. Başımla, zile bas diye işaret ettim. Dediğimi yaptı. Annem bizi kapıda beklediğinden erken ve ellerimiz dolu görünce şaşırdı. "Aaa, bunlar ne böyle?" dedi tepsiyi alırken.

"Şu sokağın başındaki evde oturan abla verdi. Bakkal ekmeği yemeyin ilk günden, dedi. Galiba yabancı. Ama çok güzel Türkçe konuşuyor. Adı da Türk adı gibi. Amina'ymış. Gelicekmiş sana. Yardım istersen seslenicekmişsin. Rahatsız etmek istememiş."

Bizim pişiye benzeyen kızarmış hamuru göstererek, "Çok yapmış da bu tanaganistandan, bizim kısmetimizmiş," dedim.

Cam kavanozdaki kırmızı, salça gibi şeye parmağımı uzatarak, "Bu da şeymiş galiba... Neydi bu?" diye döndüm kardeşime.

Gerçi ben bilemezsem o nereden bilecekti de, yine de belki hatırlıyordur diye düşündüm. Hatırlıyormuş ibiş. Tak diye söyledi:

"Lütenitsa!"

Sinir oldum. Çünkü doğru söylemişti.

"He, ben de hatırlıyordum zaten. Lutsenilasta.... İşte ondan. Sarımsaklıymış. Peyniri de abisi getirmiş şeyden..." dedim. Kardeşim Yiğit atıldı yine:

"Üsküp'ten."

Ters ters baktım Yiğit'e.

"Evet işte, Üsküp'ten."

Kırk yılda bir, bir şeyi doğru söylemiş olmanın gururuyla tekrar etti bilmiş bilmiş:

"Üsküp'ten abisi. Lütenitsa sarımsaklı."

İyice sinir oldum.

"Söyledim ya. Niye aynısını söylüyosun?" diye terslendim.

Annem gülüyordu.

"İçeri geçin hadi. İyi madem. Ekmek almanıza gerek kalmamış. Ay, mis gibi de kokuyor kızarmış hamur. Ellerinizi yıkayıp gelin hemen."

Henüz açılmamış kolilerin arasından banyoya koşarken beni kuyruk gibi takip eden kardeşime, "Ben ne yaparsam aynısını yapmaktan vazgeç ahbap!" dedim dayılanarak.

"Elimi yıkıycam ama yaaaa!" diye yanıt verdi cılız boynunu omzundan içeri çekip. Biz banyodan itişerek çıkarken kapı çaldı. Annem açtı. Arkasından merakla kim gelmiş diye koşturduk.

Ellerinde tabaklarla iki erkek ve bir kız çocuğu vardı kapıda. Kız beni görünce, "Aaa!" dedi sevinçle. Sonra utanıp hemen sarışın, uzun olanın arkasına saklandı. Sarışın çocuk ikisinin sözcüsüydü belli ki.

"Hoş geldiniz teyze. Annemler selam söyledi. Daha ocağı kurulmamıştır, çok yormasın kendini, biz göndeririz yemek, dedi. Yardım lazımsa geleceklermiş. Annemin adı Aliye. Bunu öğlen yiyecekmişsiniz, bunu da polis amca yarın işe götürür belki dedi."

Babam elinde çay bardağı, dev gibi cüssesiyle yanımıza geldi.

"Sağ ol evladım. Çok teşekkür ederiz. Çok memnun oldum. Bu benim oğlum Mert, bu da Yiğit. Füsun teyzenize bir şey lazım olursa siz yol gösterirsiniz arkadaşlarınıza. Bir toparlanalım, oturmaya bekliyoruz mutlaka," dedi.

Annem tabakları almamızı işaret etti. Hemen uzandık.

"Sizin isimleriniz neymiş bakalım?" diye sordu çocuklara.

Sarı saçlı büyük olan, "Benim adım Edis. Ama s harfiyle. Z değil. Bu da kardeşim Denis. Onunki de s harfiyle. Z ile değil. Bu da teyzemin kızı Ayda," dedi. Ayda bana bakıyordu. Utanıp yine saklandı, başını eğerek.

"Çok memnun oldum Edis. Unutmayız artık, hiç merak etme. Z harfi yok. S ile."

Çocuklar paldır küldür merdivenden indiler. Bu mahallede bir dolu yabancı kelime, hiç duymadığım isim öğrenecektim.

"Anne, bunlar kesin Alman, de mi? Türkçe öğrenmişler ama," dedim kapı kapanır kapanmaz. Annem güldü.

"Yok oğlum, Boşnak mahallesiymiş ya burası. Alman değiller. Bizim gibiler aynı ama büyükleri, ataları uzaklarda doğmuşlar. Sonra göçmüşler buraya. Ama şimdi hepimiz İzmir'deyiz," dedi. Yüzü aydınlanmıştı. Babama döndü sevinçle.

"Ya ne kadar güzel insanlar böyle. Üzülüyordum ha bire taşınıyoruz diye ama galiba burada çok mutlu olacağız.

Daha ilk sabahımız ne güzel başladı. Sen de öyle hissetmiyor musun Yunus?"

Babam komşu tabaklarındaki ikramlardan gözünü alamıyordu. Ağzına bir börek parçası atıp annemin omzunu okşadı.

"Aynen öyle hissediyorum. Amanın! Bu nasıl lezzetli bir şey böyle. Yumulun çocuklar!"

Öyle bir an... Kaotik yetişkin hayatımın en berbat zamanlarında, gözümü kapayıp her detayını anımsayarak iyi olmaya çalıştığım o çocukluk günlerinden bir sabah. Hafızama asılı kalmış mutlu bir anı. "Çünkü hepsi gerçekti. Çünkü hepsi yaşadı..." diyordum sürekli. Panik anında derin bir nefes almak gibiydi.

Daima güneşli hatırlıyorum o sokakları. Mahallemizin tamamına yakını Balkan göçmeniydi. Birkaç İzmir yerlisi ve bir Giritli dışında, bizimki, Edis'in ailesi ve akrabaları gibi Makedonya'dan göçenlerin sokağıydı. Diğer üst ve alt sokaklarda Kosovalılar ve Bosnalılar otururdu. Yeni yeni Bulgar zulmünden kaçıp gelenler de vardı ama o tarihlerde daha sayıca çok değillerdi. İzmir'in yerlisi ise hiç ayırmaz, hepsine Boşnak der geçerdi. "Boşnaklar pazarda ne kadar biber varsa öğleye kadar bitiriyor," diye öğleden önce pazara koşturanların taktığı bir isim de vardı bizimkilere: Bibercikler.

Bizimkiler: Arkadaşlarım ve aileleri...

İzmir'i ise ilk günden çok sevmiştik. Annemle babam hemen kaynaşmıştı komşularla. Sıcakkanlı insanların arasında olmak en çok anneme iyi gelmişti. Bu titiz, becerikli, şen ve altın takılarıyla ışıl ışıl parlayan kadınlar ağda kay-

natırken, kaşlarını alırken, kahve içerken, dolma doldurup iplere biber dizerken hiç durmadan konuşurlardı. Küçücük dünyalarına sığan ne çok şey vardı.

Annemin altın bilezikleri yoktu. Lira küpeleri de. Ama çok mutluydu. Yeni hayatımızda annemin becerilerine birkaç ay içinde Rumeli mutfağının lezzetleri eklendi. Uzun balkon demirimizde İzmir güneşinde kurutulmaya bırakılan sıra sıra biberler o mahalleye ait olmanın nişanı gibi asılı durdu. Bahçelere kurulan basit ocaklar için büyük taşların yarım daire şeklinde dizilmesine ve ateşi geçmesin diye çalı çırpı toplanmasına biz de yardım ettik kardeşimle. O ocakların üzerinde büyük kazanlarda kaynatılan domates-biber soslarının, salçaların kokusu, çatır çutur yanan odunların kokusu ile birleşir ve yazın yakında biteceğini, hayatın çok kısa olduğunu fısıldardı. Soslar, salçalar kaynatıldıktan sonra taşlıklara büyük çiçekli örtüler serilir, üzerine pazardan alınmış fasulyeler, bamyalar, erikler, salatalıklar, lahana ve havuçlar dökülürdü. Biberlerin kurutulanları ayrı, turşu yapılanları ayrı bir öneme sahipti.

Anneme de bulaşan bir sirke tutkusu vardı komşu kadınların. Dünyanın en temel kuralını artık biliyorduk: Temizlik sirkesiz olamazdı. Börtü böceğe, inatçı kirlere, nazara, ateşe, aşırı kiloya karşı etkin ve biricik silahımız ev yapımı sirkelerimizdi. Annem ait olduğu yeri bulmuş bir çiçek gibi açıyor, her güne büyük bir hevesle, çalışkanlıkla başlıyordu. Duyguların ve davranışların bulaşıcı olduğunu o yaşta fark etmiştim.

Ankara'daki kurallı, karasal iklim hayatımızda annem "kutu kutu" yaşardı sanki, sokaklardaki sıra sıra evlerin sıkışıklığı gibi. Gri gri. Yağmurlu gibi. Çok katlı sıkışık apartmanların içindeki evler büyük bir salon, büyük bir

yatak odası, ışıksız bir koridor, apartman boşluğuna bakan karanlık bir mutfak ve penceresiz bir çocuk odasından oluşurdu. Annem o büyük metrekareli soğuk beton kutularda yaşadığımız yıllarda az gülerdi. Kısık sesle konuşurdu. Sesimiz o büyük, floresan ışıklı evin içinde yankılanıyor gibi gelirdi bize. Bu yüzden olsa gerek, kendi sesimizden ürker gibi sessizdik. O büyük, çok daireli apartmanda hemen hemen kimseyle bir iletişimi yoktu annemin. Ya çok soğuk ve karlı ya da çok sıcak ve kurak geçen günlerimizin makisel bir bitki örtüsü vardı âdeta. Yani yeşili var da, ama aslında yok gibi.

Ankara'daki evimiz küçük bir çocuk kuru boya ve cetvelle çizmişçesine basit ve yüksek apartmanların yan yana dizildiği asfaltsız, çamuru hiç bitmeyen uzun bir sokaktaydı. Sık sık elektrik ve sular kesilirdi. Kaloriferli bir ev diye tutmuştuk ama bir kez bile yandığını hatırlamıyorum. Asansörsüz apartmanın yedinci katındaki evimize ulaşmak, bakkala pazara gitmek biz çocuklar için bile bir çileydi. O merdivenler yüzünden hayatının en formda günlerini yaşayan babam, "Burası Ankara değil aslında," derdi, yeni kurulan semtimizi kastederek. "Ankara dediğin Bahçelievler, Kızılay, Çankaya filan. Burası daha çok gelişecek."

O çok gelişeceğinden kimsenin şüphe etmediği Demetevler'in çamurlu sokaklarını ve oradaki hayatımızı hiçbirimiz pek sevememiştik. Ankaralı olamamıştık bir türlü. Daha önce yaşadığımız ve alışamadan taşındığımız şehirler, hatta "Emeklilikte bile dönmeyiz," dedikleri Konya dahi anneme Ankara'dan daha yaşanır geliyordu. Bunlar bizim değil, annemin hisleriydi. Biz de hemen benimsemiş, yutmuş ve giyinmiştik bu düşünceleri, duyguları. Babamın

eğitimleri biter bitmez yeni görev yeri belli olacaktı. "İnşallah Ankara'da kalmaz," diyordu annem.

Ve duaları kabul oldu. Ankara'dan sonra İzmir musmutlu bir anne verdi bize. Gerçi mahallemize tipik bir İzmir mahallesi denemezdi. Martısıyla, deniziyle, güneşi, meltemi, imbatı, akşam göğü kaplayan gurubun rengiyle, bir yürüyüşte ulaştığın çarşısıyla, farklı kültürlerden gelenlerin hoşgörü ve saygı içinde bir arada yaşayabilme becerisiyle İzmir'deydik, evet. Ama biz aslında bir geçmişi ardında bırakıp, göçtüğü yeri yeni vatanına dönüştürenlerin "harikalar dünyası"ndaydık ve annemle babam kalıcı ikametin burası olması için can atıyordu.

Yaşadığı yeri güzelleştirmek annemin doğal yeteneklerı arasındaydı ama neşeyi sevmek ona bu mahallede bulaşmıştı.

Neşeyi ve komşunu sevmek... Sirke, sarımsak, biber, pırasa ve hamur... Tepsiler, tepsiler, tepsiler dolusu börekler...

Taşındığımız ilk senenin sonunda hepimiz kilo almış, topaç ailesine dönmüştük. Hamurlu, börekli yeni hayatımızın kaçınılmaz sonucuydu. Babam bayılarak lüplettiği pırasalı böreklerden kemerinin son deliğini de kullanamaz hale gelince mecburi bir perhize girdi. Babamın perhizini bütün mahalle çok destekledi. Ne de olsa o bir komiserdi ve bazen koşması gerekebilirdi.

"Kimse istemazdı Yunuz Bey ırsız peşindaykan koşamasın!"

Börekleri babamdan sakladık. Olaya mahallemizin en eski sakinlerinden, alt kat komşumuz, tek Girit göçmeni Meloş teyze el koydu. Kucağına kendi bebeğini alamadan eşini kaybeden, sonra da yalnızlığın saltanatına alıştığın-

dan (öyle derdi Edis'in annesi) bir daha evlenmeyen Meloş teyze, rahmetli kocasının astsubay üniformalı son fotoğrafı ve ondan kalan dul maaşıyla yaşar giderdi. Kimseye muhtaç değildi. Evi kendisinindi. Kira derdi yoktu. Çocuk okutmuyordu. Hayatı kraldı işte. Kimseye boyun eğmek zorunda değildi. (Bu da Edis'in annesinin yorumuydu.) Hayatı kral Meloş teyze, üç katlı apartmanımızın yöneticisi gibiydi.

Birinci kattaki pencereleri demirli evin sahibi de bizim ev sahibimiz gibi Meloş teyzenin bir akrabasıymış. Keyifle oturmak, komşuluk yapmak nasip olmamış ama. Kadıncağız ev bitmeden vefat edince, damadı daireyi bir Almancıya satmış. O da ne gelirmiş ne gidermiş. Kiraya da vermiyormuş. Güzelim ev bomboş bekliyormuş yıllardır. Çok zenginmiş diye duymuşlar Almancı adam için. "Belki unutmuştur bile burada bir evi olduğunu. Gelip görmedi hiç. Kimdir, nedir, hiçbirimiz bilmeyiz. Bir gün kesin dönüş yapınca oturacakmış diyordu rahmetlinin damadı."

Demirli pencerenin camları yılların kiriyle kaplıydı. Öyle ki artık evin içini görmek mümkün değildi. Bir gün, bir gelen olacak diye bekleyen o evde hayat hiç başlamadı. Kapısı hiç açılmadı. Meloş teyzeyi karanlığı ve boşluğu ile ürküten bu ev elden ele geçti ama o ellerin sahipleri hiç görünmedi.

Bizim gelişimiz onu çok sevindirmişti. Sadece annemle babamı değil, bizi de çok sevmişti. "Komiser beyin iki küçük erkek çocuğu varmış dediklerinde, gürültü yaparlar diye düşündümdü vallahi. Yalan yok. Fakat böyle nezih bir ailenin iki şahane evladıymış meğer. Şanslıymışım çok," diyen Meloş teyze pek çok konuda olduğu gibi anneme önce pazarda rehberlik etti, sonra da onu "ot toplamaya"

götürdü. O vakitler İzmir'de tenekeden Çingene evlerinin olduğu uçsuz bucaksız arazilerde yenebilir yüzlerce çeşit ot bulmak ve aklınızın almayacağı kuş türlerini görmek mümkündü. Birden bir flamingoya tek ayak üstünde uyurken rastlayabilirdiniz. Annem gördüğü kuşları, öğrendiği otları anlata anlata yeni yemekler ekledi mutfağına. Meloş teyze anneme balık cinslerini ve onlardan yapılabilecek yemekleri de öğretmeyi vaat etmişti.

"Bayılıyorum Meloş'un tatlı diline. 'Bir tarlaya bir inekle bir Giritli girerse önce Giritliyi çıkar, yoksa ne var ne yok toplar pişirir, hayvancağıza bir şey kalmaz,' diyor. Bamyalı çipura yapıyormuş. Bana da öğretecek. Balıkla sebzeyi bir arada hiç düşünemezdim ama dur bakalım..."

Hepimiz dehşet içinde annemi dinliyorduk.

Bamya mı? Bamyayla balık mı? Neler diyordu bu kadın? Babamın o anki bakışlarını hiç unutmam. *Sıçtık* diyordu. Kardeşimle ellerimizi ağzımıza götürüp kıkırdamamızı annemden saklamıştık. Annem, Meloş teyze önderliğinde Girit Mutfağına Giriş Bölüm 1'den ileriye gidemedi. Özene bezene ayıklayıp haşladığı turp otu, radika, ebegümeci ile doldurduğu üç katlı alüminyum sefertası her akşam eve bomboş geldi ama babam haftalar geçmesine rağmen hiç kilo veremedi.

Sonunda bir akşam Edis'in babası Osman amcadan sokağın köşesinde bir tabak börek alırken yakalandı. Annem çok kızdı.

"Hayır yani, koskocaman polis adamsın! Öyle sokak köşelerinde gizli gizli... Ne kadar ayıp. Yakışıyor mu sana, aşk olsun!"

Babam yakalanmanın mahcubiyeti içindeydi. Ama yine de kuyruğu dik tutmaya çalışıyordu.

"Sen de çocukların yanında... Gizli gizli ne yapmışım? Kaçak sigara mı almışım? Sabah Osman Bey'le sohbet etmiştik biraz. İşe gidiyordum. Sefertasını sorunca... Ama sen beni suçluyorsun da, şey mi dedim ben adama, 'Osman, acımdan ölüyorum, sen börek çal evden getir, ben de eve girmeden yiyeyim' mi dedim? Daha neler?"

Annem hiçbir şey söylemeden babama baktı. Biz kardeşim Yiğit'le maç izler gibiydik. Annem elini beline koydu.

"Aaa! Adamın içine mi doğdu yani? 'Hımm, hanım börek yapmış. Ben şundan bir tabak kapıp köşede bekleyeyim. Yunus Komiser yemezse asla içime sinmez' mi dedi, ne yaptı?"

Babam koca göbeğini kaşıdı.

"Olabilir... Neden olmasın? Suçu ispat edilene kadar herkes masumdur. Adam belki beni çok seviyor? 'Komşumuz açken tok yatan bizden değildir,' dememiş mi hem peygamberimiz? Osman Bey çok inançlı bir insan zira."

"Bırak. Ziraymış... İşine gelince sen de... Benim ispatım var. Suçlusun. İhbar aldım. Takip edilmişsin. Bunu her akşam yapıyormuşsun."

Babam abartılı bir savunuya geçti.

"Kiiim? Ben mi?" diyerek kardeşimle ikimize döndü gözlerinden ateş saçarak. Hiçbir şeyden haberimiz yokken suç bizim üzerimize yıkıldı yıkılıyordu. Ellerimizi göğsümüze koyarak *biz masumuz* dedik babamıza.

"Kimmiş beni takip ve ihbar eden? Kim!"

"Söyleyemem. Tanığıma yemin ettim. Üç gün üst üste takip etmiş. Emin olmuş da öyle gelip söyledi. 'Boşuna emek verme komşu, seninki yemiyor,' dedi."

Babam ipucu yakalamıştı. Demek bu muhbir, bir komşuydu! Kim olabilirdi? Kardeşimle bana baktı. *Düşünün*

çabuk, diyordu gözleriyle. Düşünüyorduk. Edis'in annesi Aliye teyze olamaz çünkü böreği zaten o yapmış. Osman amca da babama getirmiş. Aliye teyzenin haberi bile yoktur. Ayda'nın annesi zaten çalışıyor, o nereden görsün ki? Amina ablalar mandalina toplamaya Seferihisar'a gittiler. Biz düşünürken babam buldu.

"Meloş, di mi? Meloş ihbar etti beni!"

Annem yalan söylemekten hoşlanmadığı için yarım ağızla mırıldanarak savuşturmak istedi.

"Yani bi komşu işte..."

"Tabii ya... Onun yemeklerini beğenmedim diye... Haaaa!.."

Annem, babama döndü:

"E, haklı ama kadın. O kadar uğraştı benimle birlikte. Ciddiye aldı. Pazardı, tarlaydı... Gösterdi etti... Ben üzülüyorum diye..."

Babam sonunda olup biteni itiraf etti. Annemin özene bezene hazırladığı zeytinyağlı, limonlu otları karakoldaki İzmirli memurlar silip süpürüyormuş. Babam da karakolun yanındaki berber dükkânında menemen, bulgur pilavı, makarna filan yaptırıyormuş. Akşamları eve girmeden Osman amca ile durakta buluşuyorlarmış aslında. Bu akşam Osman amca gecikince babam sokağa doğru yürümüş, yolda karşılaşmışlar, o yüzden yakalanmışlar. Aliye Hanım'ın hiçbir şeyden haberi yokmuş. Babam istemez miymiş o güzelim otları yesin yutsun ama olmuyormuş işte. Yapamıyormuş.

"Yav, asla anlamıyorum, bunlar bu haşlanmış otlara niye bu kadar düşkün... Kavurma yer gibi yiyorlar. Ama Meloş'a söyle, emekleri hiç boşa gitmedi. Bizim karakolda forsu büyük," diye bitirdi itirafnamesini.

Annem, babamı hemencecik affetti. O gece, lokması boğazında kalan babamla pazarlık yaptı. "Tatlıyı kessen yeter," dedi. Babam kahveden ve çaydan şekeri kesme sözü verdi. El sıkıştılar. Babam günde bir öğünü atlayacak, bol su içecekti. Her şeye güldüğümüz mutlu yıllardı. Biz çocuktuk çünkü. Biz çocuktuk, anne babalarımız da gençti...

Sokağımızın yegâne apartmanı işte bizim oturduğumuz o üç katlı yapıydı. Demirleri papatya şeklinde dövülmüş uzun, dar balkonları vardı ve yaz aylarının tamamı, sokakta değilsek balkonda geçerdi. Bizim kiremit rengi apartman dışında, diğer tüm evler beyazdı. Her üç beş senede bir mutlaka boyanırlardı. Bir tek biz kiradaydık. Bir ev sahibi olmak ve para biriktirmek çok önemliydi göçmen komşularımız için. Kirada oturduğumuz için duyduğu üzüntüyü dile getirmekten çekinmeyen Edis'in anneannesi her Hıdırellez'de anneme, "Evcık çızesın kendina," diye tembih eder, "Birıktır kızım. Çarçur etma sakın paracıklarini. Dar gün bilınmaz ne vakıt çalacak kapini," derdi. Yaşıtlarından ziyade yaşlı komşularından duyduğu bu tür nasihatler annemi pek bunaltmıyordu galiba. Hep anlamaya, hak vermeye gönüllüydü bu ilişkide.

"Varlığını kaybedenin hissettiği zorluk, yokluk içinde büyüyeninkinden daha ağırdır. Yollara düşmek, sahip olduğunu geride bırakmak ne kadar zordu kim bilir. Üstelik varlık içindeyken yokluk çektirmişler insanlara. Bak, biz tayin olup taşındıkça bile sarsılıyoruz. O insanlar neler neler yaşamış, yazık. O yüzden, yer yurt kurmak, para biriktirip gelecekten korkmamak çok önemli tabii. Keşke biz de yetirebilsek de koyabilsek kenara ama nerede?" derdi.

Her birinin hayat hikâyesini, eski üzüntülerine karılmış yeni dertlerini, neşeleri, yemekleri gibi benimsemişti. Ba-

bamsa, suç ortağı Osman amcalar dışında, sokaktaki hemen herkesle ancak bayramdan bayrama görüşebiliyordu.

Bayramlar kalabalık kadrolu, neşeli bir filme benzerdi. Her evden aynı yüzlerden oluşan kalabalık gruplar çıkar, sabahtan akşama dek bir o evde, bir bu evde sürekli bayramlaşır, birbirlerini öper, yer içer, gülüşürlerdi. Sofraların hazırlığı günler öncesinden başlardı. Aynı sülalenin insanları için yaşayan ve ölmüş tüm büyüklere saygı göstermekti önemli olan. Her evin kapısından misafir girmeli, bayram her çatı altında baklava şekerle kutlanmalıydı, akrabadan kim var kim yok hepsinin adı geçmeli, hatırı sayılmalıydı.

Sokağımızın en hürmet gören kişileri, taşınmamızdan birkaç hafta sonra en iyi arkadaşım olan Edis ve kardeşi Denis'in dedeleri Şakir Bey ve anneanneleri Kerime Hanım'dı. Onların evi bir çeşit konsolosluk, mahkeme, dilek kuyusu, ziyaret ağacı, simge yapı, resmi kütüphane, arşiv, banka, yönetim merkezi, mahalle okulu, çocuk yuvası -şaka yapmıyorum- gibiydi; bu saydıklarımın tümüne karşılık gelen bir anlam taşırdı. Evin boş, demliğin altı kapalı, yemek pişmeyen ve her odasından bir ses yükselmeyen bir dakikasını bile hatırlamıyorum. İki katlı evin arka bahçeye bakan odasında Şakir dedenin annesi yaşardı. Bembeyaz saçlı, yataktan hiç çıkmayan yaşlı kadın bütün gün pencereden gökyüzünü seyrederdi.

Şakir dede, Edis'e her gün gidip büyükannesinin elini öpmesi ve hatırını sorması gerektiğini hatırlatırdı. Bazen bu zoraki ödeve ben de eşlik eder, yaşlı kadının odasından dışarı taşan kokunun bildiğim hiçbir şeye benzemediğini düşünürdüm. Buruşuk elini Edis'e uzatır, saçlarını okşar, sonra bana içeri girmem için işaret ederdi. Biraz korkardım

ama itiraz etmezdim. Yastığa yayılmış saçlarının arasından zümrüt küpeleri görünürdü. Anlamadığım bir dilde konuşurdu. Edis onun söylediklerini az çok anlar ama hep Türkçe yanıt verirdi. "Nece konuşuyor?" diye sormuştum ilk duyduğumda.

"Bazen Makedonca, bazen Arnavutça herhalde. Ben de karıştırıyorum. Ama Şakir dedem hepsini biliyor. Rusça bile biliyor."

Bir gün Edis, büyükannenin odasının kapısını sessizce açmış, yaşlı kadının uyuduğunu görünce bana dönmüş, parmağını dudağına götürüp ses çıkarmamam için beni uyararak içeri girmemi işaret etmişti. Yatağın baş ucundaki etajerin üzerinde su dolu büyük bir bardak ve içinde beni çok korkutan, tamamı altın takma dişler vardı. Oda çok sessizdi. Uzay böyle sessiz bir yer midir acaba diye düşünmüş ama Edis'e sormamıştım. Yatağın ayak ucundaki duvarın tamamı Edis'in dedesinin hemen her yaştan fotoğrafıyla doluydu. Kahverengi, siyah beyaz fotoğrafların hepsi büyüklü küçüklü çerçevelerin içindeydi. Yaşlı kadının oğluna sevgisi genç kızların şarkıcılara duyduğuna benziyordu. Yani Şakir dedenin fotoğraflarıyla MFÖ'nün posterlerini değiştirsen yaşlı kadın gayet de onların hayranı gibi kabul edilebilirdi. O Mazhar'a, Fuat'a ya da Özkan'a değil, kendi oğluna hayrandı demek. Zihnimde duvara yerleştirdiğim MFÖ fotoğraflarını kaldırıp gerçeğe döndüm. Şakir dedenin bir geminin güvertesinde, Kordon'da, iş yerinde masasında otururken çekilmiş eski fotoğraflarından birkaçını çok beğendim. O zamanlar boyu daha şeymiş, büyük. Uzun yani. İnsanın boyu mu kısalıyordu yaşlanınca? Bu fotoğraflardaki en uzun erkek Şakir dedeydi ama şimdi hiç öyle değildi.

İnsan neden yaşlanıyordu? Takma altın dişleri bardakta olduğu için ağzı içeri çökmüş gibi uyuyan bu çok yaşlı kadınla şu fotoğraftaki şapkalı güzel kadın nasıl aynı kişi olabilirdi? Sanki herkes böyle doğmuş gibiydi oysa. Biz hep küçük, onlar hep büyük. Sonra bu dişler niye altındı? Küpelerini kimse görmüyordu ama neden hiç çıkarmıyordu? Burada yatmaktan sıkılmamış mıydı? Ben insanın kaçınılmaz sonu üzerine derin düşüncelere dalmışken, Edis aradığını bulmuş olmalı ki kafasıyla çıkalım diye işaret etti.

Çıkar çıkmaz sarı yaldızlı kâğıda sarılı bir parmak çikolata uzattı. Onda da yeşil kâğıtlısından vardı. Birbirimize bakıp aynı anda kâğıtlarından çıkararak ağzımıza tıktık. Kimseye yakalanmadan tadını çıkarmanın derdindeydik. Edis ağzındakini çevirirken, "Tövbeler olsun Allah'ım, çaldık sayılmaz. Zaten bize vermek için saklıyordu," dedi.

Allah'a itiraf edince affımızı da garantiye almıştık.

"Dedem gelince kapıdan baktık, uyuyordu, biz de rahatsız etmedik deriz, tamam mı? O şimdi sorar, elini öptün mü diye."

Tamam, tabii ki. O ne derse o! En iyi arkadaşımı mı gammazlayacağım yani? Ağzımızdakileri henüz yutmuştuk ki kapı çalındı. "Hah, dedem de geldi," dedi Edis. "Ona bir görünelim, öyle çıkalım sokağa."

Şakir dede çooooook acayip bir dedeydi. Annesine çok saygılı, beyaz saçlı, hep takım elbise giyen ve dişlerinin bir kısmı altın kaplama olan bu adama karşı korku, hayranlık ve sevgi karışımı bir duygu vardı içimde. Tane tane ve yumuşak bir sesle konuşur, tonundaki doğal otorite sadece kızlarını, damatlarını ve akrabalarını değil, bahçeye sığınan kedileri, arka avludaki dut ağacının yapraklarını, cebimizdeki misketleri bile kendiliğinden hizaya sokardı.

Annesinin Şakir dedeye, onun da Edis'e özel bir düşkünlüğü vardı.

Çünkü arkadaşım çok uzun zaman sonra aileye gelmiş ilk erkek çocuktu. Sülalede yaşayan en yaşlı kişi, annesinden sonra Şakir dedeydi ve torunuyla vakit geçirmeye özen gösterir, bütün "varlığını" ve "anlamını" bir gün ona bırakacağından emin, şimdiden ufak ufak alıştırmaya çalışır gibi anılarını anlatırdı. Bizim için bir masaldı o anılar... Bazen ben de onun dizleri dibinde oturur, anlattığı her detayı gözümde canlandırmaya çalışırdım.

Krallık, savaş, komünistler, askerler, kara tren, İstanbul...

Şakir dedenin büyük büyük büyük büyük ve onlardan büyük babası hep aynı yerde yaşamış. Yüzyıllarca hem de. O zamanlar Osmanlı devleti çok ama çok güçlüymüş ve yaşadıkları yer de Osmanlılara bağlı bir vilayetmiş. Değirmenleri, ekip biçtikleri bir sürü toprakları, hayvanları, hatta fabrikaları bile varmış. Sonra bir sürü savaşlar olmuş. Her savaşta hem Osmanlılar hem de Şakir dedenin dedeleri güç kaybetmiş. Ama ne olursa olsun, vatanlarını terk etmek istememişler. Bütün büyük büyük büyük büyük dedeler ölmüş onlarca, yüzlerce yıl içinde. Her giden, güzel zamanlardan birini daha götürmüş sanki. Çünkü bir kere kardeşlik birliği bozulmuş ya... Dost bildikleri düşman olmuş ya... Öyle bir zaman gelmiş ki kimse karısını, kızını, annesini yalnız bırakamaz, kimseciklere güvenemez olmuş. "Aynı Allah'a inanmıyorsun!" diyenler, çocuk yaşlı demeden herkesi kılıçtan geçirmeye, evleri, ahırları yakıp köyleri dağıtmaya, genç kızları, kadınları kaçırmaya başlamış. Savaş üstüne savaş yaşanmış. Şakir dede doğmuş, büyümüş, bizim yaşımıza gelmiş. Ne bozulan düzen yerine gelmiş ne

de zulüm bitmiş. Bütün dünya bir o delinin, bir bu delinin elinde sallanan bir kavanoza dönmüş. Yıkılanların yerine yeni kurulan devletten, eskiden birlik içinde yaşadıkları halktan gördükleri eziyet büyüdükçe büyümüş. Çok kimsesiz bırakılmışlar. Babası bakmış ki artık olacak gibi değil, güneş onlara her gün daha zor doğacak, kendilerine vatan olacak yeni bir yer aramaya karar vermiş. Almış bavulunu, düşmüş yollara. Haftalarca haber alamamışlar. Sonra bir gece vakti çıkıp gelmiş.

"Bir yer buldum," demiş. "Adı İzmir."

Damağımızda dağılan tadı unutulmaz çikolatalar gibiydi Şakir dedenin hikâyeleri. Öyle detaylı, öyle güzel anlatırdı ki. Sanki babası bizimle aynı odada olurdu. Ceketinin içindeki yelek cebine elini koyup bıyığını burarak, "Gördüm ki İstanbul büyük kazan. Bizans orası, Bizans. Yobazı da çok, düzenbazı da. Orada kuramam bir düzen," deyişini, çocuk Şakir dedenin de uslu uslu babasını dinleyişini hayal ederdim.

Edis, dinlerken kendimi kaybedişlerimden çok hoşlanır, olup biteni bilmemize rağmen dedesine bir daha anlatsın, bir daha duyayım diye aynı soruları sorardı:

"Dede, peki paraları filan nasıl getirmişler? Orada mı kalmış hepsi?"

Şakir dede bin kere sorulsa da hiç usanmayacağı o maceralı yolculuğu anlatmaya koyulurdu:

"Karar verilmiş. Şehir seçilmiş. Buraya gelecekler de nasıl? Yol uzun. Çok uzun... Üsküp'te toplanılıp hareket edilecek. Önce otobüse binilecek. Trene binmek için bir tam gün yol alınacak. İstanbul'a varmaları ise günlerce sürecek. Sonra o kadar çoluk çocukla bir de İzmir'e gidilecek... Hadi, yolları bırak. Ya öncesi? Ne olacak atadan dededen

kalma topraklar? Yeni kurulan devlet düzeni baskı üstüne baskı yapıyor, vergi üstüne vergi bindiriyor. Elinden almış çoğunu zaten. Kalana da göz dikmiş. Akla kara, haklıyla haksız, ayakla baş birbirine girmiş. Gidebilirsiniz ama her şeyiniz burada kalacak, hiçbir şeycik götüremezsiniz, diyor asker. Kalsan huzur yok. Gitsen paran kalmayacak. Nasıl yapacaksın? Nasıl bırakacaksın? Bir yol bulmak gerek. Koruyabildiği toprağı, değirmeni, kapısına mecburen kilit vurduğu iki fabrikayı satmak istese de bu iş çok zor. Kime güvenecek? Kim cesaret edip alacak? Vakit dar. Askerler göz açtırmıyor... Babam tabii çocuklarının canını, karısının, kızlarının namusunu da düşünüyor kara kara. Bir an önce bir çözüm bulmalı. Ama nasıl?"

Bu kısmı uzattıkça uzatır, biz de sonunda başaracaklarını bilmenin iç rahatlığıyla dinledikçe dinlerdik. Her sesi, her ışığı, rengi tarif ederek, bir aktör gibi devam ederdi hikâyesine.

"Günler geçiyor, geçiyor ama babam bir çare bulamıyor. Bir gece dışarıda fırtına var. Ağaçlar kökünden çıkıp damlara devriliyor, o kadar büyük yani. Derken.... Güm güm güm!"

Edis'le yerimizden sıçrardık bu bölümde.

"Kapıda biri var! Herkes fırlıyor yataktan. Annem yalın ayak yanımıza geliyor. 'Susun!' diyor bize. Ben kardeşlerimi susturuyorum. Fısıltılar duyuyoruz. Çizmelerin topuk seslerinden eve kaç kişinin girdiğini anlamaya çalışıyoruz. Asker olsalar bağırırlar. Bunlar bağırmıyor. Kapı kapanıyor. Biraz bekliyoruz. Hiç ses yok. Annem bize sessiz olmamızı tembihleyip yalın ayak merdivenlerden iniyor. Bir çığlık atıyor."

"Hiii! Babana mı bir şey olmuş?"

Şakir dede sessizce gözlerimize bakardı.

Sanki, "Babam yerde kanlar içinde, annem başında saçlarını yoluyor!" diyecek...

Sonunu bile bile korkuyorduk.

"Hayır! Evde kimse yok. Her yer çamur içinde. Adamlar çamurlu çizmelerle girmiş içeri be!"

Edis'le kahkahalar atarak gülerdik. En sevdiğimiz bölüme gelirdik çünkü. Artık bilirdik ki mutlu son yakında.

"Babamın çocukken kan kardeşi olduğu Sırp bir arkadaşı varmış. Onun babasıyla kendi rahmetli babası ortak bir fabrika kurmuş vaktiyle. Yedikleri içtikleri ayrı gitmezmiş. Oğullarını oğul sayarmış ikisi de. Ülke karışmaya yüz tutunca bakmışlar ki onlar ne kadar istese de dayanmak mümkün olmayabilir. 'Kimse bizi ayırmadan kendimiz ayrılalım,' demiş ortağı. Ortaklık bitmiş. Herkes kendi işini yapmaya koyulmuş. Onlar da zaten Kuzey'e göçmüşler, kopup gitmişler. Babam yıllar sonra kan kardeşini karşısında görünce çok şaşırmış. Yanında adamları varmış. Babamı dışarı çağırmışlar. Siyah bir otomobile bindirmişler. Babam korkmuş önce. Kan kardeşim beni mi vuracak, ne yapacak, demiş içinden. O da elini ceketinin cebine atmış o sırada. Yoksa silahı mı var? Ama ne olsa beğenirsin?"

"Ne?"

"Adam na böyle, iki avucum büyüklüğünde siyah bir kese uzatmış babama. 'Bunu babam sana gönderdi,' demiş. Önce anlamamış tabii babam ne olduğunu. 'Nedir bu?' diye sormuş. Kan kardeşi cevap vermeden, cebinden bir de büyük bir kâğıt çıkarmış. Demiş ki, 'Sen şimdi bunları imzala. Bir hafta içinde de buralardan gidin. Yoksa sizi korumak mümkün olmaz. Savaş başlıyor yine.'"

Edis'le birbirimizi dürterdik heyecanla.

"Neymiş o imzalayacağı Hasan dedenin?"

"Her şeyi babasının Sırp ortağına devrettiğine dair bir anlaşma. Devrettiklerinin tam karşılığı olmasa da kesenin içinde altınlar varmış. 'Bizim bir keseye sığan her şeyimiz bu kadar,' demiş kan kardeşi. 'Biliyoruz, eksiktir ama yapacak bir şey yok. Verebileceğimiz her şey bu,' demiş. 'Sınırdan çıkarken sizi arayacaklar. Altın, mücevher, para, ne bulurlarsa el koyacaklar. Nasıl yaparsın, bilmiyorum ama bir yolunu bul. Bak, bu dediğimi unutma sakın. Yanınıza değerli hiçbir şey almayın. Bir an önce sağ salim gidin buradan. Belki bir gün yine görüşürüz. Savaşta kim ölür, kim kalır, bilinmez... Allah'a emanet olun,' demiş. Bunlar sarılıp ağlamışlar."

Şakir dedenin gözleri dolardı bu kısımda. Biz babasının ağlamasına üzüldüğünü zannederdik o zamanlar. Anlattığı hikâyelerde geçen Sırp, Arnavut, Slovak, Müslüman, Hristiyan, komünist, kral, Nazi gibi kelimeler bizim için anlamından uzak heceler bütünüydü henüz. Şakir dedenin bu anlattıklarını çoktan unutulmuş, unutulması gereken eski bir masal gibi dinlerken, birkaç yıl sonra yaşanacak soykırımdan, Sırpların Müslüman ve Türk düşmanlığında ulaşacağı o korkunç karanlıktan habersiz çocuklardık. Şakir dede tanık olduğu o baş edilmez düşmanlığın ezeli ve ebedi gücünden dolayı ağlıyormuş meğer. Barışın mümkün, ayrı dinlerin kardeşliğinin bir zamanlar yaşanmış bir gerçek olduğunu bilmekten üzülürmüş...

Yaşlı gözlerini pantolonunun cebinden çıkardığı ütülü kumaş mendiliyle siler, sonra hüzünle gülerek devam ederdi.

"Annem yerdeki çamurları silerken babam içeri girdi. 'Hızır yetişti!' dedi."

Sonra hazırlığa koyulmuşlar. Şakir dedenin annesi başlamış ekmek yapmaya. Bir gün bir gece hiç uyumadan ekmek pişirmiş. Meğer o kesedekilerle beraber bütün mücevherlerini, küpelerini, bileziklerini bu ekmeklerin içine koyuyormuş...

Annesi ekmek pişirirken, babası da onlar için çalışan bütün Müslüman işçilerini toplamış. "Buradaki vaziyet ortada. Bu daha da güçleşecek. Savaş aha şuracıkta. Türkiye'ye göç etmek isteyen varsa bana bildirsin," demiş. Yol parasını karşılayacağını, İzmir'e varınca yeni bir iş kuracağını, orada onlara iş vereceğini söylemiş. "Her şeyinizi toplayın. Yol parasına karşılık size verdiğim bir emanet olacak, onu bana Türkiye'ye vardığımızda teslim edeceksiniz. Çok bir şey değil. Bir ekmek sadece. Ama o ekmeğe hiç dokunmadan, torbasından çıkarmadan bana teslim edene bir yıllık maaşını peşin vereceğim," demiş.

Bir hafta sonra, kabul edenlerle yola çıkmışlar. Gerçekten, sınıra girene kadar bütün büyük istasyonlarda Şakir dedenin ailesini didik didik arayan, hatta elbiselerini bile çıkarmalarını isteyen askerler fakirlere hiç dokunmamış, dönüp yüzlerine bile bakmamışlar. Hiç kimsenin sesi çıkmıyormuş. Şakir dedenin babası trendeki askerlerin ve casusların son ana kadar onları takip edeceğini bildiği için herkesi tembihlemiş. "Kıpırdamayın, konuşmayın sakın," demiş. "Sadece tuvalete gidip gelin." Uzun yolculukta askerlerin eziyeti hiç bitmemiş. Yolcu kadınlardan birinin bebeği ölmüş yolda. Ama askerler bebeğini elinden alır, onu da trenden indirir diye sınıra kadar bebeğini emziriyormuş gibi göğsünde tutmuş zavallı kadın. Hiç ağlamamış. Türkiye sınırına geldiklerinde Yugoslav askerleri inmiş trenden. Bebeğini kaybeden kadın sınırdan geçtikleri

anda ağlamaya, bağırmaya başlamış. Hiç susmamış. Kimse teselli edememiş o anneyi. Mosmor olmuş o bebeciği alamamışlar kucağından. Tekirdağ'a vardıklarında Şakir dedenin babası Hasan dede, kadının acısını ancak bebeği gömerlerse bir parça dindirebileceklerini düşünmüş. Hep birlikte trenden inmişler.

Şakir dedenin titreyen sesi Edis'le ikimizin kalbine o üzüntülü görüntüyü resmederdi. Birbirimizden gözlerimizi kaçırırdık. Ağladı ağlayacak gibi olurduk çünkü. Şakir dede yetmiş kişilik kafilenin istasyondaki sessiz bekleyişini, babasının en yakındaki caminin imamını bulup getirmesini, kadının kucağından bebeği alıp yıkayışlarını, bir kefene sarıp minicik bir tabuta koymalarını, istasyondaki kalabalığın sessizce camiye yürüyüp abdest alarak bebek için cenaze namazı kılışını, sonra mezarlığa yürüyüşlerini, bebeği gömdükten sonra yanındaki büyük ayçiçeği tarlasına bakarak dua okuduklarını anlatırken hep annemi düşünürdüm. Hayalimde o ağlayan kadın annem olurdu, ölen bebek de ben... "Kendi ölümüne ağlamak" dedikleri bu melankolik mikrop o vakit girmiş olabilir bünyeme. Sorumlusu da Şakir dede. Bizi ağlatmadan bırakmazdı çünkü.

Sonra ağlamanın, duygulanmanın, hele hele bir de bunu etrafına göstermenin gerçek bir zayıflık olduğuna inandırıldığımız yaşlar geldi. O melankoli beni her bulduğunda, ruhumu sarıp ele geçirdiğinde "kendime çok üzülmeme" neden olan kişilere -ki çoğunlukla kadınlardı- içten içe kızardım.

İnsan olmanın ağrılı soruları takip etti bu büyük kararımı. Sevilmeyeceksem niye vardım? Sevmek engel olunabilir, ertelenebilir, yok sayılabilir bir duygu muydu? Bana benzemeyeni sevemez miydim? Başka bir dinin çocukla-

rını sevmek günah mıydı? Sevmek verdiği acı dışında neden sakıncalıydı? Neden sevilmek istiyordum? Hepimiz aynı değerleri ve aynı insanları mı sevmeliydik? Hepimiz birbirimizi aynı ağırlıkta mı sevmeliydik? Bu beni yüzde otuzluk seviyor, benden de o kadar çıkar dersek mi yoluna girecekti her şey?

Bu karışık sorularımın içinde kaybolduğumda yanıtları bulmam için Edis de bana yardım etsin isterdim. Sevdiklerimiz ortak olursa daha mı güçlü hissediyordum kendimi? Bana benzeyeni sevmek, evet, daha kolaydı. Ortak beğeniler, ortak zevkler, ortak inançlar varsa kuşku duymadan sevebiliyordu insan. Ait olmak, grup olmak, taraftarlık, akrabalık bu yüzden mi önemliydi acaba? Durmadan sorardım...

"Şşşş Edis... Sence Mercedes mi, BMW mi?

Amerika mı, Rusya mı?

Çikolatalı mı, kaymaklı mı?

Filiz Akın mı, Türkan Şoray mı?"

Son sorunun yanıtı benim için daima Amina ablaydı aslında. Seçeneklerde bile olmayan tek güzel. Bir başıma kararını verdiğim ve bundan çok emin olduğum. Kimseye söylemesem de bunun çok kesin bir gerçek olduğunu bildiğim. Ne Filiz Akın ne de Türkan Şoray. İlla Amina abla. Bir tek kendime sakladığım...

Bakkala giderken mutlaka kapısını çalıp "Bi şey lazım mı Amina abla?" diye sorardım. "Hiçbir şeycikler yok. Sağ olasın, var olasın küçüğüm," derdi. Bu şefkatli sevecenliğinden, onu sevdiğim gibi sevilmediğimi anlardım. Büyük bir yıkım içinde aşktan tık diye öfkeye geçişlerimin sebebiydi. Aramızdaki imkânsızlığa rağmen yine de onu seven kalp gülümü söküp atamadığım Amina abla...

İmkânsızlık ne garip bir kelime. "Sevmeye imkânım yoktu," demeyiz hiç oysa. "İmkânlar el vermedi, okuyamadım, gidemedim," filan dediğinde biri, kulağa yakın geliyor ama "İmkânlar el vermedi, sevemedik birbirimizi," cümlesi ne akla yatıyor ne kalbe...

"İmkânlar el vermedi, kavuşamadık, sarılamadık, barışamadık..."

Sevmenin imkânlarını kim belirliyordu sahi? Ülkelerin sınırlarını belirleyenler mi? Bize bir doğum belgesi, kimlik verenler mi? Anne babalar, devletler, din büyükleri, belediye reisleri, ekonomi bakanları, merkez bankası başkanları mı? Akıl ve mantık mı? Gelenek görenekler mi? Verdiğimiz sözler, ettiğimiz yeminler, attığımız imzalar mı? Yoksa sadece sevdiklerimizin ta kendisi mi?

Bu sorulara yanıt buldum mu? Ne yazık ki soru üzerine soru yükleyerek devam ediyor hayat. O çocuk aklımla doğduğu yeri terk etmek zorunda kalanların sebebinin sevmeye dair bütün imkânları yok eden eski ve keskin bir kardeş düşmanlığı olduğunu anlamıştım. İmkânları zorlayan ve savaş başlamadan uzaklara kaçmayı başaran Hasan dede ve kafilesi, bebeciği Tekirdağ'da toprağa verdikten sonra anne yola devam etmek istememiş. Sonunda Hasan dede, "Kalmak isteyen başka kimse var mı?" diye sormuş. Birkaç kişi daha kalmaya karar vermiş. Hasan dede bütün ekmekleri toplamış. Kalmak isteyenlere, söz verdiği miktarı karşılayacak kadar altın bırakmış.

Sonra maceralarla dolu İzmir yolculuğu başlamış. Günler sürmüş ama sağ salim İzmir'e varmayı başarmışlar. Gerçekten de işçilerin hepsi onlara emanet edilen bez torbaların büzgülerini bile açmadan, hiç sorgulamadan teslim etmiş ekmekleri. Yok, hepsi değil. İzmir'e kadar onlarla

geldiğinden emin oldukları biri sırra kadem basmış. Ama bir ekmek eksik de olsa, hakları olanı iyi kötü korumayı başarabildikleri için çok mutluymuş karı koca. Tabii ekmeklerin içini henüz açmadıkları için kaybın ne olduğunu bilmiyorlarmış.

"Neymiş, neymiş? Öğrenmişler mi sonra?" diye heyecanla atılmıştım bu hikâyeyi ilk dinleyişimde. Zalim bir senarist, usta bir yönetmen gibi, "Arkası yarın," demiş ve hikâyeyi oracıkta kesmişti gülerek. Sonra Edis'e dönüp "Sakın anlatma haa... Merak etsin azcık!" diye tembihlemişti.

Bir çocuğa yapılacak iş miydi bu? Tabii ki yalvardım Edis'e. Tabii ki anlatmadı.

Mayka Hanım'ın odasından çikolata yürütüp, Şakir dedeye bağlılığımızı bildirmek için kendisine görününce yine ballandıra ballandıra anlattığı bir hikâyeye dalmış, sokağa çıkmayı filan unutmuştuk. Akşam yemeği vakti gelmişti. Artık eve gitmem gerekiyordu. Annem çok kızardı yemek saatlerinde komşularda takılıp kalmamıza. Aliye teyze elime bir tabak tutuşturdu kapıda.

Dışarı çıkınca Ayda'yı gördüm. Bahçe duvarına dirseklerini dayamış, yanaklarını iki avucunun arasına almış, uzaklara bakarak annesinin işten dönmesini bekliyordu her zamanki gibi. Başını çevirip bakmadı bile bana.

Kös kös evin yolunu tuttum. Anneme Aliye teyzenin gönderdiği tabağı uzattım. O mavi çiçekli tabakla annemin yeşil yapraklı emaye saklama kabı dört sene boyunca iki ev arasında 'Komşudan gelen tabak boş gönderilmez / Ay, komşu hakkı, götürüver şundan / Onlar da geçende helva göndermişti / Osman Bey bunu çok seviyormuş / Çocuklar hasta madem, yesinler' içerikli anne cümleleri ile gidip

geldi. Mavi çiçekli tabak ben lise birdeyken kırıldı. Yeşil yapraklı emaye de okul pikniğinde kayboldu.

İlkokul beşinci sınıftan itibaren Edis'le hep aynı sınıfta okuduk... İlkokuldayken küçükler de bizimle aynı okulda ama farklı sınıflardaydı. Hep başka bir dünyadaymış gibi yaşayan, pek az konuşan, arkadaşımın kuzeni Ayda sabahçıydı. Biz dört erkek öğlenciydik. Edis bir keresinde, "Ayda okumayı pek beceremiyor," demişti. Çok üzülmüştüm. Ayda o kadar güzel, uslu bir kızdı ki, aslında ona çok çalışkan olmak yaraşırdı. Neden okuyamıyordu acaba?

Söz dinler, çok koşmaz, hiçbir çocukla oynamaz, ona söylenenleri uysalca yerine getirir, kendi dünyasında yaşar giderdi. Her gün önünden geçip gittiğimiz gül ağacı gibi bir şeydi benim için. Hep orada, hep görüyoruz ama o kadar.

Annem bir akşam, "Zekâsında filan hiçbir şey yokmuş çocuğun. Zaten belli olur yani di mi gözlerinden, halinden? Cin gibi her lafı anlıyor, yanıt veriyor. Ama çok dalgın. Okumak istemiyor belki de. Psikolojik de olabilirmiş.. Annesi çalışıyor ya, onunla çok ilgilenemedi filan diye üzülüyor da olabilir," dediğinde, "Ya hanım, bırak sen de Allah aşkına! Annesinin ilgilenemediği her çocuk okumaktan vazgeçse Türkiye'de adam kalmaz. Benim anam sekiz çocuk büyüttü tek başına. Saçımı okşadığını bilmem. Ya çamaşır yıkardı garibim ya yemek yapardı. Hangimizi sevseydi? El bebek gül bebek büyütülüyor şimdikiler. O çocuk da sevgi görmüyorsa kim görüyordur yahu?" diye parlamıştı babam.

Annem, "Aaa, deli mi ne? Ne bağırıyorsun? Konu komşu duyacak. Meloş'un anlattığını anlatıyorum işte. Sana laf verende kabahat!" diye söylenip sonunda bana patlamıştı:

"Sen de laf dinleme anne baba konuşurken! Valla yersin kafana terliği! Ödevin bitti mi senin? Çabuk söyle, yedi kere sekiz kaç?"

Yerli yersiz çarpım cetvelini sorarak derslerimize çok yardımcı ve ilgili bir anne olduğunu düşünüyordu sanırım. Olmadık anlarda köşeye sıkıştırırdı. Kaynar sularla kafamı sabunlarken nereden aklına düşüyorsa artık, pat diye sorardı:

"Altı kere yedi kaç?"

Bilemedim mi de tak diye yerdim kafama banyo tasını. Kafama vurmasa daha kolay öğrenebilirdim oysaki. Menemenin en güzel lokmasını ağzıma attığımda çenemi tutar, sokağa top oynamaya çıkarken kolumu yakalayıp kıstırırdı:

"Dokuz kere beş?"

"Sekiz kere sekiz?"

"Beş kere altı?"

Ağzımdaki lokmayı yutamadan yanıt vermeye çalışırdım. Kardeşim tabii ki göze girmek için daha ikinci sınıfta hiç gereği yokken bütün çarpım tablosunu ezberlemişti bile. İbiş. Ben bilemedikçe oradan buradan kafasını uzatır yanıtları yapıştırırdı.

"Kırk beş annecim."

Annecimmiş!

Beşinci sınıfın sömestr tatilinde karnelerin hepsi pekiyi gelince (canımı dişime takmış, matematikten son anda tam puan almıştım) Şakir dededen gıcır gıcır harçlıkları kapmıştık. Karne günü harçlıkların üzerine bir de çikolatalı pasta ısmarlamak için Tuna Pastanesi'ne götürmüştü bizi.

Hiç gereği yokken aşktan açtı konuyu. Pasta boğazımda kaldı... Amina abla ile aramızdaki yaş farkını düşündüm kederle. Abileri ben büyüyene kadar evlenmezse belki ben

evlenirdim onunla. Ama ya beni sevmezse, hep "küçük" derse?.. Bir gün onun da beni sevmesinin imkânı yoktu, evet. Ben delikanlı olduğumda o, annem kadar olacaktı. Ben babam kadar olduğumda o da Şakir dedenin annesi gibi çok yaşlı... Yok devenin nalı! Olmayacaktı tabii ki. O güzel kırmızı yanakları, sarı saçları hep öyle kalmalıydı. O değişmesin diye ben büyümemeye razı olabilirdim. Ama ben hep böyle çocuk kalırsam o da hep başımı okşayacak, bu "küçük müçük" demelerinin canımı ne kadar sıktığını hiçbir zaman bilemeyecekti. Hem yaşlanırsa ölebilirdi de... Ah... O ölürse... Belki de ölmezdi. Şakir dedenin annesi bile ölmemişken Amina abla niye ölsün? Yaşasın. Çok yaşasın. Benim büyüdüğümü, üstü açık kırmızı arabamı, takım elbise giydiğimi görsün. Belki çok yakışıklı bir adam olurum. Belki sever beni...

Şakir dede düşüncelerimi okumuş gibi konuşmaya başladı. Kızlarla münasebet için önümüzde uzun zaman olduğunu söyledi. Sevmek kolay değildi. Beklemek lazımdı. Doğru zamanı. Doğru insanı. Mesela kendisi İzmir'e yerleşmelerinden bir yıl sonra sokakta bir genç kız görmüş. Annesine demiş ki, "Git, o kızı bana iste. Bu kız, o kız."

"Yaş farkı çok da önemli değildir. İnsanlar birbirine ilişkilerinde çok şey öğretebilir. Mesela Kerime Hanım benden yaşça küçüktür. Ama kadınlar erkeklerden çabuk olgunlaşır. O zamanlar toydu, gençti ama şimdi bak, bana yetişti işte. Geçti bile hatta. Ben korkarım ondan. Karından korkacaksın. Sayacaksın onu: Lakin bu böyle kendiliğinden olmaz. Kadın kendini saydıracak. Sen de hürmet edeceksin ona. Kalbini kırmamaya özen göstereceksin. Fikrini soracaksın. Ben çok sorarım. Kendi kararımdan caymam ama sorarım yine de."

Amina ablaya saygı duyuyordum ki ben zaten.

Şakir dede gözümün içine bakıyordu. Ödüm patladı. Amina ablayı düşündüğümü anlamış olabilir miydi? Yutkunmuyordum bile. Ben de onun gözlerine bakıyordum. Ben fareydim, o da hareket edersem beni ham yapacak bir kedi.

Başka şeyler düşün, dedim kendime. *Yedi kere sekizi düşün. Altı kere beşi düşün. Şakir dede kafanı okuyor olabilir. Amina ablanın elbiselerini aklına getirme. Hele düğmeleri hiç getirme!*

Bu cümleler bir alt yazı gibi geçiyordu beynimden. Ana görüntü ise renk renk elbiseler, kapanmayan düğmelerden görünen pembe aralık, Amina ablanın kolları, eteğinden görünen dizleri, renkli terlikleri... Amina abla fotoğraflarından yapılmış bir klip akıp duruyordu beynimde.

Şakir dede ile artık ne kadar göz göze kaldıysak, "Çişin mi geldi senin?" diye sordu. "Bir sıkıntın mı var?"

"Yoo, çişim yok. Sıkıntım da yok."

"E, ne gözünü diktin bana?"

"Sen diktin diye."

"Hayır, önce sen diktin. Ben de niye bana bakıyorsun diye sana baktım."

"Sen bana böyle bakınca, acaba niye böyle bakıyor diye baktım ben de."

"Eee?"

"Amina abla ile ilgili bir düşüncem yok!"

Sessizlik... Sonra daha büyük bir sessizlik.

İşte şimdi çişim geldi! Hatta öbürü daha çok gelmiş olabilir! Tuvalete koşmam lazım.

"Şakir dede, çişim varmış benim."

"Git işe o halde. Ben mi götüreyim?"

Masadan nasıl kalktım, tuvalete nasıl koştum, korkudan tam gaz çalışmaya başlayan bağırsaklarımı ve mesanemi nasıl son dakikaya kadar kontrol edebildim, bir ben bilirim bir de Allah. Bu Amina abla nasıl çıkmıştı ya ağzımdan benim? Ne Amina ablası?

Ellerimi yıkayıp masaya döndüğümde aşk meşk meseleleri kapanmış, Şakir dedenin iş dünyasına açılan kapıdan geçilmişti. Onu terbiyeli terbiyeli dinleyen torununa ticaretteki başarısını kalıtsal şansına borçlu olduğunu söylüyordu. Bu özelliğinin ilk erkek torununa da geçtiğinden emindi.

Şakir dede çok ama çok istemesine rağmen bir erkek evlat sahibi olamamış. Allah ona peş peşe üç kız vermiş. Eşinin kızlardan sonraki birkaç bebeği daha karnındayken kaybetmesi sonucu doktorlar karısının bir daha gebe kalmaması gerektiğini söylemişler. Anne karnında kaybettikleri bebeklerin üzüntüsüyle sonunda pes etmiş, bari şu kızlar bir an önce büyüsün de evlenip torun versin diye dua etmeye başlamış. Duaları tutmuş, bizim bayramdan bayrama görebildiğimiz büyük kızı Sühela teyze hemencecik evlenmiş ve kayınvalidesinin evine gelin gitmiş. İkinci kızı, Ayda'nın annesi Enisa teyze, "Ben okuyacağım," demiş. Okul bitince de, "Çalışacağım!" diye tutturmuş. Okulda araştırma görevlisi olmayı başarmış. Sonra da doktorasını vermiş. Bütün bunların arasında evlenmiş. Çünkü damat adayı, Şakir dedelerle birlikte yaşamaya da, karısının çalışmasına da rıza gösteriyormuş. Ailenin inatçı tabu devireni, Şakir dedenin ortanca kızıydı yani. Onu da pek az görebilirdik. Üçüncü kızı Aliye teyzenin düğünü de çok geçmeden yapılmış. İki kardeş, baba evinden hiç çıkmadan gelin olmuşlar. Bu arada torun haberi geciktikçe ge-

cikiyormuş ama Allah merhamet ediyor olmalıymış ki üç damadı da şahaneymiş. Yazılı dilekçe verse kabil olmayacak bir şekilde birbirine tıpatıp benzeyen bu üç damat, aynı ailenin birer ferdi, hatta aynı babanın çocuklarıymış gibi birbirleriyle uyumlu isimler taşıyordu. Altın amca, Artan amca ve Edis'in babası Osman amca. Şakir dede sözünden çıkmayan ve onun kurduğu ticarethanenin işleyişini büyük titizlikle devam ettiren damatlarına zaman içinde kızlarından daha fazla kıymet verir olmuştu. Masadaki yerleri de tıpkı gönlünde olduğu gibi kızlarından önce geliyordu.

Fakat Şakir dedeyle şakalaşmayı seven Allah, ona ilk iki kızından kız torunlar göndermişti. En küçük kızı Aliye teyze ile Osman amca da evliliklerinin üzerinden üç yıl geçmesine rağmen kucağına bir torun vermeyince Şakir dede bir adak adamış sonunda.

"Üç büyük dinin Allah'ı birdir. Söz veriyorum, bir erkek torun verirsen üç peygamberin dininden üç yoksul dul kadına üç ev vereceğim," demiş. Bu duayı ettiği gecenin sabahına Aliye teyzenin gebe olduğunu öğrenmişler.

Şakir dede aylarca her gece gizli gizli dua etmiş. Aliye teyzenin doğumu başladığında o kadar heyecanlanmış ki kalp krizi geçiriyor diye korkmuşlar. Hastanede bir sedyede Aliye teyze, bir sedyede de Şakir dede yatıyormuş. Doğum bitene kadar kimse kaldıramamış Şakir dedeyi yattığı yerden. Gözlerini hiç açmadan, tek ses etmeden, bir yudum su içmeden, öyle yatıp beklemiş. Arada tansiyonunu ölçmelerine izin vermiş sadece. Karısı, "Allah Aliye'yle Osman'ın yüzüne baktı da hemşire, Edis'in haberini getirdi. Yoksa bu vallahi mezara giderdi," diye anlatırdı. Hemşire, Edis'i bebek arabasıyla getirdiğinde Şakir dede çocuklar gibi ağlamış. Sonra fırlamış sedyeden,

herkese bahşiş dağıtmış. Allah'a verdiği sözü de tutmuş. İzmir'de küçük çocukları olan bir Müslüman, bir Hristiyan, bir de Musevi dul kadına ev almış. Büyük kızı şakayla karışık, "Bize de alsan olurdu baba be," demiş ama duymamış bile Şakir dede.

İstemezse duymazdı zaten. Kızlarına ne ev alacaktı? Onlara da kocaları alsındı. Hem bir arada yaşayıp gidiyorlardı işte. Ailesine bu kadar düşkün bir adamın kız çocuklarını bu denli ayırması o çocuk halimle bile aklıma yatmazdı. Karısını sayar, kızlarını sayma işini damatlarına bırakırdı. Değişik adamdı işte Şakir dede. İsterse çok bonkör, istemezse dünyanın en pinti insanı olabilirdi. Sayılarla, yıllarla, haftanın belli günleri ve harflerin bazılarıyla ilgili takıntıları vardı. Tek yılları sonu yedi ya da birle bitmezse sevmiyordu. Salılara oldum olası gıcıktı. Torunlarının isimleri Ediz ve Deniz diye telaffuz edilirse kıyameti koparırdı. S harfiyle olacaktı efendim. "Memlekette nasıl deniyorsa öyle!"

Edis ile Denis'in sünnet düğünü bizim sokağa taşındığımız yaz yapıldı. Edis yedinci yaşını art arda hastalıklarla geçirmiş. Önce kızamık olmuş. Sonra kabakulak. O yıl sünnet ettirmekten bu sebeple vazgeçmişler. Durum böyle olunca Şakir dede, "On bir yaşını bekleyelim," diye tutturmuş. Kardeşi Denis değil de, Edis onun için uğurlu olduğundan her şey Edis'e göre ayarlanırdı. 7 ve 11 rakamlarının uğuruna inanan Şakir dede, din adamları ve doktorlardan da onay alınca sabırla on bir yaş beklenmiş. Şakir dedenin annesi ölürüm de göremem diye her yıl ısrar etse de dediğim dedik Şakir dede kararından caymamış. "Öyle bir yaz düğünü yapacağım ki bütün İzmir sallanacak!" demiş. Tüm evi yeniden döşetmiş.

Gerçekten de, davullu zurnalı, biri sokakta diğeri bir otelin balo salonunda olmak üzere dillere destan iki düğün yaptı. Sokakta yapılan bir düğünü ilk defa görüyorduk. Başta çok yabancıydık ama sonra anladık ki bizimkilerin asıl görkemli, eğlenceli bulduğu buydu. İki tören için de ayrı elbiseler diktiriyor, sokakta giyilecek olanın çok şık, çok şatafatlı, çok göz alıcı olmasına özen gösteriyorlardı. Bir daha hiçbir yerde giyilemeyen elbiseler birkaç saat dünya yüzü görüyor, sonra da kaldırılıp bir kenara koyuluyordu. Annemi, babama, "Dünya para veriyorlar dikimine, sonra gardırop bekçisi oluyor hepsi, yazık," derken duymuş ve her düğünde, davette giydiği tek yeşil ipek elbisesine üzülmüştüm. Annem üzgün değildi ama. Ben niye üzülmüştüm ki?

Kuşak değişimi belki de böyle başlıyor. Kıyaslamanın oranı değişiyor olmalı. Annem, "Eskiden de zengin insanlar vardı ve bizimle aynı sokakta yaşar, aynı yemeği yer, aynı çileden nasiplerine düşeni alırlardı. Kimse sahip olduğunun altında ezmeye çalışmazdı konu komşusunu. Düğünde elbisenin en güzelini onlar giyerdi ama kapı önünde oturup birlikte dikerdik çoluk çocuğun söküğünü, yırtığını. O da, ben de aynıydık," diye anlatır o günlerin güzel insanlarını. Sanırım güzelliklerinin sırrı şuydu: Durumu iyi olanlar varlıklarını dile dökerek kendilerinden dar durumdakilerin bir kıyas yapmasına zemin hazırlamıyor, aralarında bir mesafe açılmasının önüne böyle geçiyordu. Böbürlenmek bu yüzden hem ayıp hem de günahtı.

O mahallede, o sokakta, okulumda, sınıfımda düğünler dışında hiçbir zaman dar gelirli olduğumuzu düşünmedim. Biz hep eşittik.

Babam büyük hırsları olmayan, en fazla "Emekli ikramiyemle oturduğumuz evi alabilir miyiz acaba?" çapında

hayal kuran, dürüstlüğü en büyük zenginliği olan biriydi. Bir gün ona rüşvet teklif eden bir adama o parayı yedirdiği anlatılır, kendinden yaşça büyük meslektaşları bile babama hürmet ederdi. Emekli ikramiyesi ile ev alması bu hayat şartlarında zordu elbette ama belki Allah nasip ederdi. Belki de ben üniversitede iyi bir bölüm kazanır, işimi gücümü kurup onlara hayallerindeki o evi alabilirdim. Bu, babamın değil, benim hayalimdi. Tek maaşla mucizeler yaratan babama bir soluk aldırmak istiyordum büyüyünce.

Annem kanaatkâr bir kadındı, tutumluydu. O olmasa kuşkusuz çok zorlanırdık. Ama o da artık cebindeki kuruşu hesaplamadan rahat rahat pazar alışverişi yapsın istiyordum. Ona almak istediğim ilk şey mahalledeki tüm kadınların kulağındaki lira küpelerden bir çiftti. Annem bir kez olsun babama bunu ima eden bir şey söylememiş, bir kez olsun dile getirmemişti ama Edislerin sünnet düğününde Aliye teyze ona kendi küpelerini ödünç vermişti. Aliye teyze de kendi annesinin elmas küpelerini ödünç almıştı. Annesi Kerime Hanım ise evlendiği günden beri birlikte yaşadığı, dünyanın en uzun ömürlü kayınvalidesi Mayka Hanım'ın gelinlik zümrütlerini takmıştı. Mayka Hanım düğünden önce ölmemek için canını dişine taktı. Tanrı'ya torun çocuğunun sünnetini ona gösterirse bir daha gelinine iş buyurmayacağına ve gelinlik zümrütlerini ona vereceğine ant içmişti. Zaten gelinin gözü şu kapıdan girdiği o ilk günden beri zümrütlerde olduğundan uyurken, yıkanırken bile çıkarmamışmış bu küpeleri. Üstelik küpeler ne maceralar yaşamış.

Şakir dedenin en güzel yerinde kestiği hikâyenin o kısmı işte bu küpelere aitti. Bütün ekmekleri toplayıp içinden çıkanları saydıklarında Mayka Hanım'ın küpelerinin eksik

olduğu çıkmış ortaya. Gelinliğinden kalan o küpelerin kaybolmasına çok üzülmüş. "Onda benim kızlık hatıralarım vardı," diye ağlamış da ağlamış. Hocalara gitmiş, rüyaya yatsınlar da yerini söylesinler diye. Falcılara verdiği paralar küpenin parasına ulaşmışmış neredeyse. Bir gün Ermeni bir falcı kadın, "O küpeler tütüncü bir tüccarın karısında," deyince en sevdiği oğlu olan Şakir dedeyi küpeleri bulmakla görevlendirmiş. İzmir kazan bunlar kepçe. Nasıl bulunur koskoca şehirde bir çift zümrüt küpe?

Annesine söz verdi diye her yerde küpeleri arar olmuş Şakir dede. Bir gün vapurda ne görsün? Karşısında kürklü mürklü bir kadın oturuyor. Etli butluymuş da maşallah. Şişman bir kuşa benziyormuş. Kadının kulaklarında annesinin küpeleri yok muymuş? Şakir dede vapurdan inince kadının peşine düşmüş. İşini gücünü unutmuş. Delikanlıymış o zaman, yapacağı şeylerin önünü arkasını düşünmezmiş. Kadını evine kadar takip etmiş. Kapının önünde ne yapsam, ne etsem diye volta atarken kadının kocası çıkmış dışarı. "Terbiyesiz adam! Anan yaşında kadını takip etmeye utanmıyor musun?" diye yürümüş Şakir dedenin üstüne. "Aman bey amca," demiş Şakir dede, "O nasıl söz? Durum böyleyken böyle. Annemin çalınmış küpelerine benzettim." Adam daha da sinirlenmiş: "Biz mi çaldık evladım bunları? Bunlar nasıl lakırdılar?" (Lakırdı ne güzel kelime diye düşünürdüm. Lakırdı lakırdı. Lıkır lıkır.)

Bunun üzerine Şakir dede ayaküstü çarçabuk sıralayıvermiş olup biteni. "Üsküp'ten çıktık, yollara düştük. Emanet etmiştik ama ihanete uğradık," demiş. Asla bir rahatsızlık vermek istemediğini ama beyefendiyi mümkünse babasıyla iş yerinde ziyaret etmek istediğini söylemiş. Annesinin bu

hatırasını satın almak, kendisini bir kez olsun mutlu etmek mümkün müdür, bunu öğrenmek istediğini söylemiş.

Meğer adam da bütün ailesi Atina'ya göçmüş bir Rum'muş. Şakir dedelerin göçle geldiğini öğrenince yumuşamış. Manisa'dan Arjantin'e tütün gönderen bir şirketin müdürü olduğu için görevi bitene kadar İzmir'de kalacakmış. Babasını da alıp ertesi gün bürosuna gelmelerini söylemiş. Şakir dede havalara uçmuş mutluluktan. Annesine dememiş hiçbir şeycikler. Babasına söylemiş böyle böyle diye. Ertesi gün adamın verdiği adrese gitmişler. Çok büyük bir handaymış adamın iş yeri. İçeri girdiklerinde sadece küpeyi satın almak istiyorlarmış ama gün gelmiş, Şakir dedenin babası önce o handaki en küçük, sonra da en büyük dükkânı satın almış. İşlerini orada kurup büyütmüşler. Hayat bize neler neler hazırlarmış da vakit geldikçe verirmiş işte.

O Rum adam pek güzel karşılamış Şakir dedeyle babasını. "Elimizde kalan hatıraların nice kıymetli olduğunu bilmez miyim? Hanımefendi üzülmesin. Ben de yeni bir çift alacağım diye söz verdim hanıma. Siz bunu alın ve bana yeni bir küpe bırakın," demiş. E, o da haklıymış elbette. Mayka Hanım'ın zümrüt küpelerini satın aldığı kuyumcunun adını da vermiş. "Sorup soruşturursunuz isterseniz," demiş. Çok uzatmamışlar efendim, küpeleri alıp çıkmışlar. Sevine sevine götürüp annesine vermişler. Ama ne ağlamış, ne ağlamış sevincinden. O Ermeni falcı kadın da senelerce gelip gitmiş evlerine. Her dediği çıkarmış da, bir gün küt diye ölüvermiş. Acaba kendi ölümünü de bilmiş midir?

İşte, Mayka Hanım'ın, yani arkadaşımın büyük büyükannesinin kaç yıldır beklediği o sünnet düğünü sonunda

yapılıyordu. O da verdiği sözü tuttu. Onlarca yıldır kulağında asılı kalmaktan kulak memelerini yırttı yırtacak o ağır zümrüt küpeler yaşlı kadının ölümü bir kez daha savmış olmasının şerefine nihayet gelinine geçti. Gelindeki küpeler onun kızına. Kızındakiler de bir geceliğine anneme.

Annem bayılmıştı o bir çift küpeye. Düğünde halay çekerken sallanıp yanağına değen o altın liraları gece aynada hayranlıkla seyretmiş ve istemeye istemeye kulağından çıkarmıştı. Üç odalı, sobalı evimizin salonunda koltukta oturuyordu babam. Annem kışları paltolarımızı astığımız vestiyerin aynasına bakıyordu. Babam oturduğu yerden görebiliyordu annemi. Bakışlarındaki kızgınlığı anlamak için yetişkin olmaya gerek yoktu. Bu ödünç küpeler, annemin kulağında gördüğü andan itibaren babamın canını çok sıkmıştı, farkındaydım. Annemin neşesini bozmamak için ses etmese de dişini sıkması gözümden kaçmamıştı.

Babamın çok öfkelendiğini pek az görürdük. İş yaşamı gergin ve yorucu olduğundan, babam için ailesiyle geçireceği zamanın huzurlu olması çok önemliydi. Bunu sık sık dile getirir, bunun için çabalayan eşine ve aslan oğullarına hak ettikleri sevgiyi gösteremediğinden şüpheye düşer, bizi her fırsatta güldürebilmek için aralıksız şaka yapardı. Annemin gülüşleri evimizin ışığıydı bizim. Besinimiz onun mutlak hayat sevinciydi. Annemle babam mutlu bir çiftti ve biz de mutlu çocuklardık. Ama elbette bu mutluluk kusursuz bir akışta değildi. Babamın öfkesi bir ortaya çıktı mı, âdeta bir kasırga kopardı. Ödümüz patlardı. Bize bir fiske bile vurmazdı ama bazen bir şeyleri alıp duvara fırlatırdı. Sonra annem ağlaya ağlaya ortalığı toparlar, olan

biteni ne bizimle ne de bir başkasıyla konuşur, babamdan şikâyet eden tek kelime çıkmazdı ağzından.

O gün, düğünden sonra olacakları kardeşim de, ben de tahmin etmiştik. Büyük eğlencelerin ardından babamın durduk yerde tadı kaçardı bazen. Anlayamazdık bile neye kızdı, neye öyle yükseldi? Olmadık bahanelerle huysuzluk çıkarır, biraz suratını asar, gider uyur, sonra da unuturdu. Annem babama toz kondurmazdı ama biz büyüdükçe ara ara küçük dertleşmeler başlamıştı aramızda. Mutfakta kahvaltı hazırlarken ya da babam banyodayken kısık sesle konuşurdu.

Böyle akşamlardan birinde, "Anladım ben oğlum. Baban mutluluktan suçluluk duyuyor bazen. Polis olduğu için galiba, şahit olduklarından sonra sanki yaşamaya, eğlenmeye, iki kadeh rakı içmeye hakkı yokmuş gibi düşünüyor. Biz mutlu olalım istiyor ama mutluluk ona fazla geliyor. Vicdan azabı çekiyor. Ses etmeyin. Uyur, uyanınca geçer nasılsa," demişti.

Ama o gün babama fazla gelen şey uzayan eğlence değil, annemin o ödünç altın küpeleri takmasıydı. Ve annem o küpeleri takmaktan dolayı çok mutluydu. O mutluluk babama memuriyetinden, aile reisliğinden, hayat koşullarından başlayarak hemen her konuda kendini sorgulatmış ve yetersiz hissetmesine sebep olmuştu muhtemelen. O gün böyle yorumlayamamış olsam da şimdi çıkardığım sonuç bu. Aksi takdirde o kadar öfkelenmezdi.

Oturduğu koltukta söylenmeye başladı:

"Ne gerek var da gidip el âlemin küpesini ödünç alıyorsun? Bilmiyor mu insanlar, o küpe senin değil! Başkasının. Takmışsın, şıngır şıngır sallanıp duruyor kulağında... Bir de halay çekiyorsun sokağın ortasında."

Annem önce alttan aldı. "Ne var Yunusçuğum bunda? Hepimiz birbirimizle bir şeyleri değiştiriyoruz. Değişiklik oluyor. Başka bir şey değil. Elbiseme uydu diye o an orada takıverdik işte," dedi.

"Takmayacaksın!" diye gürledi babam. "El âlemin karısının küpesini takmayacaksın! Küpen yoksa takmayacaksın arkadaş. Takmayacaksın. Bu kadar. Bitti. Takma!"

Annem, "Ama ayıp oluyor Yunus, çocukların yanında," diyecek oldu. Babam daha da delirdi.

"Ne ayıp oluyor yav? Onlara mı ayıp oluyor? Evladım onlar benim. Ben bu ikisi için gece gündüz çalışıyorum. Okusunlar, meslek sahibi olsunlar, mevki makam edinsinler, iyi birer hayat yaşasınlar diye didiniyorum. Onlardan mı utanacağım karımın ayıbını ayıpladım diye? Yok işte kardeşim, bu kadar oluyor. Ben bu kadar kazanabiliyorum. Ben istemez miyim karıma altın küpe almayı? Takmayıver canına yandığımın küpesini."

Annem susuyor ama babam sakinleşemiyordu. Bir ton daha yükselip bağırmaya devam etti.

"Ya başına bir iş gelse küpenin, teki kaybolsa, düşse filan? Nasıl alacam arkadaş ben bunu? Borç mu isteyeceğim şundan bundan? Tamam, altın küpe alamıyorum ama borçsuz yaşatıyorum sizi çok şükür. Ne yapayım ya? Sen altın küpe tak diye harama el mi uzatayım?" dedi ve annemin Bulut Züccaciye'den çok özenerek taksitle aldığı kesme kül tablalarının ikisini de duvara fırlattı. Duvarda iki yara izi bırakan kristaller tuzla buz oldu. Annem kaskatı kesilmiş, babama bakıyordu.

Her zaman ağlar, onu sakinleştirmeye çalışırdı ama bu kez öyle olmadı. Annem duyduklarına çok üzülmüş, çok kırılmıştı. Babamın öfkesinin nedenini anlamıştı ve

ama bu yüzden kendini suçlamayacaktı, bakışlarından belliydi...

"Sen o onurlu hayat mücadelesini tek başına vermiyorsun. En azından on üç yıldır bensiz vermedin. Bir daha çocuklarımın önünde benimle böyle konuşma!" dedi ve gözünü babamdan hiç ayırmadan avucunu öne doğru uzattı.

"Mert, oğlum, kardeşini de al yanına. Küpeleri hemen Edis'in annesine teslim et. Oyalanmayın hiç. Nedenini sorarsa, 'Babam emanetin canı götünde olur, hemen teslim edin dedi,' dersin."

Yerimizden fırladık. Küpeleri kaptım, Yiğit'in elinden çeke çeke kapıya koşturdum. Merdivenleri inerken kardeşim, "Ne diyecekmişiz?" diye sordu.

"Boş ver şimdi, koş çabuk!" dedim.

Edis'in annesi o saatte kapıda bizi görünce önce çok korktu. "Bir şey mi oldu annene yoksa?" dedi telaşla.

"Yok yok," dedim. "Babam emaneti teslim edin, ne olur ne olmaz dedi de."

Yüzünde içten bir üzüntü belirdi Aliye teyzenin. "Kavga mı ettiler yoksa? Baban kızdı mı? Doğru söyle bak."

Babamı korumak istedim. Haklıydı çünkü. Ne yani, niye almıştı el âlemin kadınının küpesini? Küpesiz de güzeldi benim annem.

"Yok ya, ne kızacak..."

Kardeşim Yiğit görevi yerine eksik getirmemden dolayı endişelenmiş olmalı ki tamamlayıcı cümleyi bir solukta ekledi: "Çünkü emanetin canı götünde olur!"

Senelerce gülerek anlattığımız bu hikâye biz iki kardeşi birkaç gün çok üzmüştü oysa. Annem o gece içinden kopan kötü söz söyleme arzusunu ancak bu cümle ile tatmin edebilmişti sanırım. Bu hikâyeyi de en güzel o anlatırdı. Fa-

kat sıra ödenecek iki taksiti daha olan kırık kül tablalarına gelince kelimeler boğazında düğüm olur, yutkunur, "Yazık, bin parça olmuştu güzelim kristaller. Günlerce oradan buradan çıktı kırıkları. Hayır, bir de iki taksit daha ödedim hiç kullanamadığımız şeylere. Üstüne üstlük bizde sigara içen de yoktu. Komşularda vardı, çok özenip heves etmiştim ama... Gençlik işte," diye bitirirdi.

Sünnet düğünü sonrası Edis ve kardeşi kesilen yerleri acımasın diye entari giydiler birkaç gün ve sokağa çıkmadılar. Sünnette giydirdikleri pelerinli beyaz takım elbiselerine de, üstüne bindirip bütün mahalleyi dolaştırdıkları o beyaz ata da biraz gıcık olmuştum. Bizimki hiç böyle olmamıştı. Konya'da babaannemlerin evinde yapmışlardı. Yatağa yatırdılar, altın taktılar. Fıs... Ne şanslıydı Edis'le kardeşi. Bir de Edis'in saçları altın gibi sarıydı. Güneşe çıkınca Edis'in saçlarıyla annesinin altınları aynı ışıltıyı saçıyordu. Şeye benziyordu Edis, reklamlardaki çocuklara.

Ben kendi kendime en iyi arkadaşıma gıcık oladurayım, annem de birkaç gün içine kapandı. Kalbinin kırılan yerlerinin acısı geçene kadar evde kalmayı tercih etmişti. Ne komşulara ne pazara gitti. Balkonu bile yıkamadı. Sokakta top oynarken Edis'in annesi seslendi bahçe kapısından. "Annen iyi mi? Hiç görünmüyor. Kahveye gelsin müsaitse," dedi.

Koşarak yukarı çıktım. Soluk soluğa, "Edis'in annesi kahveye bekliyor," dedim. Bir an yüzü ışıldadı ama ne düşündüyse, "Azcık kırıklığı varmış annemin, üstünüze afiyet, size de bulaşmasın diyor. İyileşince çalacakmış kapınızı de," diye tembihleyip içeri geçti hemen.

Babamla birkaç gün konuşmadılar. Sessiz sessiz yedik yemeklerimizi. Babam çok üzgündü. Biliyorum, çok piş-

man olmuştu annemi payladığı için. Annem sofrayı topluyor, sonra örgüsünü alıp yanımızda oturuyordu. Babama hiç sormadan çayını getirip bırakıyor, yine bir ters bir düz devam ediyordu işine. Babam konuşmak için kıvranıyor ama nasıl başlayacağını da bilemiyordu. Biz göz ucuyla ikisini seyrediyor ama ortada hiçbir şey yokmuş gibi tatil kitabında annemin işaretlediği sayfaları okuyorduk. Tatil sonuna kadar o kitap bitmeli, bütün problemler çözülmeli, sorular yanıtlanmalıydı. "Her gün dört sayfa, sonra sokak," diyordu annem. Biz de ne yapalım, dinliyorduk sözünü. Babam, anneme kendi affettirmek için her şeyi yapmaya hazırdı aslında. Polisler için tatil kitabı olsa bir gecede hepsini okuyup bütün testleri çözer bitirirdi kesin.

O gece televizyonda *Bizimkiler* vardı. Hepimiz çok severdik diziyi. O akşamki bölümde Kapıcı Cafer'in karısı da kazak örüyor ve satmayı düşünüyordu. Babam sonunda anneme soracağı soruyu bulmuştu. Yalandan bir öksürüğün ardından, "Haroşa mı o?" diye sordu.

Annem gözlerini kaldırıp "Ne yapacaksın? Model mi çıkaracaksın?" dedi ters ters.

Ya anne yaaa! Babama kötü davranma. Güzel bir şey söyle.

Dile dökemedik bu cümleyi ama gözümüzü dikerek iletmeye çalıştık kardeşimle.

Babam beklediği sıcaklığı bulamamıştı. Bozuldu.

"Sordum işte canım..." dedi.

Annem bizimle göz göze geldi. Anlamıştı. Aslında o da uzatmak istemiyordu.

"Selanik," dedi babama bakmadan. "Kapıcı Cafer gibi satışa mı çıkarsak kazakları?" diye devam etti. Biz hemen kıkırdadık tabii. Hava yumuşuyor, küslük bitiyordu sonunda.

"Ticarete atılacaksan ben de öğreneyim örgü örmeyi. İki elden daha hızlı üretiriz," dedi babam. Annem, babama bakmadan güldü. Babam da güldü o tebessümü görünce. Eyyyooo!.. İşte bitmişti sonunda!

Şimdi düşünüyorum da isteseler uzatabilirlerdi o dargınlığı, soğukluğu. Kendilerini haklı çıkaracak bir dolu cümle kurabilir, o cümleleri kılıç gibi sallayarak birbirlerinde yeni yaralar açabilirlerdi. Alınganlıklarını büyütüp, onların ardına geçerek korumaya devam edebilirlerdi kendilerini. "Kazakları satışa çıkarmak ne demek? Bana ne demek istiyorsun sen?" diye sorabilirdi babam. "Borçsuz yaşamanın bir başka yolu da benden çıksın," diyebilirdi annem. Ne bileyim, mesele iğnelemek, haklı çıkmak için keskinleşmek olsa devam edebilirlerdi. Ama mesele o değildi. Annemle babamın geçinmeye gönlü vardı. Ne güzel lafmış meğer. "Geçinmeye, sevmeye gönlü varsa insanın, sivri yanlarını kendi törpüler zaten," derdi annem.

Ertesi gün hayatımız normal akışına dönmüştü. Anneler pazara gitti, biz çocuklar tek kale maç yerine çivi oynadık. Edis'le kardeşinin pipisi acımasın diye dikkat ediyorduk. Hayat normale dönmüştü ama kafama şu lira küpeler takılmıştı. Bizimkiler barışsa da ben sinir olmuştum şimdi. Babama gittikçe hak veren bir aslan parçası büyüyordu içimde.

Birden bir fikir pıt diye atladı zihnimin orta yerine: O küpeden ben alsam ya anneme? Alayım almasına da, o kadar kolay olsa babam alırdı herhalde, hadiseler de büyümezdi öyle. Çok mu pahalıydı? Kaç para olabilirdi? Ne kadar sürerdi benim büyümem? Biriktirsem ne biriktirebilecektim? Okul kapalıyken babam harçlık vermiyordu ki bize.

Kaldırıma oturmuş kara kara düşünüyordum. Oyundan da sıkılmıştım. Edis ayağının ucuyla ayakkabıma vurdu hafifçe. "Ne oldu?"

Birden, bir erkeğin hayatı boyunca en az bir kez kuracağı o meşhur cümlenin ilk versiyonu çıktı ağzımdan:

"Bana para lazım. Bir yerden para bulmalıyız."

"Niye?"

"İşte!"

"İyi de, niye oğlum ya?"

"Anneme hediye alıcam."

"Hıımmm."

Bu gerekçe Edis için yeterli haklılıktaydı. Ellerini cebine koydu.

"Ne alacaksın?"

"Altın küpe."

"Yok devenin nalı!"

"Biliyorum... Ama annem çok beğenmiş senin annenin küpelerini. Onun da olsa ne güzel olurdu. Alamaz mıyım hiç acaba?"

Çaresizliğim ve bastıramadığım o istek arkadaşımı üzmüştü.

"Çok pahalıdır ama..."

"Biliyorum..."

Bir süre sessiz sessiz durduk. O sessizlikte bir sürü şey konuşuldu aslında. Babamın işi, onun babasının dedesine bağımlı oluşu, küpe, bilezik denen şeylere kadınların niye bu kadar bayıldığı falan filan. Derin bir of çektim sessiz sohbetimizin sonunda.

"Ben sana yardım ederim," dedi Edis. "Halledebiliriz."

Gözlerim parladı. İçimde bir güneş doğdu sanki. Arkadaşım benim ya! Olabilir mi? Olabilir tabii...

"Nasıl yapıcaz ki?" diye sordum şüphe ve sevinçten karma bir duygu içinde.

"Su satalım pazarda. Pazarın olmadığı günler çarşıda da satarız."

Orada durdum. Su satmak mı? Babam kemiklerimi kırmaktan sıklıkla söz ederdi ama bir tokat bile atmamıştı. Bu kemik kırmak için yeterli bir sebep olmaz mıydı?

"Yunus Komiser'in oğlu pazarda su satıyor, derlerse..."

Edis, ticaret adamı Şakir dedenin ilk erkek torunu olmanın şanına uygun bir yanıt verdi:

"Bunun nesi ayıp? Desinler. Hırsızlık mı yapalım yani?"

Doğru diyordu aslında. Ama annem de hayatta izin vermezdi. Bir gören olsa filan... Nasıl yapacaktık ki? Hem o küpeler kaç paraydı? Nasıl alacaktık? Nereden alacaktık? O parayı toplamak için kaç pazar çalışacaktık?

"Sen o işi bana bırak. Ben öğrenip plan yapıcam."

Bu da benden üç ay büyük diye... Normalde gıcık olurdum ama karşısındakinin ocağına düşmüşlerin "neyse"sinden çekip gıcığımı yuttum ve "Peki," dedim.

Edis ertesi gün büyük planıyla çıkıp geldi. Şakir dedeyle konuşmuştu. Sermayemizi o verecekti. İki büyük plastik su bidonu alacaktı bize. Biz su bidonlarını taşıyacaktık, kardeşlerimiz de ikişer maşrapa. Önce Şakir dedenin borcunu ödeyecektik. Maydanozla limon da alacaktık. Biz su satarken küçükler maydanozla limonların başında duracaktı. Böylece, dört koldan çalışarak daha çabuk para biriktirecektik.

"Altın işi kolay," demişti Şakir dede. "Ben size piyasanın yarısına veririm. Taksitle ödersiniz. Şubat tatiline kadar mühlet veriyorum."

"Ya ödeyemezsek?" dedim endişeyle. "Ömür boyu pazarcı mı kalıcaz lan? Babam mimar olmamı istiyor. 'Sen

pazarcı olma diye eşek gibi çalışıyorum,' diyor. Yakalanırsak çok kızar."

"Kızmaz ya," dedi Edis. "Kızarsa, Şakir dedemden izin aldık, deriz."

Böylece o yaz sonu, ekmeklerin içine altın saklayarak Vranofça'dan kalkıp Üsküp'ten göçen Şakir dedenin teşvik ve sermayesiyle iş hayatına atılmış olduk. İkinci günümüzün öğleye yakın saatlerinde neredeyse tüm pazar yerinin maskotu olmuştuk. Dört erkek çocuğu, bir de onlara neden ve nereden katıldığı asla bilinemeyen, terk edilmiş, kırmızı tasmalı siyah köpek Bobo. O gecenin akşamında dört çocuk ve bir köpek, Şakir dedeye olan borcumuzu ödedik. Dördüncü günün akşamı maydanoz ve limonların parasını çıkarmıştık. İlk bir ayımız sermaye ve borca gitmişken, okulların açılma vakti geldi. Zaten ufaklıklar caz yapmaya başlamıştı. Gelmek istemiyor, gelirlerse de zorla birkaç saat kalıp hemen gidiyorlardı. Edis ile ikimiz akşama kadar bağırıyorduk.

Bizi eken kardeşlerimizin yerine siyah köpek Bobo ve yine nereden çıkıp geldiğini bilmediğimiz, peşinden hiç ayrılmayan yakın arkadaşı bir sarman kedi geçmişti. Yiğit de en azından bütün gün ortadan kaybolduğumuzda annemi oyalamayı becermişti bu arada. "Şakir dede dükkâna çağırdı," diyordu soran olursa.

Bu yalanımız bir süre sonra gerçek oldu zaten. Şakir dede bizi karşısına oturttu bir gün. Önce yine Üsküp'ten buraya gelen kafileyi anlattı. Sonra da ticaretin isteksiz yapılamayacağını söyleyerek bizi öven, uzun bir konuşma yaptı. Bize bir teklifi vardı. Almak istediğimiz o bir çift altın küpeyi bize hemen verecekti ama karşılığında şubat değil, yaz tatiline kadar her cumartesi çarşıdaki beyaz eşya

dükkânında getir götür yapacak, ortalığı süpürüp toz alacaktık. Harçlık yoktu.

"Öğle yemeğini öderim. Hem de istediğinizi ısmarlamanıza izin veririm. Okulun tatil olduğu hafta borcunuzu silerim. Rahat rahat eğlenir gezersiniz. Eğer kabulse hemen vereyim küpeleri."

Edis ile birbirimize baktık. Benim için büyük fırsattı ama Edis cumartesileri bisiklete binmeden nasıl olacaktı bu iş? Benim zaten bisikletim yoktu ama sünnetinde alınan mavi bisiklete binmesine babası kendi gözetiminde ancak cumartesileri izin veriyordu. Edis'in yüzü asıldı. Arkadaşımı borcuma ortak edemezdim.

"Şakir dede... Edis gelmesin. Ben yaz tatilinde de çalışırım," dedim. Pazarlık kısa sürdü. Edis teklifimi kabul etmedi. Yazın bensiz ne yapacaktı hem? Birlikte eğlenirdik ve belki de pazarları izin verirdi babası. Zaten sürmeyi iyice öğrenince günlerin bir önemi kalmayacaktı ki...

Anneme o bir çift küpeyi uzattığımda heyecandan ağzım dilim kurumuştu. "Annem, ben Şakir dede ile anlaştım. Onun çarşıdaki dükkânında cumartesileri çıraklık yapıcam. Ona borcumu yaza kadar ödeyeceğim. Hadi al, sen de tak küpeleri."

Annem hiçbir şey demedi. Avucuna baktı baktı, sonra bana sımsıkı sarıldı. Uzun uzun sarıldı. "Bu küpeleri sen borcunu ödeyene kadar takmayacağım ama göğsümde saklayacağım. Borcun bittiği gün takarım, söz. Seninle nasıl gurur duyuyorum, bir bilsen. Sen zaten benim altınımsın..."

Annem o küpeleri hiç takmadı.

Borcum bittiği halde hep bir bahane buldu. Ona aldığım hediyeyi kulağında görsem kendimi gerçek bir evlat, güçlü bir erkek hissettirecek bu ilk çabamın karşılığını ver-

medi. Bu ona ilk kırgınlığımdı. Birkaç ısrarımı daha geri çevirince artık o küpelerden hiç söz etmedim. Unuttum farz ettim. Ama elbette unutmadım.

Siyah köpek Bobo ve sarman arkadaşı da bizim sokağa yerleşti. İki kafadar mahallenin sevilen elemanlarından oldu. Sarı kediye Adil adı verildi. Hepimiz gibi onlar da şişmanladı. Okul dönüşlerimizde sokağın başında karşıladılar bizi. Etrafımızda sevinçle zıpladılar, birlikte oyunlar oynadık, bazen de biz kendi aramızda oynarken oturup bizi seyrettiler.

Sarı kedi Adil'e bir araba çarpmış bir gece. Bobo başında beklemiş sabaha kadar. Amina ablanın abileri bulmuş işe giderken. Bir havluya sarmışlar, alıp götürmüşler, "Biz uygun bir yere gömeriz, çocuklar görmesin," diyerek. Bobo epey bir arkalarından koşmuş ama sonra geri dönmüş. Kedi Adil öldükten sonra Bobo hiç yemek yemedi. Sokağın ortasına serilip sürekli uyumaya başladı. Ne oyunlara katılıyor ne de gelip geçene tepki veriyordu. Birkaç gün sonra sınıf arkadaşımız Nevzat'ın babasının arabası göründü sokağın başında. Bobo arabayı görür görmez delirdi. Yattığı yerden fırladı. Arabanın önüne attı kendini. Havlıyor, adamın geçmesine izin vermiyordu. Sakinleştirmeye çalışıyorduk ama Bobo kudurmuş gibiydi. İşten dönen babam sokağın başında kopan tantanayı görünce koşar adım geldi yanımıza. Bir doksan boyu ve iri cüssesiyle sadece insanları değil, hayvanları da etkisi altına alan bir kudreti vardı. "Bobo!" diye bağırdı. Bobo, babamı görünce durdu. Sustu ve yanına koştu hemen. İnce bir sesle inliyor, arada uluyor, bir şeyler anlatıyordu. Babam diz çöktü. Bobo'nun başını okşayarak sakinleştirmeye çalıştı. Bobo resmen komisere

ifade veren birine dönmüştü. Biz hepimiz ikisinin başına toplandık. Nevzat'ın babası arabadan bile inmemişti korkudan. Bobo parçalardı herhalde onu. Oysa hiçbir zaman vahşi bir yanını görmemiştik. Bobo, babama anlattı da anlattı. Ama tabii ki anlamadık. Babam dinleyip sakinleştirdi, "Su getirin," dedi. Su da içirdik ama Bobo o gece sokağın köşesinden hiç ayrılmadı. Kuyruğu havada, gözünü yola dikip geç saatlere kadar bekledi.

Evet, aynen öyle! Kedi Adil'e Nevzat'ın babası çarpmış. Bobo arabayı tanıyor ve görünce çılgına dönüyordu. Araba sorumluydu Adil'in ölümünden. Nevzat'ın babası arabasını sokağa park edemedi hiç. Daima birkaç sokak uzağa bırakıyor ve eve yürüyerek geliyordu. O vakit sorun yoktu Bobo için. Ama araba Salkım Sokak'a giremezdi.

Sonra bir gün Bobo ortadan kayboldu. Kimse bir daha görmedi onu. Bizi bırakıp gitmiş olamazdı. Uzaklarda bir yerde başına bir iş geldiğini düşündük ve zaman içinde o da tatlı-acı hatıralarımızdan biri oldu.

Biberler biberleri kovalıyor ve yıllar geçiyordu.

Ayda önce gözlük taktı, sonra bir özel öğretmen geldi İstanbul'dan. Bizim önünden geçip gittiğimiz gül ağacı birden çiçek açtı ve eğitim hayatında büyük bir atak yaptı. Meğer bizimki aslında süper zekiymiş. Ama harfleri, şekilleri, sayıları filan bizim gibi görmüyormuş o. Başka türlü çalışıyormuş kafası. Disleksi diye bir şeymiş bunun sebebi. Önce çok sevindik mahallece. Sonra bunu çabucak unuttuk ama. Çünkü diklessi, diskleski, disikesi, lessi, lasi derken bir türlü söyleyemediğimiz bu şey hastalık bile değilse, hayatımızda da yeri yok demektir dedik. Zekâ küpü Ayda hem sokakta ip atladı, istop oynadı, hem de çalıştı didindi

Bornova Anadolu Lisesi'ni kazandı. Kaçırdığı ne varsa hepsini yakalama telaşından mıdır nedir, öyle hırslıydı ki karda yokuş aşağı kayanlar gibi fijjjt diye geçti yanımızdan sanki. Bizi de solladı.

Kardeşlerimiz Yiğit ve Denis, bizim kadar candan olmasa da, birbirleriyle arkadaştı. Beraber büyüyorduk. Kardeşim bana çok yakın olmak isterdi ama ben ha bire ittirirdim garibanı. O yine de, "Abi, abi," diye dolanırdı peşimde. "Eşşşek" kadar olmuştuk ama ben ne yapsam aynısını yapmaktan vazgeçmemişti.

Denis ise kendi kendine yaşar giderdi. Aile içinde Edis'in prensliği o kadar yaldızlı, o kadar değerliydi ki ne yapsa onun önüne geçemeyeceğini anlamıştı. Bunu kabullenmişti. Ne ailenin diğer üyeleri kadar hayran ne de rekabete girecek kadar düşmandı ona. Hatta büyüdükçe, üzerindeki beklenti ve baskının abisini kısıtladığını, onun aksine kendisinin çok daha özgür olduğunu fark etti. Edis eve beş dakika geç gelse sorun olurdu ama Denis'in böyle bir derdi yoktu mesela.

Yıllar içinde hepimizin yeri ve sırası belirlenmiş gibiydi. Edis ve ben. Denis ve Yiğit. Bir de Ayda. En sonda.

Bizim Şakir dedenin dizi dibine oturup saatlerce anlattıklarını dinlememiz, hoşça vakit geçirmemiz kardeşlerimizi değil de, garip bir şekilde en başından beri karısı Kerime Hanım Teyze'yi kıskandırmıştı. O da Denis'i ve Yiğit'i yanına oturtur, "Gitmeyin, siz de benimle sohbet edin," diye zorla alıkoyardı. Gel gör ki diyalog karşılıklıdır. Şakir dede iyi anlatıcıydı ve evet, biz de iyi dinleyiciydik. Bizim tarih, tabiat, gezi, macera dolu saatlerimiz su gibi akardı.

Kardeşim Yiğit'e, "Ne anlatıyor Kerime Hanım Teyze?" diye sordum bir gün.

"Bir şey anlatmıyor. Yanında on dakika oturuyoruz. On bin lira veriyor," dedi.

Bunu öğrenince Edis'e yetiştirdim hemen.

"Anneannen bizimkilere para veriyormuş. On dakika oturup on bin lira alıyorlarmış. Biz de gidip oturalım."

Edis, "E, olur, kalk gidelim," dedi. On bin lira deyince... O zamanlar o paraya dört tane ekmek alınırdı, öyle hesaplayın.

Kerime Hanım Teyzelerin oturma odası dünyanın en uzun ömürlü kayınvalidesi Mayka Hanım'ın odasıyla yan yanaydı. Arka bahçeye bakardı. Kerime Hanım Teyze pencere önündeki koltuğunda kahve içiyordu. Edis hınzır hınzır sokuldu yanına.

"Anneanne, nasılsın? İyi misin? Azcık sohbet edelim dedik de. Sen bizim veletlere sohbet etsinler diye para mı veriyorsun? On bin lira?"

"Aaah! Yok artık. Daha neler! Sen dedene düşkünsün, Denis de bana, canım. Sen onunla otur, o da benimle oturuyor işte. Yok para mara," dedi.

Artık yanına girmiştik bir kere. Birbirimize baktık. Oturalım, ayıp olur manasında bir kafa göz çevirdim, anladı Edis. "E olsun, biz parasız da otururuz anneannecim. Ben seni de çok seviyorum. Kimseyi kimseden ayırmıyorum. Nereden de çıkarıyorsun böyle şeyleri?" dedi ve yanağından bir makas aldı.

Kerime Hanım Teyze'nin hoşuna gitti.

"Ehh... O zaman otur bakalım. Sen de gel Mert, sohbet edelim," dedi.

Geçtik oturduk karşısına. Birbirimize bakıyorduk. Biraz daha sustuk. Edis tam, "Eee, yok mu bi havadis?" derken Kerime Hanım Teyze konuştu: "Ev mi ne almış..." dedi.

"Kim?" diye soru Edis.

"Valla adını bilmiyorum. Şu üst mahalledeki kadın var ya..."

"Nerede almış?"

"Anlamadım ki. Bayraklı mı dedi, Karataş mı dedi?"

"Allah Allah. Arada bir yer olmasın?"

"Valla bilmiyorum işte. Çok paraymış ama."

"Kaçaymış?"

"On mu dediydi, beş mi dediydi?"

Edis bana baktı. Gözümün içine baktı. Öyle bir baktı ki... İçten içe yıkılıyoruz, ölüyoruz gülmekten. Ama çıt çıkarmıyoruz. Çok ayıp olur gülersek.

Edis bütün efendiliği ile, "Peki, kim anlattı sana bunları anneanne?" diye sordu.

"Valla annen mi anlattıydı, teyzen mi anlattıydı... Bilmiyorum işte."

Sonra yine sustuk. Hepimiz birbirimize bakıyorduk. Yeni bir konu bulmak gerekiyordu.

"Mayka Hanım kaç yaşındadır?" dedim, aklıma gelen ilk gelen soru o olduğu için.

"Doksan mı desem, yüz mü desem? Ya da belki seksen?" diye yanıt verdi Kerime Hanım Teyze.

Edis'le yine göz göze geldik. Kerime Hanım Teyze sohbetin devam edebilmesi için bize seçenek mi sunuyordu, yoksa kendisi mi seçemiyordu, bilemiyorum.

Edis, "Babaanne, biz gidelim mi artık?" diye sordu.

"Kalabilirsiniz de, gidebilirsiniz de," deyince Edis'le aynı anda ayağa kalktık. Elini öpüp çıktık yanından. Birbirimize bakıp gülmeye başladık. Neredeyse bütün hayatı kendisine sorulmadan alınan kararlara uymakla geçen bu yaşlı kadının hüzünlü yalnızlığının, kararsız ve ürkek kalbi-

nin farkına varmamız o yaşta mümkün değildi elbette. Her şey komikti bizim için.

Ne çok ve ne kolay gülerdik Edis'le. Konuşmadan anlaşırdık bazen. Giderek birbirimize benziyorduk. Yani karakter olarak. Edis sarışındı, ben kara. Benim boyum hızlı uzamıştı. Orta son sınıftaydık.

Edis o kadar yakışıklıydı ki okulun bütün kızları her teneffüste kaz sürüsü gibi peşinde dolaşıyordu. Edis pek pas vermiyordu kızlara. Hatta bunalıyor, ısrarcı olup eline not tutuşturanlara ekstra gıcık oluyordu. Altın saçlarıyla peşindeki kızları görmezden gelerek okul koridorlarında yürüdükçe ergenliğin çirkin kabuğundan çıkmaya çalışan sivilceli ve öfkeli erkek tayfası da Edis'e bileniyordu. Bir gün bir kıyamet kopacaktı ama bakalım ne zaman?

Çok geçmedi. Okuldan çıkıp eve yürüdüğümüz bir gün bizim okuldan üç erkek öğrenci yolumuzu kesti. Mevzuyu ben biliyordum. Uzaktan tanıyordum çocukları. İçlerinden birinin sevdiği kız, bizim Edis'e vurgundu. Bizimki "olaya tamamen Fransız'dı". Ne kızın ne diğerlerinin farkındaydı. Kapışmak için ortada hiçbir sebep yoktu gerçekte. Edis'in kolundan tutup kavgadan uzaklaşmaya çalıştım.

"Boş ver, şunlara cevap verme, biz yolumuza bakalım. Anlatırım sana," dedim. Zaten Edis'in de kavga etmeye gönlü yoktu. Mevzuyu da anlamamıştı ama üstüne gelinmesinden hiç hoşlanmamıştı haklı olarak. Üç serseri yine önümüze geçti. Yine omuzladık onları. Cevap vermedik. Bir iki adım atmıştık ki, "Muhallebi bebesi, neyi anlamazdan geliyon lan? Bu da uşağın mı senin?" dedi içlerinden biri.

Bunu duyduğumuz anda ikimiz de durduk. Böyle, sıcak havayı bisiklet pompasıyla ciğerime yüklüyorlar gibi bir şey hissettim önce.

"Lan sarı kafa! Kızlara hava atmayı biliyon da kavgada şu sırığa güvenerek mi arkanı dönüyon?"

Edis de kıpırdamadan duruyordu. Serserilere sırtımız dönüktü. Yol önümüzde uzanıyordu. Basıp gidebilirdik sokağımıza. Ama öfkeden bir ağ atmışlardı üzerimize, yakalanmıştık.

Ciğerimdeki o sıcak hava pompasının basıncıyla kalbim şakaklarımda atıyordu... Hani gözüm kararmış, kan beynime çıkmış, sonrasını hatırlamıyorum derler ya... Bilirsiniz canım. İşte tam olarak o basıncın etkisi altındayken Edis'e baktım. Göz göze geldik. Gidebilirdik hakikaten. Bu işe hiç bulaşmayabilirdik. Kendimizi tutmak bizim elimizdeydi. Efendi çocuklardık biz. İyi aile çocuklarıydık. Kaba kuvveti, terbiyesizliği sevmezdik. Gerçi bizim de bir sabrımız vardı elbette. Ama yine de gidebilirdik...

Ayda gökten tavaya kırılan bir yumurta gibi şak diye yanımızda belirmeseydi, bu nereden çıktı şimdi dememize fırsat kalmadan bebelerden biri, "Korkuyonuz mu lan yavşaklar?" demeseydi...

Gidebilirdik. Ben delirmeseydim.

Dişlerimi sıkarak döndüm:

"Küfür etmeyin lan kızın yanında!" dedim.

Böylece onlar tarafından çok arzulanan ve günlerdir beklenen kavganın fitili ateşlenmiş oldu.

"Sana mı sorucaz lan yavşak! Senle işimiz yok zaten, bi s..tir git şurdan! Kendini adamdan sayıp konuşma karşımda, kırarım ağzını burnunu!" dedi ve sabrıma son noktayı koydu aynı bebe.

Sokak köpekleri gibi saliseler içinde birbirimize girdik. Kim kime vuruyor, kimin dişi kırıldı, kim kimin kulağını ısırdı bilemeden yuvarlanıyorduk. Belki yanlışlıkla Edis'i

dövüyordum ama ara veremezdim. Seri olarak yumruk atmam ve kendimi korumam gerekiyordu. Üçe karşı iki kişiydik çünkü. Bir ara Ayda'yı gördüm sanki. Çantasıyla birine vuruyordu. Üçe üç sayılır mıydık acaba? Hem dövüşüyor hem yuvarlanarak yol alıyorduk. Başladığımız noktada değildik. Yerden kalkarken göz kapağımda bir yıldız patlamadan önce Özcan Kuaför Salonu'nu gördüm. Bizim sokağın girişine kadar gelmiştik demek ki.

Ayda ciyak ciyak bağırıyordu: "Size küfür etmeyin dedik eşek herifler! Terbiyesizler! Küfür etmeyin dedik. Şerefsizler!"

Gerisini hatırlamıyorum.

Gözümü ekip arabasında açtım. Açamadım doğrusu. İki ince çizgi arasında babamın arkadaşlarından Nihat abi olduğunu tahmin ettiğim bir polis memuru, "Oğlum ne yaptınız siz böyle? Delirdiniz mi? Baban geliyor şimdi," dedi.

Ben zaten acıların gözdesi olmuşum, babam da gelsin, tam olsun...

"Ayda iyi mi abi? Edis nerede?" demeye çalıştım ama diyemedim. Dilim o kadar şişmişti ki ağzıma tıkılmış dev bir Japon balığına benziyordu. Şakaklarımda ve çenemde tarifsiz bir ağrı vardı. Ağzımı bir daha açamayacaktım galiba. Edis'le Ayda'yı seçtim hayal meyal. Ayda kırık gözlüklerini çıkarmamıştı. Saçı başı dağılmıştı ama neyse ki bir yarası yoktu galiba. Sonra Edis'i görebilmek için kafamı yukarı kaldırınca dilim dışında burnumun da anormal şiştiğini fark ettim. Edis'in bir gözü mordu. Dudağı patlamış, gömleği yırtılmıştı. İyi, o da çok kötü değildi. Ama ben niye öbür dünyadaymışım gibi bir his içindeydim?

Ayda'nın, "Yunus amca, ben her şeyi gördüm. Mert'in hiçbir suçu yok. Kavgayı onlar başlattı. Mert'le Edis mecburen karşılık verdiler. Ben de yardım ettim," diye çırpınışını duyunca anladım; babam gelmişti... Yüzüme bile bakmadı. Ayda'yı eve gönderdi. Edis'le ikimizi karakola götürdü. Sürünüyordum. Ağrılarım kavganın sıcağı geçtikçe daha çok artıyordu.

Dövüştüğümüz çocuklar da oradaydı. Birinin babası da gelmiş, "Şikâyetçiyiz!" deyip duruyordu. Şişmiş kafamın, acılar içindeki bedenimin ve derdimi anlatamayışımın sıkışmış çaresizliği içindeyken bir de benden mi şikâyetçiydi bunlar? Bağrımdan kopan son nefesle haykırmış olmalıyım.

"Laaaannnnn..."

Edis bacağımı tuttu.

Birden kendime geldim. Haykırınca beynimde zekâ sıkışmasına sebep olan şey neyse o dışarı fırladı galiba ve az önce benden çıkan o haykırış bana geri döndü. Ben gerçekten o sesi çıkardım mı? Babamın yanında? Herhalde ölmüştüm de onun gamsızlığı vardı üzerimde.

Babam, "Ağır ol!" diye gürledi.

Karakol sandalyesinin kahverengi suni deri kaplamasına dönebilirdim o an. O kadar sinip yapıştım oturduğum yere.

İfadelerin hepsi alınıp bitene kadar çıtım çıkmadan ve bayılmamayı da başararak bekledim. Babam tek kelime konuşmuyordu benimle. Yüzüme bile bakmıyordu. Sıra bana gelmişti.

"Sen anlat bakalım. Nasıl başladı kavga?"

"Bitohulkdannsıkmastıkamavunnafşzefufuuğğeddiiya," olarak verdim ifademi.

Babam, "Eee?" dedi. Devamını bekliyordu. Yaradan'a sığınıp çıkarabildiğim her sese tutunarak devam ettim: "Sosgrsssaaaavusaaasskkt!"

Babam çırpınıp can çekişerek konuşmaya çalışmamı büyük bir ciddiyetle dinliyordu. İfademizi daktilo eden memur gülme krizine girene kadar elimden, daha doğrusu dilimden geleni yaptım. Memurun tutmaya çalıştığı gülmesi odadaki herkese sirayet etti birden. Adam daktiloyu bırakmış, gözünden gelen yaşları siliyor, şikâyetçi olacağını söyleyen çocuğun babası sinir gülmesi ile başlayıp kahkahalara dönen bu kasırganın içinde dizlerini dövüyordu. Diğer bebeler, Edis filan, herkes gülüyordu. Babamla ikimiz gülmüyorduk. Sonunda herkes sakinleşti. Çocuğun babası mendiliyle burnunu sildi. Halime acıdı.

"Komiserim bu çocuk birkaç haftada zor toparlanır. Zaten cezasını bulmuş. En büyük dayağı bu yemiş. Bir de bizim yüzümüzden uğraşmasın karakollarla. Ben bizimkilerin kulağını çekeceğim. Siz de bunların ailesine gerekeni söylersiniz," dedi ve çocukları da alıp gitti. Konuştuğu komiserin benim babam olduğunu bilmiyordu bile.

Çok utanıyordum. Sokakta dövüştüğü için karakolluk olanlardan biriydim şimdi ve babamın karşısındaydım. Edis de yanımda sessizce oturuyordu. Babam kapıda bekleyen memura, "Bu ikisini nezarete at, bir de orayı öğrensinler," dedi. Şaka yapıyor sandık. Hepimiz. Polis memurları da. "Oğlum, ne duruyorsun? Alsana şunları!" diye kükredi babam. Şakası yokmuş.

Edis'le ikimizi aşağı indirdiler. Topallıyordum. Nihat abi, "Geçer siniri birazdan, alırız yukarı sizi," dedi ve üstümüze demir kapıyı çekti. "Küf kokuyor burası," dedi Edis,

ayak sesleri kesildikten sonra. Doğru düzgün göremiyor, ağzımdaki kan tadı yüzünden o küf kokusunu duyamıyordum. Ama içimi ürperten o serinlik, nerede, nasıl bir yerde olduğumuzu anlatıyordu. Hiç konuşmadık. Halimiz yoktu zaten. Bir saat geçti geçmedi, Nihat abi göründü demirlerin arkasında.

"Edis, gel kardeşim. Dedenle baban geldi seni almaya."

Ben de ayaklanmıştım.

"Kusura bakma Mert. Seni almaya gelen yok. Sen kalıyorsun bu akşam," dedi.

O kadar şaşırmıştım ki. Edis'in beni bırakıp gitmesi, gidebilmesi mi, yoksa babamın beni buraya atması, atabilmesi mi daha ağır gelmişti, şaşkınlıktan karar veremiyordum. Üstelik ben buraya Edis yüzünden düşmüştüm. "Seninle işimiz yok, çek git," demişti pislikler ama ben arkadaşımı savunmuştum. Yapmayacak mıydım yani? Kendimi, arkadaşımı savunmayacak mıydım? Kavgada yalnız mı bırakacaktım? Bunun nesi yanlıştı da hepsi dışarıdayken ben içerideydim şimdi? Üzülmek bile gelmiyordu içimden. Halim kalmamıştı. Kafam kim bilir ne kadar şişmişti. Ne sırtüstü uzanabiliyordum ne de yan. Otururken uyuyakalmışım.

Buz kesmiştim, üşüyerek uyandım. Akşam olmuş, mesai bitmişti galiba. Ses yoktu. Hava kararmıştı muhtemelen. Saat kaçtı acaba? Acıkmıştım. Ağzımda kan tadı vardı ve berbattı. Bir lokma ekmek uzatsalar çiğneyemezdim üstelik. Hapiste olmak, esir düşmek böyle mi başlıyordu? Her şey birkaç saniyede değişebiliyordu. Özgür uyandığın bir sabahın akşamı tutsaklıkla bitebilirdi demek. Uyanıp ölmek de böyleydi belki. Zamanı tahmin edememek... Çok acayip bir şeydi.

Merdivenlerden gelen ayak seslerini duydum. Babam beni alacak, eve gideceğiz diye düşündüm. Tanımadığım bir nöbetçi memur ve Edis'ti gelen. Memur demir kapıyı açıp Edis'i içeri soktu. Tekrar kilitledi kapıyı. Şaşırmıştım.

Edis üzerindeki montu çıkarıp bana giydirdi.

"Evden çıkarken iki tane üst üste giydim," dedi.

"Niye geri geldin sen?" dedim.

"Baban seni sabaha kadar tutacakmış burada. Alsın cezasını, demiş dedeme. Yıktım ortalığı. 'Ben de yanında kalacağım o zaman!' dedim. 'Cezamızı birlikte çekeriz!' dedim. Dedem bana Makedonca küfür etti, biliyor musun?"

Gülüyordu anlatırken.

"Koza dedi. Keçi yani. Çok kızdılar ama getirdiler. Biliyor çünkü, uyutmazdım onları da. Ben içeri girerken, 'Ne çorbası içersiniz?' diye sordu dedem. Birazdan çorba getirirler. İçiririm ben sana.".

Edis'e hiç yanıt veremedim. Ağladım. Gözümden akamadı o yaşlar. İçime içime gitti hep.

Edis beni yalnız bırakmamıştı ve babam bu gece çok üzgün olmalıydı.

Kan bağı ayrı. Can bağı ise zamanla ve birçok yaşanmışlıkla kurulup güçleniyor. Birbirine benzemekten, aynı kandan, aynı dinden olmaktan gayrı aynı düşmana karşı dövüşmek bir kılıyormuş insanı. Bir düşman yoktu karşımızda. Biz büyüdükçe bizimle büyüyen bir hayattı karşımızdaki. Belli ki hep iyi davranmayacaktı. "Onu düşman bellemek o savaşı baştan kaybetmektir, hayatı karşına değil arkana alacaksın," derdi Şakir dede.

Hayat o günlük karşımızda, biz de Edis'le omuz omuza nezarethanede çorba beklerken, babam geldi. Yüzümüze

bakmıyordu ama ben babamı biliyordum. Çok üzülmüştü ve kalbi sızlıyordu beni öyle orada bıraktığı için. Ama buydu o, böyle biriydi. Arkasındaki nöbetçi memura, "Çıkar bunları, gönder gitsinler evlerine," dedi.

Edis koluma girdi. Topallaya topallaya çıktık merdivenlerden. Karakolun kapısından çıkıp geceye ve temiz havaya kavuştuğumuzda anladım babamın ne anlatmak istediğini. İçimize çektik özgürlüğü. Savaşa girmeden galip çıkabilirdik ama o davete icabet etmiş, yenilmiştik.

"Hadi, bir an önce eve gidin. Birazdan burası ana baba günü olacak. Karşıyaka-Göztepe kavgası çıkmış. Ekip topladı adamları, geliyorlar," dedi kapıdaki memur. Aynı şehrin çocukları farklı takımların taraftarı olunca işte böyle ayrışıyorlardı on saniyede. Yaralarımızdan kardeş oluyor, hırslarımızla düşman kesiliyorduk. Birbirimize tutunarak girdik mahalleye...

O kavganın üzerinden bir hafta geçmemişti ki dilimden, dişimden, yumruk yemiş karnımın acısından daha feci bir şey geldi başıma.

Amina abla onu istemeye gelenlere "Tamam," dedi. Birden, pat diye. Nasıl ya?

"Ben abilerimi beklersem bu iş olmayacak. Evlenmeye niyeti yok bunların. Anacığımı da alır gelirim, kabul ederse olur," demiş. Olmuş!

Okula gidemiyordum ki okulda olmayı en çok istediğim günlerdi. Çünkü evde yatıyor ve Amina ablanın istenmesi ile ilgili her detayı duyuyordum. Annelerimiz sabah akşam bu mevzuyu konuşuyordu. Çok uzatmayacaklarmış, birkaç aya kıyılacakmış nikâh. Ama öncesinde güzel bir nişan yapılacakmış mahallede. Nişan, kına gecesi, düğünde giyilecekler, alınacak hediyeler kararlaştırılıyor; kimin şal-

varı ipekli kadifeden, kimin cepkeni sırma işlemeden olacak değerlendirmesi yapılıyordu. Göztepe'deymiş damadın evi. Çeyizini sermeye Aliye teyzeyle beraber gideceklermiş. Zaten hazırmış sandığı.

Kendi kendime, "Kalbimi de koy o çeyiz sandığının içine Amina abla!" diyordum bunları duydukça.

İşte o günlerden birinde, bir öğleden sonra kapı çaldı. Çekyatta uzanmış, tavanı izliyordum. Annem, "Aaa, hoş geldin kızım, gel gel, gir içeri. Okul yok mu bugün?" diyerek buyur etti geleni. Anladım, Ayda gelmişti. Edis yok muydu yanında?

"Bugün yarım gün yaptılar. Deneme sınavı varmış da son sınıfların. Gönderdiler bizi. Ben de bir ziyaret edeyim Mert'i dedim. Nasıl olduğunu merak etmiştim."

"Karnın aç mı kızım? Okuldan geldin. Hazırlayayım mı iki dakikada bir şeyler?" dedi annem, Ayda'ya yattığım odanın kapısını açarken.

"Yok yok, hemen gidicem Füsun teyze. Dedem kızıyor akşam yemeği öncesi bir şeyler atıştırmamıza. Aç oturmak lazım masaya. Ben Mert'e bir şey getirmiştim..."

"Aaa, öyle mi? Tamam. Bir ıhlamur iç bari. Dur, hemen yapıp getiriyorum."

Yanıt beklemeden mutfağa koşturdu annem. Oturma odasında tüplü televizyonun önünde Ayda ile birbirimize baktık bir süre.

"Hoş geldin. Ne oldu?" dedim. Oturması için gün boyu uzandığım çekyatın karşısında duran ikizini gösterdim elimle. Oturdu.

"Ya yok bir şey. Merak ettim seni. O gün öyle deli gibi bağrınıyodun Ayda'nın yanında küfür etmeyin, Ayda'nın yanında küfür etmeyin diye..."

Gülüştük.

"Biz daha çok ettik ama di mi sonra?"

Daha çok güldük.

"Hıı... Sinir kötü bir şey valla. Çok kızdı mı Yunus amca sonra?"

"Yok, bir şey demedi. Aslında hiçbir şey demedi. Konuşmuyor benimle o gün bugündür."

"Hadi ya... Ama sen başlatmadın ki!"

"Kışkırmayabilirdim."

Ayda bir kahkaha attı.

"Kışkırmayabilirdim de ne demek?"

"Hayır, onlar kışkırttı ya bizi. Biz onların gazına gelmemeyi başarabilirdik. Kışkırmayabilirdik yani. Onu diyorum."

Biraz daha gülüp sustuk. Akşam güneşi annemin kar beyazı tül perdelerinden süzülüp Ayda'nın saçlarına düştü. Gözlüklerini takmamıştı.

"Gözlüğün yok?"

"Hımm, o gün kavga iyi bir şeye sebep oldu. Lens takmaya başladım. Biraz zor oluyor ama alışıyorum."

"İyiymiş..."

Sonra Ayda keten okul çantasını açıp bir kitabın arasından bir defter sayfası çıkardı. Elinde tuttu katlı kâğıdı. Sanki vermekten cayacaktı da artık geç kalmış gibi utanıyordu.

"Bunu okuyunca sen geldin aklıma... Yazıp sana getirmek istedim."

"Eee? Ver o zaman?"

Yine vermedi. Kâğıt hâlâ elindeydi.

"Şey... Çok üzülme. Önümüzde kocaman bir hayat var," dedi. Kâğıdı uzattı ve fırladı gitti. Annem elinde ıhla-

mur bardağıyla içeri girdiğinde merdivenleri koşarak inen Ayda'nın ayak sesleri duyuluyordu.

"Ah, deli kız! Rüzgâr gibi geldi gitti. Sen iç bari şu ıhlamuru," dedikten sonra sanki çok mühim bir havadisi vermeyi unutmuş gibi, "Ay, biliyor musun oğlum ya?.. Nişanlısı Amina'dan çok yaşlıymış. İki de oğlu varmış boyunca. İngiltere'de yaşıyorlarmış. İster misin, kızımızı da alıp götürsünler oralara?" dedi.

Ah be annem! Kalbimi çekiçle dövmenin ne anlamı var şimdi? Ben ona yetişmeye çalışırken, o uzağa, kendinden de uzağa uçuyordu böyle ha? Ondan yaşlı mıydı yani evleneceği adam...

"Götürmesinler..." dedim sadece.

Annem konuşa konuşa mutfağa gitti. Ayda'nın getirdiği defter kâğıdını açtım. Kareli harita metot üzerinde mavi tükenmezle yazdığı bir şiir vardı. Allah Allah, niye beni düşünmüştü ki bu şiirde? Çekyata uzandım. Okumaya başladım.

"Hava keskin bir kömür kokusuyla dolar
Kapanırdı daha gün batmadan kapılar..."

Böyle başlıyordu şiir... Şiir sevmezdim ki ben. Nereden çıkarıp getirmişti bunu? Okumaya devam ettim. Sonra birden...

"Hülyasındaki geniş aydınlığa gülen
Gözlerin, dişlerin ve ak pak gerdanınla..."

Bu dizelere gelince kalbimin atışı hızlandı sanki. Şiir kalbimin ritmiyle akıyordu gözlerimin önünde.

"Eviniz kutu gibi küçücük bir evdi
Sarmaşıklarla dolu balkonu örtük bir evdi..."

Kalbim boğazımda atmaya başladı. Neden, nasıl yazıp getirmişti bunu bana?

"Altın bileziklerle dolu bileklerin
Açılırdı rüzgârda kısa eteklerin..."

Hayır, hayır, sanki ben yazmıştım bunu! Ama Ayda nasıl olur da... Birine sarılıp ağlama isteği yükseldi içimde.

"Hatırada kalan şeyler değişmez zamanla
Ne vefalı komşumuzdun sen Fahriye Abla."

Şiir bitti. Annem içeri girdi o anda. Bana baktı.

"Ne oldu oğlum?" dedi endişeyle. O endişe, o bakış yetti. Kollarımı uzattım anneme. Bana sarıldı. Ağladım bir güzel. Anneme bir çocuk gibi sarılıp ağladığım son hatıram bu olsa gerek... Çocukluğumun bitişi, aşk acımı benden önce yazmış birine duyduğum öfkeyle oldu. Kimdi lan bu Ahmet Muhip Dıranas?

Şiiri kim bilir kaç kez okudum. Ayda bunu nasıl fark etmişti peki? Edis'le bile konuşmadığım bir şeyi o nasıl görmüş, anlamıştı da bana bu şiiri yazıp getirmişti?

O gece Amina ablayı değil, sabaha kadar Ayda'yı düşündüm. On beş olmak üzereydik. Çocukluğumuz birlikte geçmişti. Bütün o düşüp kalkmalar, oyunlar, okul yollarıyla dolu anılarımın içinde Ayda hep sessiz bir prensesti. Bu kız, gizli çocukluk aşkımı nasıl görmüştü? Fark edilmek ne acayip bir şeydi aslında. Anlaşılmak ne kadar şahane bir duyguydu.

Sabah uyandığımda Ayda'yı görmek için yanıp tutuşuyordum ama o çoktan matematik kursuna gitmişti. Edis beni kapıda görünce, "İyi lan, ayaklanmışsın. Dedem de seni merak ediyordu. Gel de bir görsün," dedi.

Şakir dede kahvesini içiyordu. Biz büyüyorduk da o sanki yaşlılığın bir yerinde takılıp kalmıştı, hiç değişmiyordu.

"Gel bakalım gazi efendi. Geçmiş olsun. Hoş değil dövüşmek ama kendini korumuşsun, bu iyi," dedi ve yüzümü gördü. Morluklarım henüz geçmemişti. "Pek koruyamamışsın aslında yav," diye yüzünü buruşturdu.

"Ben de vurdum ama Şakir dede," dedim.

"Aman, iyi halt ettin," dedi huysuz huysuz.

"Dedemin canı çok sıkkın. Ayda'nın babası Bornova'dan ev almış. Buradan taşınıyorlar. Artık bizimle oturmayacaklar," dedi Edis.

"Herkesin kocası kendine ev alsın dedim ama gitsin Allah'ın Bornova'sından alsın demedim! Yok, okula yakınmış, yok, işine yakınmış. Hiç olmadı böyle, hiiç..."

Şakir dedeye bütün kalbimle katıldım.

Hiç olmamıştı hakikaten!

Tam bulmuşken kaybetmek, ucu ucuna kaçırmak...

Hayatım böyle geçti.

Amina abla evleniyor, Ayda gidiyor ve birtakım yaşlı adamlar benim şiirimi benden önce yazıp bir kenara koyuyordu. Şakir dede, "Hayat tekrarlardan ibarettir," derken bunu mu kastediyordu acaba? Biz mi aynı şeyleri tekrar tekrar yaşayacaktık, yoksa aynı şeyler her yeni kuşakça bir daha mı yaşanacaktı? Ya da herkes aynı olayları kendi dünyası içinde mi yaşayacaktı?

Edis'le çok düşündük bunu. Dünya hep böyle mi dönüyordu? Herkes aynı şeyleri mi hissediyordu? Hepimizin canı aynı yerden mi yanıyordu? Aşk mesela Şakir dedenin, babamın filan da mı bildiği bir duyguydu? Sorular üstüne sorularla büyüyorduk.

Edis'e Ayda'nın yazdığı şiirden bahsetmeye karar verdim. Daha iyi hissediyordum kendimi. Babamın bana dargınlığının verdiği üzüntü dışında kendimi toparlamıştım. Amina ablanın gelin olmasından ziyade Aydaların taşınacak olması daha çok meşgul ediyordu kafamı. Amina abla meselesine, evet, gıcık oluyordum ama Ayda'nın gidecek olmasına enikonu üzülüyordum. Oysa yakın bile değildik. Arkadaşımın kuzeniydi o kavgaya kadar. Kavgadan sonra arkadaşım, o şiiri verdikten sonra da sırdaşım olmuştu sanki. Onun bildiğini Edis'ten saklayacak değildim artık...

Okul yolundaydık. Birden girdim konuya:

"Yani çocukken seviyordum. Çocukluk şeyi işte. Yoksa yani ne olabilir ki? De mi? Çok ayıp hem. Öyle yanlış bir şey düşünme, tamam mı? Yakın arkadaşımsın. Yani şimdi bu şiiri okuyunca beni niye düşünmüş ki dedim. Ayda'nın kâğıda yazdığı şiiri diyorum. Şey olmuş. Ayda şiiri okumuş, tamam mı? Ben gelmişim aklına. Kâğıda yazmış. Ayda'nın aklına niye gelmişim ki diye düşündüm."

"Ayda sana şiir mi yazmış?" diye sordu. Sinirlenmiş gibiydi. Yürümeyi bırakmış, bana bakıyordu. Ben de mecburen durdum artık.

"Yok ya. Niye yazsın? Ayda değil. Ahmet Kutsi Duramaz mı ne diye biri yazmış. Ayda okumuş da beni düşünmüş."

"Ayda seni mi düşünmüş?" Sanki biraz daha sinirlendi gibime geldi.

"Hatırlamış beni yani. Öyle düşünmek gibi düşünmek değil aslında."

"Niye hatırlasın ya? Unutmuş mu seni? Niye hatırlamış? Düşünmek gibi düşünmek derken ne demek istedin sen?"

Uuu! Edis'in yanakları kızardı. Biraz daha konuşsam sanki kafa atacaktı bana. Nasıl toparlasam lafı, nasıl anlatsam derdimi diye düşünüyordum.

"Mert!" dedi. "Ayda benim kuzenim! Kardeşim sayılır, biliyorsun değil mi?" diye devam etti.

Sanki orta son sınıfta, okul yolunda iki öğrenci değiliz de, kahvehanede burun buruna iki kabadayıyız. Omuz omuza etrafa korku salarken ben ona yanlış yapmışım, o da bana gözdağı veriyor gibi duruyordu karşımda.

"Abi yanlış anlıyorsun beni ya. Ayda ile benim aramda bir şey yok. Ayda bana yanlış yapmadı. Ben de ona yapmadım. Yapmam da. Ben zaten başkasına âşığım. Onu anlatmaya çalışıyorum ama..."

"Haaaa..." dedi Edis. Rahatlamıştı. Yürümeye başladı. "Sen de öyle şiir miir deyince. Ayda da yapmaz zaten yanlış bir şey."

"Yapmaz tabii," dedim peşinden yürürken. "Ayda benim birini sevdiğimi anlamış. Şiirdeki adamı bana benzetmiş. Benimki de öyle önemli bir şey değil. Onu da yanlış anlama. Çocukluk şeyi diyordum. Önemli bir şey değildi yani. Ayda bunu ciddiye alıyorsa eğer almasın demek istemiştim."

"Amina ablayı mı diyorsun sen?" dedi gülerek.

Yok artık! Bu sefer ben durdum zınk diye.

"Sen nereden biliyorsun?"

Edis gülümsüyordu. Omzuma vurdu.

"Ooo, bilmeyen mi var?" dedi. Yerimden kıpırdayamıyordum. Önce Ayda, şimdi Edis...

"Neyi bilmeyen mi var?"

"Amina ablaya âşık olduğunu."

"Nasıl ya? Herkes mi biliyor?"

"Evet... Amina abla bile biliyor. Çok seviyor seni. 'Sakın kızdırmayın, üzmeyin onu,' diyor. Bir gün oğlu olursa adını Mert koyacakmış. Senin gibi akıllı efendi olsun diye. 'Biriniz onu kıracak, utandıracak bir şey yaparsa valla küserim,' dedi, kız istemeden sonra."

"İstemeden sonra mı?"

"Evet. Amina ablayı istediler, söz yaptılar ya. O gece."

"O gece mi? Herkesin içinde mi?"

"Evet."

Dünyanın dönüşü hızlanmıştı sanki. Kalbim gümbür gümbür atıyordu. O gece, bizimkilerin, bütün komşuların bir arada olduğu gece ha? Herkes ama herkes oradayken?

"Niye öyle söyledi ki?" diye sordum, sesimin titremesini saklamaya çalışarak.

Edis'in umurunda değildi benim duygusal fırtınam. Konu Ayda değilse, bir problem yoktu ona göre.

"O gece dedem dedi ki Amina ablaya, 'Senin nişanlın pek üzülecek bu duruma. Artık nasıl teselli ederiz, bilemem!' Herkes çok güldü. İşte biz gülünce öyle dedi Amina abla. Gerçekten çok seviyor seni."

"Nişanlın mı?"

"Haa evet. Dedem taktı bu ismi sana. 'Amina kimseyle evlenmezse büyüyünce Mert'e veririz artık,' diyordu."

Edis anlatırken kalbime kar yağıyor, sonra birden çöl sıcağı basıyor, terim yağmur gibi ıslatıyordu gömleğimi, ceketimi. Biraz duyuyor, biraz duymuyordum. Utançla karışık bir kızgınlık vardı içimde. Dalga mı geçiyordu bunlar benimle? Edis bir de gülerek anlatıyordu. Demek konuşup gülüyorlardı kendi aralarında. Peki ben nasıl açık etmiştim kendimi bu kadar? Sakladığımı, saklayabildiğimi sanacak

kadar gerzekmişim demek ki. Hepsi gülüyormuş bana. Aşkımın, utancımın üzerini lav gibi ağır bir öfke kaplamaya başladı. Edis de gülüyormuş demek. Biliyormuş ve bana hiç söylememiş, öyle mi? Çünkü ben beş yaşındayım, de mi? Çok kızgındım. Edis'e, dedesine, mahalledeki herkese, hatta Amina ablaya... Ama en çok Ayda'ya! Bir daha hiçbiriyle ama hiçbiriyle konuşmamaya karar verdim. Giderse gitsin, evlenirse evlensin Amina abla da! Çok seviyormuş beni. İnsan sevdiğinin arkasından gülmelerine izin verir mi? Edis'in dedesi de yani...

Zaten canım yanıyordu. Zaten dayak yemiştim. Zaten babam benimle konuşmuyordu. Zaten hayat iğrenç bir şeydi. Zaten Ayda da taşınıyordu...

Okula mokula gitmekten vazgeçtim o anda. Edis'le de konuşmayacaktım. Ben onun için kavgaya giriyordum, o benim arkamdan dedesiyle filan gülüyordu. Ha ha ha! Aman ne komik.

Arkamı dönüp ters istikamette yürümeye başladım. Edis, "Nereye gidiyorsun?" diye bağırdı. Hiç cevap vermedim. O da arkamdan gelmedi. Hiç okulu asmamıştım. Nereye gidilir, bilmiyordum. Ama nereye gitmeyeceğimden çok emindim. Okula, bizim sokağa ve eve! Gitmeyecektim. Annem bile biliyordu belki de. Annem bile izin veriyordu benimle dalga geçmelerine. Onu da görmek istemiyordum. Zaten babam da konuşmuyordu benimle. Zaten canım da acıyordu. Zaten dayak da yemiş, karakollara düşmüştüm...

Akşama kadar "it gibi" dolaştım. Bostanlı sahilde kuşları, gemileri, insanları seyrettim. Karnım acıktı. Bir gevrek yedim. Güneş battı. Karanlık çöktü. Evde olmayı özledim birden. Nezarethanede ilk kez hissettiğim o yalnızlık duy-

gusu, o kötü koku, o soğuk hava bu kez başka bir yerden geliyordu üstüme. Bir pişmanlık baş gösterdi inceden. Çok mu gereksiz kızmıştım acaba Edis'e? Kötü bir şey söylememişti ki aslında. Niye o kadar utanmıştım peki? Amina ablanın beni ne kadar sevdiğini söylemişti. "Kimse utandırmasın," demiş... Onlar da hiç utandırmamışlardı, doğru. Kimse bir şey söylememiş, belli etmemişti.

Pişmanlığım, yanına mahcubiyetim için yer açmıştı.

Bunların hiçbiri olmamış olsaydı keşke. Şimdi evde olurdum ne güzel. Annem mutfaktan, "Yemek hazır!" diye bağırırdı. Babam pijamalarını giyip masaya otururdu...

Sanki bir daha hiç eve dönmeyecekmişim gibi bir gurbet sızısı çöktü içime. Kalkıp gitmek istiyordum ama babamın karşısına nasıl çıkacaktım?

Merak etmiştir annem de. Eve gitmem lazım sonuçta. Bankta yatamam ya bütün gece... Babam çok kızacak. İyice umudunu keser mi acaba benden? Ona yakışan bir evlat olamıyorum ben ya... Kavgaya karış, adam döv, dayak ye, karakola düş, okuldan kaç, eve gitme... Ohooo... Bittim ben ya... Bittim... Benden hiçbir şey olmaz...

Düşüncelerim Karşıyaka'dan Göztepe'ye uçan keder kuşları gibiydi.

"Ne yapıyorsun burada?" diyen o tanıdık sesle irkildim. Ayağa fırladım. Babam karşımdaydı. Sivil kıyafeti vardı üstünde ama caddede ışıkları yanıp sönen ekip arabası duruyordu. Babamın sorusuna bir yanıtım yoktu. Başımı eğdim önüme. Babam -daha sonra söylediğine göre- beni sahilde görüp haber veren ekip arabasındakilere eliyle gidin diye işaret etti.

Banka oturdu.

"Gel bakalım, otur şuraya," dedi. Oturdum. Hiç sesim çıkmıyordu.

"Eee, susacak mıyız böyle?" dedi. Çok sakindi. Kızmış gibi değildi.

"Annen çok merak etti oğlum. Edis de bütün gün seni aramış arkadaşlarınızla. Ne oldu? Bir derdin mi var senin?"

"Yoo," dedim fısıltıyla.

"Var, var... Bir derdin var senin. Yoksa benim oğlum böyle şeyler yapmaz."

"Yok baba, gerçekten yok..." Fakat boğazımda bir yumru vardı. Kendimi toplamaya, sümüklü veletler gibi babamın yanında zırlamamaya çalışıyordum.

"İyi, peki... Sen öyle diyorsan..."

"Sen benimle konuşmuyorsun diye belki biraz..."

Sözümü kesti.

"Ben seni o gün neden nezarethanede bıraktım, sana neden gücendim, biliyorsun değil mi? Neden seninle konuşmuyordum? Çünkü biliyordum ki konuşursam sen duyacaklarına hazırlıklı olup kulağını tıkayacağın için söyleyeceklerim sana ulaşmayacaktı. Sana bağırıp çağırmamı bekliyordun. Oysa ben sana kızmaktan çok, kırılmıştım. Sen düşün istedim, babam neden benimle konuşmuyor diye. Sebeplerini kendin bul istedim."

Susuyordum.

"Düşündün mü?"

"Çok," dedim.

"Ne buldun peki?"

"Seni utandırdım. Sana layık bir evlat olamıyorum. Seni memurlarının önünde rezil ettim."

"Yanlış! Beni utandırmadın, beni rezil de etmedin."

Babama baktım.

"Ben orada senin baban değil, vazife başındaki bir polistim. Kimseye iltimas yapmam, oğluma asla. Sen oradaki

komiseri değil, senin aklına güvenen, geleceğine inanan evdeki babanı şaşırttın."

Tane tane konuşuyordu ve gerçekten çok üzgündü.

"Bunca yıllık meslek hayatımda gördüklerimden çıkardığım dersler pek çoktur. Zalimlik, kaba kuvvet ve şiddet bir zekâ sorunudur oğlum. Aklıyla problem çözebilenin dövüşmeye, silaha, yumruğa, bir başkasını ezmeye ihtiyacı yoktur. Ben iki çocuğumun da aklıyla hayatta kalmasını istiyorum. Onları böyle yetiştirmek için gayret ediyorum. Nihayetinde sen bir gençsin. Elbette kavga da edeceksin. Yanlışlar yapacaksın. İnşallah bütün yanlışlarından sonra doğruları bulmana yardımcı olabilecek kadar ömrümüz vardır. Sen çok akıllı ve efendi bir delikanlısın. Hata yapmak insana özgü. Fakat hatalarını tekrar etme. Tekrar edersen alışkanlığa dönüşür. O alışkanlıklar da huyun olursa işte o kötü. Zekân seni değil, sen zekânı yönetir ve kötüye kullanırsın. Buna da akıl denmez oğlum. 'En aptal kimdir bilmek istiyorsan, en zalimi bul!' derler. Bu sözümü hiç unutma, olur mu? Zalim olma! Hadi kalk... Annen köfte patates yapmış."

İKİNCİ BÖLÜM

Büyüme Yorgunluğu

Kutuların, bavulların, bohçaların üst üste dizildiği o kırmızı kamyon sokağın köşesini dönerken, çeyiz sandığının kapağına takılı kalmış yeşil bir kurdele el salladı sanki hepimize. "Hoşça kalın çocuklar. Sağlıcakla kalın hepiniz. Biz gidiyoruz," diyordu. Amina ablanın sarı saçları, yeşil yemenileri, sardunyaları, kanaviçeleri, turşu ve ajvar dolu kavanozları böylece toplanıp Göztepe'ye gittiler bir sabah... Ağustos bitiyordu. Eylülün ikinci haftası, okullar açılmadan yapılacaktı düğünü. Amina abla yeni evine, biz liseye gidecektik sonra.

"Düğünden sonra evi de boşaltacaklarmış," dedi annem. "Burayı kiraya vereceklermiş. O taraftan, Amina'ya yakın bir ev tutacaklarmış. Abilerine göz kulak olsun diye. Kız evlenip gidiyor, hâlâ bunları düşünüyor. Kursunlar kendi yuvalarını, demiyor. Abilerim ne yer ne içer, onlara kim bakar derdinde."

Babam gazetesinden başını kaldırdı. "Ne zaman taşınacaklarmış?" diye sordu.

"Düğünden sonra hemen. O taraftan ev bulunca."

"Kaça kiraya vereceklermiş burayı?"

"Bilmiyorum ki valla. Hiç sormadım."

Babam bize döndü. Yüzünde bir gülümseme vardı.

"İster misiniz? Biz taşınalım mı oraya? Bahçeli ev hem. Daha büyük. Mangal filan yaparız. Ne dersiniz?"

Kardeşim ve annem bu öneriye sevinmiş gibiydiler.

"Ay bilmem ki... Isıtması zor olur mu acaba o evi? Bahçeli ev..."

"Niye zor olsun canım? Sana mutfağa bir kuzine alırız. Hem yemek yaparsın hem sıcacık ısınırsınız. Salona da bir tane kovalı soba kurduk mu, tamam. Oğulların sırayla doldur boşalt yapar. Hem üç kat çıkmazlar böyle ellerinde kömür kovasıyla."

Kardeşim bu öneriye havada atlayıp topu kafa darbesiyle kaleye gönderdi:

"Babam çok doğru düşündü yine annecim."

Bak bak... Yineymiş! Sen ne yağcı ibişsin Yiğit ya...

Ben kardeşime ters ters bakarken babam, "Ne o? Sen istemiyorsun galiba?" dedi.

"Valla benim için fark etmez baba. Siz nasıl isterseniz," diye yanıtladım ama aslında hiç hoşuma gitmemişti bu fikir. Amina ablanın yokluğunun tam ortasına taşınmamızın ne âlemi vardı şimdi? Bir şeylerin değişiyor olması yeterince huzursuz ediyordu beni. Bir de şimdi onun yaşadığı eve gidip her sabah, "Evet ya, gelin oldu gitti!" diye uyanacak, onun bir zamanlar baktığı duvarlara filan bakacaktım... İbiş Yiğit beni gıcık etmek için karga sesiyle şarkı söylemeye başladı:

"Nikâhına beni çağır sevgilim,
İstersen şahidin olurum senin..."

Babam yanımızda olmasa, yerimden fırlar bir tane patlatırdım salağın kafasına ama... Babam benden önce davrandı.

"Şşşt Yiğit! Sululuğun lüzumu yok! Bir soru sordum size. Düşünün hepiniz. Bu mahalleyi seviyoruz. İşte, geçeriz güzel güzel şu eve. Ben de akşamları bahçede bir rakı keyfi yaparım iş çıkışı."

Annem de hevesliydi, anladım. Bunu yıkacak makul ve mantıklı sebepler bulmalıydım.

"Ya tayinin çıkarsa? Boşuna taşınmış olucaz," dedim.

Babam bir süre konuşmadı. Sanki bir şey söyleyecek gibiydi. Karar veremiyordu. Yüzünü sıvazladı. Sonra, "Çıktı aslında," dedi.

"Neee!" dedi annem. Elindekileri bırakıp babamın yanına oturdu. "Ne diyorsun? Hiç bahsetmedin ama?"

"Söyleyecektim de," dedi babam, "daha resmi yazı gelmedi."

"Ah Yunus, yapma be!"

Annem artık evimize ve mahallemize o kadar alışmıştı ki kendini de neredeyse Boşnak zannediyordu. Babam da bunu biliyor, hatta annemle aynı düşünceleri taşıyordu.

"Nereye çıktı?" diye sordu annem endişeyle.

Babamın yüzü güldü.

"Manisa'ya."

Annem bir sevinç çığlığı attı. "Ay, gerçekten mi? Çok uzak değilmiş. Bir korktum ki yine uzaklara gideceğiz diye! Vallahi ben bir yerciklere gitmem, bırakmam komşularımı, dostlarımı."

"İşte ben de onu diyorum. Alıştık buraya. Çocukların kaydını yaptırdık ettik. Üniversiteye hazırlanacak Mert şimdi. Dershanesi filan. Çocukları oralara sürüklemenin

bir manası yok. Siz burada kalırsınız. Lojman isterim. Kurarız orada da bir düzen..."

Annemin hemen aklına yatmıştı bu fikir.

"Evet, güzel düşünmüşsün. Hiç sürükleme bizi oralara. Çıkarma bizi hiç İzmir'den. Lojmanda kal, ben arada gelir giderim. Sen de hafta sonları gelirsin. Zaten ne kadar yol ki? Bin otobüse, istersen her akşam gel."

Bıdı bıdı bıdı...

Başladılar plan program yapmaya. Konuşup duruyordu annem. Zaten babamın emekliliğine çok bir şey yoktu. O zamana kadar da artık büyük bir şey olmadıkça tayini çıkmazdı. Aminaların evine taşınmak hakikaten iyi olurdu. Çocuklar ayrı odalarda yatardı geniş geniş. Bahçeye de soğan domates ekmeye devam ederdi annem. Mis gibi bakardı o eve. Hem Aminaların da içi rahat ederdi. Bizden iyisini mi bulacaklardı? Fakat bizim ev sahibine, dolayısıyla Meloş'a ayıp olmayacak mıydı?

Annem bırakıyor, babam başlıyordu. Yok canım, niye olsundu? Kimseyi zor durumda bırakmaz, hemen bir kiracı bulurdu buraya. Hem uzağa gitmiyorduk ki, yine yakın olacaktık Meloş'a. Annem bir an önce bi konuşsundu Amina ablalarla. Karar verilmişti, tamam.

Değişimin huzursuzluğu ile baş etmeyi öğrenmem gerekiyordu ama daha yolun çok başındaydım. Yıllar içinde öğrenebildim mi, bilmiyorum. Çok başarılı olduğumu söyleyemem bu konuda. Yine de bazen kendimi şaşırtan büyük kararlar aldım. Büyük değişimlere neden olan kararlar hem de. Ama o gün, o yaşımdayken bedenimin, boyumun, yüzümün ve duygularımın değişiminin üstüne bir de alıştığım düzenin yavaş yavaş bozulması pek kolay değildi benim için. Sanki bütün dünya beni sinirlendirmek

için üstüme geliyordu. Bazen çok mutlu oluyordum nedensiz yere, bazen de dünyanın en bedbaht insanına dönüşüyordum saniyeler içinde. Sürekli bir iniş çıkış içindeydim. Ve bu beni çok yoruyordu.

Onlar konuşurken üzerime bir ağırlık çöktü. Bizi bekleyen günlerin peşin yorgunluğuymuş aslında. Kalın, yün bir yorgan gibiydi o üzerime çöken ağırlık. Kara köpek Bobo gibi uyumak istedim. Çekyata uzandım. Gözlerimi açamıyordum. Annemle babamın seslerinin üstüne ibiş Yiğit'in şarkısı düşüyordu: *"Nikâhına beni çağır sevgilim..."*

Gözlerim kapanırken Bobo'yu düşünüyordum. Yolun ortasında kimseyi iplemeden yatışını. Her yerde uyumasını. Bobo da uykuya kaçıyordu demek. Engelleyemediği, anlayamadığı, istemediği ne varsa ancak böyle yok sayıyordu belki... Öyle bir uykuydu ki beni içine çeken, herkesi, her şeyi duyuyor ama hiçbir şey anlamıyordum. Bütün sesler yavaşça kayboldu.

O uzay sessizliğinde sadece bir kumru sesi kaldı...

Guguuuguk.

Guguuuguk...

Guguuuguk...

Masmavi, çarşaf gibi bir deniz uzanıyordu önümde. Bir yelkenli suyu yırtarak ilerliyordu. Önümde bir bardak soğuk su, bir kadeh de şarap vardı. Güneş ışıl ışıldı ama yakmıyordu. Karşımda çok güzel, sarı-kızıl saçlı, kocaman gözlü bir kadın oturuyordu. Bal rengi gözleri, upuzun dalgalı saçları ve inci gibi dişleriyle çizilmiş bir resim kadar güzeldi. Gülümsüyordu. Çok iyi tanıyordum ama bir türlü çıkaramıyordum kim olduğunu. Konuşmadan oturuyorduk. Oturduğumuz terasın demirlerinde bir kumru bizi izliyordu. Bir garson masaya kocaman bir ta-

bak içinde bir salkım mor üzüm bıraktı. İlk defa görüyordum böyle bir rengi. Ah, kimdi bu kadın? Konuşmamız gerek diye düşünüyordum ama susuyordum. Bir martı geldi, tabaktaki üzümden bir tane çaldı ve uçup gitti. Kadınla güldük.

Neden bilmiyorum, "Bütün dünyayı ben gezdim ama mahalleyi anlatmak yine bana düştü," dedim kadına. Hiçbir şey söylemedi. Hâlâ gülümsüyordu.

"Ben sizi nereden tanıyorum?" diye sordum sonra.

Kadın bana yanıt vermeden Yiğit ibişi beni sarsarak uyandırdı.

"Abii... Duymuyor musun annemi? Hadi, kalk."

Annem, "Oğlum ne uykusu bu gündüz vakti? Kalk hadi. Gece yatmak bilmiyorsunuz sonra," dedi.

Ne kadar uyumuştum acaba? Rüya gördüğüme göre çok olmalıydı.

"Şişşt, Ümit Besen, çok oldu mu ben uyuyalı?"

"Beş dakika mı, ne."

O kadar kısa ha? Kalktım, yüzümü yıkadım. Onları gelecek planlarıyla baş başa bırakıp Edislere gitmeye karar verdim. Biraz dolaşırdık filan, iyi gelirdi. Ona çok kızdığım ve okulu astığım o günden sonra sanki arkadaşlığımızda başka bir bölüme geçmiştik. Yani daha iyi. Daha büyümüş gibi. Daha başka bir şey işte. Onunla konuşmak, dertleşmek iyi geliyordu, bunu keşfetmiştim. O da benimle küfür edince kendini daha güçlü hissediyor, o bana hak verince daha bir hafifliyordu içimdeki o tatsız şey. Amina ablaların evini kiralama işi canımı sıkmıştı. Edis'le konuşsam iyi gelirdi.

Kapıyı açtığında heyecanlıydı. Ayağına spor ayakkabılarını geçirdi çabucak. Siyah keten sırt çantasını da aldı.

"Nereye gidiyoruz ki, niye çanta aldın yanına?" diye sordum. Eliyle sus işareti yapıp kapıyı çekti. "Bir şey göstericem sana," dedi. Bisiklet bindiğimiz parka gittik yürüyerek. O kadar heyecanlı görünüyordu ki evde olup biteni anlatmayı unuttum meraktan.

Bir banka oturduk. Edis çantasının içinden bir video kaset çıkardı. Yüzünde hınzır bir gülümseme vardı.

"Şu şiir var ya. Ayda'nın bulduğu hani..."

Uff ya... Ne diyordu Edis şimdi? Bu konuyu, bırak konuşmayı, anımsamak bile istemiyordum. Tamam işte, bitti gitti. Kimse bir şey söylemesin artık. Unutalım. Hatırlamayalım.

"Edis be... Unutalım abi şunu ya. Bak, çok canım sıkkın zaten. İstemiyorum bunları konuşmak."

Edis'in pek umurunda değildi sıkkınlığım.

"Oğlummmm..." dedi. "O şiirin filmi de varmış lan!"

Allah Allah! Ben kapatalım diyorum, hatırlamak istemiyorum diyorum, bu üstüme üstüme geliyor. Şiir yetmedi, bir de filmini getirdi. Bunlar iki kuzen benim canıma mı kast ediyor, ne? Anlaşıyorlar mı evde, sen şiiri okut, ben filmi izleteyim filan mı diyorlar? Arkadaşım sandıklarım duygularımın katili midir, nedir? Yine yükseliyordu kızgınlığım ama geçen seferki gibi olsun istemedim. Kendimi tutmaya çalıştım.

"Ne filmi Edis? Nereden çıktı şimdi bu?"

"Ayda'ya sordum tabii. Nereden çıktı o şiir? Sen niye yazıp verdin onu Mert'e diye. Çocuğun moralini niye bozdun dedim."

"Bak şimdi... Abi hani konuşmayacaktık bir daha bu konuyu. Kapanmıştı. Kıza niye soruyorsun? Unutalım gitsin diyorum..."

"Bırak şimdi. Sonra unuturuz. Ayda korktu tabii biraz..."

"Niye yapıyorsun böyle bir şey? Ben Ayda'yı şikâyet mi ettim sana? Şimdi konuşmayacak benimle bir daha..."

"Konuşur konuşur... Korktu dediysem, seni üzdü diye korktu. Anlattı işte. Bu, dershaneye gidiyor ya sabahtan akşama kadar. Genel kültür sınavında çıkmış bu soru. İşte yönetmenliğini, senaristliğini falancanın yaptığı *Fahriye Abla* filmi, hangi şairin şiirinden ilham alınmıştır, diye bir soruymuş. Bizimki bilememiş tabii. Sınavdan sonra yapamadıklarınızı sorun, demiş öğretmen. Bunların grupta kimse bilememiş bu soruyu. Ondan sonra öğretmen anlatmış. İşte, demiş, bir çocuk kendi mahallesinde kendinden büyük birine âşık olur filan. Ayda da demiş ki, aha, aynı bizim Mert!"

Teee Allam yaa... Biraz daha yükseldi içimdeki o kızgınlık. Hoşlanmıyordum böyle uluorta benden konuşulmasından. Hem en büyük sırrımdı bu benim. Kimseyle konuşmamıştım etmemiştim. Çok ayıptı beni böyle konu etmeleri. Daha yeni affetmiştim bir de hepsini.

"Eee?" dedim sertçe.

"İşte, sonra şey demiş öğretmen... 'Çok önemli bir şiirdir. Şarkılara, filmlere ilham olmuştur.' Sonra filmi anlatmış. 'Yönetmenleri bilmeniz çok önemli,' demiş. 'Filmleri sadece oyuncuları için değil, senaristleri ve yönetmenleri için de izlemelisiniz,' demiş."

"Eee?"

Kızgınlığımı bastırmak için takındığım tavır canını sıktı Edis'in.

"Oğlum sana şurada bir şey anlatıyorum, öyle eee meee deyip durma keçi gibi."

Gülüverdim. Edis'e gülmek o kadar kolaydı ki. Zaten ota boka gülüyorduk. Gülelim diye yaşardı Edis sanki. Her türlü taklidi yapar ve ciddiyetini hiç bozmazdı. Bu yüzden komikti. Bir tek benim görebileceğim, anlayacağım şakalar yapardı. Gülme krizine girerdik büyüklerin yanında. Sınıfta ayrı sıralara atmıştı bizi coğrafyacı. Sınıf öğretmenimiz oydu. "Adam olun hergeleler!" diye fırçalamıştı bizi. Oysa sadece gülüyorduk. Adam olmak gülmemek miydi? Keşke coğrafyacı da daha çok gülseydi. Onu daha çok sevebilir, daha çok dinleyebilirdik sözünü.

Edis hep çok önemliydi benim için. Çabucak kırardı buzları, kolayca aşardı insanların arasındaki engelleri. Keçi taklidini kim bu kadar hızlı ve gerçek yapabilirdi ki?

"Eee?" dedim daha yumuşak ve gülerek. Edis tekrar konuya döndü heyecanla.

"Filmde Müjde Ar başroldeymiş. Müjde Ar diyorum sana!"

Amina abla benim, Müjde Ar da Edis'in zayıf noktasıydı. Hadi bakalım. Gözleri parlayarak anlatıyordu.

"Dedemin yanında çalışan Hakan abi var ya, o izlemiş. 'Videocudan kiralamanıza gerek yok, bende var ama sizin yaşınız için azıcık şey...' dedi."

"Ne?"

"Şeymiş işte..."

"Neymiş, bi söylesene."

"Azıcık açık saçıkmış. 'Arkadaşlarınla seyret. Annenlerin yanında seyretmeyin, daha iyi olur,' dedi verirken."

Azıcık açık saçık? Ne kadar? Aldı mı bizi bir merak... Mevzu artık ilk aşk değil, şiir değil, Ayda değildi. Film ne kadar açık saçıktı? Bunu seyretmek, mutlaka seyretmek lazımdı. Fakat bütün evler o kadar doluydu ki nasıl seyrede-

cektik? Bizim evde zaten video oynatıcı yoktu. Edislerde vardı ama evleri hiç boş kalmıyordu. Kaç aile bir arada yaşıyorlardı zaten. Bir de gelen gidenleri...

Edis'in aklına hemen Nevzatların evi geldi. Anne babası boşanmıştı. Nevzat, babasıyla kalmış, annesi İstanbul'a taşınmıştı. Babası işe gidince ev bütün gün boş oluyordu. Hemen çıtlattık durumu. Çarşamba öğleden sonraya anlaştık. Babası kulübe gidiyordu o gün, kesin geç gelirdi akşam. Yakalanmazdık yani. Yakalansak da sinemalarda oynayan bir filmdi sonuçta. O çok kötü filmlerden biri değildi ya. Azıcık açık saçıktı. Bizim yaşımıza göre. Çok az.

Bir hazırlık, bir planlar, bir gerilim derken, günler bir türlü geçmedi. Sonunda çarşamba öğleden sonra Nevzatlara gittik. Video oynatıcının üzerindeki Nevzat'ın annesinden kalma danteli kaldırdık ve hayatımızın şokunu yaşadık. Kaset VHS ama alet BETA! Yani kaset büyük, oynatıcı küçük. Nasıl olacaktı şimdi? Kafamıza koymuştuk bir kere. İzleyecektik bu filmi.

"Evde BETA kaset var mı? Bunun içindekini söküp ona takalım," dedim Nevzat'a.

Cin fikrimi çok beğendiler. Derhal işe koyulduk. Nevzat BETA kasete kaydedilmiş *Çiçek Abbas*'ı getirdi. Özenle iki kaseti de açtık. Filmleri çıkardık. İçine koyup sardık. Tabii ki başaramadık. Hiçbir şey görünmüyordu. Bu başarısızlık Nevzat'ın da kanına dokundu. Bu filmi izlemek için ölüp geberen üç kişiydik artık. Nevzat, halasının oğlunu aradı. "Cumartesi annemler Aliağa'ya gidecek bebek görmeye. Gelin," dedi kuzeni.

Cumartesi sabahı Edis, ben ve Nevzat, halasının kapısında dikiliyorduk. Mevzu mühimdi. Film izlenecekti.

Nihayet ev boşaldı. Bir heyecan seli içinde oturduk halının üstüne. Film başladı.

Fakat yeni bir şok! Bütün görüntüler tersten akıyordu. Yazılar filan, hepsi. Herkes. Tepetaklak! Nevzatlarda ters yerleştirmişim filmi meğer. Tekrar açtım kaseti. Tekrar yerleştirdim. Becerikliymişim de. Kafaya bir şey koymaya gör! Bütün icatlar zaruretlerle doğmuştur. Zaruret ne? Açık saçık! Sonunda başardık.

Film başladı.

Elbiseler, mahalle filan birazcık, çok azıcık benziyordu. Müjde Ar çok güzeldi ama Amina abla daha güzeldi. Benimki böyle açık saçık şeyler giymezdi yalnız. Daha ağırbaşlı, daha hanımdı. Yan gözle Edis'e baktım. O, hayranlıkla izliyordu Müjde'yi. Benim moralim bozulmuştu. Gidişat benim için iyi görünmüyordu. Kafam karışıyordu. Suçluluk hissediyordum nedenini anlayamadan. Sanki Amina ablanın dokunulmaz varlığına ihanet ediyordum Müjde'yle. Amina abla melek gibi bir şeydi benim için. Ama Müjde Ar çok gerçek gibiydi. Oysa gerçek hayattaki daha ulaşılamazdı, kutsaldı. Ekrandaki ise adını koyamadığım başka bir şeydi... Kafam allak bullak olmuştu.

Çocukluktan delikanlılığa geçişin karmaşasında yanlışla doğru, eğriyle büğrü, haramla helal birbirine girmişti ve büyümek bunları tek tek anlayıp, ayırıp yerli yerine koymaktı. Anlamak... Ne kadar kolay görünür ama insanın en kabiliyetsiz olduğu fiillerden biridir. Anlamak, üst üste binmiş bir dolu filtreden bir gerçeği sağ çıkarmaktır. Aile, komşular, akrabalar, sokaktakiler, okuldakiler, ulus, din, tecrübeler gibi filtreleri üst üste koyduğun vakit onların içinden hangi gerçek olduğu gibi çıkabilir ki? On beş yaşımın anlama kabiliyeti bana yüklenenlerle

örselenmeye başlamıştı. Sınırlar çizilmişti artık aklıma. Duvarlar yüksekti. Ama güvenliydi o duvarların içindeki çocuk dünyam. Boyum uzadıkça duvarların ardındakileri görüyordum öte yandan ve tanımadığım bu yeni dünya, yeni duygular huzursuz ediyordu beni.

Bir kadının arzu edilir bir varlık olması çok kötü bir şeymiş gibi görünüyordu mesela. Amina ablanın düğmeleri, kolları, terlikleri filan varlığından dahi habersiz olduğum dürtülerim yüzünden aklıma düşüyordu. O düğmeler, burnuma dayansalar ne yapacağımı bilemediğim on bir yaşımın sevdasıydı. Sevdiğim kadın dokunulmaz olmalıydı. Ulaşılmaz, uzak, melek gibi... Bu filmdeki gibi değil yani...

"Ne işi var lan Fahriye ablanın terk edilmiş büyülü evde?" dedim.

"Ne işi var lan bu adamın Müjde Ar'ın peşinde?" dedi Edis.

Birbirimize baktık. Nevzat'la kuzeni gözlerini ayırmıyorlardı ekrandan.

"Gidelim abi, izlemeyelim. Ben beğenmedim," dedim.

Edis, "O kadar uğraştık ya, azıcık izleyelim. Çok da şey değilmiş film," dedi ama biraz daha ısrar etsem kalkardı, sanki onun da rengi kaçmıştı.

"Yok ya... Boş ver. Ben gidiyorum," diye ayağa kalktım.

"Yönetmeni filan da önemli biriymiş işte..." diye mırıldandı.

Sanki bütün dünyamız sinemaymış, bir de yönetmen sineması dedin mi bizim için akan sular dururmuş gibi.

"Kimmiş?" diye sordum elimi belime koyup. Adını öğrenmem gitmeme engel olacak, sinema sanatının yüceliğine selam çakıp izlemeye devam edecektim sanki.

Kaset kapağına baktı. "Yavuz Turgul yazıyor," dedi.

Tarık Tarcan elini Fahriye ablanın elbise yakasından içeri soktu o sırada. Edis'le göz göze geldik. Dünyamızı karartan Tarık'tan nefret ettik. Şimdi kimse evlenmeyecekti Müjde'yle. Hayır hayır, Fahriye abla ile... Nevzat'la halasının oğlu ekrandan atılmış bir halatla çekiliyormuş gibi içine girmek üzereydiler televizyonun.

Kaseti orada bırakıp çıktık. Edis bana moral vermek istedi.

"Ben şiirin tamamını okudum. Şiirdeki Fahriye abla çapkınmış zaten," dedi.

"Boş ver ya," dedim.

"Tamam," dedi.

Boş verdik.

Edis'in sünnetinden sonraki en görkemli kına gecesi ve düğün Amina ablanınki oldu. Kaç gün sürdü, saymayı bırakmıştım bir yerde. Her gün yeni bir tören, yeni bir telaşla başlıyor ve zavallı kalbim için bitmek bilmiyordu. Göçmen bandosu veya tapani dedikleri davullu saksafonlu orkestra damat tarafı gelini evden çıkarana kadar çaldı da çaldı. Hem ağladılar hem oynadılar. Eğlencelerin birazını balkondan izledim, hiçbirine katılmadım ve çoğunlukla yattım, o gümbürtüye rağmen uyudum. O sarı-kızıl saçlı kızı gördüm rüyalarımda. Kim olduğunu çıkaramadım bir türlü. Düğün bitti, sokak sakinleşti.

Babam anlaşmıştı Amina ablanın abileriyle. Biz tutacaktık o evi. Çok sevindi annem. Hem onların eşyasını hem bizimkileri el birliğiyle topladılar. Bahçeli eve geçiyoruz diye etekleri zil çalıyordu annemin. Boya badana, halı kilim yıkama derken, ekimin ortasında taşındık Amina ablaların evine. Canım çok sıkılır, kendimi kötü

hissederim sanıyordum ama hiçbir şey olmadı. Kötü mötü hissetmedim. Kör teyzenin odasını bana verdi annem. Penceresi dünyanın en uzun ömürlü kayınvalidesinin odasına bakıyordu. Her sabah, her akşam Edis'in büyük büyükannesini görüyordum. Hep yatıyor ve gökyüzünü izliyordu. Ayda geliyordu bazı hafta sonları, kurs çıkışı. Yanında oturup kitap okuyordu. Deli gibi bir şeydi bu kız ya. Edis bana bozuk attığı için çok mesafeliydim Ayda ile. Oysa konuşmak da istiyordum. Merak ediyordum. Ama onunla samimi olursam Edis buna bozulurdu. Bu da göze alabileceğim bir şey değildi. Ben yapamazdım ama Ayda mesela bize gelse... O günkü gibi yani. Ona bir şey diyemezdi Edis. Arkadaştık, eski komşuyduk sonuçta. Keşke gelseydi.

Biz eve yerleştikten birkaç hafta sonra babam Manisa'ya gitti. Annem lojmana birkaç parça eşya götürüp babama bir düzen kurdu orada. Hafta içi her akşam git gel zor oluyordu, o yüzden babam hafta sonları gelip gitmeye başladı. Çok yadırgadık babamsız akşamları. Yemeğin tuzu yok gibi, vazoda çiçek var ama kokusu yok gibiydi. Annem, babamı orada bıraktığı için mutsuzdu. Ona gitse biz burada bir başımıza kalacaktık. Bir yöntem geliştirdi. Haftanın iki gün Manisa'da, beş günü İzmir'de kalmaya başladı. Biz pazartesi salı kendi başımıza kalıyor, annemin yapıp bıraktığı yemekleri yiyorduk. Komşular zaten üç adım bitişiğimizdeydi. Kapılar hep açıktı. Annem bir yemek bıraksa, Aliye teyze iki çeşit daha getiriyordu. Annem yokken bizi başıboş bırakmadı hiçbiri. Şakir dede bile gelip bizim yanımızda televizyon izleyerek uyurdu. Sözde, ödev yaparken başımızda duruyordu. Babam da genellikle cumaları geliyordu. O gelmeden önce mutlu bir

hazırlık başlardı evde. Mangal için köfte yapardı annem. Mevsimine göre salata, pilav, yoğurtlu bir meze. Babamın gelişleri çok önemliydi. Bizim için tamamlanmaktı o zilin çalışı. Banyosunu yapar, pijamasını giyer ve koca göbeğine vura vura gelip masadaki yerini alırdı. Kısa zamanda yeni düzenimizi kurmuş, çoktan alışmıştık.

Yeni yılın ilk haftası okul müdürü, Edis'le ikimizi odasına çağırdı. Dersleri hafif sallamıştık ama herhangi bir kabahat işlememiştik. Merak ve endişe içinde ceketimizi ilikleyerek kapısını çaldık. "Gelin bakalım efeler," dedi.

Birbirimize baktık yan gözle. Kızgın değildi. Gayet sakindi. Hatta neşeliydi bile. Ellerini arkasında kavuşturup bize doğru birkaç adım attı.

"Pasaportunuz var mı sizin efeler?" diye sordu.

Pasaport mu?

"Yok hocam," dedik ikimiz de.

"Mert, senin baban polisti, değil mi oğlum?"

"Evet, hocam. Komiser."

"Güzel, çok güzel. Şimdi sen babana diyorsun ki, 'Biz 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı için Şikago'ya gidiyoruz. Görevliyiz. Bana ve Edis'e acilen pasaport çıkarılması lazımmış.'"

Çok acayip bir andı. Sanki Namık Hoca'ya birisi dublaj yapıyordu. Şu koca İzmir'de niye biz gidiyorduk ve niye Şikago'ya gidiyorduk? O kadar anlamadık ki bize söyleneni, alık alık baktık adamın yüzüne. Namık Hoca güldü.

"Evladım, şaşırdınız tabii. Büyükelçimiz İzmirli," diye başladı ve "Siz ikiniz Tekeler Köyü Zeybeği oynayacaksınız," diye bitirdi. Giriş ve sonuç cümlesi arasındaki bölüm o kadar uzundu ki, anlatılanın birazını anladık, çoğunu hiç anlamadık. Anlamadıklarımızı da soramadık. Tam

çıkarken, "Çakal Çökerten'i de öğrenin!" dedi. Baktık baktık, yanından çıktık.

"Niye biz?"

"Bilmiyorum abi."

"Ben hiç folklor filan bilmem."

"Ben biliyor muyum?"

"Yapabilir misiniz diye bile sormadı ha."

"Sormadı valla."

"Yol parasını kim verecek? Babam veremez hayatta."

"Okul mu verecek acaba?"

"O kıyafetleri filan nasıl alacaz?"

"Kıyafet diyorsun ya! Biz bilmiyoruz ki zeybek filan. Niye folklor takımını göndermiyorlar da bizi gönderiyorlar?"

"Tekeler Zeybeği hangisiydi ya?"

Kapı önünde fısır fısır meseleyi anlamaya çalışırken, nöbetçi öğretmen, "Oğlum girin sınıflarınıza haydi, niye dışarıdasınız?" diye bağırdı. Mecburen girdik. Tam yerimize oturmuştuk ki bizi az önce müdürün odasına çağıran nöbetçi öğrenci göründü yine.

"Rahatsız ediyorum hocam, özür dilerim. Mert arkadaşımızla Edis arkadaşımızı spor salonuna gönderecekmişsiniz. İzin kâğıdını imzalatıp kendileri getirecekmiş size," dedi ve Mert'le Edis'in Amerika macerası başladı. Lise birinci sınıf ikinci dönemin her cumartesi sabahı spor salonunda zeybek oyunu çalışarak geçti.

Durgun ve rutin hayatımıza büyük bir heyecan gelmişti. Sadece bizim değil, bütün mahallenin hayatına hatta.

"Pasaport işi ne oldu çocuklar, vize görüşmesine çağırdılar mı çocuklar, vize geldi mi çocuklar, öğrendiniz mi zeybeği çocuklar?.." Gün gün takip ediyordu hepsi olup biteni. Kendi aralarında eksik bilgileri tamamlıyor,

herhangi bir eve misafir gelse hemen konuyu açıp onu da bilgilendiriyor, gelen giden yoksa bir daha başa dönüp birbirlerine anlatıyorlardı:

"Bizim de Edis'le Mert, Amerika'ya gidiyor."

İlk duyanın, "Aaa? Niye ki?" sorusuna birbirlerinin ağzından lafları kaparak yanıt veriyor, bir küme çalışması disiplininde bütün detayları aktarıyorlardı.

"Şimdi şöyle olmuş," diye başlıyordu Meloş teyze. "İzmirliler dünyanın her yerinde maşallah güzel mevki makam sahibi oldular. Çok şükür. İşte bunların bazıları da Şikago'daymış. İçlerinde doktorlar mı istersin, mimarlar mı istersin, böyle kerli ferli insanlar var. Elçilikte çalışanlar da varmış."

Sonra Aliye teyze devam ediyordu: "Bunlar orada birlik olmuşlar. Dernek kurmuşlar. Cumhuriyet Bayramı'dır, 23 Nisan'dır, hepsini kutluyorlarmış. Dernek 19 Mayıs'ı ilk kez elçilikle ortak kutlayacakmış. 'Bu sene şöyle büyük bir yürüyüş, sonra da balo yapalım, bütün dünya görsün, parmak ısırsın,' demişler. 'Gençliğimizi görsünler de bizi böyle tanısınlar.'"

Meloş teyze lafı tekrar kapıyordu: "Masrafları filan hep onlar karşılayacakmış. Biletli balo olacakmış. Amerikalılar da gelecekmiş. Balo biletlerinden elde edilecek gelir, katılan öğrencilerin okullarına bağışlanacakmış. Bizimkilerin okuluna bilgisayar sınıfı yapılacak. E, artık zaman değişti. Bilgisayar şart. Uzay çağı talebesi bunlar."

Annem artık daha fazla duramıyor, gururla giriyordu sohbete: "Bilgisayar sınıfı özel okullarda, hatta üniversitelerde bile yokmuş diyorlar. Bizimkinde olacak çocuklarımız sayesinde inşallah. Bizimkilerin okulundan da bizim ikisi gidiyor bir tek. Türk Koleji'nden, Bornova Anadolu'dan,

Atatürk Lisesi'nden filan epey öğrenci götüreceklermiş. Kutlama komitesindekiler kendi mezun oldukları okuldan davet etmişler öğrencileri. Ne güzel, değil mi?"

Edis'le bu konuşmaları kim bilir kaç kez dinledik. Kaç kez bizim hikâyemizi bizim yerimize, bazen de bize anlatan annelerimizin ve komşularının sevincini bölmemek için yanlarında oturup kafa salladık, bilmiyorum. Biz gidiyorduk ama onlar kendileri gidecekmiş gibi heyecanlıydı.

Aliye teyze final konuşmasını yapardı genellikle:

"Oradaki komite başkanı benim küçük ablamın üniversiteden arkadaşı. Ablam, biliyorsun, öğretim üyesi Dokuz Eylül'de." Burada minik bir es verir, ablası için hayranlık ve takdir sözleri beklerdi gülümseyerek. Sonra devam ederdi: "Komite başkanı bu iş için ablamdan yardım istemiş. Hatta, 'Senin kız da gelsin lütfen, şarkı söylesin,' demiş."

Bunu ilk duyduğumda küçük dilimi yutacaktım. Yani Ayda'nın şarkı söylediğini. Müdürün bizi odasına çağırdığı akşam evde öğrenmiştik işin aslını. Ayda'nın annesi Enisa teyze iş çıkışı Şakir dedelere gelmiş, bizim okuldan dönüşümüzü beklemişti. Annem de onlardaydı.

"Ayda şarkı söyleyecek," dediğinde o kadar şaşırdım ki, "Aaa, nasıl söyleyecek?" dedim. Edis ters ters baktı bana. "Bizim zeybek oynamamızdan daha iyi söyler, sen merak etme. Piyano bile çalıyor o," dedi.

Aaaa! Ayda? Piyano mu? Şarkı mı? Bunca yıldır bir kez duymamış etmemişiz. Gerçekten mi? Ben ağzım açık Ayda'nın yeteneklerine hayret ederken annesi devam etti:

"Ayda oraya tek başına gitmesin, Edis'le Mert de katılsın, diye düşündüm. Hem birbirlerini kollarlar hem de ne güzel bir bilgi görgü seyahati olur çocuklara. Okul

müdürleriyle konuştum. O da kabul etti. Zaten ikisi de çalışkan çocuklar. Açığı kapatırlar diye düşündük."

Edis, "İyi de teyze, bize bari başka görev verdirseydin. Biz bilmiyoruz ki zeybek oynamayı!" dedi.

Enisa teyze güldü. "Oğlum, maşallah boylu poslu delikanlı oldunuz. İzmirlisiniz siz. Pek de güzel öğrenirsiniz, hiç şüphem yok," dedi.

Valla güzel diyordu, hoş diyordu da benim kütüğüm Konya'daydı. Edis de Makedonya göçmeniydi. Çok da İzmirli değildik sanki. Kafamı kaşıdım. Anneme baktım. Sevinecekti ama onun da şüpheleri vardı, bırakamıyordu kendini.

"Pasaport filan yetişir mi acaba? Dünya para tutar korkarım."

"Yok yok, her şey yetişir. Hem çocuklar konuk edilecek, masraf olmaz, hiç merak etmeyin. Yunus Bey de yardımcı olur bize diye düşünüyorum. Çabucak çıkar pasaportları. Vize işi önemli. Ben çocuklarla hallederim hepsini, siz hiç merak etmeyin. Bu çok büyük bir fırsat. Kaçırmayalım."

Şakir dede şaşırtıcı bir biçimde hiç konuşmamıştı. Eli çenesinde, dinliyordu. Hoşuna mı gitti, kızdı mı, bilemedik.

"Niye Harmandalı değil de Tekeler Zeybeği?" diye sordu.

"Onu Türk Koleji hazırlayacak. Komite başkanının özel isteğiymiş bizimkilerden. O yüzden bunu çalışacaklar. Annesi Aydınlıymış da..."

"E, iyi bakalım. Öğrensinler madem," diyerek kalktı koltuğundan. Kimse Ayda ne söyleyecek, hangi şarkıyı okuyacak diye sormamıştı.

*

Ayda...

Kanatlarının gücünden o vakitler habersiz olduğumuz, dirsekleri bahçe duvarına dayalı, elleri yanaklarında, annesinin işten dönüşünü dalgın bir bulut gibi bekleyen, yeri Şakir dede için tüm torunlarından sonra gelen, ne güzelliği ne parmak ısırtan başarıları önemsenen sarı saçlı kız çocuğu...

Şakir dedenin büyük kızı Sühela teyzenin az gördüğümüz çocukları bile Ayda'dan önde gelirdi. Erkek olmasalar da sonuçta ilk torunlar onlardı. Sühela teyze gelin gittiği evde kocasının ailesiyle yaşar, bayramlar, kandiller, özel günlerde sabah erkenden çıkar gelir, öğleden sonra evine dönerdi. Kocası Altın amca, Şakir dedenin yanında çalışsa da Sühela teyze ve kızları diğer aileye aitti. Babasının evinden gelin çıktığı gün kaydı artık kayınpederinin ocağına verilmişti. Boşnak göçmenleri bizim çocukluğumuzda bile birbirlerinden kız alıp verir, böylece bir şekilde birbirlerine tutunmaya, kendilerini ait değerleri korumaya gayret ederlerdi. Akrabadan değil ama memleketten ailelerin çocukları evlendirilirdi ve buna genellikle aile büyükleri karar verirdi. Akraba çocukları kardeş sayılırdı Şakir dede ve ailesinin gözünde.

İlk kızının kiminle evleneceğine Şakir dede karar vermiş, şartları o belirlemiş. İlk damadını seçme hikâyesini insan tanımadaki büyük ustalığına bağlayarak bitirirdi. Ondan dinlediğim her hikâye gibi bu da Üsküp'ten gelen kafilenin İzmir'e yerleşmesi ile başlardı. Rahmetli babaları İzmir'e geldikten sonra bir dokuma atölyesi, bir de terzihane açmışmış. İki de eski değirmen almış. "Kızlar evlenip uçar. Ben öldükten sonra dokuma atölyesi ile bir değirmen büyük oğluma, terzihane ile diğer değirmen küçük oğluma

kalacak. İkisi de şimdiden başlarına geçsin. Benden sonra tufan olmasın. Ne yapıp edecekler, göreyim," demiş. Oğulları ölümünden sonra çekişmesin diye bulduğu yol, iki kardeşin arasında rekabet başlatmış. Mayka Hanım küçük oğlunu, yani Şakir dedeyi, babaları da büyük oğlunu desteklermiş gizliden. Şakir dedenin en büyük rakibi abisi olmuş böylece.

Önceleri açık etmezlermiş pek. Sonraları iş dünyasında başarılı olmak için canlarını dişlerine takmışlar. Abisinin oğulları olmuş. Şakir dedenin kızları. Şakir dede pek üzülmüş içten içe. Ama hiç saygısızlık etmemiş abisine. Babalarının ölümünden sonra da abisiyle geçimli kalabilmek için ortaklıkları bitirmişler. Abisinin, ailesini de alıp İstanbul'a göçmesi biraz da bu yüzdenmiş. Onlar İstanbul'a gidince pek yalnızlık hissetmiş Şakir dede. Abisiyle çekişmeyi, gizli gizli işlerini takip etmeyi filan çok özlemiş. "Keşke abim yine burada olsaydı da kızdırsaydı beni," dermiş hep. Sırf abisinden bir adım öne geçmek için açmaya hazırlandığı beyaz eşya bayisi bile gözünde yokmuş. Abisi o kapıdan girmedikten sonra artık ne önemi var diye düşünüyormuş. Ama sonuçta o kadar yatırım yapılmış, para harcanmış. "Ne yapalım, giden gitti artık, kalan düzeni koruyacak," demiş ve bu yeni iş yerinde çalıştıracağı adamları aramaya koyulmuş. Dükkânı kime emanet edecek, bu buzdolaplarını, televizyonları kim satacak diye düşünürken de abisinin yokluğuna alışıvermiş. Yanında çalıştıracağın insanları seçmek çok mühim olduğundan rakip firmanın en başarılı bayi hangisi diye araştırmış. "Alsancak'ta filancanın dükkânı en çok televizyon satandır," demişler. Günlerce o dükkâna müşteri gibi gidip gelmiş. Satış yapanları tek tek delirtmiş. Bir gün bir model beğeniyor, alacak gibi

yapıyor, ertesi gün başka bir modele kafayı takıyormuş. Teknik soruların haricinde, bitmeyen soy sop sualleri satış elemanlarının hepsini canından bezdiriyormuş. Şakir dede kapıda belirdi mi, "Aha! Geldi ihtiyar deli!" diye kaçışmaya başlamış çalışanlar. Ama içlerinden biri onu her gördüğünde aynı güler yüzle buyur ediyor, satın almayacağını bile bile sabırla tüm sorularına yanıt veriyormuş. Üstelik Makedon bir ailenin çocuğuymuş. Şakir dedeye göre belki de bu yüzden bir gün bile öf dememiş. Saygıda kusur etmemiş. Yüzü değişmemiş.

Sonunda bir öğlen vakti Şakir dede gözüne kestirdiği bu çalışkan ve terbiyeli delikanlıyı yemek arasından dönerken yakalamış. Mağazanın içinde konuşmamış tabii ki. "Oğlum," demiş, "Ben Karşıyaka'da bir beyaz eşya bayisi açıyorum. Gel sen geç başına. Buradaki maaşın neyse onunla başla. İki ay içinde düzeni kurabilirsen, beni ikna edersen, sana söz, yüzde elli fazlasını vereceğim." O delikanlı Altın amcaymış işte. Şakir dedeye teşekkür etmiş ve çalıştığı yeri habersiz bırakamayacağını söylemiş. "Üstelik evime çok uzak. Yine de düşünmem için bana zaman verin," demiş.

"Bir kere daha gözüme girdi orada. Bugün onları bırakan, yarın bana da yapabilirdi aynısını. Gerçi hakikaten zor olacaktı gelip gitmesi ama deniz havası alırsın, vapurla gider gelirsin, yol parası benden; demiştim. Velhasıl bir zaman sonra, ne düşündüyse artık, kabul etti."

Kısa sürede çok başarılı olmuş Altın amca. "Yüzde elli artış istemem, maaşımın üstüne prim verin bana. Sattıkça kazanırım. Siz de kazanırsınız, ben de..." demiş. Böylece sadece gözüne değil, gönlüne de girmiş Şakir dedenin. Beklediğinden çok daha hızlı hale yola girmiş yeni dükkân. "Allah bana böyle bir oğul vermedi be!" diye üzülürken

kafasına Altın amcanın adı gibi bir fikir gelmiş. "Oğlum olmadıysa damadım olabilir!" demiş kendi kendine ve oracıkta aldığı kararı bir güzel uygulamış. Altın amcaya ailesinin fotoğrafını göstermiş. "Bu benim büyük kızım," demiş. Altın amca görür görmez çok beğenmiş olmalı ki, "Allah'ın dediği olur," demiş. Şakir dede bunu "evet" olarak kabul etmiş. Sühela teyze, Altın amcayı onu istemeye geldiklerinde görmüş. Hiç itiraz etmemiş. Babası ne dediyse onu yapmış. Böylece ilk kızını gelin verip yarı oğul saydığı bir damat almış Şakir dede.

Sühela teyze sessiz bir kadındı. Kızları da öyle. Kocası da. O ve 'bir örnek' iki yavrusu yan yana oturur, aynı anda ayağa kalkar, üç kişilik bir dans grubu gibi senkronize hareket ederlerdi. Sühela teyze, kardeşlerine, annesine, komşularımıza pek benzemezdi. Yani mutlu mu, mutsuz mu, anlayamazdı insan. Ailesinin tüm fertlerinden ayırırdı onu bu sessizliği. Öyle üzüntülü bir görünümü de yoktu öte yandan. Sanki onu kaplayan buzlu camdan bir kabukla doğmuş, kızlarını da aynen öyle doğurmuştu. Etekleri, bluzları, altınları ve pembe yanakları ile büfeye dizili bebekler gibiydiler. Kocası da tam bir askerdi! Şakir paşanın askerlerinden, beyaz eşya dükkânlarının komutanı Altın amcaydı.

Sühela teyzenin sessizliği ağır, kalın sesi ve büyük harfli cümleleriyle nadiren bozulurdu. Az ve öz konuşurdu. Onun bu sessizliğinden kalan tüm sesleri Ayda'nın annesi Enisa teyze kendi bünyesine katmış gibiydi. Ablasının uysallığı, kolay kabullenişleri, babasının otoritesinden çıkıp sorgusuz sualsiz kayınpederinin düzenine girmesi en çok onun yaşamını etkilemiş olmalı. Ablasının hiç kullanmadığı, aklına bile getirmediği tüm hürriyet hakları, itiraz ve talep

etme becerisi Enisa teyzede iki kişilikti. Ailenin büyük kızına düşen "direniş" rızkı, "E, istemiyorsa o zaman ben alayım," diyen ortancaya kalmıştı sanki.

Şakir dedeye çocukluğundan itibaren tek başkaldıran Enisa teyze olmuş. Küçük yaşta evlenmek istemediğini korkusuzca dile getiren, üniversiteye giden, sonra çalışmak için babasıyla çatışmayı göze alan ve tuttuğunu koparan bu güçlü kadının verdiği ödünler de varmış elbette. Evlendikten sonra da babasının evinde oturmak gibi.

Üniversitede araştırma görevlisi iken bir akrabalarının nişanında gördüğü Prizren göçmeni bir ekonomi öğrencisini çok beğenmiş. Annesini, "Babama bu oğlanı göster, biraz öv. Enisa'ya uygundur de," diye yiyip bitirmiş. Şakir dede kaçın kurası? Anlamış tabii kızın gönlünün düştüğünü. "İstediği olmazsa, bu kız hiç evlenmez, bana da bir erkek torun gelmesi iyice gecikir," diye düşünmüş ve karısına, "Olur," demiş. Artun amca bir kere halay çektiği güzel kızı ne ara istemeye geldiklerini anlayamamış bile. Onu anlayamadığı gibi, ne zaman kayınpederi ile aynı evde yaşamaya evet dediğini, üniversite ve askerliği bitirdikten sonra dükkânların muhasebesini yönetmek için Şakir dedenin yanında işe giriverdiğini de anlamamış. Zaten karısının tersine aile büyüklerinin kararlarına doğuştan bağlı ve sorgusuz sualsiz teslim olanlardanmış o da. Şakir paşanın ikinci rütbeli askeri, kendi babası ile kayınpederi arasında bir fark görmemiş olmalı. Sistem ve kurallara çok düşkün olduğu her halinden belli, jilet gibi bir adamdı. O da kayınpederi gibi daima takım elbise giyer, pek konuşmaz, evdeyken hatta hafta sonları bile kravatını çıkarmaz, bir köşede gazete okurdu. 24 saat mesaide gibiydi. Eğer Enisa teyze, babasının evinden Bornova'ya taşınmaya

karar vermese öyle yaşamaya devam eder, bundan da hiç şikâyet etmezdi muhtemelen. Dışarıdan görünen buydu. "İçini bilemeyiz tabii. Karı koca kendi aralarında başka bir düzenleri vardı belki, kim bilir," demişti annem.

Taşınma kararları herkesi şoke etmişti zira. Mahalledeki her evin konusu -bizimkinde olduğu gibi- Aydaların Bornova'dan ev almalarıydı. Yine anneme göre, Şakir dede bu taşınma işinin kızının başının altından çıktığını biliyordu. Aksi takdirde damadı düzenlerini bozmaz, sözünden çıkmazdı. Fakat kızı güçlüydü, yapacak bir şey yoktu. Hem zaten yarın öbür gün Edis evlenir, onların odasına karısıyla o yerleşirdi. "Giderlerse gitsinler," demişti.

Bütün bunlar olup biterken, yani Şakir dede Edis'in evleneceği umuduna tutunduğunda biz orta sondaydık üstelik. Ama Şakir dede ileri görüşlü, uzun vadeli planların adamıydı. Onlardan boşalan yere mis gibi hazırlardı Edis'in yuvasını. "Şimdiden başlayalım," demiş, gidenlerin oturdukları koltuktaki sıcağı uçmadan badana boya işini bitirip krallara layık bir yatak odası takımı satın almıştı. Edis'in gerdeğe gireceği oda hazırdı. Geriye büyümesi kalmıştı.

Babasından kalan terzihaneyi kapatıp manifaturacıya, değirmeni de küçük bir un fabrikasına çeviren Şakir dede, manifatura dükkânına, oyalanmak için gittiği bir aile yadigârı gibi bakıyordu. Küçük un fabrikasının işletmesi de Edis'in babası Osman amcadaydı. Osman amca kayınbiraderleri gibi değildi. Dünyanın en neşeli adamıydı ve babamla tavla oynamaya, sohbet etmeye bayılırdı. Aliye teyze ile ikisi muhabbet kuşları gibi konuşur, güler ve daima bir şeyler yaparlardı. Elleri hiç boş durmazdı ikisinin de. Osman amca tamirci olmak için doğmuşsa Aliye teyze de

çırağı olmak için koşmuştu peşinden. Birlikte radyo söker, bisiklet tamir eder, araba tekeri değiştirir, çatıyı aktarır, kümesi onarır ve nasıl becerdikleri bilinmez, çevrelerindeki herkese, her canlıya vakit ayırmayı da başarırlardı.

"Tencere yuvarlandı kapağını buldu. Neyse ki gözümün önünde oldu," derdi Şakir dede. Ablası Enisa teyzenin düğününde anlaşmışlar Osman amca ile Aliye teyze. O meşhur Üsküp kafilesindekilerden birinin oğluymuş. Düğünde Boşnaklar çalıp söylerken delikanlının babası, Şakir dedenin yanına gidip kızının şerbet dağıtmasına yardım eden delikanlıyı göstermiş. "Aliye'nin yanında tepsi tutan benim oğlan. Elini öptü ama sen tanımadın tabii. Yeni bitirdi ticaret lisesini," demiş.

Şakir dede o anda hissetmiş Edis'in geleceğini. Kucağında bir bebecik görüvermiş hatta. Osman'ın sarı saçları, boyu posu pek yakışır kızıma, diye düşünmüş. Hem de ticaret lisesini bitirmiş ha? "Ne iş yapıyor?" diye sormuş babasına. "Askere gidecek önce. Dönünce iş bakacak," demiş babası. Hoşuna gitmiş Şakir dedenin. "Tabii. Önce vatan! Maşallah," demiş. "Askerden dönünce gelsin bana. Fabrikada işi hazır," diye eklemiş. Zaten delikanlının babasını da çok sever, güvenirmiş. Osman amca ile Aliye teyzenin düğün boyunca gülüşmelerini, yakınlaşmalarını görmezden gelmiş o gün. Osman amca askere gitmeden gelip elini öpmüş Şakir dedenin. Helallik almış. Şakir dede kapının yanında dikilen kızının yaprak gibi titrediğini görünce emin olmuş aralarında bir şeyler olduğundan. Ondan sonra da Aliye teyzeye gelen asker mektuplarını görmezden gelmiş, ne yapsın. Kerime Hanım Teyze'ye, "Oğlan izne gelirse görüşmelerine izin ver. Tek şartım var. Evlendikten sonra bizimle yaşayacaklar," demiş.

"Onlar sevdik de evlendik sanıyor," derdi Şakir dede. "Babam, o istedi de ondan evlendik sanıyor," diye gülerdi Aliye teyze. "Öyle olsun, öyle bilsin. O isterse kolaylaştırır. İstemezse hayat zindan olur herkese," derdi. Haklıydı da. Osman amca, askerdeyken daha da âşık olduğu Aliye teyze ile evlenmek için her şarta evet diyerek, hem iç güveyi olmuş hem de fabrikada çalışmaya başlamış. Aileye getirdiği neşenin ardından Edis de doğunca Şakir dedenin en değerli rütbesini takmış omzuna: oğul babası. Ardından Denis doğunca rütbenin yanına bir de onur madalyası eklenmiş.

Şakir dede için Edis'in geleceği, yaşama sebebiydi. Onun adına kurduğu hayallerini her gün biraz daha parlatır, biraz daha büyütürdü. Altın saçlı torunu yakın bir gelecekte her şeyin başına geçecek, Üsküp'ten gelip kurdukları hayatı daha da büyütecek, dedesinin adını, şanını o yaşatacaktı. Şakir dedenin hayat ağacındaki dalı kuruyup kalmayacaktı. Bu hayal, canlı bir varlık gibi günden güne semiriyor, büyüdükçe büyüyor, gölgesinde kalanlar giderek daha çok görünmez oluyordu.

Küçük kardeş Denis yedek kulübesinin adamıydı, o yüzden arada bir ona da çevrilirdi bakışlar. Ayda ise 'olsa da olur, olmasa da olur' kategorisindeydi. Görünmezler listesinin en sonundaki Ayda'nın payına düşen bu ilgisizlik Şakir dedenin beklentisizliğinden kaynaklanıyordu aslında. Onunla aynı çatı altında yaşayan, bir dediğini iki etmeyen, uslu mu uslu torunu elini öptüğü vakit saçını okşar, bayramda seyranda hediye alır ama gerisiyle pek ilgilenmezdi. Hatta Ayda'yı doğuran kızı Enisa'nın doktora yapmış, doçentlik tezi yazan bir ziraat mühendisi olması bile pek mühim bir şey değildi. Öyle övünülecek bir yanı yoktu.

Ziraattı işte nihayetinde. Takdir ediyordu elbette canım. Ama atasının, köylüsünün bin yıldır kendiliğinden yapıp ettiği şeyi okulda okudu diye ayakta alkışlayacak da değildi herhalde.

Enisa teyze, babasının gözüne girme çabasının beyhude olduğunu çok erken yaşta anlamış olmalı ki o hep kendi yoluna bakardı. Bir saygısızlık etmez, aralarındaki sevgi bağını kırmaz ama kendi bildiğini yaptırmanın yollarını mutlaka bulurdu. Düzenle çatışmayı değil, anahtarları kullanıp düzenin kilidini açmayı tercih etmişti. Edis'in doğumunda üç dinin Allah'ına adanan o üç ev, Bornova'ya taşınmanın, yani bağımsız bir yuva kurmanın anahtarıydı mesela. Üç yabancı kadına bir erkek torun için ev alabilen babası, kızlarına bunu çok görüyor ve "Size de kocanız alsın," diyorsa, e tamam işte, yine onun dediğini yapmak gerekiyordu. Edis doğduğu gün para biriktirmeye başlamış ve sonunda başarmışlardı. Evden ayrılmalarına bir şey diyemese de, bu durum Şakir dedenin canını sıkmıştı. Kazanılan ya da biriktirilen para, kurulu bir yaşamı değiştirmek üzere kullanılmamalıydı ona göre.

Yaşadığımız semtler denize ve dağlara doğru büyüyor ama biz kendi küçük hayatımızda, doldurulan denizin üzerine yapılan yeni lüks evlerin de, dere yataklarına birbiri ardına hızla sıralanan gecekonduların da İzmir'i nasıl değiştirdiğini fark edemiyorduk. Çarşıya, pazara, okula, işe yürüyerek gidip gelinir, Alsancak ya da Göztepe'ye gitmek için vapura binilirdi. Enisa teyzenin iş saatlerindeki trafik sıkıntısından, yeni yapılan sitelerden, taksitle ev alma imkânlarından söz etmesi bize hayli uzak konulardı o günlerde. Ya araba alacaklardı ya da ev. Ev almayı tercih etmiş ve gitmişlerdi işte.

Onları daha az görüyorduk artık ama ben daha çok düşünüyordum Ayda'yı. Bornova'daki yeni evlerini, okul eteğinin altına giydiği botları, okuduğu kalın kitapları... Merak ediyordum. Edis posta koyduğundan beri, yasak olduğundan mı nedir, daha çok düşünesim geliyordu. Hele şimdi, birlikte Şikago'ya gitmek söz konusuydu bir de. Şikago... Ne acayip. Nasıl bir yerdi acaba? Her kafadan bir ses çıkıyordu. Aradaki saat farkından, yemeklerden, basketboldan, dizilerden, filmlerden söz edilen, uzun mu uzun günlerden geçtik hep birlikte.

Nevzat, "Ne şanslısınız lan! Uçağa bineceksiniz. Hem de Şikago'ya gideceksiniz! Bir de Meg Ryan'ı görürseniz, var ya..." diye iç geçiriyordu.

Biz Edis'le Meg Ryan ve Julia Roberts arasında kararsızdık. Biri sarı saçlı, öbürü kızıl; biri mavi gözlü, diğeri kahverengi... Bir seçim yapmak zordu. Nevzat kararını vermişti ama. "Kesinlikle Meg Ryan!" diyordu. Adana'dan görüntü kalitesi pek iyi olmayan video kasetler getirip kiraya veren Hayati abimiz, bu sayede hayallerimizi de geliştiren şahane bir insandı. İncirlik Hava Üssü'ndeki Amerikan askerlerinden alıp çoğalttığı ve sinemalardan önce mahallemizde izlemeye sunduğu kasetlerdeki filmler dublajsız, alt yazısız filan olurdu ama biz izlerdik yine de. Diyalogları ve esprilerin çoğunu anlamadığımız *Harry, Sally ile Tanışınca* filmini Şikago'ya gitmemiz kesinleştikten birkaç hafta sonra yine Nevzatlarda izlemiştik. Film bittikten sonra emin olduğumuz iki şey vardı: Harry ile Sally, Şikago'dan New York'a gidiyorlardı ve bir kadınla bir erkek önce arkadaş, sonra sevgili oluyordu.

Arkadaşlar sevgili olur muydu?

Ya da sevgililer aynı zamanda arkadaş olabilir miydi?

İlki ergenliğimin, ikincisi ise yetişkinliğimin büyük sorularıydı. Bu büyük sorularımın, bulamadığım yanıtların, yanılgı ve hüzünlerimin odağı olan 'arkadaşım' Ayda'ya gönderdiğim bir mektubu buldum geçenlerde. Mail kutumda eski tarihli bir gönderi arıyordum. Ona yazdığım çok uzun birkaç mektuptan biriydi bu. Göz gezdirirken, baştan sona okumaya daldığımı fark ettim. Buraya da alıyorum şimdi o mektubu:

"Sevgili Ayda,

Bu sabah parkta yürüdüm biraz. Ödül törenine ve sonrasında 'Yabancı Yerleşimcilerin Kent Kültürüne Etkisi' üzerine yapacağım konuşmanın başlamasına bir saatim vardı. Hava çok güzeldi. Bir banka oturdum. Göğü delen cam kaplı çelik konstrüksiyonları, taş kesilmiş dev insanlara benzettim bir an. Uçaklar geçiyordu, arkalarında beyaz yollar bırakarak. Şehrin ambulans sirenleri ve klakson gürültüsü içinde bir kumru sesi duydum. O uğultudan sıyrılıp benim için öttü sanki: Guguuguuk!

İzmir'e götürdü beni o kuş sesi. Binlerce kilometre uzağa, okyanuslar ardında kalan memleketime. Bizi düşündüm. Bizim sokağın çocuklarını. İlkbahar başlarken balkonları süsleyen mor salkımların, sonbaharda çardakları saran asmalardan sarkan üzümlerin altında büyümüş, oyun oynamış, yağmurdan kaçıp saklanmış çocukları...

Neler yaşadık biz Ayda? Neler oldu bize?

Ne yapsan dolmayan bir boşluk var mı şimdi senin de içinde? Sanki ben şahane bir bütündüm bir zamanlar. Bin parçalı bir yapboz gibiydim. Bir gün

tam ortadan bir parçam düştü sanki. Sonra bir tane daha, sonra bir başkası daha.

Uzaktan baktığında tamamlanmış bir manzara resmi olduğumu düşün. Yakınlaştıkça fark edilen o eksik parçalar bakandan çok bakılanı, yani resmin kendisini rahatsız ediyor. Çünkü o uzaktakiler yakınlaşırlarsa manzaradaki bütün boşluklar büyüyor! Teknenin yelkeninin, kıyıdaki çocuğun yüzünün, büyük çam ağacının gövdesinin eksik olduğunu görenler, hayal kırıklığı içinde, 'Aslında güzel tabloymuş ama eksik,' diyorlar. Ve tablo bu eksikleri nasıl tamamlayacağını bilemediği için hep birinin gelmesini bekliyor. Gelsin, bu eksik parçayı arasın, bulup yerine koysun diye bekliyor.

Sonra bakıyorsun, gelen giden yok. Bünyen o boşlukları doldurmaya başlıyor. İnsan vücudunun mucizesi de bu zaten, kendi kendini iyileştiriyor.

'Tam yaşayamamak, bir şeyin tamamına sahip olamamak korkusu' diye bir şey var ve o mu beni yönetiyor yoksa? Nasılsa olmayacak diye baştan vazgeçmek. Ya da nasılsa bitecek korkusundan ilk zorlukta kesip atmak ve rahatlayıvermek. O yüzden mi yarım yarım her şey? 'Zaten tam mutlu olmamıştım ki, olmazdı ki, baştan belliydi,' diyerek mi teselli ediyorum kendimi?

Hayatı acaba filmleri yarım bırakır gibi mi yaşadım? Beni huzursuz eden ilk sözde, davranışta, gelişmede, 'Bu bana göre değil,' diyerek çekildim, biliyorsun. Kendimi inandıracak sebepler büyüttüm içimde. Bu bir alışkanlık artık ve ben buna çocuk yaşta başlamışım!

Bir film var hatıralarımın içinde. Hatırlayacaksın sen de, *Fahriye Abla*... Filmi izleme çabamız başlı başına bir serüvendi. Uğraştık ettik ve Mustafa denilen adam Fahriye ablayı elledi diye vazgeçmiştik filmden Edis'le. Bir görsen, ne öfkeliydik senariste, yönetmene. Fahriye ablanın göğüsleri değil de sanki bizim çocuk saflığımızın son parçasıydı Mustafa'nın elini sürdüğü şey. Bana göre değildi öyle kızlar. Buna izin verenler, arzu edilenler. 'Arzulanan kadın sevilmez. Sevdiğini arzulamaksa çok yanlıştır' düşüncesi, çocuk beynime o filmden çok daha önce işlenmişti demek ki. Filmin ne anlattığından haberimiz yoktu esasında. Ben mahallemizin en güzeline âşıktım. Filme ilham olan şiirdeki gibi, çocuk yaşta ve kendinden büyük bir kadına...

Aha! Kime anlatıyorum? Seni afacan! Hayatımıza bu şiiri sen sokmuştun. Ne üzülmüştüm be! Adam duygularıma el, Amina ablaya göz koymuş gibi gelmişti. Şiiri ezber ettim sayende ama filmini yarım bırakmıştık...

Yıllar sonra o filme Lizbon'da bir sinemacı arkadaşımın evinde, büyük bir koleksiyon içinde rastladım, biliyor musun? Allah'ın Portekizlisinde ne arıyordu benim çocukluk travmam? 'Türk sinemasındaki önemli kadın hikâyelerinden biridir, gerçekten izlemedin mi?' diye dudak bükmez mi bir de! O gece oturup İngilizce alt yazılarıyla izledim filmi. Yıllar önce, daha en başından, 'Bana göre değil!' diyerek izlemeyi bıraktığım *Fahriye Abla*'yı.

Fahriye, Mustafa'yı bıçaklayıp hapse düşüyor, orada solcu bir kadınla kurduğu arkadaşlık tüm ya-

şamını değiştiriyordu. Hapisten sonra bir fabrikada iş buluyordu. Eski Fahriye değildi artık. Mustafa'nın ve eski mahallesindekilerin kadına bakışının çok üstünde bir yerdeydi. Daha da güzeli, 'Seni açıkta mı bırakacağız be Mustafa?' diyerek Tarık Tarcan'ı da fabrikada işe aldırmasıydı. Tarifinde şu anda bile zorlandığım bir duyguydu film bittiğinde göğsüme oturan. Adını koyamadıklarımı Edis tamamlardı hep. O gece de o an onu aramak, 'Oğlum, çok acayip! Fahriye meğer devrim yapıyormuş! Keşke yarım bırakmasaymışız şu filmi,' diye olup biteni anlatmak istedim. Filmi yarım, Fahriye'yi yalnız bırakmıştık... Jeneriği sonuna kadar izledim.

Arkadaşımın evi, dış yüzeyi çini kaplı benzerlerinin yokuş boyunca omuz omuza sıralandığı dar bir sokaktaydı. Gece geç bir saatti ve çıt çıkmıyordu. Sokak lambalarının sarı ışıkları doluyordu karanlık odaya. Pencerenin önünde bir sigara içtim. Yokuşun başında üç kişi belirdi o sıra. İki delikanlı ve bir genç kız. Bir hayli içtikleri belliydi, devrildi devrilecek haldelerdi. Zar zor yürüyor, kendi sersemliklerine katılarak gülüyorlardı. Öyle güzel gülüyorlardı ki... Bizim gülmelerimiz de ne güzeldi...

İşte bu sabah, o çocukların da gülmelerini anımsayıp hiç hesapta olmayan bir başka kedere daha yakalandım, iyi mi! Yarım kalan şeylerle, eksik parçalarla yaşayıp gidiyordum, evet. Çünkü 'severken' hep aynı şeyi yapıyordum ben: Daha yolun başında vazgeçiyordum. Düşerim diye inmiyordum yokuşlardan. Yorulurum diye çıkmıyordum. Bana göre değil diye yargılıyor ve her şeyi kaçırıyordum...

Yarım yarım filmler, kitaplar, aşklar, insanlar... Çocukluğumdan bu yana hem de. Fahriye ile Mustafa, Harry ve Sally...

İlişkilerin değişmesi, gelişebilmesi, büyümesi için gereken zamanı 'heba etmekten korkarak heba eden' bir ödlek olmuşum ben! Ben olsam beni sevmem. Kim ne yapsın bir korkağı?"

Böyle bitmiş mektubum. Kızın kafasını muhtemelen iyice karıştırmıştım. Ben de karışıkmışım ama. Neyse. Sonuçta Ayda benim için çok sevilen bir karmaşa oldu ve lisedeki o Amerika yolculuğu çok şeyin başlangıcıydı.

Balo gecesi Ayda'yı piyano başında ilk gördüğümde büyülenmiştim.

Tuşlara her basışında bir kuş kanatlanıp İzmir'e uçmuştu sanki. Çoook acayip Şakir dedenin, çoook acayip torunu Ayda gerçek bir büyücüydü. O gece o kuşları piyanodan uçurduğuna yemin edebilirim. O gece orada olan kim varsa bana şahitlik eder, buna da eminim.

Gençlik balosu şahane başlamış, gösterinin her bölümü bir öncekinden daha başarılı geçmişti. Provalarımızı izleyen komite üyeleri Edis'le ikimizin Tekeler Köyü Zeybeği'nden sonra çok alkış alırsak Çakal Çökerten Zeybeği'ni de oynamamızı istedi. Çok alkış almak mı? Kıyamet koptu diyebilirim. Herkes ayaktaydı. Çakal Çökerten bittiğinde komite başkanı gelip alnımızdan öptü. Sonra aynı coşkuyla devam etti tören.

Nihayet, bütün okulların gösterisi bittikten sonra Ayda sahneye çıktı. Davetliler masalarına oturmuş, yorulmuş, kendi aralarında konuşuyorlardı. Büyük bir uğultu vardı salonda. Ben sahne kenarından olup biteni izliyor ve me-

raktan ölüyordum. Onun provasını hiçbirimiz görememiştik. Piyano salona çok geç getirilmiş ve gece boyu bize eşlik edecek olan profesyonel orkestranın provası da son dakikaya kadar sürmüştü. Ayda bir tuşa bile basamadan, provasız sahneye çıkmak zorundaydı. Yine kimsenin pek umurunda değildi Ayda. Ne çalarsa çalsın alkışlayıp geçecek gibiydiler. Sanki tören bitmişçesine toparlananlar bile vardı yavaştan. Canım sıkılmıştı. Ayıp oluyordu kıza.

Ama öyle olmadı.

Ayda piyanonun başına oturdu. Bir dakika filan ne çaldığını anlamadık. Piyanoyla tanıştı galiba ve onu pek önemsemeyen kalabalığın dikkatini çekmeden hızlı bir prova yaptı. Sonra bir es verdi ve çalmaya başladı. İlk defa duyuyordum ben bu melodiyi.

"Aaa! Bu değil ki hazırladığı. Ne çalıyor ya?" dedi yanımda beliren Edis.

"Valla ben hiçbir şey bilmiyorum," dedim gözümü Ayda'dan ayırmadan. Ayda kimseye değil de kendine çalıyor gibiydi. Sanki prova yapıyordu. Aynı melodiyi çalıyordu. Orkestrada ut çalan amca sahnedeki yerinden kalkmamıştı hiç. Kollarını kavuşturmuş, izliyordu. Sonra birden udunu bıraktığı yerden alıp çalmaya başladı. Ayda ona döndü. Güldü. Ut çalan amca başıyla klarnet çalan abiye sen de başla diye işaret etti. Aaa! Onunla beraber diğerleri de oturdu yerlerine. Resmen seyircilerin önünde üç dakikada Ayda'nın takımı oldular. Seyirciler susmuş, sahnedeki doğaçlama buluşmayı izliyordu. İlk turu prova sayıp ikinciye daha güçlü başladılar. Melodi o kadar içime dokunuyordu ki...

Ayda elini kaldırdı ve gözlerini yumdu. Orkestra o anda çalmayı bırakıp Ayda'yı beklemeye koyuldu. Bu müzisyen-

ler ne acayip insanlardı. Konuşmadan anlıyorlardı birbirlerini. Orkestra durunca herkes sustu. Koskoca salonda çıt çıkmadı. Hatta birkaç saniye nefesimizi tuttuk. Ve Ayda şarkısını söylemeye başladı...

İşte o anda gördüm kuşları. Martıları, kumrukları... Resmen gördüm. Seyircilerin omuzlarına, ellerine, gözyaşlarına kondular, onlardan bir parçayı alıp alıp uçtular. İlk iki dizeyi tek başına çıplak sesle söylemişti Ayda. Şimdi orkestradakiler, salondakiler, hepsi bir ağızdan söylüyordu:

"Anadan babadan yardan bir haber yokmuş
Uçun kuşlar uçun İzmir'e doğru..."

O gece Ayda o balo salonunun tavanını İzmir yıldızlarıyla, bulutlarıyla boyadı sanki. Tam üç kez çalıp söylettiler. Gerçek final buydu... Özlem dolu kuşlar Ayda'nın sesiyle İzmir'e, özlenenlerin kalbine uçtu.

Keşke görseydi bunu Şakir dede. Ayda'nın bu tarifsiz, ışıklı gücünü, onu alkışlayan insanları, ağlayanları, sarılanları, bütün bu kutlamayı organize eden kızının konuşmasını.

Ah ya, keşke görseydi... Ne Ayda'yı görebildi ne de üçümüzü bu geziye dâhil eden, bizimle geleceğini son anda öğrendiğimiz Enisa teyzenin o geceki gururlu duruşunu.

Ama Edis'le ikimizi görmüştü.

Gitmeden.

Şakir dede çok istediği için son provamızı bütün mahallenin önünde, bizim sokakta yapmıştık. Belediye başkanları gibi evden koltuk ve sehpa çıkarttırmıştı. Babam da görsün diye onun işten dönüşünü beklemiştik. Biz cuma sabahı yola çıkacağız diye babam bir gün izin kullanıp perşembeden gelmişti. Ne kadar heyecanlıydı.

Sokağımızda, okulumuzda olduğundan bile daha çok ses getiren gidişimiz, onun için büyük bir gurur kaynağıydı. Bir kere, daha kendisinin pasaportu yokken oğluna çıkarmak nasip olmuştu ve inşallah ileride daha neler neler olacaktı.

Amerikalarda üstümde doğru düzgün bir şey olsun diye dayanışma sandığından avans çekmiş, maaşından peyderpey kesilecek bu parayla bana eşofman, yeni bir spor ayakkabı, kumaş pantolon ve bir de ceket almıştı. Gömlek Meloş teyzenin hediyesiydi. Baloda, gösteriden sonra zeybek kıyafetlerimizi çıkarınca, ceket pantolon giyip kravat takmamızı tembihledi babam. Spor ayakkabı daha önemli diye ona öncelik vermişti ama takım elbisenin altına uymayacaktı tabii. Ne yapsak ne etsek diye düşünürken, annem kara günler için sakladığı küçük altını çıkardı ve bir çift siyah kösele ayakkabı ile iki de tişört alındı. Gıcır gıcır giysilerle doluydu bavulum. "Temiz, tertipli giy, üzerine bir şey dökme, aman yavrum!" diye on kere tembih etti annem. Bir hafta sürecekti gidip gelmemiz. Bavullarımız hazır, vizelerimiz tamamdı. Sabah yola çıkacak olmanın deli heyecanıyla babamı bekliyorduk.

Sonunda geldi. Osman amcayla birlikte Şakir dedenin yanında yerlerini aldılar. Annelerimiz de yanlarına yerleşti. Bütün mahalle biletli bir oyun izleyecekmiş gibi sokağın iki yanına dizdikleri sandalyelere oturmuş, bizi bekliyordu. Biz kasetten çalışmıştık hep. Amerika'ya gidince Türk Koleji için gelen orkestrayla prova yapacaktık. Bizim Tekeler Zeybeği'ni de onlar çalacaktı. Zeybek kıyafetlerimiz Halk Eğitim Merkezi'nden ödünç alınmış, bavula konmuştu. Şakir dede bunu bir genel prova kabul ettiği için bavulları açtırıp kıyafetleri çıkarttırdı. Cepkenleri filan giyip sokağa

çıktığımızda Şakir dedenin küçük orkestrasını bizi beklerken bulduk. Koskoca Şakir dede bu! Kasetle masetle mi izleyecekti torununu?

Birden bir heyecan bastı beni. Edis terlediğimi görünce, "Korkma, korkma. Göreceksin bak, çok güzel olacak," diye fısıldadı. Her şeye hazırdı bu adam ya, her şeye! Sanki aktör, sanki dansçı, sanki Superman'di...

Önce bağlamacı başladı çalmaya... Allah! Mahalle halkı bir alkış kopardı. Edis'le arkamız birbirimize dönüktü. Aramızda beş altı adım vardı. Kollarımızı birer kartal gibi kaldırıp yavaş yavaş döndük birbirimize. Davul da başladı o sıra... Obasını, köyünü koruyup kollayacak zeybeklerdik biz şimdi. Derken zurna da acı acı girince olanlar oldu. Bizim oba halkı aşka geldi. Ama ne coşkuydu! Yavru kuş olsan, o alkış, ıslık, "Yürüyün efeler!" bağrışlarıyla saniyeler içinde devleşirsin...

Konyalı Mert'le Boşnak delikanlısı Edis, dağ başında yakılmış bir ateşin etrafında, çakalları bile çökertip kendini izleten o kahraman efelere dönmüştük. Şakir dede o gece bir Tekeler Zeybeği, bir Çakal Çökerten çaldırıp mahalle halkının ciğerini söktü âdeta. Zaten bir ara bir baktık, delikanlı tayfası biraları almış, sokağın ucundaki trafoya yerleşmişti. Balkonlarda rakı masaları kurulmuş, bahçelerde baklava ikramları başlamıştı. Velhasıl bizim sokak o yılki Gençlik ve Spor Bayramı'nı hakkını vere vere, birkaç gün erken kutladı.

Gecenin kapanışını ise muazzam bir kasap havası ile yaptık. Babam bile halaya katılmıştı. "Biz ne zaman bu kadar İzmirli olduk yav! Gözlerim doldu oğlum zeybek oynarken," dedi eve döndüğümüzde. Ter içindeydi ve çok mutluydu. "Yaşadığımız yeri sevdikçe sevdikçe olduk valla.

İzmirli mi olduk, Boşnak mı olduk, onu da bilmiyorum ya!" dedi annem.

Doğruydu. Komşularımızın alışkanlıklarından, düzenlerinden payımıza düşeni alıyor, kendi dilimizden, âdetlerimizden, inançlarımızdan birer parça onlara veriyor, böyle birbirimize karışa karışa yaşıyor, karıştıkça daha da alışıyorduk. Yaşadığımız yeri çok sevdik biz. İnsanlarıyla güzeldi. Çok güzeldi hem de. Annem, "Asla bırakıp gitmem buraları," derdi. Babam, "Konya'dan bile daha memleket oldu artık bana burası. Bir gün köye döneriz diyordum ama yok, burada yaşar gideriz inşallah," derdi. Şakir dede, "Dönüş yok Üsküp'e, bitti artık oralar," derdi... Kimsenin gitmeye, bir yerlere dönmeye niyeti yoktu. Bu yüzden, bizden de onlar gibi kalmamızı beklediler ilk başta.

Gitmek...

Gitmek, önce Edis'in aklına düştü. Amerikalı Lisa'ya vuruldu ve kalbiyle beyninin yarısını o mayıs Şikago'da bıraktı. Yarım döndü İzmir'e...

Çok hızlı geçen o dört beş günde, olmayan İngilizcesi ile ne vakit hayatının aşkını bulduğuna karar verdi, akıl ermez ama delikanlıya da mantık öğretilemezmiş, bunu anladım o dönemde.

Lisa, bizi havaalanında karşılamaya gelen öğrenci grubundaydı ve arkadaşım ülkeye ait bu ilk güzelliğe görür görmez vuruldu. Başka hiçbir şey ilgisini çekmiyor, kimseyi gözü görmüyordu. İzmir'deki havalı arkadaşımdan eser kalmamıştı. Kızın ardında dolanıp duruyordu ve bu beni gittikçe daha çok gıcık ediyordu. İki kişilik sevginin kendine has ortak dilinden ve bağımsız cumhuriyetinden henüz habersizdim. Edis'in hayranlığı karşılıksız değildi yani.

Bu yüzden beni dışarıda bırakan o halka, ikisi için giderek daha çok güçleniyordu. İkinci günümüzün akşamı, otele dönüp odaya girdiğimizde, "Ben kesin Şikago'ya taşınırım. Kalmam İzmir'de filan," dedi Edis.

"Bu ne ya, kızlar gibi? Sen niye taşınıyorsun! Çok seviyorsa o gelsin. Hem nereye taşınıyorsun? Deden bırakır mı seni?" demedim. Gıcık oldum ama demedim. Sessizce dinledim arkadaşımı. Sessizliğimin farkında bile değildi. Bir yorum yapmamı beklemiyordu zaten. Sadece dinlemem yeterliydi.

Fazla dinledim sanırım. Yüksek dozda Lisa girdi bünyeme. Biri dürtse, Lisa kusacaktım artık. Edis'in her hareketi batmaya başladı bana. Kendini beğenmiş, sorumsuz birine dönüşüyordu. Yarım yamalak İngilizcesiyle, "Ovvv! Yes!" filan demeler, kahvaltıda kız yiyor diye meyveli yoğurt yemeler... Şımarık zengin çocukları gibi gülmeye başlamıştı ve öyle bakıyordu bana galiba. Turistik yerleri gezerken bizden uzaklaşıyor, sürekli kızla yan yana yürüyordu. Bütün gün neredeyse hiç konuşmuyorduk. Diğer okulların öğrencileri de olmasa tek başına dolaşan bir turistten farkım kalmazdı. Beni bu kadar yalnız bırakmasına içerliyordum. Ayda görüyordu yalnızlığımı ve canımın ne kadar sıkıldığını ama kulağındaki walkman'i çıkarıp gelmiyordu yanıma. Kendi başına takılıyordu. Ben de onunla konuşmak için bir bahane bulamıyor, sıkıldıkça sıkılıyordum.

Balo gecesi de hem provada, hem gösteride hem de gösteri sonrasında aynı tavrını sürdürdü Edis. Zeybek oyunumuz bittikten sonra bizi alkışlayanlara selam verirken bile ben yoktum sanki yanında. Dönüp bir bakmadı bile bana. Gösteri sonrası, kokteylde kimseyi göremedim o kalabalıkta. Ayda ile annesi de yoktu ortalarda. Okullar grup grup

eğleniyordu kendi aralarında. Bir köşede, Meloş teyzenin gömleğini ter içinde bırakan sıkıntımla, bizi otele götürecek otobüsün gelmesini bekledim bir saat. Gelince de herkesten önce gidip oturdum.

Odaya beraber girdik Edis'le. Hiç konuşmuyorduk. Burnumdan soluyor, arkadaşımın ne kadar üzgün olduğunu görmüyor, umursamıyordum hatta. Sinirle bavulumu toplamaya koyuldum.

"Yatmadan toparlan sen de. Sabahın köründe yola çıkıcaz!" dedim aksi aksi.

"Bir daha ne zaman görebilirim acaba?" diye mırıldandı dalgın dalgın.

Cevap vermedim. Bir şey unuttum mu diye etrafıma bakındım. Ne diyeceğimi de bilmiyordum öte yandan.

Yine kendi kendine konuşur gibi, "Sadece çok güzel değil, çok da iyi kalpli. Çok iyi bir insan," dedi.

"Senin İngilizcen iyi değil ki. Ne anlıyorsun dediklerinden? Nereden biliyorsun iyi biri olduğunu? Salağın teki de olabilir. Çok çirkin gülüyor bir de!" diye yanıt verdim.

Yanıt değildi tabii ki, benden çıkıp Edis'e giden. Lisa ile ilgili görüşlerimin ve duygularımın bu kısa özetinin ardından, bizi bekleyen o ilk kavgaya hazır olduğumu tebliğ etmiştim kendisine. Resmen! Önce, salak demiştim Lisa'ya. Ve de gülüşünü çirkin bulduğumu eklemiştim. Yani hem sıçtım hem de hızımı alamayıp sıvadım.

Edis benim hırs, kıskançlık, kızgınlık dolu kaba tebligatımı aldı. Tebligat alan her insan gibi aşırı sinirlendi. Gözlerinde şimşekler çakıyordu.

"Ben biraz biliyorum İngilizce. O da biraz Türkçe biliyor. Benim İngilizcemden iyi hem. Ama 'salak' filan... Ayıp oluyor Mert!"

Edis sinirlenmişti ama hâlâ efendiydi o âna kadar. Hırs küpüne dönen bendim. Sus otur işte, bir şey deme. Ama tutamadım kendimi. Beni çok ama çok huzursuz eden büyük bir değişiklik duruyordu karşımda yine. Edis benim girmediğim bir yol keşfetmişti ve o yolu benimle değil, Lisa ile yürümek istiyordu. İlk defa kenarda kalıyordum. Onu anlamak filan da istemiyordum bu yüzden. Gerçekten Lisa çok çirkin gülüyordu. Gülünce güzel olanlardan değildi. Edis bunu görmüyordu. Birinin, hele bir kızın yörüngesinden çıkamayışı da onda hiç alışık olmadığım bir şeydi. Bu hayatta Edis'le ben daima önden giderdik, kalan herkes bizi takip ederdi. Şimdi sanki kızı almıştı yanına da, ben de arkalarından yürüyordum aptal aptal. Yani kızgınlığımda son derece haklıydım kendimce. Kızgınlığımın bana verdiği yetkiye dayanarak bodoslama devam ettim konuşmaya:

"Hiç de bile. Türkçe bildiği filan yok. *Tişekkör ederım* diyor. Tişekkör ne ya?"

Edis oturduğu yerden kalktı. Kafası karışmış gibiydi. Ben şaka mı yapıyordum acaba?

"Mert, sen ciddi misin abi?" dedi.

Evet, gayet ciddiydim. Hiç bu kadar ciddi olmamıştım. Bir saat o kalabalığın içinde tek başına bırakmıştı beni. O kadar hazırlandığımız gecenin tadını bile çıkaramamıştık. Ayıp denen bir şey vardı. Ben bar kapısında sahibi Red Kit'i bekleyen at Düldül müydüm?

Edis hâlâ kararsızdı. Ciddi miydim ben ya? Şakaydı di mi bu? Onu güldürmek için mi yapıyordum? Bak eğer öyleyse tamam, şaka kaka olmasın, burada bitsindi. Lisa'nın gülüşü çirkin filan değildi. Hem bir kere o yarı Türk'tü. Babası Türk'tü. Ama Türkçe konuşmamışlardı kızla doğru düzgün. Bu ayıp bir şey miydi yani?

Birisi bir tartışmada mevzu uzamasın diye alttan alınca, kendi salak haklılığına inananların dolmuşunda şoför oldum o anda! Cinim tepeme çıktı ve üstüne kırdım inatla.

"Adam kızına Lisa diye isim koymuş. İstemiyor demek ki Türkçe filan. Sen de amma özentiymişsin Edis ya. *Ovvv yesss, movvv nooo* filan diye kuyruğu oldun kızın iki günde. Tabii tabii, taşın sen Şikago'ya. Babası da kollarını açmış seni bekliyor!"

Edis duraksadı. Şaka yapmadığımı anladı. Anladı ve kıpkırmızı oldu.

"Niye böyle konuşuyorsun? Sen âşık olsan ben sana böyle mi yaparım? Bu mu senin arkadaşlığın? Çok ayıp!" dedi.

Sustum. Bunu beklemiyordum. Suçlamalarımı çürütecek şeyler söylemeliydi normalde. Beklediğim buydu. Ama söylemedi. Ben "kızın kuyruğu oldun" dedim, o da "âşık oldum" diye yanıt verdi ve set sayısı onun oldu!

Bir şey söylemem gerekiyor diye düşünüyordum ama yok, hayır...

Bütün kelimeler toparlanıp kenara geçmiş, *hah, hadi bakalım, şimdi topla toplayabilirsen dağıttıklarını, bizden bu kadar,* diyerek kollarını kavuşturmuş, bana bakıyorlardı. Edis'in bana baktığı gibi. Kızgınlığım geçmişti çoktan. Ne yaptığımı görüyordum arkadaşımın gözünde ve evet, çok ayıp etmiştim.

Fakat gurur denilen hergele ergenlikten kıvranan delikanlı ruhumda yönetimi ele geçirmişti. Kararlarımın çoğu berbat sonuçlar doğurdu. Gel gör ki çok güçlüydü. Kolumdan tuttu o anda. Geri adım atmama, arkadaşımdan özür dilememe, gönlünü almama engel oldu. Gururum güçlenirken, çocukluğumun koşulsuz sevme yeteneği bir kenara

siniyordu. Gurur çok korkutuyordu onu. O gece de aynı şeyleri yaptı.

Edis bavulunu toplamaya koyuldu. Tuvalete gitti. Döndüğünde, "Sen kıskandın mı abi? Lisa'yı mı beğeniyorsun sen de? Ondan mı böyle şeyler söylüyorsun?" diye sordu.

"Ne kıskanıcam ya? Saçma saçma konuşma!" dedim aynı kabalıkla.

Neyi kıskanacağım? Lisa'yı mı? Lisa'nın züppe hayatını mı? Babasının çok ünlü ve zengin bir doktor olmasını mı? Edis dâhil hepimize küçümseyerek bakan sosyetik annesini mi? Ne bu kadının küçümseyen bakışlarını ne de Şakir dedenin bile bu adamın yanında ne kadar fakir kalacağını fark edebilen şapşik torununu mu?

Aklımdan geçenler bunlardı ve neyse ki hiçbirini söylemedim. Kızgındım.

Kızdığım şey, Edis'in âşık olması sanıyordum. Ama içimden Lisa'nın hayatına sövüp duruyordum. İçimde büyüyenin, dört gündür bizi ezen zenginlik ve ihtişam karşısında hissettiğim değersizlik hissi olduğunu bilemiyordum. Adını koyamıyordum o huzursuzluğun ve öfkenin.

Edis'in beni yalnız bıraktığı yer, kıyaslamanın düşündürdüğü değersizlikti. Lisa'nın elini tutmuştu ve görüyordum ki o da onlarla beraberdi, oradaydı, onlardan biriydi, onlardan olmak istiyordu ya da. Ben annesinin sattığı zor günlerin çeyrek altınıyla ayakkabısı alınmış, komşuların alkışıyla kendini kahraman zanneden, Edis'in kuyruğuna iliştirilmiş bir mahalle çocuğuydum. O kadar yalnız kalmıştım ki o ezici gösteriş karşısında, bildiğim en güçlü duyguma, gururuma sarılmıştım. Denize düşen yılana sarılmıştı ve değersizlik denizimin yılanı sevgili gururumla yolcuğumuz başlamıştı...

O yaşın karmaşası içinde bunları anlayabilmek mümkün olsaydı keşke. Bütün bir ömür "Bize şimdi ne oldu?"yu anlayabilme çabasıyla geçiyor ama on altıncı baharındaki bir çocuk için bu sorunun yanıtı, "Edis, Lisa'ya âşık oldu ve ben yalnız kaldım"dı.

Edis sessizce eşyalarını topladı. Bana iyi geceler bile demeden yatağına girdi ve örtüyü başına çekti. Uyumadığını biliyordum. Benim uyumamın da imkânı yoktu. Kendimi fazla hissettim birden. Gerçekten Edis artık yanımda değil, karşımda bir yerdeydi sanki. Orada durmak istemedim. Masanın üzerindeki oda anahtarını alıp koridora çıktım. Çok üzgündüm. Kocaman otelde ne yapacağımı bilmiyordum. Asansörlere doğru yürüdüm. Lobiye indim. Gece karanlığında, bilmediğim etmediğim bir şehirde tek başıma sokağa çıkmak, yürümek ürkütücü geldi. Her yer ışıl ışıldı, kendine çağırıyordu ama tek başıma cesaret edemiyordum.

Lobideki büyük koltuklardan birine oturdum. Sabah beşte çıkacaktık otelden. O saate kadar burada uykusuz kalmaya dayanabilir miydim acaba? Hiç gitmek istemiyordum odaya. Sanki büyük bir deprem olmuş, oyun oynadığımız o şahane bahçenin tam ortasında kocaman bir yarık açılmıştı. Odaya girsem o yarıktan düşerdim.

Ne yapacağımı bilmez bir halde, çaresizlik ve sıkıntıyla etrafıma bakınırken döner kapıdan Enisa teyze ile Ayda girdi. Öyle bir sevindim ki onları görünce. Bütün gece balo salonunda onlarsız geçirdiğim bir saat, o anda bana bir ömür uzunluğundaki hasret gibi geldi. Sevinçle fırladım yerimden. Utanmasam boyunlarına atlayacaktım.

Enisa teyze, "Ne arıyorsun burada böyle tek başına?" diye sordu.

"Edis uyudu. Beni de uyku tutmadı. Öyle çıkayım biraz dedim. Şimdi gidip yatacaktım zaten. Sabah erken kalkacağız hem. Yatmak lazım."

Enisa teyze güldü.

"Hadi, oturalım biraz. Yarın uçakta uyuruz, daha iyi olur. Valla çok yorulduk, azıcık muhabbet edelim," dedi.

Çok sevindim. Yoksa mecburen odaya dönecektim. "Oturalım!" dedim coşkuyla.

Enisa teyze lobideki koltuklara hiç yüz vermedi. Asansöre yürüdü. Biz de peşinden... Otelin en üst katına çıktık. Asansör kapısı, bordo halıyla kaplı ve kocaman koltuklarla dolu büyük bir salona açıldı. Bizi uzun boylu, çok güzel bir genç kız karşıladı ve cam kenarında üç kişilik bir oturma grubu gösterdi. Enisa teyze bize aç olup olmadığımızı sordu ama yanıtlarımızı beklemeden sipariş verdi. Artık o patrondu, ne dese yapacaktık. Öyle güzel İngilizce konuşuyordu ki. Siparişi alan kız kibarca gülümseyip uzaklaştı.

Ne iyi olmuştu bu rastlantı. İçim hafiflemişti. Enisa teyze h: ıtından memnun görünüyordu. Tebessüm ederek bir halı gibi önümüze serilen şehri izliyordu. Ayda'yla göz göze geldik. Gülüştük. Kafasıyla 'dışarıya bak' diye işaret etti. Yağmur başlamıştı. Önünde oturduğumuz büyük pencereye vuran damlaların ardında... Vayyy!.. Biz gerçekten ne kadar da güzel bir yerdeydik! Hiç konuşmuyorduk. Kocaman bir binanın otuz üçüncü katından Şikago'ya yağan yağmuru izliyorduk.

Yan gözle Ayda'ya baktım. Hemen fark etti. Dönüp gözlerini şaşı yaptı. Ben pıskırınca, yani kendimi tutamayarak gülünce, hiçbir şey olmamış gibi kafasını çevirdi hemen. Enisa teyze bizimle değil gibiydi. Ayda'nın da anne-

sine benzediğini düşündüm o anda. O da böyle bakardı uzaklara.

Garson bize küçük hamburgerler, patates kızartması, kola, Enisa teyzeye de bir kadeh kırmızı şarap getirdi. Aaaa! Enisa teyze ve şarap! Annem içmezdi hiçbir şey. Bira bile. Edis'in annesi bazen rakı içerdi. Şarap içen pek kimse bilmiyordum. Enisa teyze şarap içiyordu demek.

"Hadi, soğutmadan atıştırın bir şeyler," dedi ve bir yudum aldı kadehinden. Çok yavaş, tadını çıkara çıkara yuttu. Acayip hoşuma gitmişti. Arkasında gece karanlığı ve o karanlığı süsleyen ışıklı gökdelenler, cama vuran damlalar; kısa saçlı, bacak bacak üstüne atmış, uzaklara bakarak şarap içen bu kadın sanki arkadaşımın teyzesi, Ayda'nın annesi değil de, bir film yıldızıydı. Onlar gibi biraz yukarıya doğru tutuyordu çenesini.

Hamburger o kadar güzeldi ki keşke Edis de yanımızda olup yeseydi, diye düşündüm. Keşke salak salak konuşmasaydım arkadaşımla. Şu son gecemizde birlikte olabilirdik, yalnız geçirdiğim dört günü telafi edebilirdik.

"Çok güzel bir kutlama oldu, çok!" dedi Enisa teyze bize dönerek. "Tüm o yorgunluğa, emeğe değdi. Muazzam yardım toplamışlar. Siz de Edis'le ne canlar yaktınız bu gece, maşallah! Ama babam da büyük sürpriz yaptı. Hakkını teslim edelim. Gecenin yıldızı yakışıklıların kostümü de pek olay oldu!"

Ayda'nın gözleri parlamıştı. "Di mi anne! Ne kadar güzeldi. Herkes 'Hiii!' dedi Mert'le Edis zeybeğe çıkınca. Lisa'nın babasını gördün mü, ağlıyordu bizimkiler oynarken."

Vay anasını! Ağlamış mı Lisa'nın babası?

"İzmir'de büyümüş, Atatürk Lisesi'nde okumuş. Ağlar tabii... Özlemiştir," dedi Enisa teyze.

"Ama Lisa'ya hiç Türkçe öğretmemişler, çok yazık!" diye sıkıştırdım araya sinsi kanaatimi.

"Evet, öğretseler iyi olurmuş aslında ama Türkiye'ye dönmeyi hiç düşünmüyormuş. Çocukların annesi de Amerikalı olunca, demek ki ihtiyaç duymamışlar," dedi Enisa teyze.

Ayda, annesine, "Ben de Makedonca bilmiyorum. Sen de bana öğretmedin," dedi.

"Ben de çok iyi konuşmayı bilmiyorum ki kızım. Anlıyorum ama çok konuşamam. Babam kendisi o kadar dil biliyor ama bizim öğrenmemiz için çaba göstermemiş hiç. İyi Türkçe konuşmamızı isterdi o."

Birden Lisa'nın babasının yaptığı şey çok da kötü görünmedi gözüme. Edis'e bunu söyleyerek konuyu yumuşatabilirdim sabah uçakta. Edis benimle konuşursa tabii.

Ayda yeniden bizim kostüm konusuna döndü.

"Dedem nereden bulmuş anne o kostümleri?"

Enisa teyze gülerek kafasını iki yana salladı.

"Bulur o!" dedi. "İstedi mi dünyayı tersine çevirir."

Şakir dedenin o akşam bize zorla zeybek kostümlerini giydirmesinin bir nedeni varmış meğer. Biz bilindik mavi, basit zeybek kıyafetleri ödünç almıştık Halk Eğitim Merkezi'nden. Ama Şakir dede bizi Amerikalara zeybek değil, birer efe olarak göndermeye karar vermiş çoktan.

Kocaman iki bavul geldi biz yola çıkmadan. "Giysinler, göreyim!" dedi Şakir dede. Haydii! Yol bizi bekliyordu ama Şakir dede inatçının önde gideni. Üstelik bavulları getiren üç kişiden biri, "Nasıl giyineceğinizi göstermemiz lazım, bilemezsiniz yoksa," dedi. Mecburen indik arabadan. Bavullar bir açıldı ki ne görelim? Her detayıyla, süsüyle, görkemiyle, çizmesi, kösteği, tespihiyle iki efe kostümü.

Bavulu getiren gençlerden biri, Enisa teyzeye tane tane anlatıyordu:

"Kuzunlu başlıklar, iğne oyası kefiyeler, bürümcük gömlekler, ipek üstlükler, kırmızı tel işlemeli yağlıklar..." O konuşuyor, biz de her uzattığını tarif ettiği şekilde giymeye çalışıyorduk. Valla zor işti efelik. Nasıl dövüşmüşlerdi üzerlerinde bu kadar ağırlıkla, süsle? Biz nasıl oynayacaktık?

Sonra giyinmemize yardım eden ve kostümleri anlatan genç adam dedi ki: "Efeler ve zeybekler sağ kollarının üst kısmına kurşun geçirmezliği sağlayan bu pazubentleri takarlar. Bunu kızanken takar, ölünceye kadar çıkarmazlarmış."

"Kızan ne ki?" dedim ben, Konyalı Yunus'un oğlu, sonradan zeybek oynamayı öğrenen Mert.

Bizi giydiren değil de, öbürü yanıt verdi: "Kızanlar, efelerin askeridir, zeybekler de onların beyi olur. Mertsen, gururluysan, güçlüysen, masumu ve mazlumu koruyorsan, yani lider olmayı hak ediyorsan, sana efeliği kızanlar ve zeybekler verir. Hak edecek misiniz gençler? Bizi oralarda güzel temsil edebilecek misiniz?"

Birbirimize baktık Edis'le. "E herıld yani!" dedik göz göze. Dışımızdan söylemedik, yakışmazdı zira. Böyle söylemek bizim evde yasaktı mesela.

Araba bir saat bekledi ama biz kusursuz birer efe olmuştuk. Şakir dede bizi gördü. Başıyla onayladı. "Gidip Mayka'ya gösterin," dedi.

Gittik, Mayka Hanım'ın kapısını çaldık.

Bizi görünce, "Ah, Mayinikom!" dedi. Ağladı.

Mayka Hanım'ın adının Marsela, "mayka"nın da anne demek olduğunu o gün öğrendim. "Mayinikom" derken, "anneciğim" derlermiş meğer...

Fakat bütün bunlar olup biterken o kadar gecikmiştik ki İstanbul'daki Londra uçağını kaçıracağız diye deliriyordu Enisa teyze. Ama hepsine yetiştik. Yalova'daki feribota da, İstanbul uçağına da, Londra aktarmasına da...

Bir heyecan içinde geçmişti günler. Beklemesi uzun, yaşaması kısa bir şeymiş "mutluluk". Gelmesi, gezmesi, provası, gösterisi, töreni derken, işte şimdi bitmişti de dönüş vakti gelmişti bile.

Ayda tabaktaki son patatesi bana uzattı. "Yok, sen ye," dedim. İkiye böldü. Patatesi ikiye böldü. Niye yani? Niye bölüyorsun sen o patatesi ikiye de benim kafamı karıştırıyorsun? Kardeş dediğin elinden kapar, ağzına tıkar. Mesela şimdi burada kardeşim Yiğit olsa çoktan tükürmüştü o patatese, ben yemeyeyim diye. Arkadaş dediğin de kibar olur, evet, ama Edis de en fazla, "Yiycen mi?" diye sorardı. İkiye bölmezdi yani bir parmak patatesi. Çok iyi bir kızdı bu Ayda yaa... Acaba Lisa da böyle şeyler mi yapmıştı? Ondan mı "çok iyi insan" diyordu Edis? Ya ben ne öküz bir kişiydim! Arkadaşıma ne kadar terbiyesiz terbiyesiz şeyler söylemiştim.

"Ne olmayı düşünüyorsun Mert? Var mı bir gelecek planın?" diye soruverdi Enisa teyze.

"Mimar olmak istiyorum," dedim ezberden. Babam öyle istiyordu çünkü. Ben mimar, kardeşim mühendis... Bunun dışında bir şey düşünmemiştim bile.

Enisa teyze gülümsedi ve bir yudum daha içti şarabından. Ne kadar havalıydı şu şarap içme işi. Kadınlar ne garip yaratıklardı. Hiçbiri diğerine benzemiyor ama hepsi bir yerde aynı varlığa dönüşüyordu. Amina ablaya hiç benzemeyen Enisa teyze aklıma kazınan önemli kadın figürlerinden biriydi. Annem gibi değil, kardeşleri Aliye ve Sühela

teyze gibi değil. Müjde Ar gibi değil, haber spikeri Gülgün Feyman gibi değil. Semra Özal'ın papatyaları gibi değil... Kendi gibi bir kadın işte.

"Tam da yerine geldin o halde Mert! Bunu bir işaret mi kabul etsek?" dedi, ben sınırlı bilgimle onu sınıflandırmaya çalışırken.

"Neden?" diye sordum.

"Şikago mimarlığın önemli merkezlerinden. Dünyanın en önemli mimarlık fakültelerinin bulunduğu yer. Burada büyük bir yangın olmuş yüz yıl önce. Şehrin önemli bir kısmı yanmış. Sonrasında kent yeniden kurulurken, yangının bitişik evlere sıçrayarak büyümesinden ders alıp modern bir yapılanma için çok çalışmışlar. Hatalarından ders alan medeniyetler işte bu gördüğünüz Şikago gibi şehirleri kurabiliyor," dedi bakışlarını yeniden dışarıya çevirerek.

Enisa teyze ne çok şey biliyordu. Nereden biliyordu? Bildiklerini ne güzel anlatıyordu...

Ben hayran hayran ona bakarken, Ayda, "Çünkü çok kitap okuyor, çok az uyuyor," dedi.

Bu da dedesi gibi kafa okuyordu galiba! Düşündüğümü duymuş gibi yanıt vermişti zira.

Ayda'nın düşüncelerimi okuduğundan şüpheye düştüğüm ilk andı bu. Sonra yıllar içinde başka şehirlerde hayatlar kurduğumuzda, hatta aramızda kıtalar ve zaman farkı varken bile düşüncelerimi okuduğunu, beni duyduğunu düşündüğüm şeyler yaşadık.

Ama daha bu kısma yıllar vardı. Çok uzun yıllar hem de.

O gece Enisa teyze mimariden, fizikten ve matematikten konuştu bizimle. Mantık ve felsefeden. Zaman ve varsayımdan. Çoğunu tam olarak kavrayamasam da içimde uyandırdığı merak, öğrenmek için sebebim oldu. Mimari-

ye yaklaşımı hayranlık doluydu ve beni de heveslendiriyordu konuşması.

"Çok kitap oku ve dil öğren," dedi. "Sana birkaç kitap göndereceğim. Okuduktan sonra benimle konuşmak istersen kapımız her zaman sana açık. Kendine bir alan yarat. Sadece sana ait olsun. Kendi dünyanı kur orada. Bu hep büyük bir düş alanıydı benim için. O kendime ait düş alanında çizerdim geleceğe dair tüm tasarılarımı. Babamlarla yaşarken kendime ait bir çalışma alanım olamamıştı hiç. Biraz da bu yüzden üniversitede kalmayı seçtim. Bir odam vardı çünkü. İnsanın kendine ait bir alanı olması çok önemli," dedi.

Sonra, "Uykunuz geldi mi?" diye sordu.

Ayda ile ikimiz aynı anda, "Yooo," dedik.

Fikrimizi sormadan bize alkolsüz meyve kokteyli, kendine de bir kadeh daha şarap ısmarladı. Garibime gitmişti aslında bu emrivaki ikram.

Ayda bana eğilip, "Babasının kızı o da. Bizim için ne uygundur, o daha iyi biliyor," diye fısıldadı muzipçe.

Vallahi duyuyordu bu kız beni. Kafamı okuyordu resmen. *Başka şeyler düşün Mert,* dedim kendime. *Altı kere yediyi düşün. Sekiz kere dokuzu düşün.*

"Çok salaksın Mert ya! Kafanı okuduğumu mu sanıyorsun?"

"Evet," diye fısıldadım "Nereden anladın? Okumuyor musun? Okuyor musun?"

Ayda, gözleri ışıklı ışıklı güldü. Kulağıma eğildi: "Evet!" dedi.

Odalarımıza geçtiğimizde, bizi havaalanına götürecek otobüsün gelmesine birkaç saat kalmıştı. Edis uyuyordu.

Üstümdekileri çıkarmadan yatağa uzandım. Uyuyamam sanıyordum ama pat diye uyumuşum. Uyandırma servisinin telefonuyla fırladık yataktan. Edis bir şey söylemeden tuvalete gitti. Yüzünü yıkadı. Hiç acelesi yokmuş gibi uzun uzun dişlerini fırçaladı. Çişimi yapmak için beklediğimi biliyordu. Dışarı çıktığında, "Günaydın," dedim sitemli bir sesle. Yüzüme bakmadan bavuluna eğildi. "Günaydın," diye mırıldandı.

Sonra ne otobüste, ne uçakta, ne indiğimizde, ne İzmir'e dönerken konuştu. İçine kapanmıştı. Sadece benimle değil, kimseyle iletişim kurmak istemiyordu. Kısa, evet-hayır'lı yanıtlarla geçiştiriyordu soruları.

Ne yazık ki ilk büyük maceramız en iyi arkadaşımla arama görünmez bir sınır çizdi. Edis o geceden sonra benden uzaklaştı. Ne yapsam, ne etsem aşamadım o sınırı. Önceleri kimse fark etmedi. Ben nasılsa siniri geçer, eninde sonunda gelir bana, en azından Lisa'yı çok özlediğini anlatır diye düşünüyordum. Ama anlatmadı.

Okula giderken beni beklemiyordu. Ne zaman evden çıkıyor, ne zaman sınıfa girip de en köşedeki sıraya otururarak bizi beklemeye başlıyordu, anlamıyordum bile. Teneffüslerde ortadan kayboluyor, ders bitimi benden önce sınıftan fırlayıp kalabalığa karışıyordu. İlk günün şaşkınlığı, ikinci gün büyük bir endişeye bıraktı yerini. Bu kadar mı kızdırmıştım onu? İkinci gün yine her teneffüs zilinde kapıdan uçarak çıkıp buhar oldu. Hiçbir yerde bulamadım onu. Sınıfa girdiğimde şaşırtıcı bir şekilde sırasında oturuyordu. Okul çıkışı konuşmaya çalıştım ama dinlemedi bile beni. Bastı gitti. Üçüncü günün sabahında her zamankinden on dakika erken çıktım evden. Kapılarını çalıp şakalı laflarla güldürmeye çalışacaktım. Ama Edis çoktan gitmiş-

ti. Ertesi gün yirmi dakika erken çıktım. Okula koştum. Herkes yeni yeni geliyordu. Derse on dakika geç kalmayı göze alıp yarım saat bekledim. Gelmeyecek galiba bugün diye sınıfa girdiğimde onu sırasında otururken gördüm. Ne zaman girmişti içeri?

O gün hiçbir şeyi dinleyemedim, söylenenleri anlayamadım. Kafam takılmıştı Edis'e. Daha ne kadar sürecekti bu küslük? Dersler bitti ve Edis yine herkesten önce fırladı. Artık kızmaya başlıyordum. Ona yakışmıyordu bu hareketler. Tamam, bana kızdıysa, adam gibi kızdım desin. Ben Lisa'yı çok seviyorum, sen tek söz söyleyemezsin, desin. Ayıp ettin, kötü konuştun, desin. Ben de özür dileyeyim, konu kapanıp gitsin. Niye kaçıyordu benden? O öğleden sonra ve bütün gece bunu düşündüm. Pek uyuyamadım. Bölük pörçük uykumda Edis'le uğraştım.

Rüyamda Amina ablanın kocası, Edis'ti. Edis gibi görünmüyordu ama ben onun Edis olduğunu biliyordum. Amina ablaya bağırıyor, o da kaldırıma oturmuş ağlıyordu. Biz eski evdeydik, balkondan görüyordum ağladığını. Eğer ona vurduysa, babama söyleyeyim, tutuklatsın pezevengi, diyordum. Sonra koşarak çıktım evden. İn in, bir türlü bitmedi bizim merdivenler. Kan ter içinde Amina ablanın yanına gittim. Onu alıp karakola götürecektim. Ben tam onu oturduğu yerden kaldıracakken kocası, yani Edis, "Bırak lan karımı!" dedi. "O benim Amina ablam!" diye bağırdım ben de. Edis olmayan ama Edis olduğundan emin olduğum adam Tarık Tarcan değil miymiş meğer! Laaaannnnnnn!

Böyle bir isyan, en son, dayak yediğimiz gün derdimi anlatamazken kopmuştu bağrımdan. Bu da uykudan uyandırdı. Edis'ten nefret ediyordum uyandığımda. O kadar inanmıştım ki rüyamın duygusuna, ha Tarık ha Edis, benim

için fark etmiyordu o anda. Bütün aksiliğimle sabahı anneme, kardeşime ve büyük bir cüretle, birazdan Manisa'ya gidecek olan babama bile zehir ettim. Huysuzluğuma bir anlam veremeseler de idare ettiler. Annem içinden, "Deli evden bir çıksın da..." diyordu muhtemelen.

Aynı aksilikle yola koyuldum. Eşek Edis yine yoktu ortada. "Tarık suratlı kendini beğenmiş!" diye söylendim. Başladım kendimi doldurmaya: "Beklemezsen bekleme, konuşmazsan konuşma lan. Artist misin, nesin? Bu ne ya, kız gibi küsmek etmek? Ne yaptım ben sana? Tamam, hata yaptıysam, özür dilemeye de çalıştım herhalde. Ne bu afra tafra? Yeter ama! Benim de bir sabrım var. Çocuk muyum artık senin karşında? Neyine güveniyosun da bana böyle davranıyosun sen?"

Okula vardığımda patladı patlayacak bir kalorifer kazanına dönmüştüm. Sınıfa girdim hınçla. Sıraya kapanmış, bir şey okuyordu Edis.

"Ne yaptığını sanıyorsun sen lan?" dedim.

"Defol git, uğraşamıycam senle," dedi.

Delirdim.

Rüyamda da böyle boka bakar gibi bakıyordu bana.

Şu hayattaki en iyi arkadaşım, kardeşim kadar sevdiğim Edis bana o bakışla "defol git" diyordu. "Def-ol-git" diyordu!

Edis'in ceketinin iki yakasına yapıştım. Onun için kavga ettiğim o günden beri ilk defa böyle gözüm dönmüştü. Edis'i oturduğu yerden çekip duvara yapıştırdım.

"Ne diyon lan sen!" diye bağırıyordum. "Ne diyon sen!"

Yumruğum yüzüne inmek üzereyken bir el bileğimden yakalayıp sıraların üzerine savurdu beni. Tökezleyerek düştüm. Hışımla döndüğümde edebiyat öğretmenimiz Nilhan Hanım'ı gördüm karşımda. Gözleri ateş saçıyordu.

"Çabuk çık dışarı!" diye haykırdı.

Sabahın o saatinde, tüm sınıfın önünde, en iyi arkadaşımla yumruklaşırken en sevdiğim öğretmenlerden birine yakalanmıştım ve sınıftan atıyordu beni. Herkes buz kesmişti. Kimse kıpırdamıyordu. Dünya yansa birbirinden ayrılmayacak iki arkadaş birbirine girmişti herkesin önünde. Ve hatalı görünen bendim. Ben! Kimseye anlatamazdım Edis'in günlerdir bana yaptığı eziyeti.

O gün Edis'le yollarımız ayrıldı. Evet...

Buna ne okuldakiler, ne sınıftakiler, ne mahalledekiler inanabildi.

Ama en çok ben inanamadım. En çok ben...

Ne oldu, ne bitti, anlatamadım kimseye. "Çocuktur bunlar. Yakında geçer," dedi anne babalarımız. Ama geçmedi. Keçi Edis inadından dönmedi. Ben de pes ettim. Çok üzüldüm ama bir daha da konuşmadım. Lise birinci sınıf bitti. Gece gündüz özel İngilizce derslerine verdi kendini Edis. Yaz berbat geçiyordu. Temmuzda Edis, Bodrum'a gitti.

Bir ay.

Bir Ay! Bir AY!

Hayatımın berbat olduğunu düşünüyordum. Hava çok sıcaktı. Odamdan çıkmadan kitap okuyor ve Tetris oynuyordum. Gözümü kapattım mı kareler yağıyordu üstüme başıma. Çok sıkılıyordum. Kimse umurumda değildi.

Kardeşim Yiğit kapıyı çaldı bir gün.

"Abi, Ayda kapıda. Sana bir şey söyliycekmiş," dedi.

Ben birden bir sevindim... Kurak toprağıma yağmur çiselemiş gibi mutlulukla fırladım yataktan. Saçımı başımı düzelttim acele. Ayda'nın boyu uzamıştı galiba. Onu da neredeyse iki aydır görmemiştim. Kaz Dağları'na tatile

gitmişlerdi annesiyle. Babası işinin başından ayrılamamış. Yeni dönmüşler. Bıdı bıdı anlatıyordu kapıda.

"Annem dedi ki, Mert yarın bize gelsin. Onu biriyle görüştürücem, dedi. Ben bugün dedemlerde kalıcam. Yarın öğleden sonra birlikte gideriz, olur mu?"

"Olur tabii. Niye olmasın?"

"Tamam, yarın."

Böyle bir güldü yine. Kesin okumuştur kafamdan geçenleri. Yanakları kızardı.

"Okey Dasti," deyip bahçe kapısından çıktı.

Odama geçtim. Ayda dedesinde kalacaksa, kesin dünyanın en uzun ömürlü kayınvalidesi Mayka Hanım'a kitap okuyacaktı. Perdeyi aralayıp komşu evi dikizlemeye başladım. Sonra, çok ayıp lan, dedim kendi kendime. Dikiz mikiz. Perdeyi sonuna dek açtım. Şimdi artık gözüm takılırsa çok normal bir şey olacaktı. Perde arkasından bakmak ayıptı. Gerçekten, çok geçmeden Ayda göründü. Yaşlı kadının yastıklarını düzeltti. Doğrultup oturttu. Beyaz saçlarını tarayıp ördü. Yüzünü, ellerini sildi. Bunları bebekle oynayan bir kız çocuğu gibi kolaylıkla yapıyordu. Sonra yanına oturdu ve kaşık kaşık çorba içirdi. Ayda gerçekten de ne kadar iyi biriydi ve zaman yarına kadar nasıl geçecekti?

Böyle durumlarda saliselerin direnişi söz konusu oluyor sanırım. Grev mi yapıyorlar, artık ne yapıyorlarsa, saniyeler bir araya gelip bir dakika olamıyor bir türlü. Zaman akmıyor dedikleri bundan sebep bence. O uzun öğleden sonra, akşam ve gece, Ayda'yı görmek için kapamadım perdeleri. Yaşlı kadın uyudu. Ayda da görünmedi.

Sabah heyecanla ve yeniden yaşam dolmuş, zinde bir bedenle fırladım yataktan. Hava çok güzeldi. Açık perdeler yüzünden sivrisineklerin kurbanı olmuştum ama o ka-

dar mutluydum ki onların o küçük sivri ağızlarına kurban olsundu bu beden. Kaşına kaşına odadan çıktım. Mutluluğumu şaşkınlıkla bana bakan anneme ve kardeşime de bulaştırmak için sırnaştım. Annemi öptüm, kardeşimle boğuştum filan.

"Ay, çok şükür kendine geldi çocuğum! Aman oğlum, üzme kendini hiçbir şey için be annem. Hayat kısa. Bak, baban ne kadar dert ediyor seni. Hasta olursun maazallah. Akşam o da seni böyle görsün. Adam zaten çok özlüyor evini, ailesini. Aklı hep bizde. Akşama mangal hazırlayalım mı? Babana şöyle güzel bir hafta sonu hediye edelim."

"Valla, olur tabii anne, neden olmasın? Ama bugün Aydalara gidicem ben. Annesi biriyle tanıştıracakmış beni."

"Aaa, evet evet, söylediydi Aliye. Onlar ana kız şeye gittilerdi ya..."

Kardeşim Yiğit, ailemizin boşluk tamamlayıcısı, pirintırı, hesap makinesi, sahanda yumurtasına "maçkayne yaparak" (Ah be Edis ya! Ondan öğrenmiştim bunu. Ekmeği yemeğe banmak anlamına geldiğini) anneme yanıt verdi.

"Kaz Dağları."

"Hah, Kaz Dağları. Orada bir köyde..."

"Yeşilyurt."

"Hah, evet. İşte orada bir profesörün evi varmış. Yazları ecnebi öğrencilerin de katıldığı böyle ders gibi, kurs gibi bir şey yapıyormuş."

"Workshop."

"Artık neyse işte. Diyemedim ben. Oraya ders vermeye gelen sanatçıları Enisa, İzmir'de ağırlayacakmış. Herhalde seni de onlarla tanıştıracak."

"Hepsi gitmiş, sadece biri kalmış burada," dedi Yiğit tavayı sıyırarak.

Yiğit böyle bir çocuktu işte. Hayatın her yerinde vardı, her mevzudan haberdardı.

"Sen nereden biliyorsun bütün bunları?" diye sordum.

"Denis anlattı," dedi.

Doğru ya. Hayatımızdaki tek değişiklik Edis'le dargınlığımızdı. Kalan her şey olduğu gibi devam ediyordu akmaya. Ne annelerimiz ne de kardeşlerimiz için değişen bir şey vardı. Edis beni görmemek için Bodrum'a gitmişti. Hiç yapmadığı şey! Şurada Foça dururken...

Ayda kapıyı çaldığında iki dirhem bir çekirdek hazırlanmıştım. Yiğit beni görünce ıslık çaldı. Annem, "Ay maşallah oğlumun boyuna posuna!" dedi. Ayda bir şey demedi. Yola koyulduk. Sanki yanımdaki bizim Ayda değilmiş gibi tutuktum. Acayip heyecanlanmıştım birden. Ellerim terliyordu. Konuşacak bir konu bulmaya çalışıyordum ama sesim kapı gıcırtısı gibi çıkabilirdi o anda. Ses tellerim bile gerim gerim gerilmişti.

"Neyin var? İyi misin?" diye sordu.

"İyiyim."

"Hasta değilsin, di mi? Evden çıkarken iyi görünüyordun ama sarardın sanki?"

"İyiyim."

"Şuradan bir su alalım mı? Oturmak ister misin biraz?"

"İyiyim."

Durduk. Koluma girdi. Biraz ileride bir bank duruyordu.

"Yok ya, iyi değilsin sen. Şuraya oturalım iki dakika. Ben bir su alıp geleyim hemen."

"İyiyim."

Yok ya! Ne iyiyim? Papağan gibi, iyiyim iyiyim! Ayda koluma girdiğinden beri daha kötü oldum. Ne güzel kokuyordu saçları. Beni banka oturtup omzuma dokundu,

"Bekle sen, geliyorum," dedi ve yolun karşısındaki büfeye koştu.

"Yok ya, iyiyim valla. Hiç gerek yok. Hava çok sıcak da ondan," demek istedim ama ağzımdan tek kelime çıkmadı. Pelte gibi arkasından bakakaldım. Ayda suyu aldı ve yanıma gelmek için arabaların akışının azalmasını beklemeye başladı.

Yolun karşısında elinde bir şişe suyla duran Ayda'ya çok acayip âşık olduğumu anladım ve aramızdan bir otobüs geçti.

Suyu bana uzatırken, endişeyle yüzüme bakarken, yanıma oturup kolumu tutarken iyice emin oldum, ben Ayda'yı seviyordum da bu ne zamandan beri böyleydi acaba?

Sıçtık, diyordu kafamdaki maymun. *İmkânı yok bu işin, biliyorsun değil mi? Edis öldürür seni. Aklından bile geçirme. Şimdi Ayda anlar. Kafanı okur. Okutma. Ayda'yı sevdiğini düşünme sakın. Düşünme! Edis'le daha da büyük düşman olursunuz. Ayda onun kardeşi gibi. Edis de benim kardeşim gibi. Küs olabiliriz ama kardeşim gibiydi eskiden. Yapamam. Ayda'yı sevemem.*

Ayda elimi tuttu.

Tutma Ayda yaaa! Tutma, ne olur. Ben çekemem şimdi bu elimi...

"Mert... Biz arkadaşız," dedi.

Hah! Valla anlamış yine. Okumuş kafamın içini. Çaresiz gözlerle baktım Ayda'ya.

"Biz seninle arkadaşız. Edis'le aran bozuk olabilir. Onunla küssünüz diye benimle de soğuk olman gerekmiyor. Ben eskisi gibi olalım istiyorum. Lütfen bırak şu gerginliği, mesafeyi. Deli misin sen? Onunla konuşmazsan konuşma, bana ne!"

Anlamamış. Anlamamış mı? Anlamıştır bu. Anlamamış gibi yapıyordur. Yok yok, anlamamış. Beni rahatlatmak, kafamı dağıtmak için neşeli neşeli konuşuyordu. Yok, yapamayacaktım. Enisa teyzenin yanında, üstelik bir yabancı ile oturamayacaktım. Midem bulanıyordu.

"Ayda ya... Ben gerçekten de iyi değilim galiba. Biliyorum, çok ayıp olacak Enisa teyzeye de ama... Eve dönsem iyi olur. Sen git hadi, sonra konuşuruz," dedim ve kaçtım.

Kızcağızı orada bırakıp kaçtım, evet. Yarım saat geçmeden eve döndüğümü gören annem telaşlandı.

"Hastayım anne," dedim ve kendimi yatağa attım. Yiğit'le peş peşe girdiler odaya.

"Abi ne oldu ya?" dedi Yiğit. Annem alnımı tutuyor, ateşim mi çıktı anlamaya çalışıyordu.

"Perdeleri kapat Yiğit. Işık midemi bulandırıyor," dedim ve uyudum. Bütün gün ve gece. Uykuya kaçtım. Beni benden ve taşıyamayacağımı sandığım duygularımdan koruyan uykum yaşım ilerledikçe derinleşti ve uzadı.

Sabaha karşı, tan ağarırken uyandım ve dünyanın en mutsuz insanı olduğumu hatırlayıp ikinci uykuya geçtim. Babamın sesiyle gözümü açmaya çalıştığımdaysa baş ağrısından ölüyordum.

"Oğlum, endişelendirdin beni yahu! Hastaneye filan gidelim mi? Ateşin de yok ama..."

"Yok baba, çok yorgunum," dedim.

"Oğlum bu yaşta ne yorgunluğu? Bütün gün yatıyorsun, niye yoruldun?"

Yanıt vermedim.

"Hadi kalk. Elini yüzünü yıka. Akşam oluyor neredeyse," dedi.

Hiç istemiyordum. Bıraksaydı da yine uyusaydım. Ama çıkmadı odadan. Kapıda, eli belinde beni bekliyordu. Ayağa kalktım zorla.

Babam kapıda omzumu okşadı şefkatle.

"Neye canın sıkılıyor bilmiyorum ama hepsi geçer oğlum," dedi.

Geçer mi gerçekten baba? En iyi arkadaşımı kaybettim çenemi tutamadığım için. En iyi arkadaşımın, kardeşi bildiği kuzenine âşık olmuşum, bilmiyordum. Bu odadan çıkmamam lazım benim. Çıkarsam, aralarına karışırsam belli ederim baba. Belli edersem hepiniz çok kızarsınız bana. Herkes üzülür. Edis beni affetmez. Aliye teyze annemle konuşmaz. Osman amca da sana küsebilir. Buradan taşınmamız gerekir. Siz çok seviyorsunuz burayı. O yüzden ne yapacağımı bilmiyorum baba.

Diyebilseydim keşke.

Bu çocuk kaygılarımla şişmiş kalbimi sakinleştirecek, "Olur mu hiç oğlum öyle şey?" diyen bir kahkaha atardı muhtemelen. Büyüttükçe büyütmüş, olduğundan koyu bir derde çevirmiştim meseleyi. Nasıl çözeceğimi de bilmiyordum.

Yüzümü yıkadım. Bahçeye çıktım. Başımın ağrısı geçmemişti. Annemin zorla önüme koyduğu tepsideki domatesli şehriye çorbasını içtim. Sonra bahçedeki sedire yan yatıp yine uyudum.

Annem saçımı okşayarak uyandırdı.

"Neyin var oğlum senin?" dedi üzüntüyle.

"Edis benimle konuşmuyor," dedim.

Beş yaşında bir çocuk gibi şikâyet ettim arkadaşımı. Ama sesimin kartlığı çocukluktan çoktan çıktığımın kanıtıydı. Annem gülmedi bu dediğime.

"Çok üzüldüğünü biliyorum oğlum. Barışırsınız ama. Siz dargın kalamazsınız," dedi.

"Yok anne... Edis'te Boşnak inadı var. Konuşmaz benimle."

Küçücük bir kahkaha attı annem.

"Ah, kuzum benim! İlk göz ağrım. Nasıl da hızlı büyüdünüz. Bak, boyun uzarken, içinde ne var ne yok, hepsi büyüyor seninle. Her şey değişiyor. Babana 'Çok yorgunum,' demişsin. Korkmuş yazık. 'Kötü bir hastalık filan olmasın,' dedi. 'Götürürüz bir doktora,' dedim. Ama bence seninki büyümenin yorgunluğu," dedi.

Benim güzel gözlü, güzel sözlü anam. Ne de kolay anlardı halimizden. Nasıl şefkatle iyi ederdi bizi.

"Hadi, kalk oğlum. Sabaha kadar oturacaksın bugün. Sonra tüm gün uyuyacaksın yine. Enisa aramış Aliye teyzeni. Merak etmişler seni. 'Yarın bir uğrayacağım,' demiş. Önemli bir şey var demek ki."

Gerçekten, ertesi gün Enisa teyze geldi. Ayda yoktu yanında. "Dün çok endişelenmiş Ayda. Biz de merak ettik. İyi misin şimdi?"

Dünden iyiydim. Babam haklıydı. Hemen geçmese de şiddeti azalabiliyordu sıkıntının, üzüntünün.

"Seni bir arkadaşımla tanıştırmak istiyordum ama kısmet olmadı. Bu arkadaşım Kanada'da yaşıyor. Bir eğitim danışmanlık şirketinde çalışıyor. Öğrencileri değerlendirip geleceklerini nasıl çizeceklerine dair önerilerde bulunuyor. Ayda'yla çalıştılar. Bir rota belirlediler. Ben seni de tanımasını ve değerlendirmesini istiyordum," dedi.

İyi ki gitmemişim dün, diye düşündüm. Ayda'nın yanında, o karmakarışık kafamla vereceğim yanıtlar sonucunda, "Bundan bir şey olmaz!" diyebilirdi adam.

"Çok kötü hissediyordum kendimi. Üzüldüm. Keşke kaçırmasaydım bu fırsatı," dedim kibarlık olsun diye.

"Sonbaharda gelecek yine. O zaman görüştürürüz sizi. Mimarlık istiyordun ama bakalım gerçekten uygun musun? Belki başka bir meslek daha iyi olabilir senin için."

Birden çok alındım Enisa teyzeye. Ne demek uygun musun? Nasıl olmak lazımmış mimar olmak için?

"Mert yapamaz diye mi düşünüyorsunuz?" dedim Enisa teyzeye ters ters.

Herkes şoke oldu. En çok da annem. Gözlerini açarak, "Bunu nasıl söyleyebildin?" der gibi baktı bana. Enisa teyze anlayışla gülümsedi.

"Yok yok, Mertçim... Aksine. Bence çok uygunsun. O bize belki yurt dışından bir okul önerir. Ya da 'Mimar değil de, mühendis olsun,' diyebilir. Bu kötü bir şey değil ki. Bak, Ayda için elektrik elektronik bile okuyabilir dedi."

Bu kız beni hep mi şaşırtacaktı! Konservatuvara filan gitseydi ya.

"Maşallah," dedi annem.

O maşallaha sıkıştırılmış uzun cümleyi anladım ben: *Ay biz kızı durgun zekâ zannediyorduk, şu olana da bak, vallahi bravo!* Anneme de alındım.

"Niye? Okuyamaz mı?"

Annem yine şaşırdı. Zorla güldü. Dişlerinin arasından, "Ben öyle bir şey mi dedim çocuğum? Maşallah, dedim. Ne güzel! Allah tamamına erdirsin inşallah," dedi.

"Öyle de o zaman."

Aksiliğim tuttu mu bırakmazdı beni kolay kolay. Annem az önce kocaman açtığı gözlerini bu kez kısarak bana baktı. Az önceki şeydi: *Aaa, ne kadar ayıp!* Bu da şu: *Vallahi Allah yarattı demem!..*

Enisa teyze, annemin bakışlarını gördü tabii.

"Tamam Mertçim. Kötü bir şey demedi annen. Ben bunun için değil de, başka bir şey için geldim aslında. Yarım saat babamlara geçelim mi? Seninle konuşmak istediği bir şey varmış."

Şakir dede mi? Beni mi çağırıyor? Şuradan seslense giderim zaten. Niye Enisa teyzeyle gidiyorum ki yanına? Yoksa? Ah!.. Yoksa anladılar mı?

Tamam Enisa teyze, tamam! Ben de bilmiyordum inan kalbimde olup biteni! Valla bak. Evet, Ayda hep çok önemliydi benim için. Hep böyle şey hissederdim onun için... Üzülürdüm filan. Çok sevinirdim o başarılı olunca. Ama gerçekten, âşık olduğumu bilmiyordum. Ben de daha yeni anladım. Bilsem içimde bu kadar büyüdüğünü, vallahi billahi bir çare arardım.

Bizim evden çıkıp Şakir dedenin yanına gidene kadar bütün cümlelerimi hazırladım. "Ayda'yı mı seviyorsun sen!" diye gürlediğinde, içtenlikle itiraf edecek, iki günlük aşkımın kim bilir kaç yıllık yükünü atacaktım omzumdan. Ama Şakir dede beklemediğim yerden sordu.

"Edis'le neden konuşmuyorsunuz siz? Ne oldu?"

"Bir şey olmadı," dedim hemen.

"Yok yok, olmuş bir şey. Siz Amerika'dayken bir şey olmuş. O yüzden Enisa teyzeni de çağırdım ki belki sen bir şeyi yanlış anlamışsındır, belki o yanlış anlamıştır. Belki Enisa teyzen bir şeylere tanık olmuştur da konuşursak düzeltir o yanlışları?"

"Yok Şakir dede. Ne yanlışı olacak? Hem Enisa teyze çok çalıştı orada, çok meşguldü. Olmadı bir şey."

Şakir dede sorgu müfettişi gibi dikmişti gözünü. Alacaktı benden o yanıtı.

"Son gecenizde sen yalnız oturuyormuşsun lobide. Enisa teyzenle Ayda geldiğinde seni orada yalnız görmüşler. Edis neredeydi?"

"Odadaydı, uyuyordu."

"Seni bıraktı ve uyudu, öyle mi?"

"Evet."

Şakir dedeyi sinirli, ciddi filan çok görmüştüm ama bu kez yüzünde korkutucu bir ifade vardı.

"Yanında biri mi vardı? Seni o yüzden mi odadan attı?"

"Hayıır, valla yoktu kimse. Yemin ederim, beni odadan filan atmadı. Ben çıktım uyuyamadığım için."

"O niye uyudu peki hemen? İçki mi içti?"

"Yooo, hayır."

Şakir dedenin bakışları daha da korkutucu olmuştu. Yaşlı adam öne doğru eğildi. Enisa teyzeye bir bakış atıp bana döndü.

"Siz çok iyi iki arkadaştınız. Güle oynaya gittiniz. Ne oldu da aranız açıldı? Enisa teyzeni atlatmış olabilirsiniz. Onun gözünden kaçmıştır, sizi başıboş bırakmıştır. Edis odada yatarken, oturmuş yemek yemişsiniz. İnip kontrol etmemiş Edis'i."

Enisa teyzeye baktım. Bu büyük bir haksızlıktı. O gecenin hesabını böyle kesmemeliydi Şakir dede. Kadının hiçbir şeyden haberi yoktu. Bizim için iyi şeyler istemiş, bunun için koşturup durmuştu. Bizim dargınlığımızla onun ne alakası vardı?

"Hayır, Şakir dede. Hiçbir sorun yoktu. Enisa teyze her şeyimizle çok ilgilendi. Onun hiçbir şeyden haberi yok."

"Bir şey olmuş demek ki. Onun haberi olsa şaşardım zaten," dedi.

Şakir dedenin ağında çırpınan bir balığa dönmüştüm.

Sıkıntıyla, "Enisa teyzenin ya da bir başkasının bilmesini gerektiren bir şey yok," dedim.

Sustu. Gözünü bile kırpmıyordu.

"O gece ne oldu?"

"Hiçbir şey."

Enisa teyzeye çevirdi başını. Bana değil de, ona bağıracak gibiydi o anda. Sonra bana döndü.

"Uyuşturucu mu aldınız birinden? Edis sızdı da sen Enisa'yı oyalamak için mi bekledin lobide?"

Yok artık ya! Daha neler! Otur bir de senaryo yaz!

"Şakir dede, olur mu hiç öyle şey? Biz hiç ayrılmadık ki gruptan. Nereden çıkarıyorsun bunları?"

"Oğlum, o halde ne oldu? Neden konuşmuyorsunuz? Sakladığınız bir sır mı var sizin?"

Şakir dede kükrüyordu. Korkmaktan çok, sıkılmıştım bu sorgudan. En kötü senaryoda Ayda'ya aşkımı itiraf edip rahatlamaya hazırlamıştım kendimi. Bu neydi ya, uyuşturucu mu aldınız, içki mi içtiniz, odaya birini mi soktunuz?

"Bir konuda tartıştık. Ben biraz ileri gittim. O da bana haklı olarak kızdı. Vallahi billahi hepsi bu kadar."

Şakir dede bırakmıyordu yakamı.

"Hangi konuda?" diye bir daha gürledi. O çok sevdiğim yaşlı adamın bu yüzünü görmekten mutsuz olmuştum. Bu ailenin parçası olmak, olduğumu düşünmek güzel bir şeydi ama torunu ayrı, kendi ayrı... Bu sorgu fazla sıkıntı verdi o anda. Korumaya çalıştığım Edis miydi, yoksa bir şekilde yeniden canlanması mümkün olan arkadaşlığımız mı? Niye bu adam bana bağırıyordu? Neden biricik torununa bağırmıyordu? Neden bu dargınlıktan kızını sorumlu tutuyordu? Neden kız çocuklarına böyle davranıyordu? Neden

Ayda'yı görmezden geliyor, Edis'e verdiğinin onda birini bile ona layık görmüyordu?

Anlatıp kurtulmak ve bir daha da yüzünü görmemek istedim Şakir dedenin.

Edis'in yarı Amerikalı, Türkçe bilmeyen bir kıza âşık olduğunu, Amerika'ya yerleşmeyi düşündüğünü, bunlar yüzünden tartıştığımızı filan anlattım. "Gidemezsin, deden kızar, kız da zaten çok güzel gülmüyor," filan deyince kızdırmıştım Edis'i. Sonra buraya geldiğimizde benimle konuşmayınca üzülüp üstüne gitmiştim. O da inat etmişti. Başka hiçbir şey yoktu. Hepsi buydu. İsterse Kuran üstüne yemin edebilirdim. Bu kadar üzülmeye, ciddiye almaya değmezdi. Barışırdık herhalde...

Söylediklerim bundan ibaretti. Beklentimse, "Amaan! Biz de bir şey sandık. Çocuk bunlar, unuturlar, geçer gider," demeleriydi. Şakir dede dışında herkes böyle düşünürdü mutlaka ama o, nasıl düşünülmesi gerektiğine karar veren tek kişiydi. Bunda kararlıydı. Üstümüze bu kadar gelmese belki Edis de yumuşayacaktı zaman içinde.

Şakir dede baskı altında aldığı ifademi bir suç duyurusuna çevirmiş ve Edis'i apar topar Bodrum'dan getirtmişti. Kıyamet kopmuştu. Bu yaşta Amerikalı bir kıza sevdalanıp gitmelere karar vermek de ne demekti?

Şakir dede korkusunun tutsağıydı artık, farkında değildi. Ödü patlamıştı Edis gidecek diye. Yaşama sebebim dediği biricik torunu "uzaklar"ın hayalini kuramazdı. Ondan habersiz, planlananların dışına düşlerinde bile çıkamazdı. Gencecik çocuğun taze hayallerinin üzerine öyle bir çöktü ki dedesi, her zincire vurulmuş esir gibi Edis de kaçıp gitmeyi, direnişi bir kurtuluş umuduna çevirdi. Bütün baskıların kenarından köşesinden bir yol bulup güçlenerek çıkar

umutlar. Edis'i çok mutsuz eden yeni kurallar ve yasakların nedeni, bir zamanlar çok sevdiği en yakın arkadaşının, dedesine anlattıklarıydı. Ben bir gammazdım artık.

Edis bu gammazı defterden sildi. Semtteki diğer okula geçti. İki aile arasına onca zamandan sonra bir soğukluk girdi. Perdeler kapandı. Annelerimizin isteseler de eskisi gibi yakın olamayışı sokağın, hatta bütün mahallenin tadını kaçırdı. Füsun ve Aliye küs değildi ama eskisi gibi de değillerdi. İkisinden birini çağırmak olmuyordu güne, gezmeye. Annem sessizce çekildi aralarından. "Hepsi hısım akraba. Ben yabancıyım. Böylesi daha uygun," demişti. İçim cız etmişti. Tutamamıştım şu ağzımı. Nelere sebep olmuştum. Annem ne kadar da mutluydu düne kadar. Ayda'yı da göremiyordum zaten. Define haritasını bulmuş da rüzgâra kaptırmış korsan mıydım, neydim ben? Âşık olduğumu anladığım gün kaybetmiştim kızı. Kaybetmesem ne olacaktı ki? Edis'le yine papaz olacaktık. Yani her iki durumda da bu aşk bana yasaktı.

Okula Nevzat'la gidip gelmeye başladık. Edis gibi olmasa da o da güldürüyordu beni ve bunun için çok gayret ediyordu. Hatta meydan ona kaldığı için mutlu olduğunu bile saklamıyordu.

Bir gün, ne yapsa olmadı, tadım yerine gelmedi. Edis'i değil de, Ayda'yı çok özlemiştim. Buna da ayrıca şaşkındım. Kimseyle konuşamıyordum. Nevzat'a filan anlatılacak bir şey değildi bu. Nevzat'sa, ona anlatmasam da içimde büyüyen bir dert olduğunu tahmin ediyordu. Bir çarşamba günü, "Kafa çekelim mi?" dedi. Oha!

Fırlama, "Babamın içkilerinden çalarız. Ben hep yapıyorum. Sonra da çay demleyip koyuyorum şişeye, hiç anlamıyor. Saklıyor çünkü onları. Koleksiyon diye. Bir gün iç-

meye kalkarsa var ya, kesin evlatlıktan filan reddeder beni!" diye kolumdan sürükledi.

Kafa çekme fikri aklıma yattı.

Lise ikinci sınıftaydık artık. Deneme vaktim gelmiş de geçiyordu. Babam da yoktu zaten, Manisa'daydı. "Çok geç gitmem eve. Annem de anlamaz nasılsa. Ama kardeşim Yiğit'e haber versem iyi olur," diye düşünmüştüm. Sonra, "Amaaaan, nerde bulacam şimdi onu," diyerek şahane bir gevşeklikle Nevzatlara gitmeye ikna ettim kendimi. Nevzat plastik deterjan şişesine koyduğu içkiyi çıkardı.

"İyi yıkadın mı bunu? Sabun içip köpürmeyelim!"

"İhe ihe! Ne kadar da komik! Saçmalama. Yıkadım tabii. Buraya bunu doldurup diğerine çay koyuyorum. İki kere içtim bundan ben. Bir şey olmadı."

"Ne bu?"

"Viski. Dur şimdi, biraz su koyacaz. Bir de buz. Yoksa içmesi zor."

Adam bayağı tecrübeliydi. Endişelendim bir an.

"Nevzat lan, ne zamandır içiyon sen?"

"Alkolik miyim oğlum ben? Herkes düğünde bayramda kaçak iki fırt çeker. Sen hiç denemediysen senin kabahatin."

"Niye kabahat olsun ya? 'Vakti gelince ben içiririm size,' dedi babam. Biz de o vakti bekliyoruz işte."

Nevzat vaktin geldiğine karar vermişti. Bardaklarımızı doldurdu. Su, buz ekledi. Bir de dolaptan naneli çikolata çıkardı.

"Viski çikolata ile içilir," diyerek engin içki kültüründen bir cümle paylaştı benimle.

Çizgi romanlardaki Kızılderililer haklıydı. Bunun adı kesinlikle ateş suyuydu!

Nevzat babasının minik örneği olarak, efkârımızı taçlandırmak için Almanya'dan gelen yeşil teybe bir kaset koydu. Bir yudum daha içtik. Kasetteki şarkıyı bir şekilde biliyordum ama nereden, nasıl bildiğimi çıkartamıyordum. Bizim evde bunlar dinlenmezdi. Üçüncü yudumu da içtim ağzım yüzüm yana yana. Şarkıyı bir daha dinlemek istedim.

"Şunu başa sardırsana, bir daha dinleyelim," dedim.

Nevzat müşteriyi memnun etmek isteyen lokal sahibi gibi teybe koştu. Başa aldı. Şarkı bir daha başladı. Bir yudum içtim. "Bir daha çal," dedim. Bir daha başa aldı. Naneli yaprak çikolatadan yedim. Bir yudum daha içtim. "Bir daha çal," dedim, bir daha başa aldı. Bir yudum daha içtim. Muazzam bir şey keşfettim. İnsanın özlediği birine âşık olması çok acayipti. Yok yok, insanın âşık olduğu birini özlemesi çok şahaneydi. İkisi de olabilir.

"Bir daha çal," dedim.

"Tamam," dedi.

Sonrası naneli çikolatadan ölümüne nefret etmemle sonuçlanan bir kâbustu. Yiğit beni eve götürürken halimi kimse görmesin diye karanlığı beklemiş. Akıllı bıdık. Nevzat'ın tahmin ettiğinden erken olmuş çünkü yıkılmam. Çok korkmuş. Koşa koşa bize gidip Yiğit'e haber vermiş. Yiğit o halimi görünce eve dönmüş. Anneme, "Nevzat abilerde film izleyecekmişiz, beni de çağırdılar, merak etme," demiş. Sonra da Nevzat'ın babası gelmeden ayılmam için uğraşmışlar. Ama tabii ayılamayınca babasına da yakalanmışız ki oralar bende katiyen yoktu. Babası içkileri içip çayla değiştirmesinden çok, Yunus Komiser'in oğluna içirdi diye kızmıştı Nevzat'a.

Kapıyı açan annemin dehşet içindeki yüzünü hatırlıyorum. Film bende orada başlıyor ve hemen bitiyor. Yatağa

yatırmadan önce ayakkabılarımı neden kucağımda tuttuğumu, bütün yolu neden yalın ayak ve çorapsız yürüdüğümü soran anneme şöyle açıklamışım durumu:

"Kutupta yaz gibiyim anne.
Çöllerde buz gibiyim."

Ve o yıl gerçekten öyle geçti. Uyumsuz ve mutsuz. Kutupta yaz, çöllerde buz gibi.

Mahallede hayat normale dönmüştü. Edis'le ayrı okullardaydık ve ben dershaneye gidiyordum. Ayda'nın annesi sözünü tutmuş, o eğitim danışmanıyla beni görüştürmüştü. Gerçekten de mimarlık, seçebileceğim alanlardan biriydi. Öte yandan, "Plastik sanatlar da olabilir," demişti ama karar vermiştim, mimarlık tek seçeneğimdi. Hedefime yürümek için önümde uzanan zamanı iyi değerlendirmeliydim.

Lise ikiyi, hızlı sarıp geçeyim diye düşündüğüm bir film gibi bitirdim. Enisa teyzeden aldığım ödünç kitaplarla açılan o dünya, sığınağım olmuştu. Ne bulsam okuyordum. Edis'le iyiden iyiye kopmuştuk. Ben gelecek seçimimi yapmıştım. Edis'in üniversiteye gitmek istemediğini söyledi kardeşim bir gün. "Şakir dedeyle çok zıtlaşıyormuş Edis abi. 'Amerika'ya gideceğim,' diye inat ediyormuş. Şakir dede de 'O zaman askere gideceksin!' diyormuş." Çok saçmaydı bu inat ama kendi bilirdi. Şakir dede ile de eskisi gibi yakın değildik. Bayramdan bayrama elini öpüyor, yolda görürsem saygıyla selam veriyordum. Deli gibi test çözmeye vermiştim kendimi. Odamdan çıkmıyordum. Hafta sonları Ayda gelir mi diye bekliyordum ama yaşlı kadın gökyüzüne bakıyor, uyuyor, Ayda pek nadir ziyaretine geliyordu. Bana pencereden el sallayıp gidiyordu.

Yaz bitti.

Lise üçüncü sınıfa geçtik. Hayat akıyor, babam sanki biraz hızlı yaşlanıyordu. O sonbahar, bir başladı mı kesilmeyen bir öksürük yerleşti göğsüne. Tüm ısrarımıza rağmen doktora gitmek istemiyordu. Kasım ayında o kadar kötüleşti ki bir çarşamba akşamı aniden eve geldiğinde yıkılmak üzereydi. Ertesi gün annemle Konak'taki Polis Hastanesi'ne gittiler. Doktor iyi görmemiş durumunu, devlet hastanesine sevk etmiş.

Ertesi sabah ateşi daha da yükseldi. Babam bu haldeyken annemi yalnız bırakmayalım, dedik kardeşimle. Annem okuldan kalmamamız için ısrar etse de, "Sizinle geleceğiz," diye direttik. İyi ki dinlememişiz annemizi. Babamı güçlükle kaldırdık yataktan. Giyinmesine yardımcı olurken daha önce hiç tanımadığım türden bir üzüntü çöktü içime. Çok zayıflamıştı, evet, farkındaydım. Kemerindeki deliklerin hiçbiri artık ona uygun değildi. Kemeri bile babama büyük geliyordu. Titreyen elleriyle düğmelerini ilikleyemediğini fark eden annem şefkatle atıldı. Babamın iki kolu, kırık birer kanat gibi düştü iki yanına.

İşte o an üzüntüme ince bir korku da eklendi. Dağ gibi babam ne ara bu kadar yıpranmıştı? Annem, "Benim yüzümden adam bu hallere düştü. O kimsesiz lojman odalarında bakımsız kaldı tabii. Ah benim taş kafam!.." diyerek kendini suçluyordu. İki kardeş, babamın iki kolunun altına girip neredeyse sürükleyerek çıkarabildik evden.

Nihayet hastaneye ulaştık. Sevk raporunu verip muayene sırası almak için kuyruğa girdim. Kalabalığın içinde babamı oturtmak için boş bir yer bakındım ama hınca hınç dolu koridorda tek yer yoktu. Yiğit'le yer değiştirdik. O sıraya girdi, ben de babamın kolunun altına girdim. Bir süre

bana yaslandı. Sonra, "Dayanamıyorum," dedi ve bacakları tüm gücünü kaybetti, yere yığıldı. Bunu gören danışmadaki hasta bakıcı insaflı çıktı da bir sedye bulup getirdi. Babamı bir kalabalıktan çıkarıp başka bir kalabalığa, acile geçirdik.

Acil servis havasız, ilaç kokulu, floresan ışığıyla aydınlatılmış büyük bir odaydı. Yarısı kahverengi yağlıboya ile boyalı, aşınmış, çatlak duvarlarda bir boydan diğerine paslı borular uzanıyordu. O borulara halkalarının çoğu kopuk, yırtık perdeler asılarak meydana getirilen küçük bölümlerde tek kişilik sedyeye benzeyen yataklar sıralıydı. Babamı o bölmelerden birine aldılar. Yatağın üzerinde buruşuk, eski ve lekeli bir çarşaf vardı. Başka bir hastanın muayenesini bitirip gelen hekim, babamın ciğerlerini dinledi. Tırnağını, gözünü, kulağını, cildini, bacaklarını, kollarını, ellerini inceledi. Sonra bir daha dinlemeye karar verdi sırtını. Kulağından stetoskobu çıkarırken, "Bu hale gelene kadar neredeydin amcacım sen?" dedi.

Babam halsizliğine rağmen doktorla konuşurken dik durmaya gayret ediyordu.

"Biraz ihmal ettim. Hükümet tabibine gittim dün. Buraya sevk etti," diye yanıt verdi. Komiser Yunus olmuştu yine. Yaprakları dökülmüş, kuru ve ulu bir ağaç gibiydi.

Doktor bize bakmadan çenesini kaşıyarak, "Çok acil röntgen ve kan tahlilleri isteyeceğim. Yatış yapsak çok iyi olur ama yer yoktur hastanede. Ancak röntgenden sonra belki..." dedi. Sonra hemşireye seslendi:

"Hasta bakıcı Bahattin abiyi onkolojiden Bülent Hoca'ya gönder hemen. Doktor Tolga beş dakika boşluğu varsa muayene ettiği bir hasta için danışmak istiyormuş, çok rica ediyor, desin. Hemen ama! Hadi, koşsun!"

Bezgin hemşire, bezgin hasta bakıcıyı bulmak için ayaklarını sürüyerek uzaklaştı yanımızdan.

Doktor bana, "Siz benimle gelin," dedi. Annemle göz göze geldik. Yüzü solmuştu. Direğinden kopmak üzere olan bir yelken gibiydi. Onu bu rüzgâra salamazdık. Yiğit, omuzları dik, üzerine düşeni yapmaya hazır bir asker gibi bekliyordu. "Anneme göz kulak ol," diye fısıldadım. "Hiç merak etme abi," dedi.

Doktor kapının önünde, koridorda beni bekliyordu.

"Kaç yaşındasın kardeşim?" diye sordu.

"On sekizime az kaldı."

"Okuyor musun?"

"Evet, lise sondayım. Üniversiteye hazırlanıyorum."

Bir an yüzü gölgelendi.

"Tahmin etmiştim," dedi ve koluma dokundu dostça. Şaşırmıştım. O da çok yaşlı sayılmazdı. Hatta çok gençti. Mesleğinin çok başında, yıpranmamış, bir hasta ve ailesi için üzülebilen kalbi örselenmemiş, inançları henüz keçeleşmemiş gencecik bir adamdı. Büyümenin yorgunluğunu henüz öğreniyordum ama yorgunluğun sebep olacağı "usanmak" halsizliğinden daha hiç haberim yoktu. O hastaneyi havasız bırakan, umutsuzluktan yorgun düşenlerin bezginliğiymiş. Usanmanın halsizliğiymiş. O gencecik doktorun taze inançları da o kötü şartlarda hâlâ nefes alabilmemizi sağlayan oksijenmiş aslında...

O gün bana yaşımı soran Doktor Tolga...

Yıllar sonra Ildır'da onunla son görüşmemiz olduğunu bilmediğim o akşam, "Burada duramayacağım galiba artık Tolga abi... Şikago'dakiler tamamen onlarla çalışmamı istiyor. Merkeze çağırıyorlar. Kabul ettim," dediğimde, "Vay, aslan kardeşim! İyi haberi önce versene!" diye sevinçle ka-

dehini kaldırmış, "Eskiden olsa gitme derdim ama şimdi bir dene derim. Olmazsa dönersin, denedim olmadı dersin," demişti.

Şaşırmıştım.

"Saçmalama oğlum, gitme! Ne işin var senin başka memlekette? Bu kadar yetiştin, öğrendin. Sen bize lazımsın. Diren! Ben de yaşadım hepsini, senin yaşadıklarını. Benim de çekip gitmek istediğim, bıktığım, kendimi çaresiz hissettiğim çok zaman oldu. Ama gitmedim. Sen de gitme sakın," der diye düşünüyordum.

Ama o, yorgun ve gölgeli bakışlarını batan güneşe çevirmiş, bir vakitler buralardan gitseydi acaba hayatı nasıl olurdu diye düşüncelere dalmıştı muhtemelen. Gitseydi belki Lisa'nın babası gibi ünlü bir Türk hekim olurdu. Gitmedi.

Şahane bir adamdı. Sorular sorardı bana daima: İnsan olmak nedir, aidiyet öğrenilir mi, meslek nerede kimliğe dönüşür, bireysel çıkarcılığın toplumsal davranış biçimine dönüşmesine engel olmak mümkün müdür? Sorularına yanıt ararken gerçekten sohbet edebilmenin insanı büyüten, derinleştiren mutluluğunu keşfetmiştim. İdealistliğine hayrandım Tolga abinin. Coşkusuna, politikalar ve hırs karşısındaki dirençli insanlığına. Ayak oyunları ona gelmez, işlemezdi ve bildiği yolda dimdik yürümesi bana güç verirdi. Bir yere gitmeyip kalan, varlığını ülkesine gönülden armağan eden Tolga abi, o son buluşmamızdan birkaç gün sonra, bir sabah evinden çıkmış, arabasına yürürken bir hasta yakını tarafından öldürüldü. İki kurşunla. Sırtından. Yaşlanmaya bile zamanı olmadı. Profesörlüğünün birinci yılı dolmamış, oğlu yedi yaşına girmemişti daha.

Onu tanıdığım gün gençliğin gücüyle doluydu gözleri.

"Kardeşim," diye başlamıştı söze. "Babanı mutlaka yatırmamız gerek. Ama hastanede boş yatak bulmamız imkânsız. Röntgen için bile altı aydan önce sıra vermezler. Tanıdığın, torpilin var mı, bilmiyorum. Ama anladığım kadarıyla özele gidip süreci hızlandırmak da mümkün değil."

Bilmiyordum ki... Özel? Kaç paradır, nedir? Yüzüne bakıyordum.

"Ne iş yapıyor baban? Çalışıyor mu?"

"Evet. Komiser."

"Hah, çok iyi. Güvencesi var yani. Şimdi bak kardeşim, sen bu meselede morali yüksek tutacaksın. Ailene destek olman gerek. Babanı birazdan hocam da görsün istiyorum. Röntgen haricinde tahliller de isteyeceğiz. Bir tanıdık bulursanız burada birkaç hafta içinde halledilebilir. Ama özelde yaptırırsanız çok çok iyi olur. Vakit kaybetmeyiz hiç."

Konuşmasının hızı ve telaşı babamın hastalığının hemen peşine düşülüp yakalanması gereken bir haydut olduğunu düşündürmüştü bana. Yakalasak ağzını burnunu kırıp babamı elinden kurtaracaktık. Anlaşılan o ki bizden hızlı ve çok öndeydi. Üstelik o haydudun eşkâli için bize bir röntgen filmi lazımdı. Röntgen için yakın bir zamana sıra almak, sırasız çabuk röntgen için özele gitmek, özel içinse para bulmak gerekiyordu. Ağzımın içi zehir gibi olmuştu bir anda. Ağaç kabuğu çiğnemiş gibi.

Bezgin hasta bakıcı nihayet gelmişti. Yarım saattir bekliyorduk. Hiç konuşmamıştık. Erteliyorduk hepsini. Şartlarımızı ortaya döküp üzülmeyi, babamın durumunun ciddiyetini anlayıp üzülmeyi, gelecek değerlendirmesi yapıp üzülmeyi... Çok üzüleceğimizi gayet iyi anlamıştık yani.

Umuda geçiş kısmı da gelecekti ama başlamasak, yani hiç üzülmesek olmaz mıydı?

Hasta bakıcı sessizliğimizi, "Bülent Hoca gelsinler hemen dedi," diyerek böldü ve bizi üçüncü kata yönlendirdi. Babama, "Sen yat amca, sedyeyle çıkaracaz seni," dedi.

Yunus Komiser'in, oğullarını yetiştirirken, "Hep sizli bizli konuşacaksınız büyüklerinizle ve yabancılarla," kuralının ne anlama geldiğini anladım. Karşısında ceket iliklenen, hürmetle konuşulan, heybetiyle insanların saygısını peşinen kazanan babamın "devri bitmiş-yaşlanmış-yolun sonunda-hayatın sınırında" biri olduğunu ilan ediyordu hasta bakıcının cümlesindeki "sen" ve "amca" kelimeleri.

Üçüncü katta bir odaya aldılar bizi. On dakika bekledik. Annem de yorulmuştu. Bir sandalye istedik kat hemşiresinden. "Yok!" dedi yüzümüze bakmadan. Sinirlenmiştim ama Yiğit kolumu tuttu bir şey söylemeyeyim diye. O sırada doktorumuz ve hocası asansörden çıktı ve hemşirenin aksiliğine sinir olmayı bırakıp babamın yanına koşturduk peşlerinden. Yaşlı olan doktor kısa bir muayeneden sonra, "Doğru düşünmüşsün, büyük ihtimalle durum tahmin ettiğin gibi. Protokolü uygula, yol göster. Size de geçmiş olsun beyefendi," dedi ve gitti. O kadar! Bize az önce sandalye vermeyen hemşire, yakışıklı ve genç doktorumuz isteyince bir tabure buldu bankonun altından. Tahlil ve röntgen istek kâğıdını az önceki yaşlı doktora yazdırıp getirdi. Doktor Tolga, o tabureyi buldurma kudreti ile abimiz olmuştu derhal.

Aynı hemşireye, "Tahlil ve röntgen sırası alması için yeğenime yardımcı olursanız çok sevinirim. Ben de abimle burada bekliyorum," deyince hemşire bana bir yenge sıcak-

lığında yol gösterdi. Gün alabilmek için bile torpil lazımken bizi neler bekliyordu acaba?

Aylardan Kasım, yıllardan 1995'ti ve babama verilen röntgen çekim tarihi 18 Ağustos 1996 oldu. Tam dokuz ay sonrasına...

Doktor Tolga abi, "Yuh!" dedi. O "yuh"tan sonra resmen abimizdi artık.

Bir şekilde özelden filan bu işi ivedilikle halletmemiz gerektiğini, çok gecikmiş olabileceğimizi söyledi ve bir kâğıda ev numarasını yazdı. "Halledip beni arayın. Babanın da mutlaka bir tanıdığı vardır. Yatış için araya girecek birileri... Araştırın," dedi.

"Babam torpil yaptırmaz abi," dedim.

"Torpille işe girmeyecek baban! Durumunun aciliyetini aktarıp ameliyatı için yer açtıracak birilerini bulmalısınız. Ama önce şu tahliller..."

Saatler geçmişti. Akşam olmuştu. Yağmur başlamıştı. Sabahtan bu yana ayaktaydık. Ne bir lokma bir şey yemiş ne bir yudum su içmiştik. Annem de çok kötü görünüyordu. Bu yağmurda eve taksiyle gitmek dışında bir çare yoktu. İş çıkış saatine denk gelmiştik. Hastane önünde araç yoktu. Caddeye çıkmak üzereyken bir hasta geldi acilin önüne taksiyle. Onlar iner inmez babamı bindirdim. Yiğit, annemin kolundaydı. O da anneme yardım ediyordu.

Taksi hareket ettiğinde dördümüz de epey ıslanmıştık.

"Mübarek gök delindi!" dedi taksici, şiddetlenen yağmur yüzünden sileceklerini hızlandırırken. Cevap vermedik. Hiçbirimizin konuşmaya gücü kalmamıştı. Silecekler dışında bir ses yoktu.

Tetkikler, tahliller için yirmi gün rapor vermiş, "Bu arada da mümkün olduğunca istirahat etsin. İyi bakım çok

önemli. Kendisini güçlendirecek gıdalar almalı," demişti doktor en son. Ne yapacağımızı bilsek de nasıl yapacağımız bir muammaydı. Annem kırık bir sesle, "Yardım sandığından çektiğimiz kredi bitmedi daha. Yenisini de çekemeyiz," dedi.

Dershane ücreti için çekilmişti o para. Omuzlarımda demir bir ağırlıkla, "Çok özür dilerim baba," dedim.

"O nasıl söz Mert! Duymamış olayım!" dedi babam sertçe.

Annem üzülmüştü: "Oğlum, aşk olsun. Şimdi bir de sen böyle yapma, ne olur..."

Sonra eve kadar sustuk.

Yağmur ve akşam yoğunluğundan kaynaklı trafikte eve varmamız epey zor oldu. Babamın cebindeki tüm parayı taksiye verdik. Eve girdiğimizde ağzımızı bıçak açmıyordu. Annem, babama pijamalarını giydirip salona yatırdı. Ben sobayı yakmaya koyulmuştum. Kömürü, odunu, çırayı yerleştirirken, "Babam gece kötüleşse ne yaparım?" diye düşünüyordum. Para ne kadar da önemliydi, Allah kahretsin! Dürüstlerin en dürüstü babam, tek maaşla iki çocuk okutan babam, şu dar gününde bir çare bulamıyordu ha! Ülkesi için, vatandaşları için gece gündüz çalışan babamın payına düşen hayat buydu, öyle mi? Devlet hastanesinde röntgen sırası gelene kadar ölüp gitse ne olacaktı?

Soba tutuşmuştu. Kapağını kapadım. Annem çabucak ısıttığı çorbayla girdi içeri.

"Oğlum, değiş hemen üstünü, sen de hasta olma. Babana çorbasını içireyim, biz de yeriz hemen," dedi.

Odama girdim. Yorgundum. Annemin "büyümek yorgunluğu" dediği şey her geçen gün daha da ağırlaşıyordu.

Dershaneyi bıraksam, ikinci sömestr için yatırdığımız parayı iade ederler mi acaba? Okula ara verip bir iş bulsam, babam katiyen müsaade etmez. Okul çıkışı, hafta sonları belki? Her durumda dershaneyi bırakmam gerek, evet.

Kapı açıldı. Yiğit uzattı başını.

"Abi, annem seni çağırıyor. Yatak odasında. 'Bir gelsin yanıma,' dedi."

Babamın yanında konuşmak istemiyordu haklı olarak. Üzerimi değiştirmeden hemen kalkıp kapısını tıklattım.

"Gel oğlum," dedi.

Girdim. Yatağın kenarına oturmuştu. Kapıyı kapadım, yanına oturdum ben de.

"Annem?" dedim.

Cevap vermedi. Susuyor, sanki başını kaldırıp bana bakmaya derman bulamıyordu. Hastanede ertelemiştik ama üzülmeye bir yerden başlamalıydık artık. Umuda geçmeli, çözüm aramalıydık.

"Bir yol buluruz," dedim, nasıl bulacağımı bilemeden.

Annem yine cevap vermedi. Eteğinin üzerinde yumruk olmuş eli kıpkırmızıydı. Derin bir nefes aldı. Cesaretini toplar gibi. Bana bir şey söyleyecek, diye düşündüm. Ama bir şey söylemedi. Yumruğunu açıp avucunu bana uzattı.

İçinde ona on bir yaşımdayken aldığım o bir çift altın küpe duruyordu.

Ağlamıyordu. Konuşmuyordu. Bana o küpeleri uzatmış, bakıyordu.

"Hiç takmadın bunları," dedim. Demesem de olurdu belki ama...

"Babanı üzmek istemedim yavrum..."

Babamı üzmek istememiş ama beni üzmüştü. Bir şey demedim. Bugün, şimdi, şu dakika bir önemi, anlamı var mıydı?

"Onları takarsam, sen yapamadın ama bak oğlun yaptı, hem de bu yaşında yaptı, demiş olurdum ona."

Hiçbir şey söylemedim.

"Bir gün anlayacaksın beni. O küpeleri ödünç almama bile o kadar gücenen babana daha da ağır gelir diye korktum yavrum."

Ağlamak üzereydi. Ağlarsa dayanamazdım.

"Çocukluğunun alın teri bu... Şimdi yerini bulsun."

Omuzumda demirden külçeler, mıhlanıp kalmıştım oturduğum yere.

"O çocuk emeğin zaten bana altından yürek süsüm yavrum. Kulağımda olmayıversin..."

Başımı salladım.

Bakamadım anneme. Bakarsam ağlardım.

"Allah acını göstermesin bana yavrum," dedi ve babamın yanına gitti. Peşinden gitmeye, anlattıklarını, konuşmalarını dinlemeye gücüm yoktu. Ayda'yı özledim birden deli gibi. Kimsenin olmadığı bir çayırda yan yana yatıp bulutlara baksaydık. Konuşmadan. Yan yana sussaydık.

Yiğit kapıyı açtı yavaşça.

"Abi... Babam ağlıyor galiba," dedi.

Gözlerim dolmuştu ve babamın yanına öyle gitmek istemiyordum.

Yiğit elini uzattı, "Hadi abi, gel," dedi. Elini tuttum kardeşimin. Kaç yaşından beri ilk kez. İzmir'e gelirken molada, annem tuvalete gidince mi tutmuştum acaba en son? Kaybolmasın diye. Şimdi o tutuyordu elimi, yatak odasından salona gidene dek kaybolmayayım üzüntümde diye.

Babam elindeki lira küpeye bakarak, çocuk gibi içini çeke çeke ağlıyordu. Sessizce oturdum ayak ucunda. Yiğit de yanıma, yere oturdu. Babam konuşamıyor, ağlayarak

her şeyi kabulleniyordu. Yastığa bırakılmış bir kar topunun erimesi gibi eridi, sıvı oldu sanki babamın yıllardır taşıdığı dertler. Gözünden aka aka yastığı ıslattı. Babam sonunda uyuyakaldı.

Sobanın çıtırtısı, içindeki odunların devrilişi; işte tam olarak biz...

Annem, babamın saçlarını okşadı. Yiğit'le beni elimizden tutup koridora çıkardı. İkimize birden sarıldı.

"Gidiyor mu yoksa babanız?" diye fısıldadı.

Hıçkıra hıçkıra ağladık.

Yağmur daha da şiddetlendi.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bir Kumru Konar Yaşlı Dut Ağacına...

Karanlık denize bakarak oturuyorduk kayaların üzerinde. Karşı kıyının ışıkları göz kırpar gibi yanıp sönüyordu.

"Tamam yani?" dedim.

"Evet, tamam," dedi.

Sustuk. Uzaktan bir şarkı sesi düştü suskunluğumuzun ortasına.

Böyle olurdu zaten. Hayatımda bir bölüm sonu, paragraf başı, altı çizilecek bir cümle söz konusuysa eğer, bir şarkı çıkagelirdi aniden. "Çok gecikmedim umarım" telaşıyla ortamın, mevzunun akışına uygun bir biçimde yerine yerleşen bir karakter olurdu âdeta. Baştan sona akmasa da, ses çok net olmasa da, bazen yoldan geçen bir arabanın içinden, bazen açık bir pencereden kendini duyurur ve hatıralarımın içindeki özel yerini alırdı.

Şarkılar bu yüzden tıpkı kokular, tatlar gibi tamamlayıcı ve tetikleyici oldu ömrüm boyunca. Anılarımın içinde gruplar halinde yaşadılar hep. Komik ama öyle... Hanımeli kokusu, Zerrin Özer'in *O Yaz* şarkısı ve Ayda üçlüsü oldular mesela. Ya da domates fidesi kokusu, Arif Şentürk'ten

Aman Bre Deryalar ve Aliye teyze ile Osman amca topluluğu. Arap sabunuyla yıkanmış asfalt kokusu, TRT halk müziği korosundan *Sendeki Kaşlar Bende de Olaydı* ve bizim sokağın bütün kadınları. Hafızamda birbirleriyle sarmaş dolaş yaşayıp giderler. Kokuyu duysam şarkısıyla, şarkıyı işitsem kokusuyla anımsarım hepsini.

Kayalıklarda oturduğumuz o gecenin şarkısını Yaşar söylüyordu. Çok uzaktan bir yerden geliyor, rüzgârla bir yükselip bir alçalıyordu ses:

"Yine karşılaşırız, dünya küçük, aşkın büyük.
Mevsimler dönünce yaza, kuşlar döner pişman..."

Hava serindi. 1998 Kasım'ındaydık. Ellerimiz montlarımızın cebinde, şarkıyı ve rüzgârı dinliyorduk. Üniversite ikinci sınıftaydım. Bir mimarlık öğrencisiydim artık. Ayda, Güzel Sanatlar Fakültesi'ne girmiş, tasarım okuyordu. Uzun aralıklarla, kısa zamanlar içinde görebiliyordum onu. Görmesem de hep çok seviyordum. "Orada bir köy var uzakta" gibi bir şeydi benim için. Gitmesem de, görmesem de o köy benim köyüm gibi bir şeydi.

Yaşar'ın uzaktan yetişip bizi hüzünlendiren şarkısını birden Nevzat'ın gıcırtılı sesi bastırdı:

"Belki de dilinden bu şarkı düşmez,
Dilin söylese de gönlün hissetmez..."

Öyle kötüydü ki sesi Nevzat'ın. İster istemez güldük. Ne adamdı bu Nevzat ya. Elindeki bira şişelerini uzatıp şarkısına son verdi. "Gençler, bensiz ve birasız bir sahil akşamını hiç yakıştıramadım size!" dedi.

Yanımıza oturdu. O da üniversiteliler kervanına katılmıştı bu yıl. İlk yıl kazanamamış, ikincisinde askere gitme-

mek için canını dişine takıp Açıköğretim Fakültesi Büro Yönetimi'ne kapağı atmıştı. "Gamsız herif, ilk defa korktu," diyordu babası. "Açıköğretim'i kaç yılda bitirecek acaba?" Bizimki oralı olmuyordu. "Aslında Ev İdaresi bölümü de vardı. Daha kolay girilirdi ama çok kız şeyi diye artık onu yazmadım," diyerek dalgasına bakıyordu. Sonunda bir üniversiteye girmişti işte. Girdiyse, çıkardı da evelallah. Kimsenin bir acelesi yoktu. Zamandan başka! "Gençlik bir daha gelmez," diyordu arkadaşımız uzaklara bakarak.

Bazen Nevzat'ın yeniden dünyaya gelmiş ihtiyar bir berduş olduğunu düşünürdüm. Çocukluğumuzdan beri böyleydi. Biz kan ter içinde oyun oynarken bile o bir gazoz açıp ağaç altında bizi seyretmeyi tercih eder, "Öyle olmaz oğlum, şöyle vuracaksın topa!" şeklinde akıllar verir ya da "Kafam şişti lan, başka bir şey oynayın!" diye söylenirdi. Hep çok komikti ve sanki hep, "Ben bunu daha önce de gördüm arkadaşlar. Telaşa gerek yok," rahatlığı içindeydi.

Birasından içti bir yudum. Derin derin içine çekti havayı. Bir süre oturduk bir şey konuşmadan. Ben, Nevzat ve Edis.

Edis'le barışmıştık. Babamın hastalığını öğrendiğimiz günün ertesi sabahı öyle şeyler olup bitti ki, hayat sanki bizim yerimize son verdi aramızdaki dargınlığa. Yaşadıklarımız önüne katıp götürmüştü tüm küçük, önemsiz, günlük dertleri. Küskünlüklerden, alınganlıklardan, kırılgan ruhlarımızdan bile daha önemli meseleler olduğunu öğrendiğimiz o zor günlerin ardından, dargınken kaybettiğimiz zamanı telafi etmek istercesine gece gündüz yine birlikte vakit geçirmeye başladık Edis'le. Dile kolay, bir buçuk yılı hiç konuşmadan geçirmiştik ve çok şey olmuştu. Eski dostun geri gelmesiyle Nevzat küme düşmüş küçük şehir ta-

kımları gibi, "Yalnız, birinci lige çıktığımız, çıkabildiğimiz unutulmasın," dercesine efendice geri çekilmiş, Edis'e "en yakın birinci arkadaş" yerini iade etmiş ve yine kendi liginin liderliğine dönmüştü.

Hasta Karşıyaka taraftarı gamsız Nevzat, gümbürtülü geğirmesini geceye saldı. Sonra, "Ne yaptın?" diye sordu Edis'e.

"Tamam. Mayısta gidiyorum," diye yanıt verdi Edis.

"Harbi mi lan?"

"Harbi..."

Elinde bira kutusu, içmeden Edis'e baktı bir süre.

"Ya Şırnak filan olursa?"

Edis omzunu silkti.

"Olabilir. Doğum yerim İzmir. Büyük ihtimal, acemilik sonrası Doğu'da bir yer çıkacak..." Kısa bir an durup asıl haberini verdi: "Komando yazıldım."

Nevzat gamsız, kedersiz halinden çok uzak, büyük bir endişeyle bakıyordu.

"Komando ha!.." dedi.

Nevzat'ın görmüş geçirmiş, dünyaya on bininci kez gelmiş, berduş ihtiyar ruhu askerlik dedin mi resmen uçup firar ediyor, arkadaşımızı şuursuz bir bedenle bir başına bırakıyordu.

"Deden ne diyor?" diye sordu. Yine taş kesmiş gibiydi. Şuursuzluğa beş kala hali böyleydi işte. Yer çekiminden kurtulmuş, boşlukta dönen herhangi bir nesne gibi kalacaktı birazdan.

Edis dudağını bükerek güldü.

"Adam ol da dön, diyor..."

Nevzat karanlık denize çevirdi başını. Hiçbir şey demedi. Şaka yapmadı. Şarkı söylemedi. Bira içmedi. Sanki Edis

değil de kendisi pek yakında birliğine teslim olacakmış gibi derin bir of çekti. Ve dondu kaldı.

Hakikaten 'önceki hayat' diye bir şey varsa, Nevzat kesin bunun son birkaç seferinde hep savaşa denk gelmişti ve her zamanki dünya telaşımız karşısındaki rahat tavrından uzak bir korkuyla, "Ben bunu daha önce gördüm, bunda endişe var ulan!" bilgisini taşıyordu.

Oysa hiçbir şey Nevzat'ın rahatını kaçırmazdı. Hakikaten, hiçbir şey! Annesinin İstanbul'da yeniden evlenmesi, düğününe oğlunu herhangi bir davetli gibi çağırması, babasının buna misilleme olarak apar topar biriyle nikâhlanması, çok tanımadıkları yeni kadının daha ilk haftanın sonunda Nevzat'ı evde istemeyişi, bunun üzerine babasının iki ay geçmeden boşanma davası açması... Bunların hepsini bir başkasının hikâyesi gibi yaşar ve öyle anlatırdı. Gerçekten umurunda değil miydi, yoksa umursamaz gibi yaşayarak mı kendini koruyordu, bilemiyordum. Her şey olasıydı, olurdu, geçer giderdi onun için. Askerlik hariç!

Edis'in bu kadar kolay karar vermesini, hatta isteyerek gitmesini aklı almıyordu. Onun yerinde olsa, kendisine sunulan bütün imkânlara, sevgiye, ilgiye sonuna kadar sahip çıkar, otururdu oturduğu yerde.

"Dedeni de idare et be oğlum. Niye inatlaşıyorsun yaşlı başlı adamla? Anan baban başında, birlikteler. Daha ne istiyorsun?" derdi.

Edis'in anne babası evet, Nevzat'ınkinin aksine çocuklarının başındaydılar ama yaşamı, geleceği, duyguları, istekleri konusunda neredeyse hiçbir gün söz sahibi olamamışlardı. Şakir dedeyi idare ede ede bugünlere gelmişlerdi ve şimdi Edis kadar onlar da baskı altındaydı. Ne Edis'e

söz geçirebiliyor ne aile büyüğüne dert anlatabiliyorlardı. Sıkıntının büyüğü onlardaydı aslında.

Şakir dedenin isterse dünyayı ailesine nasıl dar edebileceğini hepimiz biliyorduk. Ona ilk başkaldıran Ayda'nın annesiydi ama ortanca kız çocuğu olduğu için çok da dert etmemiş, önemsememişti bunu. Fakat Edis! İşte bu olacak iş değildi. Ergenliğe girmiş ve değişmişti biricik torunu. Her geçen yıl uslanır, düzelir derken, on yedi yaşından bu yana hiç korkmadan kafa tutuyor, çekinmiyordu dedesinden. Şakir dede inanamıyordu sözünden çıkan, otoritesini bütün aile, sülale, mahalle önünde sarsmaya cüret eden torununa.

Edis kendinden çok anne babasına üzülüyordu. Üzüldükçe de hırçınlaşıyordu. Onların kabullenişleri, uzlaşmaları deli ediyordu arkadaşımı. Sakinleşmesi, söz dinlemesi telkin edildikçe, tersine daha da kabarıyordu öfkesi.

Vahşi, genç bir at gibiydi. Aslında ne kadar da Şakir dedeye benziyordu inadı, öfkesi, kafasına koyduğunu yapması, korkusuzluğu. Şakir dedeye istemediği bir şeyi yaptırmak, yedirmek mümkün müydü acaba? Bir şeyi sevme diyeceksin o da sevmeyecek, sev diyeceksin hemen sevecek, öyle mi? İnadına tersini yapardı. Torunu kime benzeyecekti ki?

Şakir dede için bir zamanlar Edis'in geleceği yaşama sebebiyken, şimdi Edis için onu alt etmek, planlarını yıkmak, baskısına direnmek bir varlık nedeni olmuştu. Sırf o mutlu olmasın diye üniversite sınavından tek soru yanıtlamadan çıktı. Dedesi, "Takım elbise, kumaş pantolon, gömlek giy," dedikçe gıcıklığına dizleri yırtılana kadar aynı eşofman altıyla gezdi. "Akşam saat sekizde evde olunacak!" dediyse, gece on ikiden önce kapıdan girmedi. Bir gün çok

büyük bir kavga çıkınca ortadan kayboldu, birkaç gün hiç görünmedi. Herkes bizi sıkıştırdı ama elbette ne ben de ne kardeşlerimiz nerede olduğunu söyledik. Sadece, üçüncü gecenin sonunda, "Biz karışmayalım baba. Bilmiyormuş de, ne olur!" diye rica ettim. Yalan söylemedim ama arkadaşımı da ele vermedim. Zor onarılmış dostluğumuzda her şart ve durumda onun yanında olmak boynumun borcuydu ve babam da bunu anlıyordu. "Bir şeye ihtiyacı var mı, güvende mi, bilelim. Bana söylersin, değil mi?" diye sordu sadece. "Söylerim baba," dedim. "Çok güvenli bir yerde, hiç endişelenme."

Edis, nerede olabilirdi ki? Tabii ki Aydalarda kalıyordu. Enisa teyze, bildiğin yardım ve yataklık yapıyordu Edis'e. Kocası Artun amca kolay hayatın sırrını çözmüştü zaten. Kayınpederinin her dediğine, "Tabii, evet efendim," diyor ama karısı ne derse onu yapıyordu. Bazen onun da dilimizi bilmeyen, iyi niyetli bir Danimarkalı filan olduğunu düşünürdüm. Birkaç kelime ile söylenenleri kabul eden, tartışmayan, sorgulamayan, didiklemeyen, kurgulamayan, alınmayan, kişiselleştirmeyen, içselleştirmeyen bu adam ya dilimizi bilmiyordu ya da evet, gerçekten her duruma yabancı kalarak sorunsuz yaşıyordu. Enisa teyze ona, "Edis'i sorarlarsa görmedin. Bilmiyorsun. Tamam mı?" talimatını verdiğinde, "Tamam," demiş, ailenin kendini paralayarak Edis'i aradığı günlerde zerre duygu belirtisi göstermeden işine devam etmişti.

Sözsüz anlaşmaların gücüne kurban!

Babam benden aldığı yanıtla rahatlamış, anneme, "Tamam, her şey yolunda, yerinde," demişti sadece. Annem de rahatlamıştı. Edis'in yerini bilenlerden birinin kendi yuvasından bir kunduz olduğundan emin ama onu ele verme-

meye de kararlı bir şekilde Aliye teyzeye yeni ördüğü masa örtüsünü göstermek için koşturmuştu. Gecenin o saatinde annemi elinde dantel masa örtüsüyle gören Aliye teyze, "Deli mi ki bu saatte örtü göstermeye geldi?" diye düşünürken onca yıllık can kardeşi, biricik komşusunun saatin de, davranışının yersizliğinin de pekâlâ farkında olduğunu örtünün altından elini sıkmasından anlamış.

"Akşam yemek sonrası aklıma düştü. Sen örmek için motif arıyordun yana yana. Yunus dedi ki, 'Koca örtü gözümüzün önünde duruyor! Al götür de kadıncağız sabah kalkıp rahat rahat çıkarsın örneğini. Aramasın başka yerde.'"

Bu anlamsız cümleleri sarf eden annemin gözlerinden geçen alt yazıyı Aliye teyze su gibi okumuş:

Canım komşum, ay vallahi gözümüz aydın! Senin oğlan güvenli bir yerde, hiç merak etme. Yunus, 'Haber ver,' dedi. Bu gece rahat bir uyku uyu.

Aliye teyze örtüyü kucaklamış. "Ayyy, canım Füsun'um, Allah razı olsun! Vallahi yine içime sular serpildi. Yunus Bey komiserime çok selam söyle. Çocukların da yanaklarından öperim," demiş. Sanki yan evde oturan komşu değilmişiz gibi, "Ay, çok dikkat edin kendinize!" diye de el sallamış arkasından. Sonra, arka bahçede, ağaçtan sallanan ampul ışığında bozuk mikseri tamir eden Osman amcanın yanına koşmuş.

"Çok şükür!" demiş.

Osman amca derin bir oh çekmiş. Şakir dede ile Kerime teyze bunların hiçbirini görmemiş, duymamış. Ama dünyanın en uzun ömürlü kayınvalidesi Mayka Hanım pencereden Osman amcanın oh çekmesini duyunca gözlerini açmış. Yanında kitap okuyan Ayda'ya, "Ah, Edis bulundu demek?" demiş.

Sanki yüzyıllardır yattığı yerde aralıksız uyuyan Mayka Hanım uçan kuştan mı alıyordu haberi, nedir, olmadık anda gözlerini açıp olup bitenle alakalı ya da tamamen alakasız bir şey söyler, sonra yine uyumaya devam ederdi.

"Süle una eti sert pişirmasın," ve tık, yine uyku.

"Amcasinin uğlu sizlere ömür," ve hop, yine uyku.

"Bakır kazanı kalaylatmadi o! Sülüman Demirel olsun başkan," ve pat, uyku.

Türkçesinin uyku sırasında gösterdiği gelişim, Ayda'nın ona okuduğu kitaplar sayesindeydi muhtemelen.

Edis benden birkaç ay önce girmişti yirmi yaşına. Çocukluğunun altın ve mutlu günleri bitmişti. Dedesi ile arasındaki inatlaşma ve çekişme yaşamının ekseni olmuştu. Teyzesi Enisa ile Ayda çok hak veriyordu Edis'e ve o da kendini daha güçlü hissediyordu. Dedesiyle arasındaki çekişmeyi başlatan nedenler, yani Edis'in Lisa aşkı ve Şikago'ya göç etme hayali ise çoktan kısa tarihin anı defterine kaydedilmiş ve yeni sayfaların altında kalmıştı. İlk nedeni bile gündemde olmayan o kavga artık bitmemek için bahaneler üreten bir canavardı ikisinin arasında.

Edis'in önce bana, sonra bütün dünyaya küsüp içine kapandığı o aylarda tutunduğu Lisa ve Şikago umudu meğer bizim bildiğimizden (daha doğrusu, tahmin ettiğimizden) çok daha kısa sürmüş. Ben dâhil hepimiz Edis'in direncinin ve hırçınlığının bu aşktan kaynaklandığını düşünürken, asıl nedenin büyük bir hayal kırıklığı ve yalnızlık olduğunu öğrendiğimde çok üzülmüştüm. İki kere yalnız bırakmışım onu.

Lisa sadece iki mektup göndermiş Edis'e. İlk mektup biz uçağa biner binmez gönderdiğiymiş ve ikisiyle ilgili büyük hayallerini anlatıyormuş. "Lise biter bitmez Şikago'ya

gelirsen üniversiteye birlikte gideriz," diyormuş. Edis zaten gitmeyi kafasına koyduğundan, üstüne bir de Lisa'nın mektubunu okuyunca bunun dışında bir şey düşünmez olmuş. Lisa'nın ikinci mektubu ise Edis'in yazdığına kısa bir yanıtmış: Birkaç hafta içinde ailesiyle Bodrum'da tatil yapıp Mavi Tur'a çıkacaklarmış. Edis havalara uçmuş. Ama tarihini, nerede kalacaklarını sorduğu mektubuna yanıt gelmemiş. "Ulaşmamıştır, taa Amerika, benim mektubum gitmeden o buraya gelmiş olabilir," diye düşünmüş Edis ve allem edip kallem edip Şakir dedenin abisinin Bodrum'daki yazlığına gitmeyi başarmış.

Nerede kalacaklarını bilmiyormuş ama mutlaka bir şekilde Bodrum merkeze, çarşıya, limana filan gelirler ve karşılaşırlar diye günlerce sabahtan akşama dek Lisa'yı görebilmek için dolanmış durmuş sokaklarda. Sabah ve akşam, turdan dönen tekneleri beklemiş limanda.

Birine ulaşabilmek, iletişim kurabilmek, aşkını, derdini anlatabilmek, sevildiğini duyabilmek, özlem giderebilmek o yıllarda gerçekten çok zordu. Zor olduğu için de çok kıymetliydi. Bir kızı bir kez olsun görmek için bin derece sıcağın altında günlerce dolaşmak, bir olasılığa tutunarak yaşamak, mektup beklemek, mektubu geç almak, buluşmayı kaçırmak o zorlukların birer parçasıydı. Bir mektup, bir kısacık bakış, ayaküstü bir konuşmanın mutluluğu aylarca tazecik yaşardı içimizde. Biz galiba birinin yokluğunu sevmeyi, sevmek zannettik. Özlemek imkânsızlıkla büyür, büyüdükçe aşkı da güçlendirirdi.

Ve nihayet, günler sonra, bir akşamüstü kıyıya yanaşan büyük bir tekneden inenlerin arasında görmüş Lisa'yı. Büyük bir sevinçle koşmuş yanına. İngilizcesini ilerlettiği için daha mutluymuş tabii, günlerdir hazırladığı cümleleri sıralamış

bir solukta: "Seni çok merak ettim. Haftalardır buradayım, seni arıyordum. Seni bulduğum için çok mutluyum. Bu gerçekten bir mucize. Amcamlarda kalıyorum. Daha buradayım," derken, Lisa'nın yüzündeki şaşkınlığın sevince değil de rahatsızlığa dönüştüğünü fark etmiş ve çok şaşırmış. Lisa'nın yanına tekneden inen uzun boylu bir oğlan gelmiş o sırada ve "Bu kim, ne oluyor?" diye sormuş. Lisa yarım yamalak, "Arkadaşım," filan diye gevelemiş ama o çocuğun kim olduğunu söylememiş, tanıştırmamış ikisini. "Sorry," demiş Edis'e. "Babamlar bizi bekliyor, gitmemiz gerek. Seni gördüğüme sevindim. Bye." Hepsi bu kadarmış. Oğlanı çekiştire çekiştire tekneden inen kalabalığın arasına karışmış. Düdük makarna gibi bırakmış Edis'i oracıkta.

Bizimki o kadar şaşırmış ki Lisa'nın tepkisine, ne olduğunu bile anlayamamış önce. Sonra bir yere oturmuş ve düşündükçe kafası karışmış. O uzun boylu çocuğun gözüne Lisa'yı rahatsız eden bir sapık gibi göründüğünü, hatta Lisa'nın bile belki onu öyle gördüğünü düşünürken, "O kimdi lan?" demiş kendi kendine. "Bu kızın anne babası niye yok yanlarında? Nerede bekliyorlar onu?"

"Kendisi yazmadı mı Bodrum'a geliyorum diye? İlk mektup ondan gelmedi mi? Ben niye böyle bir şeyle karşı karşıya kaldım? Bana niye böyle davrandı?" sorularına yanıt aramış gece karanlığı çökene kadar.

Lisa o kadar kolay "sorry" ve "bye" derken, kendisinin bunu hazmetmekte güçlük çekmesi çok ağırına gitmiş. Pazar torbasından düşüp yola yuvarlanan bir elma gibi kalmış oracıkta.

O gece Şakir dedenin onu çok acele İzmir'e çağırdığını söylemiş büyük amcası. Zaten kalmak için bir sebep de yokmuş artık. Kafasında binlerce soru ile mutsuzluktan öl-

mek üzereymiş eve döndüğünde ve daha kapıdan girer girmez başlamış Şakir dede bağırmaya. Üstelik her şeyi benim anlattığımı, onun yüzüne bakmamakta haklı olduğumu söylemiş. Dünya yansa bir yere gidemeyeceğini, gâvurun kızını sevemeyeceğini, ailesinin sözünden asla çıkmayacağını da eklemiş.

Edis bir bakmış ki ben, dedesi, Lisa, hepimiz aynıyız neredeyse. Herkes aynı kefede. Dedesine bir yanıt vermek, boşuna bağırıyorsun demek bile gereksiz gelmiş. Biz bir kefede, öfkesi diğer kefede, dişini sıkmış. Onun aşkına ve Şikago'ya tutunup inat ettiğini zannederken biz, aslında Edis bizimle bağlarını sonsuza dek koparmanın peşindeymiş. Küçük hadiseleri birleştirerek büyük meseleler yaratmak o yaşların şanındandır hem. Bir de ben de öyleydim. Anlamıştım arkadaşımı. Lisa ve Şakir dede ile aynı yerde konumlandırılmak çok ağır gelmişti bunları bana ilk anlattığında. Sonra, anlattığına göre demek ki artık orada değilim, diye düşünüp sevinmiş, bir daha da Edis'in karşısında olmamaya söz vermiştim içimden.

Edis artık her şeyi sorgular olmuştu. Birkaç ayda geçip gidecek bir gençlik heyecanının başlattığı savaş yıllara yayılmıştı. Bizim aramızda her şey normale dönse de dedeyle torun arasındaki ilişki kangren olmuştu. Parmak kesilmedikçe hastalık kola tırmanıyor, her yeni gün yeni bir problem baş gösteriyordu.

Üniversitede konservatuara gitmek istediğini söyledi Edis. İkinci kıyamet koptu. Tiyatro okumak da nereden çıkmıştı? Hakikaten nereden çıkmıştı? Edis'e, "Bence kesin yaparsın da, ne zaman karar verdin abi sen oyuncu olmaya?" diye sorduğumda, "Karar vermedim ki. Sadece onu gıcık etmek istedim," demişti.

Üniversite ikinci basamak sınavında tek soru yanıtlamayan inatçı arkadaşımın istediği gibi oldu. Birinci basamakta aldığı yüksek puanla, yetenek sınavıyla girilebilecek okulların tamamına başvurabiliyordu. Ama Şakir dedeyi çıldırtacak seçimi yapmış, on ikiden vurmuştu Edis: Oyunculuk!

Yetenek sınavı için bir dram, bir komedi monoloğu, bir de şiir hazırlaması gerekiyordu. Sorduk soruşturduk, bulduk. Edis parçalarını ezberlemek için Şakir dedenin eve gelmesini bekliyor, o geldi mi odasına kapanıp içimizden birini karşısına oturtuyordu:

"Dostlar, Romalılar, vatandaşlar, beni dinleyin:

Ben Sezar'ı gömmeye geldim, övmeye değil. İnsanların yaptıkları fenalıklar arkalarından yaşar, iyilikler çok zaman kemikleriyle beraber gömülür!" * diye bağırmaya başlıyordu.

Defalarca, defalarca tekrar ediyordu. Bu ezberleri kontrol eden genellikle ben olduğum için artık elimdeki kâğıda bakmadan unuttuğu yeri şak diye anımsatabiliyordum. Çıldırmanın eşiğinde yaşayan Şakir dede, ilk akşam beni kolumdan yakalayıp "Kimi gömecekmiş?" diye sordu. Çok da ciddiydi. Gülesim geldi.

"Sezar'ı," dedim.

"Cehennemin dibine girsin Sezar!" dedi bastonunu koltuğa fırlatarak. "Kesin girecek mi bu okula?"

"İşte, sınavı kazanırsa, Şakir dede."

"İnşallah kazanamaz."

Şakir dedenin aksine biz, annelerimiz, Şakir dedenin karısı Kerime Hanım Teyze, hatta dünyanın en uzun ömürlü kayınvalidesi Mayka Hanım bile Edis'in kazanma ihtimaline inanmaya başlamıştık. Anneme göre fena da olmazdı yani.

* *Antonius ve Kleopatra*, Shakespeare.

Boylu poslu, yakışıklıydı oğlumuz. Filmlerde filan gayet de oynayabilirdi. Aliye teyzenin gözleri heyecanla parıldardı; neden olmasındı? Mayka Hanım işite işite ezberlemiş olmalıydı ki, aniden uyanıp Edis'in diğer tiradını sayıklıyordu:

*"Burası Bakırköy'de bir hastane. Ben 399 no'lu hasta. Teşhis: Plak kompleksi. Marka: Sahibinin Sesi..."**

Sonra küt diye yine uyuyordu.

Şiir hepimizin favorisiydi. Bu yüzden sanırım en iyi olduğu kısım burasıydı.

"Kenar mahallede bir pazar günü
Buğulanır toprak yol ve damlar
Sabah güneşinin ilk akıntılarında
*Göğü turuncu bir ağ kaplar..."***

Shakespeare, Haldun Taner, Ahmet Erhan girmişti hayatımıza Edis'in sınavı sayesinde. O yıl kazanamadı ama kazanabileceğine dair bir umut da düştü içine. "Seneye yine dene," dediler okuldaki öğrenciler ve bazı hocalar. Şakir dedeyi gıcık etmek için giriştiği şaka, hoşuna giden bir gerçeğe dönüşmüştü.

Nevzat, "Balet olacam filan deseydin keşke. O zaman hem o daha çok sinirlenirdi hem de sen zaten yapamazdın. Külotlu çorap işleri olmazdı yani!" diyordu ama bizimki o yılı deli gibi kitap okuyarak, oyun izleyerek ve oyunculuk hayali kurarak geçirdi ve sınavı kazandı. Gerçekten kazandı. Şakir dedeyi herkes, "Nasılsa kazanamaz, yorulur sonunda," diye sakinleştiriyordu ama Edis konservatuarın tiyatro bölümüne girmeyi başardı.

---

* *Gözlerimi Kaparım, Vazifemi Yaparım*, Haldun Taner.

** "Kenar Mahallede Bir Pazar Günü", Ahmet Erhan.

Üçüncü ve en korkunç kıyamet Şakir dede bunu öğrendiğinde koptu. Kalp krizi geçirdi resmen. Ambulans çağrıldı. Ağlamalar, dövünmeler arasında, eğer o gece ölmezse ve Edis konservatuara giderse kendisini denize atacağını, bu utançla yaşayamayacağı için günah işleyerek dünyaya veda etmesinden sorumlu torununu öte dünyada bekleyeceğini söyledi.

Edis o hafta kayıt yaptırmazsa, onun yerine yedek listesindeki öğrenci alınacaktı. O yedek öğrenci, Edis'in yerine okula girdi ve ülkemizin en ünlü aktörlerinden biri oldu. Çok iyi bir oyuncuydu ama kariyerini yaşlı bir adamın tehdit ve gözyaşlarına borçlu olduğunu hiçbir zaman bilmedi elbette.

Yıllar sonra, ben başka bir ülkede yaşarken, Ayda her hafta gönderdiği mektuplarından birinde şöyle yazmıştı:

"Çok popüler bir dizi var gündemimizde bugünlerde. Edis'in yedeği bir çocuk vardı ya, işte o başrolde oynuyor. Adam işinde çok çok iyi, oyunculuğuna sözüm yok. O yıl olmasa bir sonrakinde kesin girermiş okula ama bence kader ve şans dediğimiz şeyler bizim düşündüğümüzden daha güçlüler. O yıl Edis'in yerine okula girmese şimdiki hayatına giden yolu yürüyemeyecekti belki. Dizide padişah kaftanını giyen, herkesi kendine hayran bırakan, Edis olur muydu, emin değilim ama zamanlama her şeydir ve buna artık daha çok inanıyorum. Bu zirve için o gün başlamalıydı yürümeye demek ki... İnsanın hayatı tanımadığı ne çok kişiyle çarpışıyor aslında. Ya da tanıdığı ama anımsayamadığı. Kaderin ince iplikleriyle birbirine bağlı çiçekler gibiyiz."

*

Edis sınavı kazanmasının ardından, evlerinden sokağa taşan drama dayanamamıştı. Dedesi ondan daha büyük oynamış ve istediğini elde etmişti. Edis geri adım attı ama asla dedesinin işlerinden birini yapmayacağını, onun için tasarladığı planların bir parçası olmayacağını söyledi ve odasına kapandı. Biz okuldayken kendini video oyunlarına verdi. Sabahtan akşama dek Tomb Raider oynuyordu. Pırıl pırıl, yetenekli bir delikanlı odasında çürüyordu resmen. İşte tam o günlerde biraz kafasını toplasın diye kaçırmıştı onu teyzesi. Ortadan kaybolduğunda yani. Ama işler düşündüğü gibi olmamış, daha da sarpa sarmıştı. Edis'e kalsa o eve asla dönmezdi ama onu her zaman destekleyen, saklayan Enisa teyzesi bile, "Annenle babana yazık. Onların ne suçu var yavrum? Uzarsa ben de zor durumda kalacağım. Eve dön artık," deyince mecburen annesi için dönmüştü. Onu anlıyordum. Altın kafeste esir bir kuştu. "Askere gitsin, adam olup gelsin," dedi Şakir dede. "Burnu sürtülür, kuzu gibi döner eve, geçer işin gücün başına."

Askerlik Edis'e de tek seçenek gibi görünüyordu. Üstelik bir de şimdi Özlem vardı hayatının merkezinde ve kızı çok seviyordu. Özlem de onu... Birbirlerine çok yakıştırırdık ikisini. İri gözlü, uzun kirpikli Özlem kolayca girerdi insanların gönlüne. Ayda, "Kara Üzüm" derdi Özlem'e. Edis gülerdi, "Hayır, hayır. Kara Özüm o," diye göz kırpardı biriciğine.

Edis giderek daha çok nefret ediyordu dedesinden. O nefret babasına, annesine, bu düzene boyun eğen, sesi çıkmayan kim varsa hepsine dağılıyordu. Dedesi istedi diye değil, zaman kazanmak için gidebilirdi askere. Askerden sonra ne olursa olsun o evde kalmayacaktı. Özlem'le bir yolunu bulacaklardı. Dedesinin işini devam ettirmeyeceği kesindi!

Asker dönüşü, Özlem'in okulu bitince evlenme hayali vardı Edis'in. Koca İzmir'de iş mi yoktu? Hem işte Özlem onu her kararında destekliyor, "Hep arkandayım," diyordu.

Özlem, Edis için çok önemliydi. Onun adını ilk olarak Edis'le barıştığımız gün duymuştum. 1995'in Kasım ayında...

Babamın ağlaya ağlaya uyuduğu gök gürültülü o gecenin sabahı, birinin omzumu sarsmasıyla uyandım. Edis duruyordu başımda. Annem de arkasındaydı. Rüya görüyorum sandım bir an. Ama hayır. Gerçekten Edis'ti.

"Kalk çabuk. Sel almış her yeri. Evler yıkılmış, yollar, köprüler çökmüş. Kalk, yardıma gitmemiz lazım," dedi.

Yataktan korkuyla fırladım.

"Ne olmuş oğlum? Çok mu kötüymüş?" diye sordu annem telaşla.

"Çok kötüymüş Füsun teyze. Arkadaşlarımız var o mahallelerde. Gidip bakalım hemen."

"Gidin oğlum, tabii gidin," dedi annem uyku sersemi.

Edis yerinde duramıyordu.

"Hadi Mert," dedi sabırsızlık içinde.

Bir buçuk yıl sonra ilk defa bizim evdeydi ve hiçbir şey olmamış gibi konuşuyordu benimle. Hemen bir şeyler geçirdim üstüme. Yiğit de duymuş Edis'i, kalkmış giyinmiş hemen. "Ben de geliyorum abi," dedi.

Babam yattığı yerden seslendi.

"Mert, ne oldu oğlum, nereye gidiyorsunuz?"

Edis, babamın sesini duyunca yanıt vermek için odadan çıktı. Ben de peşinden...

"Çok büyük sel baskını olmuş dün gece," diyerek babamın yattığı odanın kapısından girmişti ki dondu kaldı. Babamı aylar sonra ilk kez görüyordu.

"Geçmiş olsun Yunus amca," diye kekeledi. Hakikaten üzüldüğünü görüyordum yüzünde.

"Ne oldu oğlum, ne bu telaş?"

"Dün gece büyük bir sel vurmuş. Televizyon, radyo, hepsi veriyor haberi. Yamanlar deresi taşmış. Örnekköy, Demirköprü, Çiğli filan çok kötüymüş. Arkadaşlarımız var orada. Başlarına bir şey geldiyse... Yardıma ihtiyaç vardır."

Babam telaşla doğruldu. Bana tutunarak ayağa kalktı. Pijamaları bol geliyordu.

"Durun oğlum, durun. Hemen çıkmayın. Sakin olun biraz. Bir anlayalım, durum nedir... Hem yollar ne halde bakalım? Bir de sizi merak etmeyelim sonra."

Edis'i tutmak mümkün değildi.

"Biz çıkalım da Yunus amca, tehlikeli bir durum varsa döneriz," dedi.

Babam, Komiser Yunus oldu anında.

"Edis!" diye gürledi.

Edis duraksadı. Babam tane tane konuştu.

"Şimdi bizim karakolu arayacağım. Durumu bir anlayalım. Yapmanız gereken bir şey varsa sizi ben gönderirim zaten. Yardım etmek isterken işleri zorlaştırmayın şimdi. İki dakika oturun şuraya."

Edis istemeye istemeye ilişti kanepenin kenarına. Zorla zapt edilen bir kedi gibi fırlayacaktı bir fırsatını bulsa.

Babam daha önce görev yaptığı karakolu aradı. Telefonda konuşurken sürekli, "Yapma ya, yapma ya!" diyor, anneme bakarak başını üzüntüyle iki yana sallıyordu. Konuşması uzadıkça Edis daha da sabırsızlanıyordu. Sonunda dayanamayıp ayağa kalktı ama babam beklenmedik bir çeviklikle kolundan yakaladı. Telefonu kapatana kadar da bırakmadı. Konuşması bittikten sonra tekrar oturttu Edis'i.

"Edis, oğlum, kim var orada? Nereye koşuyorsun sen?"

"Arkadaşlarımız var."

"Anladım oğlum, anladım. Hangi mahallede arkadaşın senin?"

"Demirköprü'de."

"Ortalık felaketmiş. İnsanlar hâlâ çatılardaymış. Her taraf balçık, çamur içindeymiş. Çukurlara düşüyormuş arabalar. Gidebilmenizin imkânı yok."

Edis kararlıydı.

"Gitmem lazım Yunus amca. Duramam. Tamam, Mert'le Yiğit gelmesinler. Beni bırak, gideyim, ne olur!"

Babam da aynı ölçüde kararlılıkla yanıt verdi.

"Senin ne farkın var Mert ve Yiğit'ten? Sen oğlum değil misin?"

Edis sustu bunu duyunca. Gözleri kan çanağıydı şimdi. Ağlamak üzereydi.

"Yunus amca... Ne olur. Ne olur beni bırak," dedi sesi titreyerek.

"Sen de benim oğlum değil misin?"

Başını salladı Edis. Çıt çıkarmıyorduk hiçbirimiz. Edis'i anlıyordum ama babama da itiraz edemiyordum. Zaten bir kere daha, "Sen de benim oğlum değil misin?" diye sorarsa hepimiz ağlamaya başlardık. Doğruydu yani. Kardeştik biz Edis'le. Babalarımız da kardeş gibiydi, annelerimiz de. Böyle bir günde gelip beni uyandırdığına göre, demek ki gerçekten ihtiyaç duymuştu bana. Ya beni affetmiş ya da benim yerim onun için hiç değişmemişti. İki durumda da sevinebilirdim. Sonra ama, şimdi değil.

Babam omzunu tutu.

"Edis, söyle, yardım edeyim sana. Kimi aramaya gidiyorsun sen?"

Edis sonunda döküldü.

"Özlem var, Yunus amca. Annesiyle oturuyor."

Babam, yılların Yunus Komiser'i başını salladı anlayışla. Öğrenmek istediğini almıştı Edis'in ağzından. Telefonu uzat diye işaret etti Yiğit'e. Kardeşim tuşlu telefonun kablosunu çeke çeke babama getirdi. Babam yine karakolu aradı. Özlem'in ve annesinin adını soyadını verdi. Edis'e mahalleyi, sokağı, evin yerini tarif ettirdi.

Telefonu kapadıktan sonra, "Bırakalım herkes işini düzgünce yapsın. Size de görev düşecek. Ama şimdi sabırla beklemek gerek," dedi. Sonra, Edis'i sakinleştirmek için "Nihat abin fişek gibi adamdır. Şimdi öğreniriz bir şey olduysa," diye ekledi.

Edis içine çok sinmese de mecburen kabul etti. Bacağını sallıyor, elini kolunu ne yapacağını bilemiyordu.

"Montlarınızı çıkarın, iki lokma bir şey atın ağzınıza, böyle aç aç olmaz. Füsun, hadi kahvaltı edelim," dedi babam.

Montlarımızı holde çıkarırken, Edis'in kafasını dağıtmak için, "Karakolluk olduğumuz gün bizi Nihat abi götürmüştü ekip arabasıyla, hatırlarsın onu. Gülme krizine girmişlerdi ben konuşmaya çalışırken," dedim.

"Hıı hatırladım... Ya benim canım hiçbir şey yemek istemiyor," diye yanıt verdi Edis.

"Mecburen yiycez artık, başka çare yok. Bak, babam senin için ayağa kalktı."

"Nesi var Yunus amcanın? Ne zamandır görmemiştim onu. Şoke oldum. Ne kadar zayıflamış, çökmüş böyle!"

"Anlatırım," dedim odaya girerken. Babamın yanında konuşmak istemiyordum. Babam yine uzanmıştı. Biz içeri girdiğimizde, "Oğlum şunu annene ver, çantasına koysun, ortada durmasın," diyerek küpeleri uzattı bana.

Edis'in gözünden kaçmadı küpeler. Odadan çıkarken göz göze geldik.

"Füsun teyzeye yardım etmek lazım. Böyle oturmak olmaz," dedi babama duyurmaya çalışarak.

Babam, "Sakın bir yere gitme Edis. Lütfen oğlum. Birazdan haber alırız," diye seslendi arkamızdan.

"Merak etme baba, bırakmam," dedim Edis'e göz kırparak.

"Füsun teyze nihayet taktı mı küpeleri?"

"Yok ya... Takmadı. Başka bir mesele."

"Ne?"

"Anlatırım."

Edis mutfak kapısında durdu. İçeri girmeden, "Bir şey lazım mı Füsun teyze? Yardım edelim mi?" diye sordu.

Formalite soruya bilindik yanıtı verdi annem: "Yok oğlum, oturun siz şimdilik. Masayı kurarken yardım edersiniz."

Edis benim odayı işaret etti. Girer girmez kapıyı kapadı.

"Ne oluyor? Anlatırım anlatırım diyorsun. Nesi var Yunus amcanın?"

O anda en çok ihtiyacım olan ikinci şeyin de Edis'in arkadaşlığı olduğunu anladım. İkinci değil, birinci olabilir. Ayda'ya aşkıma hürmeten öyle bir sıralama yaptım. Dertleşmeye, anlatmaya, paylaşmaya, ağır gelen bu üzüntüyü azaltmaya ne kadar ihtiyacım varmış. Ne çok özlemişim Edis'le konuşmayı. Bir çırpıda anlattım olup biteni.

"Baktım, annemin elinde küpeler. Satalım diyecek ama diyemiyor. Annemi biliyorum ben, asla ama asla yapmaz böyle bir şey. Ölene dek koynunda saklar. Takmadı etmedi diye gücenmiştim ama... Çocukluk benimki de. Kendini ne kadar çaresiz hissetti kim bilir. Babamı gücendirmemek için takmamış."

Edis sözümü kesti.

"O yüzden mi takmamış? Baban gücenir diye mi? Niye ki? Gurur duyardı bence."

"Bilmiyorum ki... Beki de haklıdır annem. O gün değil, şimdi yerini buluyordur, biz seninle o yaşta bunun için çalışmışızdır. Hem baksana, sen de tam bugün çıkıp geldin."

"Küpeleri satıp tahlilleri özel laboratuvarda yaptıralım diyor annen yani?"

"Evet. O para yeter mi bilmiyorum ama..."

Edis bir kez daha, kaldırımda oturup kara kara nasıl para bulacağını düşünen on bir yaşındaki çocukla paylaştığı o şahane gücü cebinden çıkarıp ikiye bölerek bana uzattı. Elini omzuma attı sevgiyle.

"Hallederiz. Sen şimdi buna üzülme. Buluruz bir yolunu," dedi.

Sevinmek için hakikaten acayip ters bir gündü.

O sırada ev telefonunun sesi duyuldu. Edis'le ok gibi fırladık yerimizden. Bizden önce Yiğit açmış, babama vermişti telefonu. Babam yattığı yerde doğrulmuş, duvara tutunarak söylenenleri dinliyordu. Evet, hayır, öyle mi filan, hiçbir şey demiyordu. Annem de mutfaktan çıkmış, oda kapısında önlüğünün eteğine ellerini silerek babamın konuşmayı bitirmesini bekliyordu.

Babam, Edis'e, "Özlem'in annesi yağ fabrikasında mı çalışıyor?" diye sordu.

"Evet," dedi Edis endişeyle.

Babam, "Evet, o," dedi telefondaki kişiye. "Tamamdır, sağ olasın Nihat. Ben İzmir'deyim, evde. Raporluyum yirmi gün. Uğra bir ara," diyerek konuşmasını bitiriyordu ki karşı taraf, "Neden?" diye sormuş olmalı: "Öksürük filan... Önemli değil. Konuşuruz. Haydi, kolay gelsin hepinize."

Nefesimizi tutmuş, babamı bekliyorduk. Kötü bir haber mi vardı?

Annem bizden önce atıldı.

"Ne olmuş?"

"Sokağa girmenin imkânı yokmuş. Sokağın bir girişini sürüklenen arabalar, diğer girişini de yıkılan elektrik direkleri kapamış. 'Hasarın ne olduğunu bile bilmiyoruz, insanlar çatılarda bekliyor,' diyor. 'Çok büyük bir felaket,' diyor."

Edis kaskatı kesilmişti.

"Yani oğlum, gitseniz de giremeyecektiniz sokağa. Sokağı bırak, ana caddelerden dahi geçiş yokmuş."

Annem elleriyle dizlerini dövdü.

"Ah deme Yunus, gitti insanlar, gitti!"

Babam sert bir bakış attı anneme.

"Füsun, sen de yapma böyle!"

Sonra sakin ve güven veren bir tonda Edis'e döndü: "Şöyle bir durum var oğlum. Özlem'in annesinin çalıştığı fabrikayı da su basmış. Ama can kaybı yokmuş. Annesi gece vardiyasında çalışanlardanmış. Dolayısıyla fabrikanın verdiği isim listesinde bulmuşlar annesini."

Edis, "Özlem'i bulamamışlar mı?" diye sordu küçük bir çocuk gibi.

Babam temkinliydi.

"Sokağı tahliye etmeye başlayamamışlar daha. Bir iki saate yeniden arayacak bizi. O vakte kadar burada bekleyeceğiz, tamam mı? Hep beraber. Gitmeyeceksin hiçbir yere. Sokak girişi açıldığı anda, sana söz veriyorum, ekiple göndereceğim seni oraya."

Edis duydu mu, duymadı mı, bizimle miydi, neredeydi, belli değildi. Kapı çaldı o sıra. Denis gelmişti.

"Abim yok evde. Sabah fırladı haberleri duyunca. Annemler uyuyor sanıyor hâlâ. Dedem, 'Uyandır!' diye bağırdı ama ne diyeceğimi bilmiyorum Mert abi."

Dedim ya, bir felaketin göbeğinde olmasak sevinmek için acayip güzel bir gün olabilirdi. İki kardeş de dara düşmüş, bana, bize gelmişti. Ama sevinilecek gün değildi işte. Yine de içimde sinsi bir böbürlenmeyle, "Gel gel... Burada abin," dedim.

Denis içeri girmedi. "Of ya!" dedi. "Dedem delirdi, 'Bu saat oldu, İzmir yıkıldı, bu neyin uykusunda?' diyor. Senin yüzünden beni haşlıyor sürekli," diye devam etti.

Annem, "Sen, dedene, 'Yunus amca çağırmış, onlardaymış,' de. Sonra gel, kahvaltı edelim birlikte," diye sakinleştirip gönderdi Denis'i. O gittikten sonra zorla su içirdi Edis'e. Sebzeleri yıkadığı leğene buz gibi su doldurdu. Yüzünü o suya batırıp nefesini tutması ve sekize kadar sayması için ısrar etti. Bunu beş altı kere yaptırdı. Annemin bilimsel yaklaşımı işe yaradı. Soğuk su Edis'i biraz olsun kendine getirdi. Ama tek lokma yiyemedi. Otursa oturamadı, yürüse yürüyemedi. "Çay iç," dediler, onu da içmedi. Televizyon ve radyoyu açtırmadı babam. "Görüp duyacaklarımız şimdi bizi daha çok endişelendirebilir, biraz bekleyelim," dedi. Edis'i nasıl oyalayacağımı bilemiyordum. Yeniden kapı çaldı. Denis geldi diye düşündük ama kapıda Nihat abi duruyordu.

"Merak ettim amirim. Sen rapor almazsın! Hayırdır?" dedi içeri girer girmez. Babamla konuşurlarken biz Edis'le benim odaya geçtik. Sığamıyordu artık hiçbir yere. Şikago'da aramızın bozulduğu o geceyi hatırladım. Arkadaşımın yanında durmayı bilememiştim o zaman. İlk aşkını dinleyememiş, heyecanına ortak olamamıştım. Oysa bana

ihtiyacı vardı. O gün beceremediğimiştim ama şimdi yapabilirdim.

"Özlem kim?" dedim, karşısına otururken.

Bana kırılan bir şeyi onarma şansı vermişti arkadaşım aslında. Sabah, ihtiyaç duyduğu yardım için beni uyandırması, temelde sağlam kalan bir parçanın varlığından kaynaklıydı. O parça ölmediyse yine ayağa kalkabilirdik. Artık çocuk değildik.

Sorumu tekrar ettim. "Hakikaten abi, Özlem kim?"

Biraz çekiniyor gibiydi sanki. Ya da nereden başlayacağını bilmiyor veya hakikaten Özlem kim diye düşünüyordu. Başlayamıyordu konuşmaya. Bu tereddüt bana eskisi gibi güvenmediği için miydi, yoksa Özlem'in kimselere benzemeyişinden miydi, bilemiyordum tabii. Güvenmiyorsa da haklıydı, ilk sınavımı verememiştim. Anlatmazsa susacaktım mecburen.

Ama anlattı. Anladım ki Özlem kimselere benzemiyordu, evet.

Onu çok merak ediyordu Edis. Sadece şimdi değil. Hep, her zaman. Sınıflarına ilk geldiği günden beri. Babası ölünce annesiyle birlikte Diyarbakır'dan İzmir'e geldiklerini, o zamanlar ilkokul öğrencisi olduğunu kendini sınıfa tanıtırken söylemiş. Geçen yılın sonunda annesi bu taraftaki yağ fabrikasında işe başlamış. Taşınmışlar. O yüzden kaydını Edislerin okula aldırmış. Edis, daha sonra, "Baban neden öldü?" diye sormuş. "Siyasi," demiş Özlem. Başka da bir şey söylememiş, konuyu değiştirmiş. Kimseyle pek konuşmazmış zaten. Bir tek Edis'le sohbet edermiş teneffüslerde. Çok akıllıymış. Çok kitap okuyormuş. Çok bilgiliymiş ve çok güzelmiş. Kapkaraymış saçları, gözleri. Okul çıkışı bir iki kere onların sokağa kadar yürümüşler. Evlerinin önüne

kadar gelmesine izin vermemiş hiç. O kadar çok şey biliyormuş ki... Bir de çok güzel basketbol oynuyormuş. Hepsi bu kadarmış.

"Çıkma teklif ettin mi kıza?" diye sordum.

"Hayır. Edecektim ama," dedi.

"Edersin," dedim.

"Ya edemezsem?"

Öyle bir soruydu ki o, içinde on başka soru saklıydı: "Ya bir şey olduysa? Ya kötü haber gelirse? Ya bir daha onu hiç göremezsem..."

Bana endişeyle bakan gözlerine adım Mert gibi yanıt verdim: "Edeceksin!"

Gerçek olmasa bile ihtiyacı olanı söyledim ve o anda içimde çok güçlü bir şekilde hissettim: Çıkma teklif edecekti ve çok mutlu olacaklardı.

O sırada babam seslendi:

"Mert, Edis, gelin oğlum."

Nihat abi ayaklanmış, gitmek üzereydi. Edis'e, "Merak etme. Sana söz, bugünü atlatalım, yarın ben götürürüm seni. Şimdi gitmeyin. Gerçekten sizin yapabileceğiniz bir şey yok," dedi. Kapıya yönelmişti ki ev telefonu çaldı. Ben koşup açtım. Babamı istedi karşıdaki kişi. Anlamıştım, karakoldan arıyorlardı. Babam dinledi, dinledi, dinledi ve yüzünde dünya kadar bir gülümsemeyle, "Sağ ol evladım!" dedi.

Nihat abiye, "Maşallah, canavar gibi çocuklar bu yeniler!" dedikten sonra Edis'e döndü: "Gözün aydın oğlum. Özlem arkadaşın da annesinin yanındaymış, fabrikada."

Özlem'i hepimiz tanıyormuşuz gibi annem, ben, Yiğit, hatta Nihat abi bile sevinç çığlıklarıyla kucaklaştık. Çok acayip.

Öyle yıllardı işte. Şakir dede gibi varlıklı bir adamla babam gibi memur maaşıyla yaşayan biri aynı sokakta oturabilir, dere yatağına yapılmış bir gecekonduda kirada yaşayan bir işçi kadının kızıyla onun torunu aynı okulda okuyabilirdi. Birine samimiyetle üzülmek için onu tanımak gerekmezdi. Hiç tanımadığımız birinin sağlık haberine, başarısına, hatta sevincine bile içten sevinmek mümkündü.

Felaketin büyüklüğünü ise gece haberlerinde anladık. Binlerce ev sular altında kalmış, yıkılmıştı. Sürüklenen otomobiller, yıkılan direkler, ağaçlar, balçık içinde kalan sokakları, caddeleri tıkamış, sular çekildikten sonra maddi hasarın tahmin edilenin onlarca katı olduğu anlaşılmıştı. Altmış sekiz kişinin öldüğü o selde kurtarılamayan yaşlıları ve kundakta sürüklenen bebekleri görenler, görmeyenlere anlattı. Hiç unutmayız sanıyorduk olanları. Toparlamaya, toparlanmaya çalışırken o felaketin acısına da, anısına da alıştık.

Çamurun temizlenmesi, yatağı yorganı, eşyası zayi olanın ihtiyacının giderilmesi, evi yıkılana ev kurulması, çöken sokakların onarımı, devrilen direklerin yeniden dikilmesi derken, babamın, "Biz ne zaman İzmirli olduk?" sorusuna yeni bir yanıt daha bulmuştum: Her yıkıldığımızda birbirimize tutunup yeniden ayağa kalktıkça. İnsan yıkılanı yeniden kurarken "oralı" oluyordu.

Babamın hastalığı, duyulur duyulmaz bütün mahallenin derdi olmuştu. Edis'in, annesine, "Yunus amca çok hastaymış," demesiyle Yasin zincirine o akşam başlamıştı sokağın kadınları. "Yapılacakları da oturup planlamak lazım," diyen Osman amca ve Aliye teyze bir tek gün bile yalnız bırakmadılar annemle babamı.

Edis ve Şakir dedenin ateşkes ilan ettikleri o çok kısa dönem de babamın hastalığıyla mümkün olmuştu. Geçmiş olsuna geldiklerinde Şakir dede, babama, "Şahane doktorlar tanıyorum," diye yaptığı listeyi okurken, Kerime Hanım Teyze de annemi mutfağa çekip işlemeli büyük bir mendile sarılı bir tomar para uzatmış. "Aliye ile ikimiz biriktirmiştik. Bizim gün paraları bunlar. Senin şimdi çok masrafın olur kızım. Elin bollaşınca verirsin," demiş. Annem kabul etmek istemeyince, "Ölümü gör!" diye ant içmiş, zorla sıkıştırmış eline. O borcun ödenmesini de binbir bahaneyle öteledi aylarca.

Annem o borçla yatıp o borçla kalktı. Eve fazladan bir kilo meyve alsa içi rahat etmedi. Borcu varken bir naylon çorap almayı kendine çok gördü.

Ayda'nın ailesi babamın haberini duyar duymaz koşup gelmişti. İzmir'i yıkan selin sonuçları yaşamı çok kötü etkilemişti. Yine de Enisa teyze elinden geleni yapmış, babama yatış ve ameliyat için yer bulunacağı sözünü almıştı. Tahliller çıkar çıkmaz kendi doktorumuzun kararına göre hemen tarih belirlenecekti. Daha da önemlisi, röntgen ve tahliller için de aynı hastaneden iki gün sonra sabaha karşı 03.00'te randevu almıştı. Özele mözele gerek yoktu. Vallahi belediye başkanı, bakan olacak kadındı.

Tahlil sonuçları ve film değerlendirmeleri sonrasında babamın acilen ameliyat olmasına karar verildi. Dr. Tolga abi babamla çok ilgilendi. Bizi hiç yalnız bırakmadı. Ameliyatı yapacak cerraha kendisi bilgi verdi. Ameliyat uzun sürdü. "Çok iyi geçti. Önlem olarak kemoterapiye başlanacak," dediler.

Ameliyat sonrası evimiz doldu doldu boşaldı. Emniyet müdürü bile ziyarete geldi. Çiçekler gönderdiler. Eski ka-

rakoldaki memurlar her gün uğradılar. Meloş teyze otlu börekler yaptı babama. İçinde babamın hiç de bayılmadığı İzmir otları vardı ama nihayetinde tam Yunus Komiser'e layık bir hamur işiydi. İyi beslenmesi lazımdı. Sokağımızdaki Boşnak mutfağının hâkimiyetine karşı tek başına onurlu bir mücadele veriyordu Girit kökenli Meloş teyze. Amina abla geldi sonra. Babamın çok sevdiği ama Meloş teyzenin, "Ayol, içi boş bu böreğin!" diye gözünü devirdiği, mis gibi pitarki yapıp getirmişti. Daha da tombiş olmuştu. Ama nasıl da güzeldi... Boyuma posuma inanamadı. "Hepsi koca adam olmuş," dedi hayretle. Bir bebek bekliyormuş meğer. Kadınların sevinç çığlıkları daldaki kuşları korkuttu. Havalanıp uçtu hepsi.

Ayda uğradıkça benim kalbimden de böyle uçuyordu kuşlar pıt pıt... Günler geçti. Babam iyileşti. Lise bitti. Amina ablanın bir oğlu oldu. Adını Mert koydu.

Kayalıklarda oturduğumuz o gece Nevzat'ı derin düşüncelere salan Edis'in askerlik vakti mayısta, "Birliğinize teslim olunuz" çağrısı ile kapıyı çaldı. Haberi öğrenen Nevzat aynı gece efsane sarhoş oldu. "Buna ne oluyor lan?" dedi babası merdivende yatan oğlunu eve sokmak için bacaklarından çekerken. Nevzat'ın kafası bam güm basamaklara vuruyor ama bizimki asla ayılmıyordu. Edis'le gülmekten yardım edemiyorduk babasına. Bütün gece gülmüştük zaten.

"Çörçil'e gidelim, kafa çekelim," demişti.

"Tamam," demiştik biz de, "Çekelim."

"Yoksa Arabacılar Sokağı'na mı gitsek?" diye düşündü bir an ama sonra, "Sizle orada olmaz ya," diye vazgeçip yeniden Çörçil'de karar kıldı. Adamın ruhu gerçekten yaşlıydı. Seçtiği mekânlar, selamlaştığı, muhabbet ettiği insanlar

bile Cumhuriyetimizle aynı yaştaydı desem yalan olmaz. Mayka Hanım ne zaman Nevzat'ı bahçede bizimle görse, cama yanaşsın diye işaret eder, kimseyle konuşmadığı kadar onunla konuşur, Arnavutça, Makedonca anlatır da anlatırdı. Bizimki de çok hak veriyormuş gibi kafasını sallar, "Evet, evet, evet," diyerek dinlerdi. O kadar gerçek görünürdü ki diyalogları, ne anlatıyor diye sorardık anlamadığını bile bile. "Yazık, sıkılmış, bunalmış," diye bizi yanıtlar, "Şu ağaçlara bordo bulamaç yaptırmanız lazım," veya "Geçen seneki leylek değil mi lan şu?" gibi fevkalade alakasız bir cümleyle konuyu kapatırdı.

O gece bir klarnetçi bulup oturtmuştu aramıza. On gün sonra askere kendi gidecekmiş gibi efkârlıydı. En keskininden ayrılık ve gurbet şarkıları çaldırıp söyledi. Mezeleri seçti. Şişeyi açtı. Neredeyse tek başına bitirdi.

"Ben küskünüm feleğe, düştüm bitmez çileye," diyerek ikinci şişeyi açtı.

"Filmlerdeki, şarkılardaki gibi bir aşk var mıdır hakikaten?" dedi.

"Kimse sevmez mi oğlum beni?" diye sordu.

"Kimse sevmezse sevmesin, siz varsınız, bana yeter. Sarılalım," dedi.

Ağladı. Klarnetçinin klarnetine para soktu. Adam çıkardı, bizimki alıp adamın göğsüne sıkıştırmaya çalıştı. Klarnetçi, "Dansöz müyüm lan ben? Kendine gel!" diye ayaklandı.

"Sen değil, dünya dansöz kardeşim. Yirmi yaşında adamın anası hamile olur mu lan?" dedi. Klarnetçi buna acıdı. Tekrar yerine oturdu. "Kardeşin mi olacak hakikaten senin?" diye sordu. Nevzat adama rakı doldurdu, "Olacak şey mi abi ya?" diye yüzünü buruşturarak. Adam, "Bizde

de böyle oldu biliyon mu! Anamla ablam aynı anda hamile kaldı. Evden çıkarmadım anamı," dedi. "Pilaki yesek mi?" diye sordu adama Nevzat. Masa bir daha donatıldı. "*Bu Sene de Bekâr Gezelim*'i çal abi," dedi Nevzat. Adam çaldı. Sonra hem çaldı hem de Nevzat'la oynadı. Nevzat bizi çok sevdiğini söyledi. Sarılıp öptü. Klarnetçi abinin canı kelle paça istedi. Çorbacıya gidildi.

Edis'le ikimiz izliyor ve gülüyorduk. Gecenin sonunda adam bizimle mahalleye kadar klarnet çala çala geldi. "Sizi çok sevdim. Kardeşimi de uğurlamaya bizzat geleceğim!" dedi ve Nevzat'ın klarnetin deliğine soktuğu bütün paraları Edis'e asker harçlığı olarak verdi. Hepimizi yanaklarımızdan öptü. Nevzat'tan taksi parası istedi. Nevzat merdivenlerde uyumaya karar verdi. Ne yapsak uyandıramadık. Sonunda mecburen kapıyı çaldık. Babası oğlunu görünce bizden bir açıklama beklemedi bile. Küfür ede ede bacaklarından çekiştirmeye başladı. Bana da sürekli, "Aman oğlum, Yunus Komiser bu rezilin şu hallerini bilmesin. Sizi de bu bozuyor filan diye düşünür," diyordu.

Sabah uyandığımda, hazırlıksız spor yapmış, ağırlık çalışmışım gibi ağrıyordu karın kaslarım. Gülmekten karnımıza ağrılar girdi dedikleri buymuş demek. O gün Ayda'nın annesi bizi kahvaltıya davet etmişti. Enisa teyzenin tüm içten davetlerine rağmen kendimi rahat hissetmediğim için pek az giderdim onlara. Yutkunma sesim bile çok gürültülü geliyordu kulağıma o evde. Avuçlarım terliyor, Ayda düşüncelerimi okuyacak diye korkuyordum. Ne söyleneni anlıyordum ne de gördüklerimi. Bu rahatsızlık sebebiyle daima bir bahane uydurur, onlara gitmemek için elimden geleni yapardım. Fakat bu kez durum başkaydı. Edis için bir araya gelecektik ve Enisa teyze, Özlem'i de

davet etmişti. Kalabalık olacaktık yani. Arada kaynardım, yutkunmamı, mide gurultumu kimse duymazdı.

Güle oynaya gittik Aydalara. Özlem bizden önce gelmişti. Kapıdan girer girmez Nevzat'ın bir gece önceki sarhoşluğunu anlattık neşeyle. Nevzat bu dörtlünün dışındaydı daima. Arkadaş değil de, tanıdık bir fıkra kahramanıydı kızlar için. Nasreddin Hoca gibi filan. Klarnetçiyle sarılmalarına, adamın çala çala mahalleye gelmesine, bizim oğlanın merdivenlerde sızmasına kahkahalarla gülen Ayda ile göz göze gelince hemen Edis'in konservatuvar sınavına hazırladığı şiiri geçirdim aklımdan. Ne kadar güzel güldüğünü düşündüğüm için beynimi tutuşturan ateşi görmesin diye şiirle su sıktım!

Çok korkuyordum yakalanırım diye. Belli ederim filan. Allah korusun, ya Ayda da Edis'e bir şey söyler, "Bu bana âşık mı ne?" filan derse... Sonrası büyük rezalet olurdu. "Güvendik, evimize soktuk, eşşşşeoğlllueşşşek!" diyerek bastonu kafamda kırardı Şakir dede. Edis beni asla affetmezdi.

Kendi kendime telkine başladım hemen: *Bunları düşünme, düşünme, yok et bu düşünceleri Mert. Ayda'yı, Ayda'nın yanında sevme! Uzaktan sev. Şiiri düşün şimdi. Neydi? Hah! "Kenar mahallede bir pazar günü..."* Ezberden akıyordu dizeler kafamda...

"Ötelerde, portakal bahçelerinde,
Gün ışığı dans eder sabah yeliyle..."

Enisa teyze ayağa kalktı o sıra.

"Hadi bakalım, toparlanın, gidiyoruz," dedi.

"Aaa! Nereye? Kahvaltı yapacaktık hani?" dedik şaşırarak.

"E, tamam işte, kahvaltıya gidiyoruz. Hadi hadi!" diye yanıtladı bizi.

Bir ırmak kenarındaydı Enisa teyzenin bizi götürdüğü kahvaltıcı. Derme çatma bir köy evinin bahçesinde uyumsuz dört küçük masa vardı ve birbirine benzemeyen sandalyelerle çevriliydiler. Bizden başka kimse yoktu. Köy evinin mutfağında anne ve kızı çalışıyor, babayla küçük oğlu da servis yapıyordu. Altı yedi yaşında olmalıydı masamıza plastik ekmek sepetini bırakan zümrüt gözlü çocuk. "Su da getireyim mi teyze?" diye sordu Enisa teyzeye. "Getir bakalım," dedi Enisa teyze. Babasıyla arı gibi çalıştı ufaklık. Su getirdi. Tek tek bardakları getirdi. Tabakları getirdi. Ayda ve Özlem kalkıp yardım etmek istediler ama mutfaktaki abla izin vermedi. "Misafirsiniz siz," dedi. Masaya taşıdığı her bardak tabaktan sonra hakkında hemen her şeyi öğrenmiştik. Adı Hasan'mış. Ablasının adı ise Asiye. Trabzonlularmış. Babasının adı Dursun, annesinin adı da Fadime'ymiş. Ufaklığın babası mıhlama tavasını getirmişti tam o sırada. Gençten bir adamdı. "Anlayacağınız, Dursun ile Fadime yollara düşmüş, varmış İzmir'e!" dedi gülerek. Sonra, "Abla, benim hanım size turşu kavurması yaptı bir de. Bizim ikramımız. Mısır ekmeğini bekliyorum, şimdi çıkacak fırından, ikisini getiriyorum. Sakın doyurmayın karnınızı," diye tembih edip içeri girdi. Birbirimize baktık gülerek.

Çiçekli muşamba seriliydi masada. Üzerine kenarı çatlak porselen, emaye, cam tabaklardaki kahvaltılıklar, farklı büyüklüklerdeki eski bardaklar kondukça dünyanın en muazzam resmi tamamlanıyordu sanki. Birbirine hiç benzemeyen sandalye, masa, tabak, çatal, bardak takımının göz kamaştıran tablosuydu içinde durduğumuz. Uyumsuzluğun muazzam bütünüydük sanki. Bahçe, masa, masadakiler ve etrafında oturanlar.

Birkaç ay önce bir araba almıştı. Kullanmak için fırsat yaratıyor, dağ tepe keşfe çıkıyor, gezi planları yapıyordu. Gıcır arabasına doluştuk. Ben önde, diğerleri arkada. Edis, Özlem'in elini tutsun diye öne atılmıştım, Ayda'dan dolayı değil yani. Heyecanlandım diye değil, Edis için.

Hava çok güzeldi. Enisa teyze havalı havalı oturdu direksiyona. Aynalarını kontrol etti, penceresini açtı ve teybe bir kaset koyup kontağı çevirdi. Güzel kullanıyordu haa, maşallah! Sürprize teslim olmuştuk, günün, güneşin tadını çıkarmaya başladık. Manisa yoluna döndük. Yokuş yukarı çıkarken dikiz aynasından İzmir'e baktım. İki yanını dolduran sıkış tepiş çatıların, evlerin ardında ışıl ışıl parlıyordu körfezin suları. Önümüzde uzanan yolun iki yanındaysa çam ağaçları, kayalardan, taşların arasından hayat bulup çıkan sarı çiçekler, yeni yeşermiş toprağı bezeyen papatyalar, cümle bahar akıyordu. Enisa teyze çalan şarkıya eşlik etmeye başladı:

"Çoğalır engeller, yürür gidersin..."

Edis de katıldı Enisa teyzeye:

"Yüreğin taşıyıp götürür seni..."

Ayda ve Özlem de söylüyordu şimdi:

"Nice selden sonra kumdan ötede
Kardeşin duymaz eloğlu duyar..."

Ot kokusu doluyordu açık pencereden içeri. Arabadaki dört kişi bağıra çağıra Zülfü Livaneli'ye eşlik ediyor, yüzümde kalbimdeki hüznün tersine bir gülümsemeyle onları dinliyordum. İçinde bulunduğumuz bu an da yine şarkısı ve kişileriyle beraber hafızamdaki yerini alıyordu. Bahar kokusuydu eşlikçisi ve içinden Ayda'nın saçları geçiyordu.

Tıka basa yemiş, silip süpürmüştük önümüze konan ne varsa. Enisa teyze öğrenciliğini anlatmıştı kahvaltı boyunca. Babasını nasıl kızdırdığını, kaçak gittiği konserleri. Kız çocuğu olduğu için kendisine layık görülmeyen kıymeti kazanmak için nasıl uğraştığını, erkekliğin bir armağan gibi görülse de aslında bir lanet de olabileceğini söyledikten sonra birden susmuştu. Devam etmesini bekliyorduk ama masadan kalkıp bahçenin ucundaki mandalina ağaçlarına doğru yürümeye başladı.

"Ne oldu ya?" dedi Edis arkasından bakarken.

"Çok konuştuğunu düşündü galiba," dedi Ayda. "Boş ver. Deli meli ama çok seviyorum."

"İnsan annesine deli der mi? Ne biçim konuşuyorsun!" diye dayılandı Edis.

Ayda uzatmadı hiç. Özlem'e döndü.

"Ziyaretine gidecek misin Edis'in?"

"Bilmem. İsterim ama. Nereye çıkacak acaba?"

"Hep birlikte gideriz," dedim.

"Anneme ne diyeceğim?" diye güldü Özlem.

"İzin isteriz, kocaman kızsın," dedim.

Bir şey demedi ama pek mümkün değil der gibi güldü.

"Ben isterim izin," dedi Edis. "Yarın gelelim, gitmeden tanısın beni. O zaman izin verir. Gelir görürsün. Böylesi daha iyi hem. Onun da içi rahat eder, benim de."

Özlem bir yanıt vermeden Enisa teyze yanımıza geldi. Masaya otururken, "Kimin içi rahat ediyormuş?" diye sordu. Edis durumu anlattı. Enisa teyze çok mantıklı buldu.

"Ben de gelirim hatta. Hep birlikte isteriz."

Özlem tedirgin olmuştu. "Neyi?" dedi şaşkınlıkla.

"Seni!" dedi Enisa teyze ve kahkaha attı. Biz de gülüştük ama Özlem pek hoşlanmamıştı sanki duyduklarından.

"Bilmem ki... Annem çok çalışıyor. Gececi olunca gündüz uyuyor hep."

"Uyanınca geliriz biz de."

Enisa teyze kararlıydı. Gidecektik. Özlem rahatsızdı ama. Edis, teyzesinin baskın tavrından huzursuz olmuştu. "Gerek yok teyze, çalışıyorsa rahatsız etmeyelim hiç," dedi Özlem'i rahatlatmak için. Özlem, Edis'in bozulduğunu düşünüp telaşla, "Yok canım, ne rahatsızlığı olacak? Ona bir sorayım da, size haber veririm," dedi. Dönüş yolunda keyifsizdi. Biz de sessizleşmiştik. İstifini bozmayan ve şarkı söylemeye devam eden tek kişi Enisa teyzeydi.

İki gün sonra Özlem'in annesinden bizi beklediğine dair haber geldi. Edis, ben ve Özlem aşırı gerginken, Ayda ve Enisa teyze lüzumundan fazla bir neşe içindeydi. Özlemlerin evine gittiğimizde annesi bizi kapıda karşıladı. İçeri adım attığımız anda yüzümüze vuran serinlik ve çamur kokusunu anımsıyorum. Tertemiz, küçük bir gecekonduydu. Çiçek örtülü bir sedir vardı, karşısında da iki sandalye. Eski bir halı seriliydi yerde. Özlem'in annesi hatırımızı sorduktan sonra mahcubiyetle, "Selden bu yana geçmedi çamur kokusu. Her şeyi attık ama artık nasıl sindiyse, çıkmıyor bir türlü," dedi. Ayda ile göz göze geldik. Bir an, bir saniye belki. O kadar.

"Evini göstermek istemedi galiba. Kokudan rahatsız oluruz diyedir belki?" şeklindeki düşünceme, *"Galiba. Aslında böyle şeyleri pek önemsemiyor gibi davranıyor ama önemsiyor demek ki,"* diye yanıt verdi. *"Eşyayı değil, bizi önemsiyordur,"* diye düşündüm. *"Bizi değil, Edis'i önemsiyordur,"* diye gülümsedi Ayda. Bir saniyede oldu bunlar.

Ne koku umurundaydı Enisa teyzenin ne bizim gerginliğimiz. Özlem'in annesini bin yıldır tanıyormuş gibi soh-

bete dalmıştı çoktan. Çay mı? İçerdi vallahi. Çocukların bu arkadaşlığı çok mutlu ediyordu onu. Beni çok eski tanıyordu, evet ama Özlem'e de hemen kanı kaynamıştı. Bu dörtlü pek fenaydı, pek. Edis askere gidiyordu kısa zaman sonra. Sayılı zamanı iyi geçirsinler istiyordu, Edis'in en sevdiği teyzesi olarak. Bu grup dağılmadan, onları güzel bir hafta sonu Çeşme'ye götürse diye düşünüyordu. Ona da gençlik aşısı oluyordu bizim enerjimiz. Özlem'i böyle şahane yetiştiren, tek başına okutan kahraman anneyle tanışmayı çok istemişti. Hem Ayda da gelip onlarda kaldığında aklı kalmazdı hem de kendisini tanırsa Özlem'in annesinin de içi rahat ederdi. Çeşme'ye sabah gidip akşam dönecektik, izni olursa kalabilirdik de. Kızlar onunla koyun koyuna yatardı, oğlanlar da artık başlarının çaresine bakardı.

Hepimiz hayretle Enisa Show'u izliyorduk. Çeşme ha? Vay anasını! Özlem'in annesi çok sevmişti Enisa teyzeyi. Çabucak kaynaşmışlardı. Ayrılırken kucaklaştılar hatta.

Edis'in birliğine teslim olmasına üç gün kala, sabah gün doğmadan Çeşme'ye doğru yola çıktık. Yeni açılan otoban üzerinden gidip zaman kazanacaktık. Bir arkadaşının Şifne'de deniz kenarındaki yazlığının anahtarını almıştı Enisa teyze. Cesareti olan, üşümem diyen, denize de girebilirdi tabii. Ama o gün dans edip eğlenecek, güzel yemekler yiyecek ve Edis'e moral depolayacaktık. Özlem'in annesinden gece yatısı için izin almıştık. Enisa teyze, "Kızlar benimle yatacak," diye tekrar tekrar belirtmişti.

Yazlık ev kış boyu kapalı kaldığı için tozlu ve soğuktu ama kimin umurundaydı? Gece şömineyi yakardık. Biz deniz kenarına inerken Enisa teyze ortalığı toparlamak ve kahvaltı hazırlamak için evde kaldı. Dördümüz pek konuş-

madan sahile yürüdük. Edis ile Özlem el eleydiler. Ayda ile ben biraz arkalarında kalmıştık.

"Ne güzeller, di mi?" diye fısıldadı Ayda.

"Hı hı," dedim sadece.

Bizi duyamayacakları bir sesle, "Dedem Özlem'i öğrenmiş. Çok kızmış," dedi.

"Eee! Deden de ya! Kabak tadı verdi artık. Yaşlandıkça ne kötü adam oldu ya!" dedim ve ayıp ettiğimi fark edip sustum. Ayda güldü. Göz kırptı.

"Edis'in babası, 'Eğer oğlum askere gitmeden bir daha kalbini kırarsan seninle asla konuşmam baba, çeker giderim!' demiş. 'Özlem konusunu açmayacaksın,' demiş."

Hadi be! Osman amca mı? Bu büyük bir olaydı ve ben nasıl duymamıştım annemden? Gerçi kaç gündür ne okula gidiyor ne de evde doğru düzgün vakit geçiriyordum.

"Eee?" dedim merakla. "Sonra ne olmuş?"

"Dedem geri adım atmış. Zaten çok korkuyormuş Edis'in yeri Doğu'ya çıkarsa diye. Torpil arıyormuş şimdiden."

"Korksun tabii," dedim içimden. Demek ki bu yüzden sesi soluğu çıkmıyordu son günlerde... Zindan etmişti hayatı arkadaşıma... Edis'in morali bozulmasın diye ilk defa babalığını göstermişti demek Osman amca. Vay be! Bravo!

Ayda düşüncelerimi yine okudu:

"Neler yaşadıklarını bilmeden onların yerine bir şey söylememek lazım bence," dedi.

Küçük koya vardığımızda deniz ve masmavi gökyüzü ışıklı ışıklı, *"Hoş geldiniz!"* dedi bize. Bir kırlangıç sürüsü, *"Yaz geldi canım, biz de döndük işte,"* diyerek geçti denizin üzerinden. Örtüleri serdik. Suya girmeye kimsenin niyeti yoktu. Sessiz sahilde küçük dalgaların sesini dinledik. Sevinçli balıklar zıpladı birkaç kez. Özlem, Edis'in dizine

yattı. Siyah uzun saçları Edis'in kucağından taştı, kumlara yayıldı.

"Mektup yazın sık sık," dedi Edis.

Özlem içini çekti. Ağlamamak için dudaklarını ısırdı. Edis saçlarını okşadı.

"Yazarız tabii lan!" dedim "Nevzat bile yazar."

Ayda, "Sen de yaz ama. Bizden bekleme hep," dedi.

Böyle çok küçücük bir an kırıldı zamandan. Şuradan şuraya kadar, çıt...

On dokuz-yirmi yaşımız. Aylardan mayıs. Bahar yürümüş gidiyor, yaz kapıda. Deniz, kumlar, yazlık evler sessiz. Kimse yok bizden başka. Edis askere gidecek, yeni bir mevsim başlayacak. Beklemeyi öğrenecek Özlem. Adı da ne tesadüf, Özlem... Özlem, özlemeyi öğrenecek. Birden kırılan o zamana çok saçma bir paragraf iliştirdim:

"Amina ablanın oğlu konuşmuyormuş hâlâ. Konuşur ama, daha küçük; diyorlar. Nevzat da kimse beni sevmez mi diye sordu geçen akşam. Yazık ya."

Ve yine bir tık... Zaman kaldığı yerden devam etti.

Ne dedim ben az önce? Ve niye dedim? Öyle şahane bir atmosferi niye saçmaladım da bozdum? Nevzat nereden geldi aklıma? Bırak Nevzat'ı, Amina ablanın oğlu da neydi şimdi?

Az önce ağlamamak için kendini tutan Özlem gülüyordu.

Edis, Ayda'ya dönüp "Bu da Mayka'ya benzedi. Birazdan küt diye uyursa hiç şaşırmam!" dedi.

Deliler gibi gülmeye başladık. Bütün gün güldük. Denize girdik aniden, üşüyüp güldük. Kahvaltı yaptık, güldük. Bahçede uyukladık, kalktık güldük. Akşam Ildır'a gün batımı rakısına gittik. Gülerek başladık ama sonra sustuk.

Güneş battı. Gidişini izledik. Enisa teyze kadehini kaldırdı. "Görebildiğimiz bütün gün batımlarına!" dedi.

Sondan dördüncü akşam böyle bitti.

Hazırlıklar, el öpmeler, "Hayırlı olsun"lar, "Sağ salim dönesin"ler... Gelenler, gidenler, hediyeler...

Annemle Aliye teyze içlikler, çoraplar, donlar, fanilalar alıp üzerlerine Edis'in adını soyadını işlemiş, para kesesi, pijaması, şusu busu ile dolu asker valizini hazırlamışlardı. Bir yandan hazırlık yapmış, bir yandan ağlamıştı ikisi de. Çok acayip bir şeydi bu annelik. Sevinince, üzülünce, içlenince, anımsayınca, unutunca... Her durumda ağlıyorlardı.

Sayılı gün bitti ve vakit geldi.

En çok ağladıkları, ağlamaktan yorgun düştükleri gün başladı. Büyük sofra evvelden kurulmuştu. Koca bir kazan 'kaçamak' pişirildi o sabah. Üzerine pekmez döküldü. "Güle güle" demeye, yolcu etmeye gelenler yedi, dua etti. Nevzat ve klarnetçi abisi önde, Şakir dedenin her düğünde, özel günde çağırdığı, tapani dedikleri küçük müzisyen grubu arkada, çala çala girdiler sokağa, dayandılar kapıya. Karşıyaka inliyordu davul zurna sesiyle. Asker babası Osman amca mıydı, yoksa sağa sola bahşiş dağıtan Nevzat mıydı, bilemezdin! Arada bir gözünü siliyor, eli belinde, bir Edislerin eve, bir sokağa bakıyor, "Vay be!" diyordu. "Vay be, gidiyor kardeşimiz! Gidiyor gerçekten!"

Edis'in altın saçlarını arka bahçede, Mayka Hanım'ın penceresinin önünde tıraş etti berber. Bahçe taşlarına sarı yapraklar gibi döküldü kesilen saçlar. Çocukluk bitti. Derken evden çıkma vakti geldi. Eline bir testi verildi Edis'in. "Bahçe kapısında kıracaksın ve ardına bakmadan arabaya

binip gideceksin," dediler. Uslu bir çocuk gibi başını salladı arkadaşım. Önce yatakta uyuyan Mayka Hanım'ın elini öptü. Sonra sırayla ev halkının. Kucaklaştı, helalleşti. Ben valizini alıp ondan önce çıktım. Garaja götürecek araba bizi bekliyordu. Nevzat bagaja yerleştirdi valizi elimden kapıp. Edis evden çıktı. Bahçe kapısında durup bütün sokağa, evlerine, ağaçlara, düğüm olmuş elektrik tellerinin asılı olduğu direklere, çocukluğumuza, oynadığımız oyunlara, kalabalığa, sevdiklerine baktı doya doya. Sonra testiyi bahçe kapısının dibine savurdu.

Yüz parça oldu testi.

Yüz parça oldu gidenin kalbi.

Yüz parça oldu geride kalanın kalbi.

Başını kaldırmadan bindi arabaya Edis. Arkasına dönmedi bir daha. Özlem, Ayda'ya sarılmış ağlıyordu. Aliye teyze ise anneme. Babam, Osman ve Altın amca, Artun amcaların arabasına geçti. Denis ve Yiğit bizimle aynı arabaya bindi. "Garaja fazla kalabalık gelmesin. Annemleri filan görmek daha zor olur benim için. Mahallede bitirelim vedalaşma işini," demişti Edis. Ağlamaktan korkuyordu sanırım ve haklıydı da. Meloş teyze su döktü arkamızdan. Yanına oturmuştum Edis'in. Bizi yolcu eden, ağlayan, bağıran kalabalığın arasında en son Çakal Çökerten'i çalıyordu Nevzat'ın klarnetçisiyle Şakir dedenin çalgıcıları.

Boşnak delikanlısı, bir İzmirli olarak gönderiliyordu askere. Sessizdi, başı önüne eğik, oturuyordu. Suçlu bir çocuk gibi. Bin halini görmüştüm onun. Ama bunu, bu halini hiç!

"Ben..." dedi. "Dedemin elini öpmedim... Öpmeden çıktım. Testiyi kırmadan önce gördüm, dut ağacının altındaydı. Ağlıyordu. Ağlamasaydı... Ağlamasaydı keşke..."

Dede torun dargın ayrıldılar. Şakir dedenin dut ağacının altındaki o son hali Edis'in; elini öpmeden giden torununa söyleyemediği güzel sözler, iliştiremediği dualar Şakir dedenin kalbine bağlı birer taş oldu, kaldı.

Edis'i otobüse bindirdik. Asker tıraşlı sarı kafayı babası koltuğuna kadar götürdü, alnından öptü. Otobüs hareket etti. Oğlunun ardından el sallayan Osman amcanın gözleri dolmuştu. Babam ellerini arkasında kavuşturmuş, başı dimdik gülümseyerek bakıyordu uzaklaşan otobüse. Bilirdim bu bakışını. Üzüntüsünü sırtındaki görünmez heybeye saklar, göğsünü korkmuyorum der gibi hayata açar, dağ gibi dururdu. Öyle güçlü görünürdü ki, çevresinde kim varsa o dağa yaslanırdı. Yaslansınlar diye yapardı bunu. Yaslanalım diye...

Eve döndüğümüzde babam, anneme, "Bu akşam Osman'ı dışarı çıkaracağım. Sen de Aliye hanımlarla olursun. Çocuklar da gelsin bizimle," dedi. Annem, "İyi olur, çok iyi olur," diye yanıtladı babamı. Çok oyalanmadan çıktık, Bostanlı'da küçük bir balıkçıya gittik.

Osman amca çok üzgündü. Yol boyu ağzını bıçak açmadı. Masaya oturduğumuzda ise kendini denize bırakır gibi bıraktı birden, ağlamaya başladı. İki eliyle yüzünü kapatmış, hıçkırıyordu. Biz üç delikanlı ne yapacağımızı bilemedik. Çok acayip bir şeydi bu. Koca adam bir çocuk gibi kana kana ağlıyordu. Babam hiç bakmıyordu Osman amcaya. Sanki kocaman bir kamyonun yükü boşalıyor, babam da kamyonu süren şoför gibi bekliyordu başında. Sabırla, sessizce.

Birkaç dakika sonra garsona el etti. Hiç konuşmadan, el işaretleriyle, *"Bir büyük rakı, hepimize kadeh,"* dedi. Garson, *"Meze?"* diye sordu, eliyle hayali bir çatalı ağzına götürür

gibi. *"Sonra,"* diye yanıt verdi babam yine eliyle. *"Tamamdır,"* dedi garson başını sallayarak. Osman amcanın gözyaşına büyük bir hürmetle, hiç ses çıkarmadan getirdi bardakları, suları, rakıyı, buzları. Çıt çıkarmadan kadehlere rakı koydu. Tam suları dolduracaktı ki, babam yine eliyle, *"Bırak, ben hallederim,"* diye durdurdu garsonu. Garson anlayışla çekildi. Babam dokunmuyordu hiçbir şeye. Bekliyorduk.

Osman amcanın yıllardır biriken bütün öfkesi, kırgınlığı, kızgınlığı, pişmanlığı, üzüntüsü pıt pıt döküldü rakısına. İlk damla gözyaşı rakı kadehinde beyaz bir yol yaptı kıvrıla kıvrıla. Sonra ikincisi, sonra üçüncüsü...

Osman amca o gece ilk kadehini buzsuz, susuz ve hiç mezesiz, sade gözyaşını katıp içti. Konuşmadık. Yanında durduk. Babam içmedi, biz de içmedik. Babam kadar olmasa da anlıyordum o kederin nedenini. Edis'i koruyamamıştı ve buna içi yanıyordu.

Birinci kadehi bittiğinde, "Yüzümü yıkayıp geliyorum," diye kalktı masadan. Babam garsona seslenip, "Şimdi getir peynir meynir, bir şeyler," dedi.

Osman amca geldiğinde gözleri kıpkırmızı, kırlaşmaya henüz başlamış saçları ıslaktı. Derin bir nefes alarak oturdu masaya.

Babam kadehini kaldırıp "Haydi bakalım, sağ salim gidip gelsin oğlumuz. Gururun olsun inşallah. Darısı masadaki evlatların başına," dedi. Denis ve Yiğit de yakında lise mezunu olacaklardı. İkisi de "adam"dı artık babam için. Masaya henüz konan peynirden bir parça aldı.

"Bu bizim ilk çocuk biraz acemiliğimize geldi," diye başladı.

Al işte! Yine! Bunca yıldır içimde dönüp duran soruyu tutamadım daha fazla.

"Baba ya, niye böyle diyorsun? Acemiliğinize geldim de tam olmadım mı, eksik mi kaldım, ne oldu? Ben tam olmayınca mı karar verdiniz ikinci çocuğu yapmaya?"

Önce Yiğit püskürttü ağzındaki rakıyı, sonra Denis iki büklüm oldu. Osman amca bile az önce ağlayan o değilmiş gibi gülüyordu. Babamla ikimiz gayet ciddiydik oysa. Ben kızgındım hafiften, babamsa şaşkın.

"O ne biçim laf oğlum? Nereden çıkardın şimdi bunu?"

"Nereden çıkaracağım baba? Çocukluğumdan beri duyarım bunu senden. İlk oğlan acemiliğimize geldi, diye. Sözünden çıkmam. Saygısızlık etmem. Hiç sınıfta kalmadım. Bir şikâyetin oldu mu hiç benden? Şey hariç... Orta sondaki kavga olayı... Karakoldaki şey hariç yani."

Babam da gülüyordu. Kadehini masaya bıraktı.

"Hayır, gerçekten olmadı bir şikâyetim, çok şükür. Sen yanlış anlamışsın ama."

"Nasıl yanlış anlamışım?"

"Sonunu dinlememişsin hiç belli ki. Şikâyet değil de, bir tespit olarak dinle şimdi. Çok erken karar veriyorsun oğlum. Sonuna dek dinlemiyorsun bazen. Sonuna dek bakmıyorsun hiç. Beklemiyorsun. Hep çok acelecisin. Hep! Sabret azcık ve lütfen sonuna dek dinlemeyi öğren."

Haydi bakalım! Yine öğüt faslına geçmişti. Babamın sözünü kestim.

"Ya baba, mesele bu mu? Bunu mu diyorsun? Acemiliğimize geldi de bu, böyle sabırsız oldu mu diyorsun?"

"Bak, şimdi de dinlemedin. Dinle!"

Sustum. Al, tamam, dinliyorum, bekliyorum. Hadi bakalım.

"İlk çocuk acemiliğimize geldi derdim, hâlâ da diyorum, evet..."

Durup beni yoklar gibi bekledi. Sonra devam etti.

"Acemiliğimize geldi diyorum çünkü o zamanlar biz de daha çocuktuk. Anne babalık nasıl olur, bilemiyorduk. Öğrenirken çok hata yaptık. Kahrımızı büyük oğlan çok çekti. O şehirden bu şehre taşınırken ne eğitimini ne sağlığını çok önemseyebildik. Bilemedik, hırpaladık çok, istemeden. Ama kardeşi kerata daha şanslıydı ondan. İlk hatalarımızı onda yapmamaya çalıştık."

Osman amca kafasını sallayarak onaylıyordu babamı.

"Anne babalık da öğreniliyor oğlum. Hiç usta olamıyorsun bu işte. Belki torun torba sahibi olunca... Kim bilir?"

Kadehini kaldırdı.

"Sizi bütün etmek için biz tamam değildik henüz. Gençtik. Acemiydik. Eksiktik. Tam olduk mu, hâlâ bilmiyorum. Hâlâ öğreniyoruz. Bak, bugün asker babası olmayı öğreniyor Osman amcan."

Babamla içtiğim en güzel rakı olabilir o kadehteki. O ânın şarkısı gelmiş, bir tüy gibi konmuştu masamıza. Cızırtılı, eski bir kayıttı ve Emel Sayın söylüyordu:

"O ağacın altını şimdi anıyor musun?
O güzel günler için bilmem yanıyor musun?"

Sokak sokak dolaşıp fotoğraf çeken kravatlı şipşakçı tam zamanında girmişti içeri.

"Bir fotoğraf ister misiniz efendim?"

Adam çok kibardı ve sanki onu kırmak imkânsızdı.

"Tamam, çek bakalım," dedi babam.

İyi ki kırmamışız adamı. Bir saat içinde basıp getirdiği o fotoğrafın arkasına babam, *"Edis'in askere gittiği gün. Mayıs, 1998"* diye yazmış. Annem büfedeki hiç kullanmadığı bardaklara yaslamıştı fotoğrafı.

Babam iki oğluna sarılmış, Osman amca Denis'in omzuna atmış kolunu. Yaşlı sanıyordum onları ama ikisi de genç sayılabilirmiş aslında. Fotoğraf zamanla solmuş, kenarı kıvrılmış, o bile eskimiş. Her şey gibi...

Annemin bir vakitler başımı okşayarak "Büyümek ağrısı bu hissettiğin," dediği şey de büyüdü benimle. O ağrı da yaş aldı, yaşlandı.

Ben kırklarımı aştım, Edis hep yirmi birinde kaldı...

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bi Şarkı Tut

ESKİYİ YENİYE KATARAK KOŞAN ADAM

Haziran sayımızın kapak röportajı için görüşmelerimize şubat ayında başladık. Ünlü mimarın yoğun programı nedeniyle onu Türkiye'de yakalamak ve boş gününü bulmak haftalar sürdü. Sonunda sabrımızın ödülünü aldık: Mert Ali, İzmir'deki yazlık evinin kapılarını ilk kez bize açtı. Kısa bir süre için Türkiye'deydi ve iki saat içinde bitirmeye söz verdiğimiz söyleşimizi bir aile buluşmasının önüne sıkıştırabilmişti. Bizi Mert Bey'in annesi Füsun Hanım ve patili oğlu Bitirim karşıladı. Füsun Hanım, oğlunun Amerika'daki ofisiyle görüntülü görüşmesinin bitmek üzere olduğunu söyledi. Oldukça yaşlı bir asmanın altındaki oturma grubuna geçip ünlü mimar Mert Ali'yi beklemeye koyulduk. Kahvelerimizden ilk yudumlarımızı almıştık ki telefonda konuşarak yanımıza geldi.

Fotoğraflarında göründüğünden çok daha genç ve uzun boylu olduğunu söylemeliyim. Telefon ko-

nuşmasını bitirmeye çalışırken ellerimizi sıktı. Hemen döneceğini belirten bir işaretle yanımızdan ayrılıp bir iki dakika geçmeden elinde kahvesiyle geri geldi. Beklettiği için çok mahcup olduğunu, bu yüzden söyleşi süremizi uzatabileceğimizi söyledi. Çok sıcakkanlı ve konuşkan biri. Biz daha kayıt cihazımızı açmadan o Eski ve Yeni Foça arasındaki bir tepeden Sazlıca koyuna bakan bu güzel evin hikâyesini anlatmaya başladı.

İzmirli bir Rum tüccar, dönemin zenginleri arasında pek önem taşıyan bir av köşkü, bağ evi yaptırmak istemiş kendine. Denize tepeden bakmak için arazinin en eğimli bölümünü seçmiş. Hayli zahmete girerek bağlar ve zeytinlikler arasından bir yol açtırmış önce. Bizim geldiğimiz o yol daha sonraki yıllarda zeytin işçileri tarafından da kullanılmış. Evin inşasına 1920'de, Yunan işgali sırasında başlanmış.

"Büyük Yunanistan Projesi'ne onlar da çok inanmış olmalı ki hayli karışık ve şiddetli bir dönemde kalıcı bir anıt gibi planlamışlar evi. Büyük ve görkemli bir hayal kurulmuş. Ama 1922'de çatısı kapanamadan, işgalin sona ermesiyle olsa gerek, yarım kalmış," dedi Mert Ali. Kayıt cihazını açma telaşımıza gülümseyip ara verdi. Biz hazır olunca anlatmaya devam etti:

"İzmir'in tarihi bildiğiniz üzere göçlerle dolu bir tarihtir. Zengin ve eski bir liman şehri olmasının yanı sıra bereketli toprakları nedeniyle de daima göç almıştır. Ben de bir göçmen mahallesinde büyüdüm. Babam da buraya tayin olmuş İç Anadolulu bir memurdur. Benim çocukluğum hayli mutlu geçti ama bu kadar karışık kentlerde, bu kadar karma kültürün bir

arada yaşaması her zaman çok da barışçı olmamış elbette. Lafı uzatmayayım, şu uzaktaki terk edilmiş köyü görüyorsunuz, değil mi? Orası taş ve mermer ustalarının, yetiştirdikleri şarap üzümü dillere destan olan bağbanların köyüymüş; bir Rum köyü, kilisesi bile varmış. Şu gördüğünüz bağlarda meşhur Foça Karası yetişir. Buraya bu kadar büyük bir yatırım yapmak ancak kalıcı olacaklarına inananların göze alabileceği bir şey. Fakat mübadele sonrası buralarda hiç Rum kalmamış."

Kahvelerimizle birlikte ikram edilen limonatalar bu bahçenin limonlarından yapılmış. Bununla gurur duyan mimar, evin kendi kendini çevirebilmesi prensibine tutkuyla bağlı olduğunu söyledi. "Bu evin ve bağların en büyük şansı böyle dik bir yerden su çıkabilmesi, gerçekten bir Tanrı hediyesi," dedi ve anlatmaya devam etti:

"Mübadele sonrası bu yarım yapı ve zeytinlik bir süre kimsesiz kalmış. O tarihlerde zorunlu göçle malını mülkünü geride bırakanlara, bıraktıkları ölçüde bir toprak, ev gösterilirmiş. Bırakılanların ne orada ne burada tam karşılığı olmuş elbette. Ekip biçerek hayatını çevirmek dışında bir şey bilmeyen bir köylüye, ardında bıraktığı toprağı ederinde bir konak versen ne yapabilir ki? Tarla toprak yoksa ne yapsın? Mübadele sonrası yaşanan karmaşada bazı kasabalarda konakları, köşkleri yıkıp toprağına patates ekenler bile olmuş. Sazlıca köyü de dediğim gibi taş, mermer ve şarap ustalarının yaşadığı bir yermiş. Gelen Müslümanlar şarap yapıp taş işlemeyi bilmeyen balıkçılar olunca köy kaderine terk edilmiş. Bu çatısız yarım ev ve zeytinlik de Drama göçmeni kalabalık bir aileye verilmiş. Memleketlerinde bıraktıkları mallarının tam

karşılığı olarak kabul etmemiş burayı yeni sahipleri. Toprak geniş olsa da, 'Çatısı bile olmayan yarım bir evde yaşayamayız,' demiş ve Midilli göçmeni bir aileye verilen daha küçük ama şehir içinde sayılabilecek bir evle değiş tokuş etmişler burayı. Midilli'den gelen aile de güçleri yetmediğinden evi tamamlayamamış. Hiç kalkışmamışlardır bile. Savaş sonrası, yeni kurulmuş bir ülke, insanlar yoksul, gelecek belirsiz. Zeytin ağaçlarını işlemişler sadece. Yarım kalan inşaat da zamanla çürümüş, dağılmış."

O kadar güzel anlatıyordu ki, soruyla kesmeye çekindim. Yine de araya girip "Peki, sizin yolunuz nasıl kesişti bu arazi ve evle? Gerçekten çok ıssız bir yer. Nasıl karar verdiniz?" diye sordum. Güldü.

"O çoook uzun bir hikâye. Başlı başına bir başka röportaj konusu olabilir. Kısaca, bir çocukluk arkadaşımın sayesinde diyeyim. Hadi hem dolaşalım hem konuşalım," diyerek ayaklandı. Biz de fotoğrafçı arkadaşımla birlikte peşine düştük.

Arkadaşının bulduğu bu arazi ve evi hiç düşünmeden satın almış. Önce evin ilk planına olabildiğince sadık kalarak yeni bir yapı tasarlamış. Fakat zaman içinde harabeye dönen evin içine doğru uzayıp gelişen heybetli zeytin ağacı daha ilk görüşte kalbini çalmış ünlü mimarın.

"Onun için bile buraya gelmiş olabilirim. Muhtemelen beni o çağırmıştır," dedi.

Yaşlı zeytin ağacının kökleri evin önünde, gövdesi ise evin içinde. Eve yaslanarak uzanmış bir insana benziyor. Ağaç ve çevresindeki doğal doku korunarak yeniden yapımına girişilen evdeki hayat, bu yaşlı zeytin ağacının etrafına kurulmuş. Ağaç tarihi bir eser kabul edilip cam bir korumaya alınmış. Kendi

enerjisini kendi üreten ve çöpünü kendisi dönüştüren bu akıllı ev, sanki arazinin doğal bir parçası gibi görünüyor bu yüzden.

"Bu benim için çok önemliydi. Her şeyin hızla değiştiği bir zamanda bazı güzel eski şeyleri devam ettirmek gibi bir sorumluluğum olduğunu düşünüyorum. Rant pornografisinin, yani kolay kazanç elde etmenin ahlak ve edebe aykırı varlığının önlenemez yükselişi tüm dünyada, özellikle genç ülkelerde inşaat sektörünü bir canavara çevirdi. Bu canavarın doymak bilmez iştahıyla yerküreyi kemiren dişleri arasında kalan o eski güzellikleri ne kadar çekip çıkarabilirsem ya da saklarsam o kadar kahraman hissediyorum kendimi. Şaka değil. Ben bir mahalle çocuğuyum ve bilek-yürek gücüne, kahramanlara inanırım. İnanıyorum."

Zaten Mert Ali'nin alametifarikası da bu: bitki örtüsü, kültürel coğrafya ve tarihsel değişime uyumlu yapılar tasarlamak. Var olanı yeniye katmak!

"Hemen değil ama çok yakında tamamen burada yaşamayı planlıyorum. Türkiye'nin siyasi ve ekonomik kırılganlığı, değişkenliği beni endişelendirmiyor dersem yalan söylemiş olurum. Ama buraya dönmek hayalim de tıpkı şu zeytin ağacı gibi köklü ve eski bir tutku benim için. Birkaç yıl içinde daha az çalışacağım bir düzene geçmeyi düşünüyorum. Her 1 Ocak sabahında, 'Bu sene daha az çalış, kendine ve sevdiklerine daha çok zaman ayır!' diye notlar yazıyor, kararlar alıyorum ama hep bir yıl daha erteliyorum. Birkaç yıl içinde mutlaka yapacağım bunu."

Bizi dolaştırdıktan sonra fotoğraf çekimi için üzerini değiştirmek üzere yanımızdan ayrıldı. Geniş

kütüphanenin önünde kendisini beklerken, annesi Füsun Hanım, "Bütün özel eşyasını, kitaplarını onca zahmete girip buraya taşıttı. 'Burası benim kalem olacak,' diyor. İnşallah döndüğünü görmek bize de kısmet olur. Çok özlüyorum oğlumu. O bir şeyler gönderiyor ha bire, ben yerleştiriyorum. Babası da diğer işleri takip ediyor. Elimizden geldiğince yapıyoruz bir şeyler. Eşim bugün biraz rahatsız, çıkamadı yanınıza, kusura bakmayın. İşte bize de umut Mert, ha bugün ha yarın gelecek buraya diye seviniyorum," dedi.

Mert Ali'nin tüm ailesi İzmir'de, Karşıyaka'da yaşıyor. Anne babası otuz yılı aşkındır aynı sokakta oturuyormuş. Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü'nde öğretim üyesi olan kardeşi de onlara yakınmış.

Füsun Hanım, "Allah'tan o bizi bırakıp uzaklara gitmedi. Erkenden de baba oldu. Torun bakıyoruz. Yakın olmaları o yüzden çok iyi oldu. Sabah erkenden getiriyorlar çocukları, akşam alıyorlar. Karısı da aynı fakültede doçent. Darısı artık Mert'in başına ama bizimki hiç oralı değil," derken Mert Bey yanımıza geldi ve "Yine beni mi çekiştiriyorsun anne? Çok ayıp. Bak, gazeteci bu arkadaşlar!" dedi. Ana oğul gülüşüp birbirlerine sarıldılar.

Ulaşılması zor, başarılı iş insanları bile anne kucağında hep çocuk kalıyormuş, gözlerimizle gördük. Mert Bey'in sıcakkanlılığı annesinden kaynaklanıyor olmalı. Hiç düşündüğüm, endişelendiğim gibi olmadı bu buluşma.

Zira mimarlık dünyasının Nobel'i sayılan Pritzker Ödülü'nü alan en geç mimar olarak ilan edildiğinden bu yana gözler onun üzerinde. Röportaj sev-

miyor, fotoğraf çektirmiyor. Gereksiz bulduğunu söylüyor. Gerçekten çok zor ikna oldu. O yüzden, bu kadar konuşkan çıkacağını hiç ümit etmemiştim. Bunları söylediğimde, "en genç mimar" tanımına çok güldü.

"Ben kırk üç yaşımda aldım bu ödülü. Pek de genç bir yaş sayılmaz. Benden önceki ödül sahibi ise elli beş yaşında almış. Çok doğru bir tanımlama değil sanırım. Elbette cesur adımlar atmak, büyük değişimlere yürüyebilmek için, ispat edilmiş başarılar kuşanmak gerekir. Bugünün olanakları ile başardıklarımız bizden önceki kuşakların elde ettikleriyle kıyaslanamaz. Öncüler bizden çok daha zor yollardan geçtiler. Algıları değiştiren ve dünyayı gelişime hazırlayan onlardı. Komplekssiz ve gerçek öğretici usta olan iki tecrübeli mimarla çalışmak gibi bir şansa sahiptim. Bakın, bu gerçekten büyük şanstır. Okulda öğrendiklerim kuşkusuz çok önemliydi ama tecrübenin çıraklığına çok inanıyorum. Onlar iyi ustalardı, ben de iyi çıraktım, şansıma sıkı sarıldım."

Konuşacak şey pek çok ama az sonra kalabalık bir misafir topluluğu beklediklerini biliyoruz. Çok bile kaldık. Bizi bahçe kapısından yolcu etmeye dev köpek Bitirim de geldi. Toprak yolda ilerlerken tadı damağımızda kalan sohbeti düşünüyordum. Keşke daha çok vaktimiz olsaydı.

Evin fotoğrafları da umarım size çok şey anlatacaktır. Terk edilmiş diyarların kendiliğinden büyüyen yabani umutlarını göreceksiniz.

Z. Can / *Biu* dergisi / Haziran sayısı

Bu röportajın yayınlandığı günün ertesi, yani bu yıl, iki ay kadar önce İstanbul'da Şikago uçağına yetişmeye çalışırken havaalanında düştüm ve bacağımı kırdım. Nasıl düştüm, bilmiyorum. Ortada hiçbir şey yoktu. Şeytan çelme taktı derler ya, aynen öyle! O bacağı ve dizi nasıl 180 derece döndürdüm, kendi ağırlığımla kendime bu fenalığı nasıl yaptım, bilmiyorum. Neticede ayaklarım dolandı ve güm! "Bir şey yok, bir şey yok," diye kalkmak isterken anladım ki bacağım artık bana ait değil. Yerine koca adamı hüngür hüngür ağlatacak bir acı bırakıp gitmiş. "Nasıl oldu?" diye soruyordu havaalanı doktoru ama acıdan sesim çıkmıyordu.

O derginin röportaj ısrarı o kadar uzun sürmüştü ki sonunda eve girmelerine 'evet' diyerek annemin bir kez daha haklı çıkacağı bir serüveni başlatmıştım galiba. Annem kapaktaki fotoğrafımı görür görmez, "Sirkeyle yıkan oğlum. Pek güzel çıkmış fotoğraflar!" diye bir bardak sirkeyle peşime düşmüştü. Bir yandan bavul hazırlıyor, bir yandan da annemi, "Bir şey olmaz anne," diye başımdan savmaya çalışıyordum.

"Ah benim güzel çocuğum! Vallahi nazar değmesinden korkuyorum," diyordu. Sözünü dinleyip sirkeyi başımdan dökerek duş almıştım ama annem, "Demek ki bir bardak az geldi," dedi. Ona göre bundan kesinlikle kem gözler sorumluydu.

Şaka bir yana, nasıl düştüğümü anlamadığım gibi bu olayı nasıl ve neden fotoğrafladıklarını da anlamadım. Bunun bir haber değeri olduğuna kanaat getiren birileri fotoğraflarımı gazeteye basmıştı. Gazeteciler işsiz kalınca, "Ne haber değeri taşır, ne taşımaz?" sorusu ortadan kaybolduğundan, bunun cevabı da yoktu elbette. Beni evve-

la renkli bir gazete haber yaptı. O haberi de diğer renkli siteler haber yaptı. Diğer sitelerin haberine binlerce fahri bilirkişi yorum ekledi.

Gazetenin haberi şöyleydi:

"Ünlü mimar hava alanında güpegündüz yerle bir oldu. Allah çizdiği projeleri korusun!"

Bu neydi şimdi Allah aşkına? Bunlar nasıl cümleler, nasıl bir bakış açısı? Kim yazıyordu bunları? Ortaokul duvar gazetesine yazan çocuklar mı? Ben şaşıraduraym, bu saçma haberi yapan gazete emeline ulaşıp, attığı başlıkla kendisi haber olmuştu. Bir anda popüler kültürün kucağına düşmüştüm.

Zor ve uzun bir ameliyatın sonrasında, olup bitenlerin hiçbirinden haberim olmadı ilk günler. Twitter, Ekşi Sözlük ve Instagram'da beni öven, savunan, kim olduğumu sorgulayan ya da bana çamur atanlardan habersiz, mışıl mışıl uyuyordum.

Sonra uyandım ve öğrendim tabii. Açıkçası, hakkımda çıkanlar içinde en beğendiğim, eskilerden bir kadın gazetecinin, *"Adam yakışıklı olmasa bu kadar konu etmezdiniz. Aldığı büyük ödüllerin gerekçesini kimse merak etmiyor mu? Ödül alan yapıların fotoğrafını koymak bir tek gazete yöneticisinin bile aklına gelmiyor mu? Gelmiyor demek. Alın bakın, ben göstereyim,"* diyerek paylaştığı fotoğraflı yazı oldu. Neyse ki renkli basın şöhretim kısa sürdü. Bir komedyen diğerine laf attı, bir şarkıcı da buna yorum yaptı ve ülke gündemini takip eden kamuoyu tamamen bu konuya odaklandı.

Erteleyemediğim işlerim yüzünden durmaksızın ertelediğim o uzun tatile zorunlu olarak çıkmış oldum. Foça'ya döndüm.

Geçmiş olsun telefonları uzunca bir süre devam etti. Sonra benim kırılan bacağımın değil, ödül alan projelerimin öne çıkması gerektiğini savunan o gazeteci aradı bir gün. Podcast söyleşileri yapıyormuş şimdilerde. Benimle de konuşmak istiyormuş. "Valla beni affedin," dedim. "Bana iyi gelmiyor bu işler. Ama Foça'ya yolunuz düşerse buyurun bir kahvemizi için. Eylüle kadar zorunlu yatış var, buradayım, dönemeyeceğim Amerika'ya."

Birkaç gün sonra, "Biz eşimle ziyaretinize gelmek istiyoruz," diye yazdı. Geldiler. Çok neşeli, konuşkan, pırıl pırıl iki insan. Kadının kocası da yemek ve şarap yazarıymış. Konu konuyu açtı. Sohbet uzadı da uzadı. O kadar güzel sorular soruyor, o kadar güzel merak ediyordu ki, insanın anlattıkça anlatası geliyordu. Akşam yemeğe kalmaları için ısrar ettik. Kaldılar. Podcast meselesini bir daha açmadı ama gece yemekten sonra, "En azından yazın," dedi. "Mutlaka yazın. Her hayat en az bir roman hikâyesidir ama sizi uzun uzun dinlemek, olmadı, okumak istiyor insan. Çok güzel anlatıyorsunuz. Yapın bunu. Belki bir gün fikriniz değişir, otururuz mikrofon başına, orada anlatırsınız. Biliyor musunuz, bana o kadar çok baskı yapan olur ki... Programa katılmak için yani. Oysa benim merak edip anlatmalarını istediklerim de sizin gibi kaçarlar. Gerçek hikâye kaçanlardan çıkar daima. Yazın bence. Çünkü sizin anlatma vaktiniz gelmiş."

Gittiler. Evdekiler odalarına çekildi. Köpekler, kediler, hepsi uykuya geçti. Yaşlı asma ağacının altında alçılı bacağımla uzanmış, yapraklar arasında bir görünüp bir kaybolan yıldızları seyrettim. Çok mutlu hissettim kendimi.

"İyi ki kırıldı şu bacak," diyecektim neredeyse. Telaşsız ve plansız bir gecenin huzuru ne de güzeldi. Sabahtan

programda olmayan bir akşam yemeği, "Hadi, yemeğe kalın," diyebilme rahatlığı, bir şeyleri yapamamış olmanın kaygısından uzak zaman geçirebilmek, cırcır böceklerinin uykuya geçtiğini fark edebilmek, sohbet etmek yahu! Ne güzeldi.

Yazmak ha?

Gazeteci kadının sesi kulağımdaydı, "Yazın bence, sizin anlatma vaktiniz gelmiş," cümlesi dönüp duruyordu kafamda. Akıllı telefonumu elime aldım, okumakta olduğunuz bu "şey"i işte o akşamın mutluluğu içinde yazmaya başladım.

Okumakta olduğunuz diyorum ama biri okur mu, ben okutur muyum, henüz bilmiyorum. Birinin okuması için yazmadığımı biliyorum fakat. Parmaklarımdan akıyor gibi kelimeler. Bunu yapmam gerekiyormuş gibi bir his içindeyim. Telefonda yazmaya başladığım hikâyem bir bilgisayara geçeli birkaç hafta oluyor. Dolayısıyla artık daha profesyonel bir havadayım.

Ve şimdi bir yazar edasıyla devam ediyorum.

Annem de, babam da bu evi çok seviyor. Annem kendi sokağını bırakmak istemese de buradaki huzur ve yeşilin ona iyi geldiğini görüyorum. Sokağımız çok değişti ve bu değişim onu hepimizden çok hırpalıyor. İstanbul'daki evime on dokuzuncu katta diye pek gelmek istemezdi annem. Apartman dairelerini oldum olası sevmezdi ama bir de rahat edemiyorlardı o evde. Büyük bir alandan oluşan stüdyo dairenin tuvalet dışında bir kapısının olmamasını babam da, annem de anlayamıyordu. İç içe geçmiş küçük yaşamlara alışık insanlardı ama bir kapının sağladığı kişisel mahremiyetin ne kadar önemli olduğunu annemin tedirgin yüzünden anlamıştım.

Gençtim. Öğreniyordum. Hayatın yanılmak, denemek, bir daha denemek, belki yine yanılmak ve böylece öğrenmek için ayrılmış bölümündeydim. Zevklerimi hayran olduklarımın tercihleri belirliyordu. Hayran olduğum bir yazarın okuduğu yazarı, beğendiğim bir sinemacının sevdiği yönetmeni sevmeye, sözüne değer verdiğim birilerinin hayattan çıkarımlarını benimsemeye hazırdım ve bu pek kolaydı.

Meslekte ilk yıllarımdı. Türkiye'de çok saygı duyulan Japon mimar Tatsuya Yamamato'nun bir konuşmasında kullandığı görsellerden çok etkilenmiştim. Çelik yapının depreme karşı zorunluluğundan da söz ettiği o konuşmasını hayranlıkla dinlemiştim. O görsellerden birinde karşılaştığım bir stüdyo daireyi hafızama kaydetmiş ve öyle bir evim olmasını çok istemiştim. "Seçkin" buluyordum yalın çizgileri, boşluğu. Mesleki kimliğimi, amacımı, tavrımı ve tarzımı oluşturmak için uzun zaman vardı önümde.

"Dünyanın hiçbir yerinde bizim ülkemizde olduğu kadar kolay değildir mimar olmak. İmza yetkisine sahip bir mimar olmaktan söz ediyorum," dediğinde, "bizim ülkemiz"le kastettiğinin Türkiye olduğunu anlamamıştım ilkin. Kendi anavatanından söz ediyor sandım. Ama sonra, "Mesela Japonya'da, benim dönemimden mezun olan okul arkadaşlarımdan sadece üçü mimarlık yapabilme hakkı aldı. Teknik ressamlıktan öteye geçmedi diğerleri," dediğinde idrak ettim. "Bizim ülkemiz" dediği Türkiye'ydi. O anda garip bir sempati ile sevivermiştim adamı. Konferanstan büyük bir hoşnutluk ve doygunluk hissiyle çıkmış, düşüne düşüne eve yürümüştüm. Harbiye'deki bodrum katı, kapıcı dairesinden bozma küf kokulu o eve girdiğimde kendi gerçeğimle yüzleşmiştim. Ben de bir gün o yeni

çizgi maskülen evlerden birinde yaşamalıydım. Kanımca Yamamato öyle bir evde yaşıyordu. Çok sonra, genç yaşta bir kalp kriziyle ayrıldı aramızdan. Ölümünün ardından Türk eşiyle yapılan bir röportajda, kayınvalidesinin Tarık adını verdiği Tatsuya'nın iki yaşındayken Japonya'da çok büyük bir depremde enkaz altında kaldığını ve depremin ardından gelen tsunaminin enkazı sürüklemesi sayesinde kurtulduğunu okumuştum. Altı yaşına kadar pek az konuşmuş ve kendini hep resim çizerek ifade etmiş. Sonra da işte büyük bir mimar olmuş. Bir felaketten bir başka felaketle kurtulan bu çocuğun hikâyesi sadece mesleki değil, insani olarak da çok etkilemişti beni.

O bodrum katında sınırsız ve ferah bir mekân hayal ederdim. Hakikaten sonraki evim tam hayalimdeki gibi oldu. Dümdüz ve camlarla çevrili bir stüdyo daire. Bir evi bölümlere ayıran duvarlar ve kapılar yoktu. Işık her köşeye kesintisiz ulaşıyordu. Bir yatak, bir koltuk ve çalışma masası dışında pek eşyam da olmadığından ev hayli boş ve ferah görünüyordu. Özgürlük gibi geliyordu bana bu ferahlık başlarda. Sonra ferahlığın özgürlükle benzerliğinin kardeşlik gibi olduğunu anladım. Birbirini tamamlayan, benzeyen ama asla aynı olmayan iki kavram.

Kutu kutu, küçük evlerdeki ferah olmayan hayatlarımız, düşündüğümün tersine, çok önemli bir bireysel özgürlük barındırıyormuş meğer. Annemin eve girdiği ilk anda yaşadığı panik, ne yapacağını bilemeyişi, banyoda soyunup giyinirken sürekli söylenmesi, "hürriyet" kavramının değişkenliği üzerinde uzun ve derin düşüncelere dalmama sebep olmuştu. Açıklık ve sınırsızlık da birbiriyle akraba kavramlarmış, bunu da o dönem daha iyi anladım. Açıklık kırıcı, bazen rencide edici, utandırıcı olabiliyor, sınırsızlıksa bir

sınıra ihtiyaç duyanlar için büyük bir kafese dönebiliyordu. "Sürekli gözetleniyor gibiyim. Osursan osuramazsın, kıçını kaşısan kaşıyamazsın. Böyle olmaz oğlum, ayıp!" diyordu babam. Benim mimaride sınırsız özgürlük arayışım babamın sınırlarını tehdit etmişti.

Babamın ve annemin sınırları...

Samimiyet, ölçüsü kaçınca laubaliliğe dönüşür ve bu bir sınır ihlalidir. Sürekli iç içe olmak, her şeyi uluorta yaşamak içtenlik değildir. Ölçüsüzce para harcamak nasıl cömertlik değilse, ölçüsüzce eğlenmek de neşelenmekle bir tutulamaz. Bu düşünceler onların bize öğrettiği sınırlar ve bugün de bunların hiçbirini yanlış bulmuyorum. Fakat o günlerde bu fikirde değildim pek. Dünya biz istesek de istemesek de sınırsız bir düzene geçiyor, herkes her şeyini yabancılara açık yaşıyor, internette anlatıyor, paylaşıyordu. Babamlar da alışacaktı bu açıklığa. Böyle düşünüyordum eve yerleştiğimde. Çevremden de işe başladıktan kısa bir süre sonra ev alabilmeye, bodrum katından çıkıp çok katlı şık bir binaya geçebilmeye cesaret ettiğim ve bunu başardığım için kutlanmayı bekliyordum.

O yıllarda şöhreti şarkıcılarla yarışan bir müteahhit vardı. Dev projeler yapardı. İstanbul'un bitip Tekirdağ'ın başladığı bir alandaki o dev projelerinden birinde daireler, "maketten alım"da (topraktan diyelim) oldukça uygun fiyatlara "kredi kartıyla ödeme" kolaylığıyla ve küçük taksitlerle satışa çıkmıştı. Üstelik o şirkette çalışan bir arkadaşım kendileri için yapılan indirimden beni de faydalandırabileceğini söyleyince, zar zor kazandığım üç kuruşla bir ev sahibi, hem de İstanbul'da bir ev sahibi olabilme fikri birden çok cazip gelmişti.

O projenin şehre ne yaptığının çok farkında değildim, aklıma gelmiyordu bunu düşünmek. Tartışmalar, davalar

sürerken dev inşaat şirketinin sahibi mahkeme kararlarını beklemeden ağaç kesmeye başlamış, hızla temel atmaya koyulmuştu. Yüzlerce gökdelen, binlerce evden oluşan proje, davalar sonuçlanmadan bitmişti. Adam o kadar güçlüydü ki, kimse onu durduramıyordu. İnsanların güce duyduğu hayranlığın farkındaydı ve zenginliğinin gösterişini yaparak hayran kitlesini büyütüyordu. Hayır, ben hayranı değildim. Ama müşterisiydim. Evi bu kadar çabuk teslim etmiş olması şahane bir şeydi. Daha beş yıl ödeyecektim evin parasını.

Dümdüz, 60 metrekare stüdyo daireyi çok sevmiştim. Şehir merkezindeki işime gidip gelmek olağanüstü zordu fakat. Trafikte saatler geçiriyordum. Üstelik çalıştığım küçük şirkette oldukça mutsuzdum ve çok yoruluyordum. Yol o kadar büyük bir işkenceydi ki, çok özenerek taşındığım, boyumdan büyük taksitlerle satın aldığım o ev, mutsuz bir evlilikte boşanmak için çırpındığım birine benzemişti sonunda. Bazen eve gitmez, gidemez, ofiste bir koltuğa kıvrılıp uyurdum. Gözümü açıp iş yerinde bir öncekine benzer bir güne uyanmak beni daha da mutsuz ederdi ama ödenmesi gereken ev taksiti yüzünden işten ayrılamayacağımı hatırlar, dişimi sıkardım. Dışarı çıktığım nadir akşamlarda gözümde büyüyen yol yüzünden, tanımadığım kızların evinde uyandığım sabahlar ofistekilerden farklı değildi. Bir esaretin bedelini öder gibi ayaklarımı sürüyerek, sürünerek yaşıyordum. Aileme destek olamıyordum ama kendi hayatımı kuruyordum işte. Devam etmeliydim buna. Ev taksitleri resmen yaşama sebebim olmuştu. Geleceğe bu denli salakça borçlandığım için çok kızıyordum kendime. *"Borç yiğidin kamçısıdır, dayan Mert,"* diyordum. *"Dışarı çıkma, bira içme, para harcama,*

bir kızla iki kereden fazla görüşmeye paran yok senin," diyordum. *"Uykusuzluğa dayan, hakkının yenmesine dayan, şu patronun adaletsizliğine dayan..."*

Sonra bir gün pes ettim.

Bir gece otobüs durağında kim bilir kaçıncı uykusuz günün yorgunluğuyla bayılmak üzereyken, yolun karşısındaki otobüs firmasının tabelasına takıldı gözüm. İzmir'e anneme gitmek, kendi evime gitmekten daha kolay geldi o anda. Yolun karşı tarafına geçtim ve cebimdeki son parayla İzmir'e bir bilet aldım. Garaja giden servise atladım ve otobüs İzmir'e girene kadar mışıl mışıl uyudum. Canıma okuyan iş yerim, sevimsiz işverenim, yüzlerini karıştırdığım kızlar, taksit yüzünden beni benden eden o ev, hepsi, her şey benden uzaktaydı. İzmir otogarına girdiğimizde uyanmış, mutlulukla mahallenin yolunu tutmuştum. "Satarım lan o evi, burada kurarım bir iş," diye düşünüyordum.

Sonra birkaç hafta geçmişti ki hayatımın en önemli karakterlerinden biri olan Kont Batu'dan beklenmedik bir haber geldi. Tabii ki o zamanlar benim için Kont Batu abi değildi. Kim olduğunu anlatacağım ama o en umutsuz anda çıkıp gelen beklenmedik haberler, aniden çalan telefonlar var ya... Dilenmesi akla bile gelmemiş büyük güzelliklerin ve uzak ihtimal dualaların arka sıralardan çıkıp öne geçirilmeleri gibi bir şeydir. Siz hiç beklemez, ummazsınız ama bir şey olur ve ilahi düzende, *"Tamam, çocuk çok uğraştı, öne alalım güzel şeyleri,"* denmiştir sanki.

Biz çaylakların çoğunun gıpta ettiği çok başarılı bir mimar olan Batu abiye bu "Kont Batu" ismini çok sonra ben taktım. Dediğim gibi, hayatımdaki önemli adamlardan biridir. Giyimi kuşamı, konuşması, oturup kalkması ile âdeta bir geçmiş zaman asilzadesidir. Gece gündüz uykusuz ve

mutsuz çalıştığım eski iş yerimin sahibi ile okuldan arkadaştılar ve aynı cemiyetin üyesiydiler. Zorunlu bir görüşme sıklığı olurdu bu yüzden. Farklı yapıda iki adamdı ikisi. Biri köle tüccarıydı, diğeri de işte dedim ya, kont gibi bir şey.

Cemiyet kulüpleri vardır, bilirsiniz. Aday gösterilerek girilir. Rozetler takılır. Bir çeşit biraderlik, akrabalık kurulur. Dayanışma ve sosyal gelişme amaçlıdır çoğu. Kadınlar ve gençlerin de üye olabildiği o cemiyetlerden birinin mensubuydu ikisi de. Bu cemiyet İstanbul'un ünlü ve eski bir otelinde her hafta bir araya gelir, projeler geliştirir ve her üye sırayla bir konuda konuşma yapar, arzu ederse konuk bir konuşmacı da getirirdi.

Konuşma sırasının bizim vicdansız patronda olduğu bir akşam top bana isabet etmese benim bunlardan hiç haberim olmayabilirdi. Ne cemiyeti bilirdim ne Batu abiyi. Her işe koşturdukları genç çalışan olarak o gece de mesaideydim. Patron aniden tepemde belirdi ve "Sen kitap okur musun?" diye sordu. "Evet?" dedim şaşkınlıkla. "Ne okudun en son?" dedi. Aylardır elime kitap alamamıştım ki... Aklıma gelen ilk kitap ismini salladım:

"Kuyucaklı Yusuf."

Bana bakmıştı bir süre. Sonra, "İyi hadi, kalk, bizim cemiyetin yemeği var bu akşam. Konuşma yapacaktım ama unutmuşum, sıra bendeymiş. Gidelim, sen kitabı anlat on dakika. Sıramızı savalım, yemek yiyelim, seni evine şoförle gönderirim," dedi. Hiçbir şey değil de, özel bir şoförle dünyanın öbür ucundaki evime gitme fikri şahane geldi bana, hemen, "Tamam," dedim. Ben tamam dedim ama kılık kıyafetimi beğenmedi patron.

"Hay Allah, böyle de olmaz," diyerek, üç gündür giydiğim buruşuk keten gömleğin yakasına takmam için

kendi kravatlarından birini uzattı. Sonra baktı ki ben yular takılmış yavru eşek gibi bakıyorum, "Pek çirkin olur, boş ver, takma," dedi. Ofisten çıktık. Yolda aklım başıma geldi.

Kuyucaklı Yusuf'ta neler oluyordu? Kaç sene önce okumuştum ben bunu. Unutmuştum çoktan. Arka koltukta oturan patronuma çaktırmadan can kurtaranım Ayda'ya mesaj attım.

"Acil! Hayat memat meselesi. *Kuyucaklı Yusuf*, özet geç! Hemen!"

İlk yanıt hemen geldi.

"Çocuğa mı anlatır gibi, yoksa yetişkin birine mi?"

"Yetişkin."

Ayda'nın ikinci mesajı daha da hızlı geldi:

"Bir kız mı?"

Offf, Ayda ya! Zaman daralıyor. Patron arkada.

"Patronun yerine bir konuşma yapmam lazım. Çok az vaktim var. Acele yaz gönder bir şey. Okudun de mi sen?"

Ayda'dan ses çıkmadı. Bebek'teki mekâna akşam trafiğinde santim santim ilerleyerek sonunda ulaştık. Vakit kazanmak için tuvalete gideyim dedim. O sırada Ayda'nın uzun mesajı geldi.

"Yusuf, Kuyucaklı anladığın üzere. Anne babası bir eşkıya baskınında öldürülür. Küçük bir çocuktur, kaymakam bunu evlat edinir. Kaymakam'ın kendinden genç bir kadınla yaptığı mutsuz evliliğinden Muazzez isimli bir kızı vardır. Tayinleri Edremit'e çıkar. Çocuklar büyür. Muazzez'i kasabanın zengin ve kuralsız ailesinin oğlu ister..."

Bayağı hızlıca yazmış, neredeyse bütün kitabı anlatmıştı. Okurken zaten hatırladım.

"Bir tanesin sen!" diye yazdım salona geçerken.

Ayda, İzmir'den yetişmişti yine. Ben iki kitaptan, üç İzmir'den, Ege'den, Ege kasabalarından, değişen topluma rağmen değişmeyen düzenden bahsederek ortaya karışık, beni bile şaşırtan bir konuşma yapmış, epey de alkış almıştım. Eve arabayla gidecek olmanın mutluluğu içinde kimin elini sıktım, kim omzuma vurdu, hatırlamıyordum. Yemeğe bile kalmadan yola çıkmıştım.

İşte, Kont Batu beni o gece görmüş, dinlemiş ve yazmış bir kenara. Sonraki haftalarda patronumun bana çok amaçlı çakı muamelesi daha da arttı. O akşamın ardından biraz daha insaflı olur, her işi bana yıkmaz diyordum ama tersi oldu. Nefes alamaz hale geldim ve sonunda işte bir akşam basıp İzmir'e gittim. Sonra umulmadık o çağrı ile geri döndüm. Eski yerime değil, çok daha iyi bir ücret ve iş önerisiyle Batu abinin yanına.

Yolumu o açtı. Hakkını inkâr edemem. O olmasa, mesleki serüvenim hayal kırıklığıyla döndüğüm baba evinde orta karar devam ediyor olabilirdi. Bunu ne zaman dile getirsem, "Saçmalama evladım!" derdi o asil havasını bozmadan. Bir elinde purosu, bacak bacak üstüne atar, konuşurdu:

"Ateş gibiydin. Senin gibisi az geliyordu. Şimdilerde gençler az çalışmayla çok başarı istiyor. Üstelik okuyordun. İnsanı kendi işinde diğerlerinden ayıran genel kültür ve edebiyat bilgisidir. Neyse, ne diyordum? Hah, senin eski patronun çok tilkidir. Bir de şanslıdır. Okuldan çıkan parlak öğrencileri herkesten önce kapar. Üç beş senede sömürür, perişan eder. Neyse, bir gün senin çizdiğin bir sayfiye evi projesini gösterdi bana. 'Yüz lira çocuklara veriyorum, yüz bine müşteriye satıyorum!' diye de övünüyordu. En sevmediğim şey."

Yüzünü buruşturur, bas sesiyle devam ederdi:

"Bak, bu tüccar kafanın adaletsizliği nasıl bir şeye yol açar, biliyor musun şekerim? Şimdi, temel atılırken binanın etrafına delikli drenaj boru hattı döşemezsen, hem suç işlemiş olursun hem de günah. Gerçek bir ahmaklık! Bu zorunludur, değil mi? Gördüğün, görmediğin su sızıntısı, ani baskın, doğal afet, kaynaktır, şudur budur, temele ulaşmadan bu borulara dolar. Sonra ne olur? O su rögara tahliye edilir. Su binaya nüfuz etmez. Yapının taşıyıcı kısımlarındaki demirler paslanmaz ve taşıma kapasitesinde kayıp olmaz. Beton çürümez. Güvenlik kaybı olmaz. Bina çabuk eskimez, kolay yıkılmaz. İşte bu tür hak yemek, bu boruyu temele döşememek gibidir. Evi alan ne bilsin, yapan nasıl yaptı? Güvenir, girer oturur. Bugün genç bir insanın hakkını yiyen adam, yarın bir başkasının hayatından sorumlu olur, hiç de aklına gelmez ne yapıp ettiği. Bu tip insanların olduğu her yerde bu yüzden zihin küfü vardır. Hasta eder insanı."

Severdim Kont Batu'nun bas tondan konuşmalarını. O anlatır, ben de dinlerdim:

"Mimar dediğin adamın kafası çok önemli. Heykeltıraş gibi hayal etmeli, mühendis gibi düşünmeli, bir ressam gibi çizmeli, bir eleştirmen gibi mesafeli durabilmeli projeye. Sende bunları görmüştüm o cemiyet yemeğinde. Şu çocuğu şundan kurtarsam dünyaya hizmet etmiş olurum, demiştim. Bak, haklıymışım, görüyor musun? Neyse efendim... Aradan bir zaman geçti... Babamın bir arkadaşının küçük oğlu inşaatçılık yapacakmış. İnşaata bulaşmayanı dövüyorlar tabii! Babamı da kıramıyorum. 'Eline mi yapışır, çiziver, ilgilen,' diyor. Şirkette adres krokisi çizecek adam yok, herkes deli gibi çalışıyor. Aklıma sen geldin.

Aaa! İzmir'e gitmişsin dediler. 'Derhal dönsün,' dedim. Akıllıymışsın, döndün."

Bu benim için büyük bir fırsat olabilirdi. Bunun altından kalkarsam beni de yıldız takımına dâhil edebilirdi. Kişisel bir başlangıç olacaktı. Hatırını kırmak istemediği babasına ve o insanlara beni öyle bir sundu, öyle bir anlattı ki, şirket sahipleri neredeyse onun klonu ile çalışacaklarını düşünüp kabul ettiler. Ama Kont Batu abinin gerçekten bir bildiği varmış. Nakit sıkıntısı çeken fabrikatör çocuğu al gülüm ver gülümle, çekle, vadeyle, değiş tokuşla ve daire karşılığı hizmet alarak inşaatı bitirmeyi başardı. Bina bitti ve çok kısa bir süre sonra etrafında hızla benzerleri uzamaya başladı. Gecekonduların arasındaki lüks gökdelenlerin fahiş fiyatlarla satılan daireleri peynir ekmek gibi kapışılıyordu.

İşte o, sınıfın en uzunu gibi dikilen blok flüt bina ülkemde kendi adımı, imzamı taşıyan ilk ve son proje oldu. Eski tilki patronumla geçen İstanbul'daki ilk dört yılım bütün bunlara hazırlık dönemiydi aslında. Gerçek bir hayat okuluydu. Çok az bir ücretle ölürcesine çalışmış, fikirlerimin üstüne konan kıdemlilere ses çıkarmamış, katlanabildiğim kadar katlanmıştım. Çizdiğim, tasarladığım, takip ettiğim hiçbir şeyde adım yoktu. Ben "imzasız yıllar" diyorum, Kont Batu abi "hak ediş bölümüydü" diyor o yıllara. Doğru. Sonra hayatımda her şey hızlı bir yükselişe geçti. Yıldız takımına geçmekle kalmadım, kısa sürede yedek kaptan oldum.

Güvenini ve beğenisini kazanmıştım. Aramızdaki yakınlığa rağmen koruduğum mesafenin farkındaydı ve sanırım bu yüzden daha çok takdir ediyordu beni. Sonunda bir akşam, tak diye bir teklif sundu bana. Irak'ta yapılacak bir lojman mahallesinin tamamını tasarlamamı istiyordu. Çok

ama çok çalıştım. Çok! Bitirdim ve bana verdiği tarihten önce teslim ettim. Çok beğendi. Hiçbir değişiklik istemeden, kendi şirketinin adı altında ama benim imzamla sattı projeyi. Oldukça iyi bir para verdi. Kendime güvenim artmaya başlamıştı.

"Kılık kıyafetini toparla, git kendine 'filanca yerden' takım elbise al," dedi bir gün.

"Beni öldürün, takım elbise giydirmeyin. Ben 'filanca yere' filan giremem hem. Bana göre değil öyle yerler. Bir gömlek babamın iki yıllık emekli maaşıdır orada. Yapamam," dedim sıkıntıyla.

"Niye giremeyesin oğlum 'filanca yere'? Ne varmış bunda?" dedi ve beni kolumdan tutup sürükleye sürükleye götürdü. Allah'ım! Kapıda bizi karşılayan kibar mağaza müdürünün eşliğinde katları gezdik önce. Ter içindeydim. Oraya ait değildim ben. Bunu hepsi anlıyordu bence. Niye bana bu eziyeti ediyordu Batu Bey? Erkek reyonunda durduk, beyaz koltuklara oturduk. Kahvelerimiz geldi. Mağaza bin derece miydi, neydi? Nasıl sıcak, ama nasıl sıcak! Şuradan bir çıksam, İzmir'e koşup Kemeraltı'nın toprağını öpecem, diyordum içimden. Bizim Kont Batu, oralı değildi. Gevrek gevrek gülüyor, sohbet ediyordu.

Reyon şefi deri bir ceket getirdi. Ama nasıl özenle tutuyor o ceketi! O elleri nasıl düzgün adamın! Bir tek o tutabilirdi sanki bu kıymetli şeyi! Fiyatını sordu Batu Bey. Adamın söylediği rakam benim evimle aynı fiyattı neredeyse. Gözlerimi ceketten alamadım. Kim giyecekti lan benim evi üstüne?

"Çok pahalı," dedi Batu Bey beni şoka sokarak. Reyon şefi neden pahalı olduğunu Avustralya'dan başlayarak anlattı. Aklımda kalan bilgi: Avustralya'da koyun fazlalığı varmış.

Batu Bey, hafta içi ofiste giyebileceği rahat giysiler baktığını söyledi. Spor ayakkabılarla giyilebilecek keten ceketler filan. Mağazanın ısısı gittikçe artıyordu.

"Allah cezanızı versin zenginler!" diye saydırıyordum içimden. Bu ne eziyet ya, zavallı sıradan halka? Bu nedir? Hamam mı burası?

Mağaza müdürü, "Size serin bir içecek söyleyelim," dedi. Ter içinde kalan saçlarıma bakıyordu.

O sırada Batu Bey, mağaza müdürüne kısık bir sesle, "Nasıl, daha iyisiniz değil mi şimdi? Bitti her şey?" dedi.

Kadın gülümseyerek, "Bitti inşallah. Temiz çıktı raporlarım," diye yanıt verdi.

"Ohh, çok şükür yavvv! Korkuttunuz bizi Serpil Hanım. Daha güzel günler var önünüzde."

Kadın bana açıklama yapma gereği hissetti: "Kötü hastalıktı. Bitti ama."

"Anladım," dedim. Sonra nasıl gelişti, bilmiyorum, babamın hastalığını, iki kez nüksettiğini, moral ve desteğin çok önemli olduğunu, bizim mahalleyi, komşuların el birliğiyle babamın kanserini kovaladığını filan anlattım. Sıcağa rağmen. Terime rağmen. Bana getirilen bütün peçeteler saçlarıma, sakallarıma takılmak suretiyle yırtılıp parçalanırken siline siline anlattım. Serpil Hanım beni ilgiyle dinliyor, orama burama takılan beyaz peçete parçalarını parmağıyla işaret ederek, arada, "Şurada çenenizde, hayır hayır sağda kaldı, kaşınızda var bir de," diyerek yardım etmeye çalışıyordu.

Yüzümdeki tüm peçete parçaları bittikten ve iki bardak soğuk suyu devirdikten sonra da o başladı. Memleketini, hastalığını dokuz kardeşinin beşinde ortaya çıkınca genetik bir sonuç olarak kabullendiğini ama eş dost akrabanın öte-

sinde hiç tahmin etmediği isimlerin, müşterilerin onu çok arayıp sorduğunu, çok duygulandığını anlattı. Reyon şefi de Konyalıymış. Benim gibi. Baba memleketi. Matematik öğretmeniymiş ama atanamamış. Burada çalışıyor ve öğretmenlikten daha çok kazanıyormuş. Biz sohbet ederken Batu Bey'e dokuz on tane pantolon ceket kombini yaptılar. Ayakkabısından kemerine kadar her şeyini eklediklerini söylediler.

Batu Bey ödemesini yaptıktan sonra, "Şimdi yanımızda taşımayalım paketleri. Burada kalsın, ben şoförle aldırırım," dedi.

Çekine çekine girdiğim mağazadan iki üç arkadaşla buluştuğum pastaneden çıkar gibi çıkmıştım. Batu Bey ofise dönerken arabada, "İşte hayat. Görüyorsun... Çok sevilen biridir Serpil Hanım. Kalbi, çalışkanlığı, işini iyi yapması onu özel kılıyor. Ondaki cevheri gördün, değil mi? Nasıl ışıl ışıl parlıyor gözleri. İşte o ışık olduğu sürece sırtı yere gelmez. Nesnelere, insanlara, kavramlara biz anlam yükleriz. Gözümüzde büyütürüz. Büyüttüğümüzden korkarız. Korktuğumuzu olduğundan büyük zannetmek de bizim marifetimiz. Nihayetinde, senin kapısından giremeyeceğin tek yer batakhane olsun kardeşim!" dedi.

Vay be! Kont Batu abim bana kişisel gelişim guruluğu yapıyordu. Olsun ama tatlı adamdı. Haklıydı da. Güldüm. Sonra devam etti:

"Seni istediğin yere bıraksın araba. Yarın sabah öğleye kadar Serpil Hanım'ın yanına git mutlaka. Aldıklarımızın senin bedenine göre olanlarını ayarlayacak. Provasız olmaz. Güle güle kullan."

Buna canım sıkılmıştı. Asla kabul edebileceğim bir şey değildi bu. Asla!

Yüzümden bunu anlamış olmalı ki hemen atıldı:

"Bir sonraki projenden keseriz. Avans sayalım. Uzatma şimdi. Sen *Pretty Woman* değilsin, ben de Richard Gere değilim! Önümüzdeki hafta seni çok önemli iki toplantıya götüreceğim. Parlat kendini. Kravat takma tamam ama bir stilin olsun."

Tam kızıyordum oysa. Gülesim geldi. Komik adamdı aslında.

Çeyizimi düzmüş, bohçamı yapmış, beni Amerikalılarla evermeye hazırlamıştı. Şikago'dan gelenlerle Orta Doğu'daki büyük işler için ortak olmayı planlıyordu. Uzun uçuşlardan, pasaport kuyruklarından nefret ederdi. İş güzeldi ama gidiş geliş angaryası çoktu. Sonrasında, Kont Batu için başladığım Amerika macerası daha da büyüdü ve yol arkadaşım bir noktadan sonra tamamen Şikagolular oldu. Artık merkezim Amerika'ydı.

İstanbul'dakinin tersine, gökdelenler diyarı Şikago'da bahçeli, kahverengi tuğlalı, küçük, müstakil bir ev tutmuştum kendime. Annemle babam beğensin istemiştim. Belki de özlüyordum Salkım Sokak'ı ama çok farkında değildim. Hızlı çalışıyor, ürettikçe üretiyordum. Dünyanın farklı noktalarında farklı yapılarımız yükseliyordu. Şirkete Kosova için iki özel proje isteği geldi. Bir okul ve bir cami... Yönetim ikisini de bana verdi. Çok sevinmiştim. Çünkü Kosova kalbimde başka bir anlam taşıyordu. Eski Yugoslavya'nın her parçası, Kosova, Bosna-Hersek, Makedonya, sanki benim de çocukluğumdu. Amina ablaydı. Edis ve ailesiydi. Şakir dedeydi. Rumeli sofraları, halayları, yemekleri, şenliğiydi...

Balkan İş Adamları Derneği'nden gelen ilk daveti heves-le kabul etmiştim. Şikago'dan Kosova'ya giderken çok he-

yecanlıydım. Kosova'da Priştine ve Prizren'i görüp Üsküp'e geçecektim. Çocukluğum boyunca merak ettiğim o cennet toprakları nihayet görecektim. Hava soğuktu ama ne gam. Şikago'nun ayazından, karından gelen adama işlemezdi o soğuk.

Uçaktan inerken, Ayda'ya yazacaklarımı düşünüyordum. Onun henüz görmediği bu ülkeleri ona anlatmak ne güzel olacaktı. Burnumda Aliye teyzenin pırasalı böreklerinin, Amina ablanın bahçesindeki çiçeklerin, Ayda'nın saçlarının kokusu tüttü. İçimde ince bir sızı ile o saçlardaki kokunun peşimi bırakmayan kudretini düşünüp gülümsedim. Bazen hayatın içindeki bazı küçük şeyler ne büyük anlamlar sürüklüyor peşinden. Uçak kapısının açılmasını beklerken, Şikago'daki ilk yılımın sonundaki bir öğleden sonra geldi aklıma.

Açık ofiste çizim masasının başındaydım. Kim bilir kaç saattir çalışıyordum. O çok iyi bildiğim şampuan kokusu geçip gitti birden yanımdan. Hop etti kalbim. Ne oluyor diye kaldırdım başımı; Ayda mı gelmişti ne? İşi gücü bırakıp koca ofiste koku peşindeki bir tazı gibi dolaşmaya başladım. Kokuyu yeniden buldum. Ender Bey'in, yani Şikago'ya gelmeme sebep olan büyük patronun kapısında kesilmişti koku. Severdi beni. Dertleşirdik. Türkçe konuşmak iyi gelirdi. Bazen nasıl olduğunu anlamadan geçmişi anlatırken bulurdum kendimi. Çok kalpten dinlerdi. Kont Batu abiden sonra ikinci bir usta olmuştu bana.

"Özledin sen memleketi bu aralar, çabuk dağılıyorsun. Arkadaş edin. Sosyalleş. Böyle olmaz," demişti son yemek yediğimizde.

Acaba bana bir sürpriz yapmış olabilir miydi? Kapıyı açınca birden Ayda'yı görebilir miydim karşımda? Yok canım! Adam da şovmen değildi ya, o kadar büyük planlar

yapsın! O son sohbetimizde, "Aşk mıdır, değil midir, artık bilemiyorum. Aşk değil muhtemelen. Bir anıya, eski güzel bir parçamın yaşadığına dair bir kanıt sanki. Çocukluğumdan bu yana yeri aynı, orada duruyor. Bunları hiç konuşmayız ama böyle yaşar gideriz Ayda ile," demiştim de, o da, "Deli misin, çocuk musun sen oğlum? Zaman hızlı akar, neye uğradığını anlamazsın ensene şaplağı indiğinde. Bir bakarsın, sen biz böyle yaşayıp gidiyoruz derken, kız tamamen gitmiş! Vardır belki bir sevdiği filan," demişti. "Yok ya, gitmez o, evlenmez, işi yok öyle bebekle, çocukla... Biri olsa söylerdi bana, haberim olurdu," demiştim ama içimde de bir soru işareti belirmişti.

Belki Ender Bey bu işe el koyayım demiştir de Ayda'yı aramıştır filan...

Olabilir miydi? Dan diye açtım kapıyı, çalmadan etmeden. Ender Bey sandalyesinde zıpladı.

"Pardon," dedim salak salak.

"Ne oldu, iyi misin?" diye sordu endişeyle, kariyerimin kaptan pilotu.

"Bir şey soracaktım ama unuttum," dedim aynı salaklıkla.

Karşısında oturan kadın da dönmüş bana bakıyordu. Ender Bey'in kayınvalidesiymiş. Pehh! Aynı şampuan olamaz bu ya!

"Affedersiniz, böyle paldır küldür girdim," dedim.

Ender Bey, "Anne, bak, bu Mert işte, bizim parlak prensimiz. Anlatıyorum ya hep size. Mertçim, kayınvalidem Nurhayat Hanım," dedi.

Yaşlı kadın kibar kibar, "Memnun oldum evladım," dedi elini uzatıp. Uzanıp öptüm artık.

"Ben de birazdan çıkacağım. Biraz *family time* yapalım dedik," dedi Ender Bey.

Ve ben tuttum, Nurhayat Hanım'a dangadak, "Şampuanınız hangi marka efendim?" diye sordum. Geri zekâlı olduğum için. Yaşlı başlı kadına asılır gibi devam ettim bir de: "Masamın yanından baş döndürücü bir koku geçip gitti de. Elimde olmadan peşine düştüm. Kapıyı da ondan böyle paldır küldür açtım. O yüzden. Elimde olmaksızın."

Kadın, kucağında çantası, bön bön bakıyordu bana.

Bu surat bu saçla uyumlu olamaz, bu saç o şampuanı kullanamaz, mümkünse bu kadını ekrandan silelim, diye düşündüm. Baştan tasarlanabilecek bir projeymiş gibi. Artık bende ne kadar saçmalama potansiyeli gördüyse Ender Bey, sözümü kesip "Ha ha... Büyük bir proje hazırlıyor bu ara Mert. Uyumadan çalışıyor. Şikago belediyesinin açtığı bir yarışma. Kazanırsak süper olacak. İsterseniz, hadi biz çıkalım. Sana da kolay gelsin Mert. Bir şey olursa haberleşiriz," diyerek kibarca beni sepetledi.

Masama döndüğümde kafam darmadağın olmuştu. Ayda ve o koku bütün gün çıkmamıştı aklımdan. Ayda, yaşanmamış bir aşk olduğu için mi unutulmamayı başarıyordu? Bilmiyordum. Bilemiyordum.

Kosova uçağından Ender Bey'in kayınvalidesini, üzerinde tam bir yıl çalıştığım meydan düzenleme planını, Ayda'nın lisedeki saçlarını düşüne düşüne indim. Gri, gıpgri bir hava ve küçük bir şehir karşıladı beni. Beklediğim kucaklamayı bulamamıştım sanki. Saatler ilerledikçe içimdeki o heyecan sönmeye başlamıştı. Mevsim kıştı, toprak derin uykudaydı, ülke yeniden ayaklanmaya çalışıyordu, evet ama...

Sanki burada bir şey... Bir şey ama ne?..

Döndükten bir süre sonra, Ayda'ya yazdığım mektupta şöyle anlatmıştım:

"... Oysa sana hemen yazmayı planlıyordum çünkü şahane bir masal anlatacağımı sanıyordum. Hayal kırıklığı gibi bir şey tutundu sanki ceketimin eteğine. Orada bırakmak istedim ama düştü peşime.

Gittiğim her yerde canımı sıkan, görünmez ama çok belirgin bir 'şey'in hâkimiyeti vardı. Kuraklık desen, değil. Sessizlik desen, değil... Sanki terk edilmiş bir evin, kaderine bırakılmış eşyaların, unutulmuş fotoğrafların küskünlüğü, tozu var her yanda. Buralardan Türkiye'ye göçenlerin anılarında çok daha canlıydı bu topraklar. Yeni yapıların hiçbirinde sıva ve boya yok. Çatılar açık. En kalabalık sokaklardaki evlerin önünde bile bir dal çiçek görmedim. Bir saksı, bir bitki, bir yeşil ot. Yok! Yok... Mevsimden desem... Evet, dağın bayırın, tarlaların boz renginden o sorumlu olabilir. Fakat şuraya buraya bırakılmış kederin sebebi kış olamaz. Renklerden, çiçeklerden, güzellikten bütündür Boşnak dediğin. Neşedir, sofra ve yaşam sevincidir. Kışın bile solmazdı sizinkilerin renkleri, bahçeleri.

Buradan göçerken hepsini yanlarına mı aldılar desem? Geride kalanların hayatı sanki hep 'birazdan başlayacak' bir filmin tanıtımı gibi. Bir türlü başlayamamış sanki o film. Bazı şehirlerde ise başlamış ama ilk on dakikasında kopmuş gibi. Hüzünlü bir yarım kalma... İzmir'de hayatımı şekillendiren, anneme neşeyi öğreten Rumeli kültürünün kalp atışını Kosova'daki üç günümde pek az duydum.

Bunun nedenini anlamak için döndüğümden beri düşünüyorum. Sanırım doğdukları yeri terk etmelerine sebep olan o şeydi benim gördüğüm. Doğu

Bloku ülkelerinin bir yönetim biçimi olarak bastırmaya çalıştığı bireysel sevinçler, Tanrısal dokunuşlar, inançlar, mucizeler oradan göç etmiş ve geride kalan cılız köklerin üzerine işte o gri tül örtülmüştü. Parçalanıp parçalanıp yeniden toparlanmaya çalışan uluslar 'hürriyet' için yeniden çizilen sınırlara ihtiyaç duyuyor ve o sınırlar durmaksızın değişmek için kıvranıyordu.

Prizren'de -kendimi iyi hissettiğim tek şehir oldu- bir cami minaresinin önündeki elektrik direğinde birbirine dolanmış yüzlerce kabloyu gördüğümde, bizi birbirimize bağlayanın düğüm olmuş o geçmiş olduğunu düşündüm. O düğümü çözmek mümkün görünmediği için direği yıkmak kolay yol olmuştu. Üsküp'e geçmekten vazgeçtim. Bana anlatıldığı gibi dursun istedim hafızamda.

Şimdi buraya bir okul ve bir cami tasarlamak daha da önemli benim için. Çünkü Kosova'nın bu anlattığım haline bakarken, birden, neyin acısını yaşayacağımıza kimlerin, niçin karar vermiş olabileceğini de görür gibi oldum. Gelecek dediğimiz şeyin biraz da bu yolla şekillendirilip bizden çalındığını hissettim. Neyin acısını çekeceğimize başkaları karar verdikçe, bizi bekleyen tek gelecek şu gördüğüm yıkım olabilirdi ancak. O yüzden, şimdi burası için tasarlayacağım okul geleceğe umudu, cami ise geçmişe şükran duygumu taşıyacak. Umarım çocukluğumda sizden aldığım sevincin bir kısmını o topraklara iade edebilirim. İnsanın, yaşadığı yeri cennet yapması mümkün. Yeter ki orayı vatan kabul etsin üzerinde yaşayan..."

*

Ayda bu mektubumdan çok etkilenmişti. Bir dolu makale, tez, yazı, video yollamıştı bana. Annemle babamsa ölüyorlardı sevinçten. Yıllarca bize gerçek bir kardeşlik sunan komşularımızın tabağı boş dönmüyordu bir bakıma.

Okul ve camii çok beğenildi. İçime çok sinen işler oldu ikisi de. Düşündüğümden, beklediğimden daha çok ses getirdi.

Aynı tarihlerde Şikago belediyesine sunduğumuz proje birinci olmuş, çok güçlü ve dünyaca ünlü rakiplerimizi alt etmiştik. Sağlam bir şirket vardı arkamda. İki büyük ve prestijli iş karşımdaydı ve çok gençtim. Çalışkandım. Hırslıydım. Yetenekliydim. Ama tecrübesizdim. Amerika'daki o büyük ekip ve Ender Bey olmasa çok zorlanabilirdim. Tasarlamak, düşünmek, hayal etmek ancak olanaklarla ve desteklenerek büyük uçuşlara dönüşür. Neyi nasıl yönetmem gerektiğini, aslında ne yapmak istediğimi, zevklerimi, sınırlarımı o zorlu süreçlerde öğrendim. Deneyip yanılma, yanılarak öğrenmenin çıraklık döneminin sonlarına gelmiştim. Ustalığa uzun zaman vardı ama hayli yol almıştım.

Giderek daha belirginleşen ve hatta tavrımı belirleyen bir geçmiş sevgim vardı. Yıkmak yerine orijinal tasarıma sadık kalarak "kalanı korumak" sanki hafızanın bekçisi, mirasın muhafızı yapıyordu beni. Kosova'daki okul ve cami projesi yeni yapılar olsa da sanki eski bir resmi tamamlar gibi düşünmüştüm hepsini.

Öte yandan Şikago'daki hızlı ve kalabalık hayatın içinden geçerken anlıyordum: Şehirler dinamikti, aynı kalmaz, hep değişirdi. Her yeni kuşak bir öncekini "tutucu" kılıyordu. Tutuculuk değil, değişimin hızına bir kırgınlıktı oysa bir önceki kuşağın yaşadığı. Değişimin

yolculuk izlerini korumak mümkün olabilirdi. Uyumuyor, okuyor, tasarlıyor, çiziyor, uçuyor, neredeyse sadece işim için yaşıyordum o günlerde.

Ne kadar yorulduğumu düşünmek için bile zamanım yoktu.

Şikago ve İstanbul arasında ikiye bölünmüş bir hayatım vardı o sıra. İki ev, iki ofis, iki sekreter, iki araba... Saat farkı nedeniyle ikiye bölünmüş sosyal hayatım, mesleki hırslarımın da etkisiyle, çok parlak sayılmazdı. Bir kadına bağlanmaya, evliliğe, çocuk sahibi olmaya dair ne bir planım vardı ne de isteğim. Arkadaşlarla çıkılan yemeklere, uzun sohbetlere, hafta sonu buluşmalarına veya herhangi bir hobiyle ilgilenmeye, hatta artık çok sevdiğim halde kitap okumaya bile vaktim yoktu. Tam bir "işkolik" olmuştum.

Şimdi o günleri değerlendirirken fark ediyorum ki "işkolik" tanımının zırhını giymiş, korumaya almışım kendimi aslında. İnsan ilişkisi dediğin şey hep bir yükle geliyor ve bir dolu zorunluluğa mahkûm ediyordu insanı ve ben bunu hiç istemiyordum. Ayda'nın uzun mektuplarıyla süregiden eski arkadaşlığımız dışında, çevremdeki hemen herkes tanışıklıktan öte bir anlam taşımıyordu benim için.

İzmir'e neredeyse iki yıldır gidememiştim. O iki yıl içinde bir kez babamla annem Şikago'ya gelmiş, babamı doktora göstermiştim. Onlara ayırabildiğim tek gün o olmuştu. On beş gün kalmışlardı ama toplasan belki beş kez yemek yiyememiştik birlikte. Bundan bir şikâyetleri yoktu gerçi. Ya da bana belli etmemiş, yansıtmamışlardı.

Öte yandan, otuz beş yaşıma girmeden iyi bir kariyer inşa etmiş, eli yıllık şirketime iki büyük mimarlık ödülü getirmiştim.

Şikago belediyesindeki başarımızın yanı sıra, Kosova'daki cami ve okul da Avrupa Birliği'nden özel bir ödül almıştı. Adım artık mesleki alanda ufak ufak duyuluyordu. Uluslararası sosyal grupların, cemiyet ve kuruluşların ilgisi de artıyor, yemeklere, törenlere, hafta sonu etkinliklerine davet ediliyordum ama pek katılmıyordum. Vaktim yoktu ve doğrusu istemiyordum. Binbir bahaneye rağmen kurtulamayıp katıldığım her birinden de büyük bir bıkkınlık ve sıkıntıyla çıkıyor, kendimi evime atıyordum.

Hayatımın "başım kaldırmıyor" evresine geçmiştim sanırım. Sessizliğe ihtiyaç duyuyor, çoğu zaman arabada, evde bile müzik dinlemiyordum. Çevremdeki insanların yüzeysel sohbetlerine, ayaküstü flörtlere, sıradan iltifatlara pek sabrım yoktu. Bu yüzden de adamakıllı bir ilişki kuramıyordum. Sanki herkes, her şey geçiciydi ve bir an önce bitmesi gerekiyordu o günün, gecenin, yemeğin. Bu sabırsızlık, bu tatsız akış geceleri bedenimi de huzursuz ediyor, çok sevdiğim uykularım giderek kısalıyor ya da hiç başlayamıyordu. Huzursuz bacak, huzurlu geceleri uzak tutuyordu benden. Dert anlatmak, açıklama yapmaktan duyduğum usançla kendimi korumaya aldığım bir sosyal kapanışa sığınıyordum. Kimseyi tanımasam, kimseyle zorunlu sohbetlere girmesem daha iyi olurdu ama çok yoğun iş hayatımda buna da imkân yoktu.

Bazen eve geldiğimde o kadar bıkkın ve yorgun olurdum ki, Ayda'ya yazmak iyi gelir aslında diye düşünsem, hatta bunu çok istesem de oturup yazamazdım. Kollarımı ve kalbimi tutan lastikler vardı sanki. Boş boş karanlığa bakardım. Bana yazdığı güzel ve uzun mektuplara yanıtlarım gecikir, bu gecikme aklımın bir köşesinde bana sürekli huzursuzluk veren bir şekilde asılı kalır, o huzursuzluktan

kurtulmak için özür dilediğim, yoğunluğu anlattığım birkaç satırlık mesajlar gönderirdim. Ayda'nın hak ettiğini düşündüğüm uzun ve özenli mektubu yazmam için biraz daha zaman kazandığıma inandırırdım kendimi. Ben yazana kadar ondan bir mektup daha gelir, bana kızmamış diye sevinçle oturup okumaya koyulurdum.

Otuz beşinci yaşımın ilk sabahını anımsıyorum. Yorgun uyanmıştım. Çok yorgun. Yorgun ve başarılı. Başarılı ve yalnız. Mutlu diyemeyeceğim. Mutsuz da denemezdi ama mutlu hiç denmezdi.

Otuz beşinci yaşıma girdiğim o 2 Mayıs gecesi, yeni yaşımla birlikte, ödüllerimizi de gecikmeli bir şekilde kutlamak üzere bir şirket yemeğine çıkmıştık. Kalabalığın gürültülü, coşkulu kutlamalarının merkezinde olmaktan sıkılmıştım birkaç saat sonra. Bir bahane uydurup yine herkesten önce ben çıktım restorandan.

Serin bir bahar havası vardı. Eve gitmek yerine biraz yürümek istedim.

Ayaklarım beni Şikago'ya liseli bir çocukken ilk geldiğimde kaldığımız otelin teras barına götürdü. Enisa teyze ve Ayda ile yağmurlu ve ışıklı geceye baktığım o koltuk boştu. Oturdum. Ne içeceğimi soran garsona, "Kırmızı şarap," dedim. Enisa teyze gibi... Aynı tip balon kadeh gelip neredeyse yirmi sene sonra benim önüme kondu.

Enisa teyzenin şarap içişi hiç silinmeyen bir fotoğraftır aklımda. Kadınların dünyaya meydan okuyabilecek kadar güçlü olduğunu ve bu gücün her birinde farklı bir şekle büründüğünü anlamaya o gece başlamıştım.

Kadınların bir kısmı sıkıcı, bir kısmı da acayip karmaşık, şaşırtıcıydı. Ayda ise benim için herhangi bir kategoriye konamaz bir yerde, öyle tek başına duruyordu. Daima!

Elimde balon kadeh ve kaliteli bir kırmızı şarapla oturmuş, küçük fetihlerimi ve kısa tarihime iz bırakan ya da hızla geçip giden kadınları düşünürken, telefonuma Ayda'dan bir e-posta geldiğine dair uyarı düştü. İşte yine tam zamanında... Duymuştur onu düşündüğümü diye gülümsemiştim. Doğum günümü kutlamak için yazdığından emindim. Şarabımın ve mektubun tadını çıkara çıkara okumak üzere açtım telefondaki e-posta kutumu.

Mektup bittiğinde dünyanın en yorgun insanıydım.

"Yorgun" yeterli bir kelime değil aslında. İyi bir dayak yemiş gibiydim.

Şaşkındım. Üzgündüm. Yanlış anlaşılmıştım. Hiç anlaşılmamıştım... Ya da... Her hücreme kadar anlaşılmıştım ve berbattım!

Mektubu olduğu gibi alıyorum:

"Merhaba Mert,

Hastayken her şey göründüğünden daha kırılgan, daha ince, daha sivri, daha keskin geliyor bana. Sanki vücudumdaki herhangi bir aksaklık görüşümün ve algımın ayarını bozuyor. Boğazımdaki ağrı kulağıma vurdu ve günlerdir şurama, boğazımla göğsümün birleştiği o yere bir sızı asılı kaldı. Biliyorum, o sızının ağırlığı ve tırmanmaya çalışan kelimelerin boğazıma geçen tırnaklarıdır canımı yakan. Dışarı çıkamayan sözlerim yine yapışıyor bedenime. Kelimelerim kanatlanıp cümlelere dönüşemiyor ve o kuş sürüsü boğazımdaki kulenin duvarlarına çarpa çarpa düşüp pes ediyor.

Pes etti.

Bu sabah.

Gözyaşlarım, pes edip ölen kelime kuşlarımın ruhları aslında, biliyor musun... Boğazımda esir kalan sözlerim gözlerimden kirpiklerime, yanağıma, avucuma düştü de o tuzlu damlalar düştüğü yerde kurudu kaldı bugüne kadar.

Kalbimi sıkıştıran, boğazımı tırmalayan ve sevdiklerime tahammülümü bitiren eskimiş ağrıları çıkarıp bir kenara koymam, ardıma bakmadan koşmam gerek. İçine sığındığım kaleyi yıkmadan yenisini kuramayacağım, anladım artık.

Ama öyle zor ki... Bu eski sızıyı özgür bırakırsam, bunca yıl sustuklarımı konuşursam ayıp edeceğimi sandım çünkü bugüne dek. Kimseye değil de kendime. Sabrıma, güçlü sandığım kalbime, çok gurur duyduğum sevme, görme ve anlama becerime. Kırk yıldır içinde yaşayıp gittiğim o eski kaleye... Bir de... Göğsümü sıkıştıran ağrılı kelimeleri özgür bırakırsam yenilgiyi de kabullenecektim...

'Meğer hiçbir şey öğrenememişim ben. Hiç anlamamışım yaşadıklarımı. Hiç yol almamışım bu âlemde,' diyecektim kendime. Korktuğum, kendi hikâyeme konduramadığım kanatlı kara kelimelerin en büyüğü 'heba' idi. Heba: Hiçbir işe yaramadan yok olmak, boşa gitmek...

Eski bir mektubunda demiştin ki: 'İlişkilerin değişmesi, gelişebilmesi, büyümesi için gereken zamanı heba etmekten korkarak heba eden bir ödlek olmuşum ben!'

Sen mi ben mi diye düşünmüştüm ilk okuduğumda. Ama şimdi anlıyorum ki benim kara kanatlı kelimem 'heba' değil, 'mağlup'muş meğer. Mağlup: Yenik, kaybeden.

Benden almaya alışık olmadığın bir mektup olacak bu. Biraz melankolik, çokça depresif... 'Kaybedecek hiçbir şeyimin kalmadığı o yerden' yazıyorum çünkü sana. Kaybetmekten korktuğum tek şey umudumdu ve ben yıllardır, asırlardır, kim bilir kaç ömürdür o küçük ama güçlü kaya parçasının üzerinde yaşıyordum. Bir gün öyle bir sallanacaktı ki dünya, vaktiyle sular altına gömülen ve sadece tepesi görünen o küçük adanın aslında dünyanın en büyük dağının zirvesi olduğu çıkacaktı ortaya. Kimsenin görmediği, bilmediği ama benim varlığından bir gün bile şüphe etmediğim o cennet parçasını ve beni bir gün anımsayacaksın diye bekliyordum.

Bir masal uydurmuştum kendi kendime. Yüzlerce kez doğmuş ve hep birbirimizi sevmiştik. Dünyaya her gelişimde, seni her buluşumda, her seferinde onlarca, yüzlerce sarsıntı oldu. Hayatlarımız yıkılıp yıkılıp yeniden kurulan şehirler gibiydi ama kimse yıkılanın altında ne kaldığını anımsamıyordu. O şehirler hiç kurulmamış, o insanlar hiç yaşamamış gibi unutuldu her şey.

Unutmak için yüz yıl gerekmiyordu. Önce elli, sonra yirmi, derken on yıla ve sonra birkaç aya indi unutabilmenin süresi.

Ama ben seni hiç unutmadım. Ne bu ömrümde ne öncekilerde.

Sonuncuda aynı mahallede iki çocuktuk.

Bir yerden hatırlar gibi bakmıştın beni ilk gördüğünde. O an değil ama bir gün hatırlayacağını düşünüyordum. Bekledim. Yıllar geçti dünya zamanıy-

la. Yer sarsıldı, toprak kırıldı. Sular yürüdü, çamura döndü. Çamur kurudu, yeni temeller atıldı toprağın üzerine. Eski sokaklar kazıldı, çiçekli bahçeler, güzelim evler yıkıldı. Her kuşak bir gün gömer çocukluğunu, yeni gelenlerin devri dönsün diye. Bize de geldi sıra. Yıkılanların altında çocukluğumuz kaldı. Üzerine yeni apartmanlar, caddeler, alışveriş merkezleri yapıldı. Kuşlar göç etti uzak diyarlara. Bir daha dönmedi içlerinden bir kısmı. Denizi doldurdular. Kuşlar gibi küstü bazı çiçekler, bir daha yüzlerini göstermediler. Ayaklar baş oldu, başlar ayak, başlar ayak oldu, ayaklar baş... Hep aynı güçler arasında ondan ona geçti soysuzluğun ve yozlaşmanın dümeni. Böyle böyle yıllar aktı ve sen beni hatırlamadın.

Yine de umudumu kaybetmedim. Seni sevmek için gelmiş gibiydim bu dünyaya. O yüzden sen hatırlamasan da, sen bilmesen de önemi yoktu. Seni sevmek dünyanın dönmesi gibi kendiliğinden bir eylemdi benim için. Olup bitene, gördüğüme, duyduğuma anlam yükler ve 'ilahi bir sebep' olarak isimlendirirdim hepsini. Şarkı tutar, sayar, tabelalardaki, duvarlardaki yazılarla kendimce oyunlar oynardım. İnanırdım hepsine. Bütün kalbimle. Benim masalıma bu yakışırdı nihayetinde.

'İlla ki sen!' yazardı mesela bir arabanın arka camında. Senden bana bir fısıltı sayardım bu sözü. Kırmızı arabaların derdine düşerdim her sabah okula giderken. Beş dakikada yirmi beş tane geçerse önümden, sen de beni düşünüyorsun diye sevinirdim. Bostanlı-Üçkuyular vapurları karşılıklı seyre çıkıp deniz ortasında yan yana gelip de ben bunu gördüm mü,

her seferinde bir gün kavuşacağımıza dair tuttuğum inanç defterime bir çentik atardım.

Seni sevmek için sana bile gerek kalmamıştı bir ara.

Radyoda olsun, televizyonda olsun, hep bi şarkı tutardım. İlki değil, daima üçüncüsüydü senden bana gelen. Şarkı bana cesaret verirse okul çıkışı seni görmek için bahaneler üretirdim. Bir akşam senden bana gelsin diye tuttuğum üçüncü şarkı MFÖ'den *Ele Güne Karşı Yapayalnız* oldu. *'Bile bile sevdiğimi, korkundan gelmedin'* dizesini senden bir çağrı kabul edip ertesi gün okul çıkışı sallana sallana eve yürürken Edis'le ikinizi gördüm. İki serseriyle itişiyordunuz. O anda beni kavgaya bir gece önceden MFÖ mesajıyla çağırdığını anladım. Tabii ki seni ele güne karşı yapayalnız bırakmazdım.

'Ayda'nın yanında küfür etmeyin!' diyordun ve bu beni ne kadar sevdiğinin, önemsediğinin en büyük kanıtıydı bence. Sen dövüşme, ben dövüşürüm ikimizin yerine diye atıldım kavgaya. Sen Edis için dövüşüyordun, ben de senin için...

Çocukluk ne salakça bir özgüven ve özgürlük veriyor insan kalbine. Aslında gelecekte çok çok lazım olacak bu iki duyguyu büyürken bir yerlerde düşürüp kaybettiğimizi nasıl fark edemiyoruz acaba? Salak olmamak için çabalarken mi acep? Ama ben zaten uzun bir süre bir çocuk gibi inanmayı, sevmeyi ve özgür olmayı tercih ettim.

Amerika'ya gitmeden önceki son gününü hatırlıyor musun? Çöpte bulup yaşatmak için inatla uğraştığın yavru kedi Biçim'i bana bırakmaya gelmiştin. 'Annemin bahçesindeki keratalar rahat vermez bu

yavruya, sana emanet,' demiştin. Emindin benden. Güvenirdin bana. İnanırdın. Kırmazdın. İlk gördüğümde, 'Çook çok güzel bir kedi olacak bu büyüyünce, o biçim!' dedim diye Biçim koymuştun adını kedinin. 'İsim annesi, al bakalım yavrunun ilaçlarını, mamasını, sepetini,' derken bizzat kendi canından bir parça bırakmışsın gibi hissetmiştim.

'Beni unutma kız,' demiştin kapıdan çıkarken.

'Unutmak mı? Ben seni hep tanıyordum,' demiştim ama sen anlamamıştın. Soru dolu gözlerle bakmıştın bana. Anlatsam dinlerdin, eminim. Ama anlatmak istemedim. Anla istedim. Ben anlatmadan anla! Anlatsam duyacaklarımdan korkardım bir yandan da.

O gün senin oturduğun sandalyede oturuyorum şimdi. Sen gittikten sonra, sigaranı söndürdüğün mavi cam tablayı kaldırmamıştım birkaç gün. Fincanını da öyle. Kahven kuruyup kalmıştı içinde. Dudağına değen o son kahverengi yola bakmıştım gelip gidip. İçinde kavuşma var mıydı acaba fincanın? Oturduğun bu beyaz sandalye sen kalktığında hangi formdaysa öyle durmuştu bir süre. Kendiminkilere de dokunmamıştım. Ne fincana, ne izmarite, ne sandalyeye...

Öyle, her an kaldığımız yerden devam edecekmişiz, sen balkondan içeri giriverecekmişsin gibi beklemişlerdi bizi. Yanlarından geçip gittikçe canımı acıtmıştı o duruşları. Öfkelenmiş, haklı bulmuştum kendimi.

Çünkü sen de benim gibi, 'sever gibiydin' bazen. Ama tam kalacakken uçup giderdin. Kalbim bir

kafes değildi ki benim. Neden korkuyordun bu kadar? En yakın arkadaşın ben olsam, anlardım bunu. Edis'ten daha yakın olmak isterdim sana ve gün geldi, en yakın arkadaşın ben oldum gerçekten. Ne çok şey konuştuk, paylaştık seninle. Çocukluk bitti. Gençlik geçti.

Sen beni nasıl hatırlamadın sahi? Sen beni neden her seferinde unuttun? Dünyaya her gelişimizde ayırıp ayırıp aynı şehre atıyordu bizi hayat. Birbirimizi bulmak ödevimizdi. Ben sanırım bunu doğarken bile biliyordum.

On altı yaşımızdan bu yana 'tesadüfün bu kadarı' dediğimiz milyon tane şey yaşadık seninle. Sen İstanbul'dayken bile aynı anda dinlerdik aynı şarkıyı. 'İçime doğmuş; şimdi seni düşündüm, sen aradın,' derdin. 'İçime doğdu; aklımdan sen geçiyordun,' derdim. Bazen yana yana yürür, konuşmaz, yine de anlaşırdık. Susarken gülüşür, konuşup konuşup ağlaşırdık. Elini kessen elim acırdı. Ağlasam, seni düşünsem, duyardın hemen.

'Anlayın, hatırlayın hadi artık birbirinizi!' diyordu da melekler, sen niye duymuyordun?

Neden bu kadar özlüyordum seni, sana bakarken?

Birbirimizin kalbinde 'yine' yeni yaralar açmamız muhtemelken bile, sarıldıkça bir parça da olsa azalmaz mıydı bu çok özlemenin sızısı?

Seni gördüğüm o ilk anda, bizim mahalleye taşındığınız o gün, kalbimi patlatacak kadar büyük heyecanla dolmuştu bütün bedenim. Öyle acayip bir sevinçti ki bu, sonra anladım. Seni 'anımsamaktan' kaynaklanıyordu.

Yıldırım aşkı dedikleri şey budur bence. Görür ve heyecanlanırsın. Kalbin boğazından çıkacak gibidir. Vurulmak değil, hatırlamaktır bunun adı.

Seni görür görmez tanımıştım ama daha önceki ayrılıklarımızı unutmuştum. Nasıl ayrılmıştık biz seninle? Daha önce kaç kez kavuşup ayrı düşmüştük? Bu kaçıncı seferimizdi dünya üzerinde?

Bir inanışa göre büyük tutkuların güçlü ruhları ölen bedenlerinden çıktıkları vakit yakınlarda bir yeni doğan ararmış. Sadece otuz dakikaları olurmuş bu yeni bedeni bulup kuşanmaları için. Otuz dakika sonra ruh da unuturmuş kimi sevdiğini, neler yaşadığını. (Bazı bebeklerin doğduktan sonra ağlamamaları belki de bu telaştan ve dinlenmeden uyanmanın sersemliğindendir. 'Ne oldu, nereye geldim?' diye bakınırken, poposuna şaplağı yiyince, 'Ah, evet, baştan başlıyoruz!' diye feryat etmeleri de bu yüzden olabilir. Nefes alınca ciğeri yanıyor, evet... Ama hayat tam da bu değil mi? Nefes alıyorsun, ciğerin yanıyor, sonra alışıyorsun bu yangına...)

Bunu duyduğumdan beri o telaşlı bebeklerden biri olduğuma ve seni sevmek dışında kalan her şeyi unuttuğuma iknayım. Bu yüzden aynı sokakta, aynı şehirde olmak yeterliydi benim için. Bakalım bu serüvende neler gelecekti başımıza?

Sonra...

Dur, senin hikâyeni bir de ben anlatayım sana.

Büyüdük. Azaldık. Kalanlar bölündü. Biz ikimiz aynı kabuktaydık zannederdim. O kabuk önceleri korunaklıydı ama sonra sığmaz oldun. Kabuğu çatlattın, kendi duvarını yıktın. Pır pır uçmaların, kafa

karışıklığın o dönem başladı. Hep aynı kadın girer oldu rüyalarına.

'Hiç görmediğim biri ama çok iyi tanıyorum sanki. Fakat kim olduğunu bir türlü çıkaramıyorum,' derdin. Sana yakın olmak işte o dönemlerde acı veriyordu. Gençtik. Aramızdaki sessiz anlaşma aşktan söz açtırmıyordu ve ben de gözümü açamıyordum kalbimdeki acıdan. Açabildiğim kadarıyla gördüklerim de *Görmeyeydim Daha İyiydi* isimli kısa filmler festivaliydi. Yazanı sen, yöneteni sen, oynayanı sen...

Okulu sallıyordun. Son sınıfı uzattın. Hiç yapmadığın şeyler yapar olmuştun. Tuttun, okula yeni giren kızlardan biriyle kantinde 'kendi aranızda' söz kestiniz. Uyduruk, telden birer yüzük taktınız. Rüyandaki kızıl-sarı saçlı kadına benziyormuş! Kızın anası seni layık görmedi biricik evladına ve sen de karalar bağladın. Sarhoş oldun. Süründün. Hoşuna gitti bu drama. Sonra unuttun. İlk filmin sonuydu bu.

Sonra 'seni seviyor' diye bir kızla çıktın. Kıza yapmadığın eziyet kalmadı. Sevilmeyi ucuz plastikten piknik topu sandın. Patlarsa sorun yoktu yani. O yüzden 'bu kadarmış, bitti' bile demedin zavallıya. Alsancak'ta bir kafede ağlayan kızı teselli etmek Yiğit'le ikimize düştü. İkinci filmin sonu da böyle geldi. Her türlü saçmalığına 'evet' deniyor diye ötesini berisini düşünmeden hareket etmeye hakkın var sanıyordun o sıra. Sanki bir tek sen üzgündün, sen perişandın, sen yıkılmıştın. Sanki sadece seni yerle bir etmişti yaşadıklarımız.

Sonra seri bir aşk katili olup kızıl-sarı saçlı, koca gözlü güzel kızları kalplerinden vurup vurup bıraktın sağda solda. Klişe ve berbat bir yapımdı. Bunu yapmana izin verdikleri için hak ettiklerini düşünüyordun. İçini döktüğün, açık yüreklilikle tüm çapkınlıklarını, saçmalıklarını anlattığın mektuplar yazdın bana. Zira ben en yakın arkadaşındım senin. İstanbul'dayken daha yakın hissederdin sanki kendini bana ve hiçbir şeyi saklamazdın benden. Oysa ben tam tersi bir kış kırgınlığı ile uzakta tutardım kalbimi. Başka türlü nasıl dayansaydım anlattıklarına?

İzmir'e kaçışın bildiğin iyiliğe sığınmaktı. Geldiğinde biliyordum, gidecektin. İyileşecek ve yine gidecektin. Çok kalmayacaktın, biliyordum. Uzaktaki hayat kalbimizdekinden daha az acılı değildi ama yaşamadan bilemiyordu elbette insan.

Şimdi, yalan yok, burada kalsan mutsuz olurdun sen. Büyük denizlerin ufkundaydı senin gözlerin. Burayı özleyen yanını da en iyi ben bilirim. İstanbul'dan gelen o büyük çağrı sana bütün zor günleri, sıkıntını, bıkkınlığını unutturmuştu bir anda. Yeniden başlamak için yanıp tutuşuyordun. Gittin ve başardın. Yine. Ama bu kez daha güçlüydün. Kendine daha güvenliydin. Amerika'ya gittiğin için üzülsem de 'Bu fırsat kaçmaz, git,' dediğimde yalan söylemiyordum. Bir hayal kurmuş, çizmiş, yazmış ve kazanmıştın.

Derken bir gün bıktın. Onlardan değil, kendinden bıktın.

Kendinden, evet.

Bunu sana hiç söylemedim, hiç yazmadım ama 'Bu çakallarla yapamıyorum, bu yüzeysel ilişkiler-

den, sonuçsuz sohbetlerden, gecelik beraberliklerden bıktım,' dediğinde onlara benzeyen biri olmaya başlamıştın ve seni rahatsız eden kendi değişimindi. İçine sinmeyen, seni huzursuz eden şey, oyunu oynarken onlara uyumlanmandı. Aç bak, oku o dönem yazdıklarını. Sonra da kendine bir bak, ne göreceksin. Değişmiştin ama çürümemiştin çok şükür. Uzak tuttuğum kalbimin kapısını sonuna kadar açtım sana yine.

Bir sıcak bir soğuk, bir yakın bir uzak, gelmeli gitmeli, inişli çıkışlı, imalı, şüpheli, tedirgin geçti yıllar.

Geçen hafta bana gönderdiğin kitap sayfası, altına bir not bile yazmadan sadece fotoğrafını gönderdiğin sayfa var ya...

Telefonumdan çıkıp tam kalbime isabet bir kurşundu o fotoğraf.

Zaten iyi değildim ne zamandır. Zaten kafam darmadağın. Zaten otuzlarımın yarısındayım. Zaten yorgunum artık. Zaten geç kaldım her şey için. Zaten kırgınım. Zaten bıkkınım. Zaten yaşanmaz artık bu ülkede. Zaten kim kimin kıymetini biliyor ki. Zaten... Ne çok "zaten" var mutsuzluklarımızın astarında. Senin de, benim de.

Okuduğumuz kitaplardan alıntılarla, şarkı sözleriyle, şiirlerle iletişim kurmaktan, anlam aramaktan, bulduğumu sandıklarıma anlam yüklemekten ve bir salak gibi seni senden, kendimden korumaktan da çok yoruldum sanırım.

Fotoğrafa bütün bir gün baktım. Belki altmış kere okudum fotoğraftaki satırları.

(...)

Hafıza güzelleştirir anıları. Bir tür sanat yaptığı. Rüya gibi.

Bazı 'anlar', bazı 'insanlar' öyle güzel ki hayalimde. Vitrin gibi.

Onları oraya koyup hiç çıkarmamalı.

*Hep oradan izlemeli...**

(...)

Niye gönderdin bunu bana? Niye? Niye bu sayfa, bu satırlar?

Öksürüyorum. Her öksürüğümde senden ibaret kuşlar özgür kelimeler olup çıkıyor boğazımdan. Sana ulaşmak için ne çok yol yürüdüm. Hep aynı yöne yürürsen, başladığın yere dönüyorsun sonunda, doğru! Macellan da haklıymış. Dönüp dolaşıp aynı yere geliyorum yıllardır. Ne çok insan geçip gitti oysa yanımdan. Sana benzemiyor hiçbiri diye dönüp bakmadım. Sen birilerini sevdikçe, öptükçe, başkasına dönüştükçe kırıla kırıla çevirdim başımı.

Hayal etmek güzeldi. Güzel ve güçlüydü.

Sonra o günün gecesi, yani o fotoğrafı gönderdiğin günün gecesinde birden bir şey anladım. İdrak ettim. Böyle tertemiz bir idrak ama. Ben seninle yapmayı hayal ettiğim şeylerin özlemini çekiyormuşum aslında, senin değil. Sen gerçek bile değilsin aslında. Senden ödünç alınmış bir suretle bir hayat hayali kurmuşum ben. Ah, yaaa. Ah, salak ben!

Bir sabah okşaması, gece yarısı uyku arası sevişmesi, bir teselli sarılması, yağmuru sessizce izlemek, hiç ko-

* "Rüya Anıdan Sayılır mı?" / Ozan Ünal

nuşmadan oturmak, gündüz vakti bir koltukta kucak kucağa uyuyakalmak, birlikte yemek yapmak, üşümüş ayaklarımızı ovmak, korkularımızı dindirmek, yeni ülkeler ve hiç girilmemiş sokaklar keşfetmek, yorulmak, çalışmaktan yorulmak, sevişmekten yorulmak, bitimsiz coşkudan yorulmak, birlikte durgun bir suda yıkanmak, kızarmış bir ekmeği paylaşmak, kahvaltıdan önce kahve içmek, çalışırken birbirimizi izlemek, bir filme içlenmek, soysuzlara, hainlere, zalimlere dolu dolu küfretmek, öğrendikçe şaşırmak, birlikte üretmek, küçük küskünlükleri gidermek için çabalamak, portakal soymak, kokuların peşinden anılara olta atmak, kıskanmak, güvenmek, anlamak, savunmak, endişelenmek, bir dedikoduya gülmek...

Seninle olabileceğini hayal ettiklerimi hiç yaşamadan geçiyorum bu hayattan. Ben seninle olsun isterken, belki de olabilecek tüm ihtimalleri kaçırmışım.

Sen de bana tutmuş 'vitrin' diyorsun.

Anladım.

Ben şimdi kendi vitrinime geçiyorum, sen de seninkine geç, diyorsun...

Kaç yıl geçti böyle? On? Sen fırsat buldukça, canın çektikçe yazdın. Uzun, kısa, önemi yoktu senin için. Bense bir görev kabul edip yanıtlarımı hiç geciktirmedim. Senden mektup, mesaj gelmesini beklemeden yazdım, anlattım da anlattım. Sen haftalarca yazmayabiliyordun ama ben on gün yazmasam hemen merak ediyordun. Beni değil, neden yazmadığımı...

Sen artık İstanbullu olmuştun. Kalbimin kış soğuklarına yakalandığı günler başlamıştı. Bir gün bir

kitapta, *O hep yara sarardı. Ben yaşamla baş edemez olduğumu hissedince ruhsal bir fedai gibi yanı başımda biter ve zaman içinde gerçekten de şifalı olduğuna inandığım geyikleriyle beni iyileştirip kaybolurdu,** cümlelerini okudum ve kalakaldım. Kendi hayatından bir bölüm anlatan yazar, zor günlerinin vazgeçilmez destekçisi bir kız arkadaşından söz ediyordu 'ruhsal fedai' diye...

Ben de senin ruhsal fedain olmuştum.

Şöyle devam ediyordu o öykü:

'Bilirsiniz, dostluğundan emin olduğunuz insanlar sizden hep çantada keklik muamelesi görür. Onlar nasıl olsa vardır. Peşinden koşmasanız da olur.'

Evet, öyle... Ben hep vardım senin için. Koşmasan, aramasan da hep bıraktığın yerdeydim. Tıpkı bu öyküdeki gibi, sen ne zaman dünyaya ölü balık gibi baksan, seni denize atar, suya kavuşturmayı bir ödev sayardım.

Benim tarafımdan sevildiğini o kadar iyi biliyordun ki Mert... Sadece beni değil aslında, seni çok seven kim varsa aynı kibirle ittiriyordun. Geçmiş zamanlı cümleler kuruyorum çünkü benim artık ne bu kibre ne de kendimi oyalamaya tahammülüm var. Gelecek zamana, yani kendi vitrinime geçmeden önce içimi iyice dökeyim sana. Bir şey kalmasın. Madem başladım, tam olsun. Ne oldu biliyor musun bu hafta?

Dur şimdi, komik kısma geldik.

Ben hayatımın siktirini çektim. Evet, evet. Ben!

---

* *Ebekulak*, Atilla Atalay.

Özet geçiyorum. Olay şöyle gelişti: Bütün kış çalışıp tasarladığım ayakkabılar fuarda çok beğenildi. Bizim firma sipariş alımını Türkiye'ye dönmeden kapamak zorunda kaldı. Öyle bir satış yani! Babür Bey fuar dönüşü beni odasına çağırdı ve 'Güzelim,' dedi.

Ben bu adama 'bey' dedim beş sene. O ise hep 'güzelim, yavrum, fıstık' gibi sözcüklerle hitap etmeyi tercih etti.

'Güzelim, biliyorum buranın baş tasarımcısı olmayı bekliyorsun, hak ediyorsun da ama ben İtalyan bir oğlan aldım işe. Mecburum şekerim. Yoksa kimse İtalya'dan model çalamayacak,' dedi bana.

'Niye çalalım Babür Bey? İhtiyacımız mı var? Bizim özgün tasarımlarımızı sattık, bitirdik, çok beğenildi,' diye yanıt verdim.

'Yavrucuğum o işler öyle değil,' dedi böyle üstten üstten.

Yavrucuğum... Yavrucuğum... Güzelim, bebeğim... Ah o işler, bu işler...

'Seni muhasebenin başına koyalım mı şekerim? Ne dersin? Para da senden geçer, bana avans vermezsin, ha ha ha!'

Ne diyor bu adam diye düşünmedim bile. Ben tasarım okudum, demedim. Ne muhasebesi, demedim. Beş yıldır içimde biriken ne varsa hepsini tek cümle ile izah ettim kendisine:

'Bi siktirin gidin Babür Bey!' dedim.

Valla bak! Sonra da çıktım oradan. Eve geldim. Pilav yaptım.

Ağlayacak gibi oldum ama ağlamadım. Çünkü çok acayip bir şey yapmıştım ben o gün. İçimde kal-

mayacaktı artık hiçbir şey, karar vermiştim. Zaten hayatıma giren, gelen, geçen kim varsa, topunun...

Kuru fasulye ıslattım. Mutfak camını sildim. Buzdolabını temizlerken kararımı netleştirdim. Biçim kedisine durumu izah ettim. Anlayışlı davrandı. Hak verdi ve hiç itiraz etmedi. Onun da rızasıyla anneni aradım.

'Füsun teyze, ben Avustralya'ya taşınıyorum. Biçim'e sen bakar mısın?' diye sordum. 'Annem bu çocuğa bakamaz, biliyorsun.'

'Aaa nereden çıktı, nereye gidiyorsun?' diye sormadı bile. Sanki, 'Ben hafta sonu Çeşme'ye gidiyorum, pazartesi dönerim,' demişim gibi, 'Getir yavrum, tabii ki bakarım,' dedi.

Ben buralardan gidiyorum, anlayacağın. Kaleyi yıkmakla kalmayacağım, başka bir kıtada kuracağım, çok kararlıyım. Anam babam, üç beş arkadaşım da, 'Aman gitme,' demez, biliyorum. 'Git, bizi de al,' diyerek yolumu açarlar.

İşte böyle.

Ben de gidiyorum sonunda. Yerleşme, alışma, bakınma telaşında sanırım sana uzunca bir süre yazamam... Bakarsın çok sever, köklenir kalırım oralarda, unuturum her şeyi, belki de hiç yazmam. Bu mektubun başına oturduğumda çok hastaydım. Söyleyeceklerim bitti. Boğazımdaki ağrı da, öksürük de geçti, iyi mi? Tuhaf ama gerçek.

Aynı yazarın bir başka öyküsünden şu satırları not etmişim. Sana gönderilecek maillerden birinin taslağı olarak kalmış: *'Hayat o özlediğin zamanda takılı kalsaydı sadece anı olurdu, biz ona hayat demezdik. Termodinamiğin ikinci yasası mealen buyu-*

ruyor ki tüm sistemler sürekli olarak bozulma eğilimindedir.'"

Yani... Geçmişe dönemezsin.

Canımın içi Mert... İlk ve eski aşkım. Arkadaşım. Keder ortağım. Bi şarkı tut şimdi. Üçüncüsü benim olsun. Beş dakikada yirmi beş kırmızı araba sayarsan, bil ki ben de seni düşünüyorum. Bostanlı-Üçkuyular arasında gidip gelen vapurlar denizin ortasında her buluştuğunda ayrı düşmüş bir sevdalı sevdiğine kavuşsun. Amin.

Bir de...

İyi ki doğdun. Otuz beşinci yaşın kutlu olsun.

Yaşasaydı Edis de otuz beş olacak, 'Senden üç ay büyüğüm oğlum!' diyecekti. Gülecektik. Olmadı. Kendine iyi bak...

Ruhsal fedain Ayda"

Mektup bitti...

O mektubu bir kez daha okumaya cesaret edemedim. O gece Ayda'nın yazdıkları, sanki havayı kaplamış ve bana bir soluk bile bırakmamıştı. Nefes alamıyor, veremiyor, ne düşüneceğimi bilemiyordum. Her şey karmakarışıktı. Yıllardır yanıt aradığım sorulara sonunda yanıt vermişti Ayda. Bakmıştı ki ben veremiyorum, o vermişti.

Arkadaşlar sevgili olur muydu?

Ya da sevgililer aynı zamanda arkadaş olabilir miydi?

Olabilirdi, ama artık çok geç, diyordu Ayda...

---

* *Yavaş Tren*, Atilla Atalay.

Ne yapacağımı bilemez halde dikiliyordum otelin önünde. Eve kadar yürüyeyim diye düşündüm. 17-18 kilometre filan. Soğukta terliyordum. Ne düşündüğümü anımsamıyorum. Belki her şeyi. Belki hiçbir şeyi.

Şikago'nun ışıklı caddeleri beni ilk çağırdığında bir lise öğrencisiydim ve en iyi arkadaşım Edis bana küsmüş, yatağında uyuyordu. Bu sokaklara onsuz adım atmaya cesaret edememiştim.

Binalar, caddeler, ışıklar, insanlar arasında yürürken yirmi bir yaşındaki Edis geldi yanıma... Elleri ceplerinde. Birlikte yürüyorduk sanki. Karşıyaka Çarşı'dan eve gidiyorduk her zamanki gibi... Konuşmadan iki blok geçtik. Sonra Edis bozdu sessizliği.

"Nasıl oldu? Nasıl öğrendiniz?"

Yanıt vermedim ama ısrar etti.

"Anlatsana ya... Neredeydin sen?"

"Ne zaman?"

"Benim haberim geldiğinde."

"Evde, bahçedeydim..." diye mırıldandım.

"Eee... Anlat hadi..."

Durdum. Yirmi bir yaşındaki hayali Edis de durdu benimle. Bana bakıyordu. Altın saçlı delikanlı. "Bu gece çok kötüyüm ben," diyemedim. 24 saat açık dükkânlardan birinin önündeydik. İçeri girdim. Edis de geldi peşimden. Sigara aldım.

"Ne zaman başladın lan sen sigaraya?" dedi.

"Haberinin geldiği gece," dedim yüzüne bakmadan. Ayda'nın mektubundan söz etsem mi diye düşündüm bir an. Şu yirmi bir yaşındaki çocuğa nasıl anlatırdım içinden çıkamadığım bu eski hikâyeyi?

Paramın üstünü veren çocuk kendi kendine konuşan, kırık kafalılardan biri sandı muhtemelen beni. Sigaramı ucuz çakmakla yakarken, "Yunus amca kemiklerini kırar valla!" dedi hayali Edis.

Derin bir nefes çektim.

"Kırmadı. Birlikte içtik hatta," dedim.

"Oha! Nasıl oldu? Anlatsana," dedi yine merakla.

Of Edis, of!

Hem de bu gece!

Dizlerimde derman kalmadı bir an. Büyük bir binanın önündeki duvarı gösterdim. "Oturalım mı şuraya iki dakika?" dedim. Hemen geldi peşimden, oturdu yanıma. Merakla bakıyordu, hissediyordum.

"Tam olarak neyi anlatayım? Neyi dinlemek istiyorsun?"

"Unutmaya çalıştığın her şeyi."

Bir nefes daha çektim sigaradan. Bir nefes daha... Boğazımı temizledim.

"Nereye kadar hatırlıyorsun sen?" diye sordum, yine ona bakmadan.

"İşte, askere gittim. Terhise üç ay kalmıştı. 17 Ağustos depremi oldu. Ben Yalova'da üç beş nöbetindeydim o sırada. Dışarıdaydım yani. İçeride olsam, bizim yatakhane binası yıkılmıştı, kesin ölmüştüm," dedi.

"Kesin!" dedim izmariti yere atıp. Ayağımla ezdim. Bir tane daha yaktım.

"Biraz az iç oğlum, ne bu böyle arka arkaya?" dedi.

"Her zaman değil, arada oluyor böyle. İçki içince daha çok," dedim.

"Eee? Anlatsana!" dedi yine sabırsızlıkla.

Ulan insan kendi ölümünü dinlemeye niye bu kadar meraklı olur?

Anlatayım, tamam...

"17 Ağustos'ta sabaha karşı hepimiz sokağa döküldük. Deprem İzmir'de oldu sanıyorduk. Sonra arabanın radyosunda öğrendik ki İstanbul, Bursa, Ankara, Eskişehir bile sallanmış. Merkez üssü Marmara diyordu radyo. Sen Yalova'dasın... Deden torpil yaptırdı, göndermedi seni Şırnak'a ama işte bak... Bizimkiler delirdi tabii seni düşünüp..."

Gücenmiş gibi bir sesle, "Sen? Sen umursamadın mı?" diye sordu.

"Korktum tabii. İçimde garip bir rahatlık vardı ama. Annenlere, 'Bir şey olmamıştır,' filan diyordum. Ayda, sen gittiğinden beri deden çok üzüntülü olduğundan daha sık gelip kalıyordu onlarda. O gece de mahalledeydi."

Edis alaycı güldü.

"Ne dedemi ya... Umuru olmaz onun. Bırak... Seni görmek için gelip gitmiştir. Sözünü tuttun ama di mi? Kardeşin sayılır o senin!"

"Nereden kardeşim sayılır ya?" dedim sinirle. "Senin kardeşin sayılır. Senin kuzenin o. Siz birlikte büyüdünüz. Ben seni kardeşim saydım, onu değil!"

Hiçbir şey söylemedi. Gencecik çocuğa bağırmıştım gece gece. Canım sıkıldı. Ayda'nın yazdıklarının yarattığı şaşkınlıkla kırgınlık birbirine çarpıyordu içimde. Gönlünü almak istedim.

"Ama merak etme. Hiç bi bok olmadı. Ağzımıza sıçtı verdiğimiz sözler!" dedim.

Pek gönlünü alamadım tabii küfürlü konuşunca. Sustuk. Kızınca susardı. Sonra başka bir yerden devam ederdi konuşmaya. Yine aynısını yaptı:

"Ben 17 Ağustos'u hatırlıyorum. Ertesi gün sizi aradığımı da. Ama gerisini hiç hatırlamıyorum," diye mırıldandı.

Hiçbirimiz hatırlamak istemiyoruz ama unutamıyoruz da Edis...

"Ertesi gün aradın evi, evet. Annenle, babanla konuştun. 'Arama kurtarmadayız, merak etmeyin,' dedin. Sonra bir daha haber alamadık senden. On gün filan..."

"Ah be, annem çok üzülmüştür..."

Bir şey demedim. İnsan arkadaşının hayaline bile söyleyemiyordu annesinin nasıl yandığını, perişan olduğunu. Dili varmıyordu, susuyordu.

"Sonra nasıl öğrendiniz?"

Sonra nasıl öğrendik?

"28 Ağustos günü sabaha karşı seni görmüştüm rüyamda. Karanlık bir caddede yürüyorduk ve sen bana, 'Nasıl öldüm? Anlat,' diye soruyordun sürekli. Senden kaçmak için koşuyordum ama sen beni yakalayıp hep aynı soruyu soruyordun: 'Nasıl öldüm?'

Uyandım. Kimseye anlatmadım rüyayı. Herkes seni düşünüyor, senin için üzülüyordu. Telefonlar kesik, ulaşım imkânsızdı. 'Arayamıyordur, iyidir,' diyorduk ama sinsi bir ölüm ihtimali her gün daha çok büyüyordu aklımızda. İzmit, Yalova, Gölcük'ten gelen haberler her gün daha kötüydü. Seni aramaya gelemiyorduk, yollar kapalıydı, giriş çıkışlar yağmalamaya engel olmak için yasaklanmıştı. Nerede olduğunu bile bilmiyorduk ama arayacaksın diye her gün umutla uyanıyorduk.

O gün, seni rüyamda gördüğüm gün yani, sabah kapıdan bir çıktım, bir daha da eve giremedim. Ev beni dışarı atıyor, yol kendine çekiyordu. Bahçede durdum ve bütün gün biri gelecekmiş gibi sokağa baktım. Nedenini bilmiyordum. Sadece bakıyor ve bekliyordum. Beklerken, gelecek olan o şeyden çok korkuyordum.

Akşama doğru, gelmesinden korktuğum o şey göründü sokağın başında.

Bir askeri araç ve arkasında bir ambulans...

Sizin evin önünde durdu. Çocuklar top oynuyordu sokakta. Arabadan inen bir subay çocuklara, 'Salkım Sokak burası, değil mi? 3 numara bu ev mi?' diye sordu. Kapının üstündeki salkımların mor çiçekleri döküleli aylar olmuş, yeşil yaprakları evin numarasını saklayacak kadar çok büyümüştü. Çocuklar oyunu kesmiş, askerin etrafına toplanmıştı.

'He, şu ev, Şakir dedelerin evi,' dedi içlerinden biri. Saçları kazınmış, burnundan akan sümüğü çekiyordu. 'Bunlar büyüyene kadar düzelir mi ki dünya? Bize yetişmedi ama...' diye düşünmüştüm. Bazen öyle şeyler varmış ki hayatta... İçinde sözcükler yokmuş ama tonlarca acı varmış Edis. Bunları yaşamadın diye teselli ediyorum bazen kendimi. En iyi arkadaşının ölümünü yaşamadın sen. O ölüm haberinin sokağa girişini, birkaç saniye içinde bütün mahalle halkının toplanışını görmedin. Şanslısın... Sen gencecik bir arkadaşının yarım kalan hikâyesine ağlamadın..."

Edis omzumu tuttu dostça. Anneme altın küpe almaya karar verdiğimiz o günkü gibi.

"Çok özledim seni," diye fısıldadım.

Duymamış gibi, çekti elini omzumdan.

"Sonra ne oldu?" diye sordu yine.

Sigaramı içime çeke çeke daldım gittim yine o güne.

"Kimse konuşmuyordu. Bir fısıltı bile çıkmıyordu. Sanki mıknatıslı bilyeler gibi sessizce çekiyordu her gelen kendinden sonrakini. Bütün mahalle, esnaf toplanmış ama acayip bir sessizlik... Karınca yürüse duyulurdu.

Sonra...

Aliye teyzenin feryadı yırttı İzmir'in göğünü.

Biz sustuk.

Ayda geldi koşa koşa... Beni gördü kapının önünde. Ağlıyordum. 'Ağlama sakın! Ağlama. Ağlama, diyorum. Belki yanlıştır. Belki yalandır. Dur, hemen ağlama...' diyordu. Kalabalığı yara yara eve girdi.

Sessizlik ince bir tel gibi kesiyordu sanki hepimizin dilini.

Baban çıktı evden yalın ayak. Gömleği de yoktu üstünde. Tutmaya çalışıyordu birileri ama kimse zapt edemiyordu. Evinizin bütün camlarını kırdı. Seni öldüren o evmiş gibi. Bahçeyi dağıttı, çiçekleri yoldu, sandalyeleri devirdi. Babam kollarından tutup sakinleştirmeye çalışırken birlikte düştüler yere. Bahçenin beton zemininde, babamın yanında, iki büklüm haykıra haykıra ağladı Osman amca.

Ambulans bu yüzden gelmiş meğer...

Sonra senin ayakkabılarını bahçe kapısının yanına bıraktık. Askere giderken testiyi kırdığın yere. *Bu evde bir ölen var*, dedi o ayakkabılar. Üç kere bile giymemiştin onları.

Bayrak asıldı pencereye. *Bu evde bir şehit var*, dedi bayrak. Oysa Cumhuriyet Bayramı'nda yaraşırdı ona orada sallanmak.

Ertesi gün öğle namazından sonra camideki mahşer kalabalığına, bayrağa sarılı tabutun başında, 'Arama kurtarma çalışmalarında şehit olan kardeşimiz, Osman'dan olma, Aliye'den doğma Edis...' dedi o ses... 'Ruhuna El-Fatiha!'

Şakir dedenin babasının yaptırdığı aile mezarlığınızda büyük büyükannen Mayka Hanım için ayrılan yere yirmi bir yaşında seni koyduk."

Edis bana bakmıyordu hiç.

"Dedem ne yaptı peki?"

Ah, benim altın saçlı kardeşim. Şimdi otuz beş olacaktın, doğru ya... Yaşasaydın nasıl akardı hayat acaba?

Edis daha yüksek bir sesle tekrar, "Dedem peki?" diye sordu, "O ne yaptı?"

Ama ben Özlem'i düşünüyordum o sıra. Cenazeden sonra bir kere gelmişti Aliye teyzeye. Sonra bir daha hiçbirimiz görmemiştik onu. Nerelerdeydi, ne yapıyordu acaba? Ne güzel türkü söylerdi o kız.

"Niye cevap vermiyorsun?" diye bozuk attı yirmi bir yaşındaki hayali Edis. "Dedem ne yaptı haberi alınca?"

Bu şehre hiç gelmeseydik, taaa en başında... Lisa'yı görmeseydi hiç. Biz bozuşmasaydık. Belki Edis üniversitede mühendislik bölümünü kazanırdı. O yıl askere gitmezdi ve ölmezdi.

"Ya susmasana! Dedem diyorum?.."

Biz ortaokuldayken Şakir dede ölseydi de torunları bütün mirası har vurup harman savurarak işleri de bir güzel batırsaydı mesela. Sonunda Edis kumarbaz, Denis de torbacı olsaydı. Ha haa... İkisi de hapse düşer, çıkınca Allah yoluna dönerlerdi. Altışar çocukları olur, bıyık bırakıp ilçe teşkilatına girerlerdi. Edis ölmezdi. Boktan bir hayatı olurdu belki ama en azından hayatta olurdu.

"Sen niye gülüyorsun kendi kendine?" diye sordu hayali Edis.

"Olasılıkları düşünüyorum," dedim.

"Ne olasılığı?"

"Yani... Öyle olmasaydı da böyle olsaydı ne olurdu filan. Seninle o yıl aramız bozulmasa ya da hemen barışsaydık... Mesela sen askere gitmeden Özlem hamile kalsaydı..."

"Yok artık! Ne biçim konuşuyorsun sen?"

"Ya sinirlenmesene. Düşünüyorum işte. Özlem hamile kalsaydı, sen askere gitmeseydin. Erteleseydin. Evlenirdiniz. Askere gitmediğin için ölmezdin."

"Dedem çıldırırdı."

"Doğru. Bir de peynirci dükkânı açardık sana."

Edis de gülüyordu benimle. Hoşuna gitmişti olasılık oyunu.

"Eee, başka neler olabilirdi sence?"

Bunları yıllardır o kadar çok düşünüyordum ki...

"Her şey aynı olurdu. Askere giderdin yine. Ama Şakir dedenin torpil çabası başarısız olurdu. Askerliğini Yalova'da değil, Şırnak'ta yapardın. Senin ölümünden en çok korktuğu yere gider, ölmeden dönebilirdin. Ölmeyebilirdin be Edis..."

"Çok mu üzüldün benden sonra?"

Sustum.

Bunu anlatmayı bilmiyorum çünkü. İçimdeki o sivri, kara şeyin adı yok hâlâ. Genç bir ölümü aklı almıyor ki insanın. Yutkundum.

Ona söyleyemediklerim şunlardı:

O kadar üzüldüm ki... Senden sonra... Mutlu olursam, sevdiğime sevdiğimi söylersem, o da beni severse sana ihanet ederim sandım. Sevdiğime kavuşursam seni unuturum sandım. Senin hakkın olanı ben yaşarım da mutluluk bize haram olur sandım.

Ona söylediklerim şöyle oldu:

"Toplanamadım uzun süre. Perişan oldum. Hayat çok anlamsızdı. Saçmaladım acayip. Ayda olmasa toparlanamazdım. Çok destek oldu bana. Gerçekten."

Edis uzaklara baktı. "Üzülme," dedi. "Her versiyonun sonunda mutlaka ölecektim ben. Gerçek bu."

Ben de onun baktığı yere baktım. Ne kadardır burada oturuyordum acaba? Yerdeki izmaritleri saydım. Vay be! Sekiz tane içmişim.

"Hadi, kalkalım," dedim.

"Dedemi anlat, ne yaptı ben ölünce?" dedi yine.

"Bin kere anlattırdın bana bunları. Her canım sıkıldığında daima yetiştin, çıkıverdin ortaya, eşlik ettin derdime, tamam ama sonrasında hep aynı muhabbet Edis ya! On dört yıldır anlatıyorum, sen yine soruyorsun."

"Bu gece son. Bir daha gelmeyeceğim. Bir daha anlatmazsın," dedi küskün küskün.

Üzüldüm yine.

"Gelirsin, sen beni yalnız bırakmazsın," dedim.

"Bilmiyorum..." dedi, ayağının ucuyla sigara izmaritlerini ittirerek.

Kıyamadım.

"Anlatayım, peki," dedim.

"Kuşların bile yas tutup uçmadığı, sokakta radyo, televizyon, çocuk seslerinin bile kesildiği, rüzgârın esmediği bir eylül gecesiydi. Seni toprağa bırakmamızın üzerinden yedi gün geçmişti. Anneni iğnelerle uyutuyor, babanı asla yalnız bırakmıyorduk. Denis ortadan kaybolmuştu. 'Bir arkadaşında kalıyormuş,' demişti Nevzat. O gece evlerin ışıkları sönmüş, herkes uykuya çekilmişken bir davul sesiyle bölündü gece. Ben yine bahçedeydim. Dut ağacının altındaki sedire uzanmıştım. Yerimden fırladım. Davula bir de zurna sesi eşlik etmeye başlamıştı. Bahçe kapısından çıktığımda bitmeyen rüyalarımdan birini görüyorum sandım.

Sokağın ortasında seni askere gönderen çalgıcılar Çakal Çökerten çalıyor, deden bize zeybek oynatıp seyrettiği

yerde, aynı sandalyeye oturmuş, elinde bir rakı kadehiyle ağlıyordu. Gökyüzünde Aliye teyzenin oğul feryadıyla yırtılan yere Çakal Çökerten'in gümbürtüsü doluyordu... Komşular pencerelere yığılmış, benim gibi dışarıda olanlar çakılıp kalmıştı. Kimse kıpırdayamıyordu.

Sonra gökteki o yarıktan yıldız yağmaya başladı. Deden ağladı. Çakal Çökerten bir daha, bir daha, bir daha çaldı. Sokak öbek öbek yıldızlarla dolmuştu. Derken, gökyüzünden salına salına indi hilal... Yıldızları takıp peşine hepsini tekrar gökyüzüne götürdü. Bayrak gibi dalgalandılar giderken. Erken erken giden gencecik çocuklardı onlar, seni getirip, seni götürdüler...

Deden gözlerini koluyla siliyor ve ağlayarak bir şeyler söylüyordu.

Önce anlamadık. İnler gibiydi. Ulur gibiydi. Fısıldar gibiydi...

Sonra anladık.

'Gitti yavrum!' diyormuş.

'Elimi öpmeden gitti... Bana kırgın gitti,' diyormuş.

'Ediiiiis!' diye bağırdı. Sanki sen çıkıp gelecekmişsin gibi.

Ediiis...

Dedenin sesini de yuttu gökyüzündeki o yırtık ve sonra kapandı.

Babam koluna girip kaldırdı dedeni. Sonra ben de koştum, diğer koluna girdim.

Annen o gece uyanıp pencereden seyretmiş dedeni. Hiçbir şey söylemedi biz içeri girdiğimizde. Ertesi gün Şakir dede ev halkını toplamış ve 'Edis'in tüm fotoğraflarını, eşyalarını kaldırın. Geldi ve gitti. Bitti. Bir daha ondan söz etmek yok!' demiş.

'Kaçırdığının sadece aklı değil, vicdanındaki son parça olduğunu' söylemiş annen, anneme. O gün babanla ikisi iki küçük bavulla terk ettiler mahalleyi. Çanakkale'ye taşındılar. Deden bir daha senden söz açmadı. Sana yaptırdığı yatak odasının kapısına kilit vurdu. Sen hiç yaşamamışsın gibi, seni hiç sevmemiş gibi yaşadı. Geçen yıl kalp krizi geçirip hastaneye kaldırıldığında kimliği lazım olmuş. Ayda ceket cebinden cüzdanını çıkarmış. Bir tek senin fotoğrafın varmış içinde. Efe kıyafetlerimizle Amerika'da çekilen o fotoğrafımızdan beni kesmiş. Seni saklamış. Bir tek kendine saklamış."

Edis, "O yüzden mi Çakal Çökerten çaldırmış?" diye sordu başını kaldırmadan. "Beni öyle hatırlamak istediği için mi?"

"Kim bilir? Belki de..." dedim.

Sustuk biraz. Üşüdüm. "Hadi kalkalım, şuradan bir taksi bulayım," dedim.

"Binme hemen, gitme. Yürüyelim biraz. Gerçekten bir daha gelmeyeceğim," dedi.

"Kaç kere vedalaşabilirim seninle? Yapma. İyiyiz işte böyle. Zaten çok beterim bu akşam..."

"Neden?"

"Bütün güzel ihtimaller açık bırakılmış bir musluktan boşa akıp gitmiş senelerce..." dedim.

Sonra bir baktım, Edis yok.

Gitmiş.

Ertesi sabah uyandığımda kocaman bir boşluk hissi yerleşmişti gövdeme. Ben uyurken ciğerimi, kalbimi filan alıp gitmişler sanki. Ruhumu saran bir durgunluk içinde ve yer çekimsiz bir boşlukta asılı kalmış bir nesne gibiydim.

Edis bir daha gelmedi. Çok bekledim, rüyamda bile. Hiç görünmedi.

Ayda'yı sorarsanız, "Sen ne yaptın peki?" diyecek olursanız...

Ben o mektuba hiç yanıt yazmadım.

Yazamadım.

Sonra da beceremedim, cesaret edemedim, olmadı, hiç aramadım...

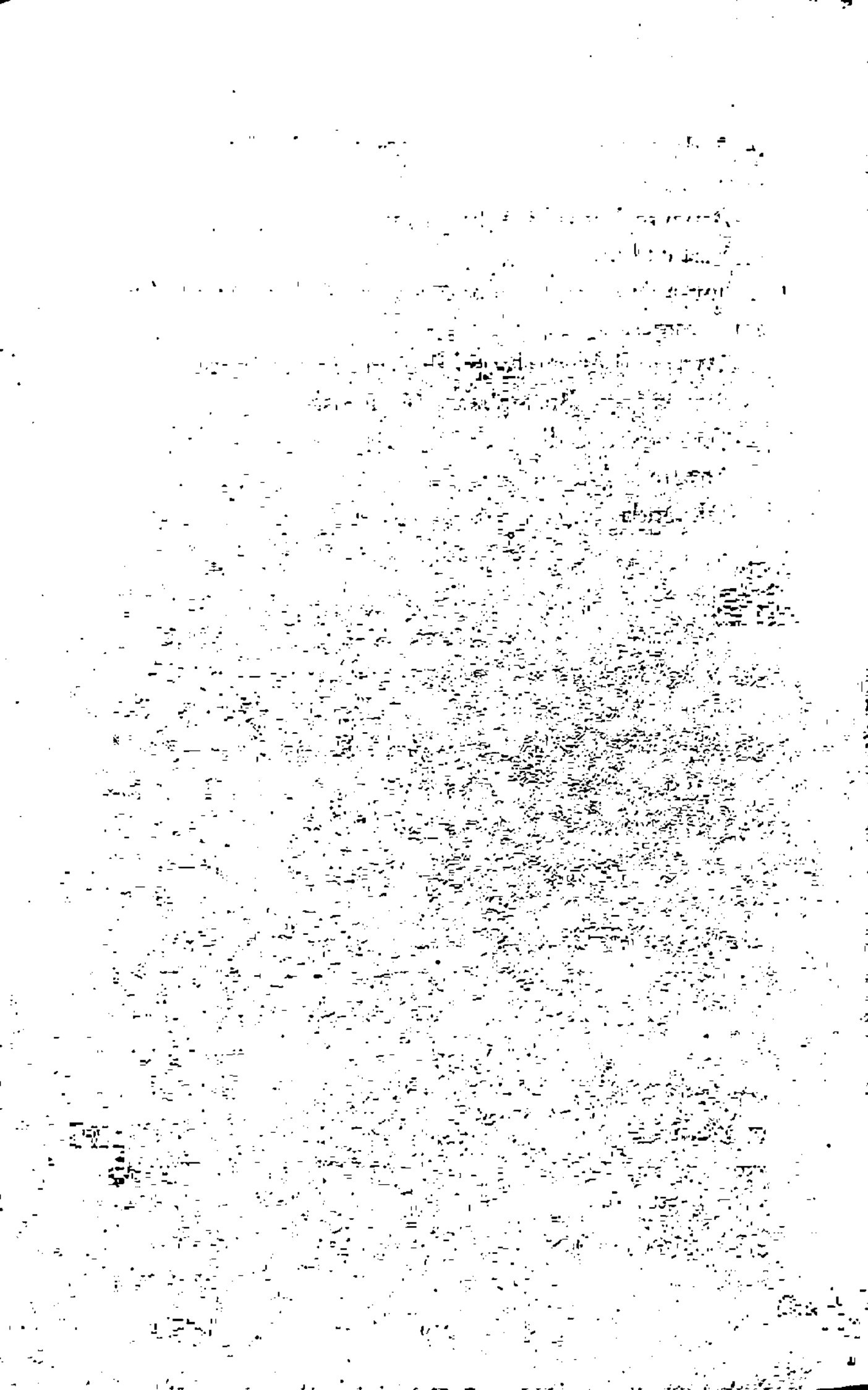
"Ayda gitti Avustralya'ya," dedi annem bir gün telefonda.

Bir yaz geçti. Bir sonbahar, bir de kış.

"Evlenmiş," dedi.

Annem.

Telefonda.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Bazen Olmaz

"Sonra bir daha hiç görmedin mi onu peki?" diye sordu.

"Gördüm. Çok çok zaman sonra. Şakir dedenin cenazesinde," diye yanıt verdim.

"Eee?" dedi, gözlerini merakla açarak.

"Kızı vardı kucağında," dedim.

"Hadi yaaaa!" dedi.

"Valla..." dedim.

"Ne kadar zaman sonra karşılaştınız peki?"

"Beş yıl sonra..."

"Beş yıl!.. Hiç mi haberleşmediniz?"

"Hiç."

"Ne yaptın görünce peki?"

Bu soruları tam kırk sekiz saat önce tanıdığım Bianca soruyordu. Sicilya'da, küçücük bir şehirde, orta karar bir otelin deniz manzaralı balkonunda oturuyorduk. İnsan bazen bir yabancıya her şeyini kolayca döküp saçabiliyormuş. Ben sevdiklerimle bile zor konuşurum. Bin kere düşünürüm. Karşımdakinin kulağıyla dinlerim daha ağzımdan çıkma-

mış sözleri. Bu yüzden çoğundan vazgeçer, pek azını dile dökerim. Eğer yazdıklarımı buraya kadar okuduysanız büyük iç devrimimin tanığı oldunuz demektir. Sanırım o akşam benim için neredeyse bir yabancı olan o genç kadına kalbimi sakınmadan açmam, anlatmam da bu yoldaki ilk büyük adımdı.

O gün, güneşin batmasına birkaç saat kala yorgun argın şehrin en eski meydanındaki bir kahvecinin sandalyesine kendimi atmış ve "Bu akşam dışarıda yemek fikri şu anda çok uzak geliyor bana," demiştim. Kahvesini iki yudumda içip "Otelde atıştıralım bir şeyler, çıkmayalım," demişti o da.

"Otelde var mıdır yemek? Sadece kahvaltı veriyorlar sanırım," diye cümlemi bitirmeme kalmadan, telefonunu açıp aradığını bulmuştu bile.

"Yürüyerek yedi dakikada buraların en eski şarküterisine gidebiliriz. Peynir, jambon, ekmek, şarap alır, odalarımızda yeriz. Hadi azcık toparlan, gidip alalım. Otelde uzanır, dinlenirsin bu akşam," dedi. İtiraz etmedim. İyi ki etmemişim.

Bianca, melezlerden doğma bir melezdi. Babası yarı İtalyan, annesi yarı Türk, İzmir'de büyümüş, Roma'da yaşayan bir avukattı. Oldukça önemli ve sıkıntılı bir projede bize danışmanlık yapmayı kabul etmişti. Amerikalı bir müşterimizin Sicilya'da miras kalan bir mülkü vardı. Geniş arazisindeki bağlarla birlikte yeniden canlandırmak, ayaklandırmak istediği bu mülkü müze-otel yapmayı düşünüyordu.

Fakat bu o kadar kolay değildi. Kaderine terk edilmiş yüzlerce ev, fabrika ve köyün olduğu Sicilya'yı tanıyan, bürokrasi ve prosedürü iyi bilen bir ortak arayışımız sonucu yollarımız kesişmişti. Haftalar süren yazışmalar sonunda,

yerinde keşif yapmak amacıyla nihayet Palermo'da, havaalanında ilk kez bir araya gelmiştik. Yarı Türk olduğunu, Türkçe bildiğini söylemişlerdi ama hiç konuşmamıştık.

Tanıştığımız o ilk anda, daha tokalaşırken, iyi arkadaş olacağımızı ikimiz de anlamıştık. Yarım saat geçmemişti ki Amerikan Koleji'nde okuduğunu, Göztepeli olduğunu öğrenmiştim bile. Benim Karşıyaka taraftarı olmam gurbette pek önemli değildi. Burada nihayetinde ikimiz de İzmirliydik ve biz "darıya darı" derdik. Bianca bunları söylerken ona iyice ısınmaya başlamıştım.

Müşterimize miras kalan harap mülk ve arazi koruma altındaydı. Bu da uzun bir yasal prosedürü aşmamız gerektiği anlamına geliyordu. Dolayısıyla hükümet ve kurullar tarafından kabul edilebilir en uygun tasarımla işi kolaylaştırmak ama aynı zamanda müşterimizin hayallerine yanıt vermek gibi bir ödevimiz vardı. Sicilya'ya gittiğimde bu işin zorluğu gözümü korkutsa da Bianca problemleri hızlı tanımlama ve çözüm yolları bulma becerisiyle moralimin bozulmasına izin vermiyordu. İşte, birlikte geçirdiğimiz ikinci günün öğleden sonrasında gitmiştik bulduğu şarküteri dükkânına.

Küçük şehrin eski sokaklarında elli yıldır yaşamayı bir şekilde becermiş şarküteriye giderken, o yedi dakikalık süre boyunca, minik minik arabalarla kaplı daracık yollarda, karanlık iç avlulardan görünen erguvanların, yıkılmak üzere olan eski evlerin balkonlarına uzanan kaktüslerin, duvarlara yapıştırılmış ölüm ilanlarının ve harap kilise kulesinin çatlak tuğlaları arasından fışkıran vahşi otların yanlarından geçtik. Ya da yaşamın her boşluğu doldurup her izi kapatmaya muktedir gücünün tam ortasından. O an, bir değil, kim bilir kaç ömürdü içimizde duyduğumuz.

Bu yeni arkadaşımın kısacık süre içinde benim hiç görmediğim küçük şeyleri görmesi, aklıma gelmeyen bir yönü işaret ederek sohbet edebilmesi, tarih ve coğrafya bilgisi çok ilgimi çekmişti. Telefonunu çözüm üretme, bilgi toplama, kaydetme amaçlı kullanımına, öğrenme arzusu ve hızına hayran olmuştum.

Beyaz saçlı, ufak tefek dükkân sahibi ile sohbet ede ede peynir seçen, mortadella dilimleten, camlı dolabın yanındaki kovadan fesleğen demeti çekip alan, yaşlı adamın gönlünü çelmeyi başarıp ertesi gün satılmak için hazırlanan en taze burrata peynirini ve sıcak ekmeği sepetimize koymayı başaran, şarap şişeleri arasından en arkadaki tozlu olanı çıkarıp tezgâhta duran kareli bezle silen bu kadını izlerken bana bu kadar yakın, bu kadar tanıdık, bu kadar sıcak gelmesinin nedeni sadece iletişim yeteneği değildi. Bu kadında da annemin, Amina ablanın, Enisa teyzenin o becerikli, tez canlı, güçlü tavrı vardı. O anda Ayda'ya ne kadar benzediğini fark ettim. Karşısındaki her insana, nesneye sirayet eden bir neşesi, yaşama sevinci vardı ve ben bunu daha önce bizim mahallede, bizim kadınlarda görmüştüm. Kesin bu Bianca'nın genlerinde Boşnak bir kadın atanın izi var diye düşündüm. Bu kadar melez birinin soyağacında bir Boşnak sevdası da geçmiştir muhtemelen.

Onun hiç durmayan elleri, neşeli konuşmaları, adamla şakalaşması içimde yıllardır unuttuğum bir sevinç yükselmesine neden oldu birden. Bütün renklerin ve o küçük dükkândaki her nesnenin netliği arttı sanki. Yıllar içinde gelişen alerjilerle tıkanan burnum açıldı ve azalan koku alma duyum eskisi gibi güçleniverdi. Çocukluğumdaki ferah nefeslerle içime dolan o keskin, şahane, iştah açıcı kokular yükseldi dört bir yandan. Yaşamak güzel şeydi be...

Gözlüklü, yaşlı adam, aldıklarımızı, *"Cinque... Sette... Undici... Trentatré..."* diyerek eski tip kasasında hesaplarken, küçük bir kız ve kırmızı tasmalı bir kara köpek girdi içeri. Bobo! Bizim Bobo'yla aynı cins, genç bir köpekti ve kuyruğunu sallayarak gözlerini gözlerime dikmiş, tanıdık tanıdık bakıyordu İtalyan Bobo...

Küçük kız avucundaki parayı sıkı sıkı tutarak, terbiyeli terbiyeli sırasını beklemeye koyuldu. Yaşlı adam aldıklarımızı bez bir torbaya doldururken içeri bağıra çağıra üç küçük erkek çocuk girdi. Yaşlı adam sessiz olmaları için tek kelime ile uyardı onları ve çocuklar anında sustu. Küçük kız arkasını dönüp çocuklara kaçamak bir bakış attı ve hemen başını çevirdi. Oğlanlardan biri diğerini dirseğiyle dürttü. Dürtülen kıpkırmızı oldu anında. Öbürü telli dişlerinin tamamını göstererek sırıttı.

Kız parasını uzatıp ne istediğini söyledi. Yaşlı adam bir torbaya taze makarna koyup tarttı. Çocuklar gülüştüler yine itişerek. Kara köpek bana bakıyordu. Ben onlara. Bobo ölmüş de yine aynı cins bir köpek olarak İtalya'da doğmuşsa ve ruhu da bizim Nevzat gibi eski bir ruhsa eğer, anlıyordu beni. *"Bize benziyorlar değil mi?"* der gibi bakıyordu boncuk gözleri.

Bu neşe, hayat, renk ve masumiyet dolu an kalbimdeki o tarifsiz sevinci birden bir hüzne dönüştürdü. Büyük, saydam bir kovada berrak bir su gibiydi oysa az önce içimdeki coşku. Ama şimdi o suya bir mürekkep damlası düşmüştü ve damar damar yol alıyordu. Renk koyulaşırken sevincim hüzne dönüşüyordu. O an, Edis askere gittiği gece ağlayan babasının rakı kadehine düşen gözyaşları geldi aklıma. Kıvrıla kıvrıla yol alan o gözyaşlarıyla değişmişti hayat Osman amca için. Hepimiz için...

Boğazıma bir yumru oturdu birden. Özlem taşımaktan yorulmuş ruhumun yükünü oraya bırakıp rahatlayabilseydim, yapabilseydim, ağlayabilseydim...

"Mert, iyi misin? Ne oldu?" diyen Bianca endişeyle yüzüme bakıyordu.

Gülümsemeye çalıştım. Olmadı ama. Ben çocuklara dalmış, hüzün denizimde yüzerken Bianca'nın bana seslendiğini, yanıma geldiğini fark etmemiştim bile. Sokağa çıktığımızda bir sigara yaktım.

"Şu çocuklar... O köpek... Çok eskilere götürdü beni. Tam da seni çok sevdiğim birine benzettiğimi düşünüyordum. Şimdi böyle ayaküstü anlatmak çok zor. Uzun hikâye..."

"Kime benzettin beni?" diye sordu.

"Bu daha da uzun bir hikâye aslında," dedim.

O da, "Anlat. Bütün akşam dinlerim ben," dedi.

Bu kızdaki o şey... Yaşama sevinci ve neşe de değildi sadece. Başka bir şey daha vardı. Annemde, Enisa teyzede, Ayda'da olan bir şey. Ne olsa, ne duysa, hep affedecek, hep teselli edecek, hep yüreklendirecek, ayağa kaldıracakmış gibi bir şefkat mi, merhamet mi, ne desem... Hah! Yargılayıcı değildi. Ona ne anlatsam anlardı, evet. Yargılamadan, ayıplamadan... Ona anlatırsam eğer, anlattıklarıma üzülür diye korkmazdım. O üzüldü bak şimdi, kırdım kızın kalbini diye ben daha çok üzülmezdim. Böyle bir döngü işte benim içimdeki. Bu yüzden susmak en kolayı oldu yıllar içinde. Ama o gece anlatmak istedim. Her şeyi.

Konuşa konuşa döndük küçük otelimize. Kibar resepsiyon görevlisi, Bianca'nın sevimli ricasını kırmadı ve birkaç dakika içinde istediğimiz her şeyi getirdi. İki tabak, çatal bıçak, tirbuşon ve kadehleri koyduğu tepsiyi, "Kendim

odanıza getirmek isterdim ama şu saatte benden başka kimse kalmadı. Ben de sekizde çıkacağım," diyerek elimize tutuşturdu. İki katlı eski bir yapıydı otelimiz. Denize bakan balkonlu odaların biri benim, diğeri Bianca'nındı.

"Gel, benim odanın balkonuna geçelim. Deniz daha iyi görünüyor," dedi.

"Tamam," dedim. Odasının kapısını açtığında çekindiğimi anımsıyorum. Acaba böyle hemen tamam filan deyince ayıp mı olmuştu? Belki kibarlık yapmıştı. Belki odası dağınıktı? Kendi odama davet etmek? O hiçten olmazdı. Otelin de bir tek kahvaltı salonu vardı. İnip orada yesek diyeceğim bir bahçesi yoktu.

Kafamdan geçen soruları duymuş gibi, "Gel gel, çekinme. Sen geç balkona, ben şunları hazırlayayım hemen," dedi.

Şu kafa okuma işi... Belki de kadınlar çok detaylı ve herkes adına düşündükleri için böyle zihin okur gibi konuşuyorlardır. Ayda geldi yine aklıma, güldüm.

Benim odanın manzarasını tamamen, Bianca'nınkini de kısmen kapayan çok büyük, harap bir bina vardı önümüzde. Duvarındaki yazı ne anlama geliyordu acaba? Neydi bir zamanlar burası? Bir yangın geçirdiği belliydi. Otlar bürümüştü yıkılmış duvarlarını.

Bianca çabucak hazırlamıştı tabaklarımızı. Tepsiyle yanıma geldi.

"Sen şu şarabı aç. Ekmeği unutmuşum içeride, onu getireyim," dedi.

Şişeyi açtım.

"Bu binayı merak ettim. Ne yazıyor üzerinde?" dedim.

"*Makarna Fabrikası-Değirmen* yazıyor," dedi ve hemen telefonunu açıp araştırmaya girişti.

Bir zamanlar Sicilya'nın en büyük makarna fabrikalarından biriymiş. On yıl önce bir turizm firması satın almış. Otel yapılması planlanıyormuş ama yakın zamanda bir yangın çıkmış. Otelin yapımı ertelenmiş.

"Burada işler işte böyle hep çok zor. Yaşadıkça göreceksin," dedi. "Volkan patlar, deprem olur, sel, fırtına vurur, devlet hizmet vermez. Hepsini aşıp, diretip sağ kalsan, bu kez de mafya soluk aldırmaz."

"Yapma ya! Başımıza mafyayı mı saracağız yoksa?" dedim gülerek.

Çok ciddi baktı bana.

"Senin müşterinin bir bağlantısı olmasa yapamaz burada bir şey. Şaka değil bu!" dedi.

"Bu yüzden mi bu kadar çok terk edilmiş yer var burada?"

"Evet. Buralılara *Baba* filmini çok sevdiğini söylersen hayli gücenir ve kızarlar. Haklılar da. Bir filmle kahramanlaştırılan mafya burada çok insanın ölümüne, hayatların yıkılmasına sebep olmuş. Ne çok insanı betona gömerek infaz ettiklerini tahmin edemezsin. Adaletin işlemesine engel olunan bir sistemde kim nasıl ticaret yapabilir ki?"

Kendini kaptırmış, öldürülen savcıları, adaya tam hizmet getirmeyen hükümetleri, işsizlik nedeniyle Amerika'ya göçenleri, onlar göçtükçe adaya kötü koşullarda yaşamayı göze alan Afrikalı yoksulların doluştuğunu, metruk evlere yerleştiğini, bu yüzden burada bir bina restore etmenin birden fazla engelle çevrili olduğunu anlatıyordu. Ben de dinliyordum. Göç dediğin çeşit çeşitti. Kimin nereye, nasıl, neden göçtüğü önemliydi. Gönüllü mü, zorunlu mu, yoksulluktan mı? Güzel konuşuyordu. Sonra birden pat diye bana getirdi konuyu.

"Evet, hadi başla bakalım şu uzun hikâyene. Ne oldu da ne hatırladın? Kime benziyormuşum ben?" diye sordu bacak bacak üstüne atarak.

Bir İzmir kızına, Akdeniz'in uzak bir adasında, Salkım Sokak'a taşındığımız o ilk günden başlayarak anlattım...

İlk aşkım Amina ablayı, Edis'i, Ayda'yı, Amina ablanın evlenişini, peş peşe doğurduğu üç çocuğu, hiç konuşmayan ilk oğlunu, ailemi, Edis'in gidişini, babamın iki kez kanseri yendiğini, Şakir dedenin Edis'in ölümünden sonra iyice garipleştiğini, oturduğumuz evi Amina ablanın abilerinden satın alıp yenilettiğimizi fakat mahallede bizim ve Edislerinkinin dışındaki bütün bahçeli evlerin büyük bir inşaat şirketine verildiğini, yıkıldıktan sonra yerlerine kocaman lüks bir site inşaatı başladığını, inşaatın tozundan, gürültüsünden yakınan anne babamın şimdi yeğenlerime baktığını, annemin ben evleneyim, artık bir yuvam olsun diye dualar ettiğini, Ayda'yı içten içe sevdiğimi ama hiçbir zaman bir ilişki kurmak istemediğimi, ne var ki bunu kendime bile hiç açık açık itiraf etmediğimi ve Ayda'nın bana yazdığı son mektubu...

Uzun uzun anlattım. Hiç kesmeden, ilgiyle dinledi.

Gün batmış, gökyüzü kızıla dönmüştü ben hikâyemin sonuna geldiğimde.

"İşte öyle..." dedim. "Sen bizimkilere benziyorsun. Ayda'ya en çok. Kendimi sana bu kadar yakın hissetmem o yüzden sanırım, Yoksa, inan ki bu kadar geveze değilim."

Bianca güldü.

"Ne gevezesi... Ne de güzel anlattın üstelik. Peki sonra ne oldu? Bir daha hiç görmedin mi onu?" diye sordu.

"Gördüm. Beş yıl sonra..."

"Beş yıl! Hiç mi haberleşmediniz o arada?"

"Hiç."

"Ne yaptın görünce peki?"

Tam yanıt verecektim ki aniden ortaya çıkan iri bir martı balkon masasındaki peynir tabağından koca bir parça kaptı ve biz ne olduğunu anlayamadan uçup gitti. Hırsız kuşun çevikliğine kahkahalarla gülen Bianca'ya bakarken, bana bu çok tanıdık gelen kızıl-sarı saçlı kadının sevdiğim ve özlediğim tüm kadınlardan bir parça taşıdığını düşündüm. Evet, hepsinden biraz vardı.

Ve o anda dondum kaldım.

Rüyamda gördüğüm o kadın Bianca'ydı!

Hepsinden bir bütün!

Hepsinden bir bütün...

Hızla akıyordu kafamda düşünceler. Donup kaldığımı gören Bianca, "Bir şey mi oldu?" diye doğruldu kaygıyla.

"Ben bu anı daha önce yaşadım," diye mırıldandım. "Rüyamda... Kuşun alıp kaçtığı bir üzüm tanesiydi."

Bu rüyayı o kadar çok düşündüm ki... Çünkü o kadın zaman zaman rüyama giriyordu ve ben onu nereden tanıdığımı çıkaramıyordum.

Ben konuşurken yine bir an için zaman durdu. Denizdeki ışıklı gemiler, lacivert gökteki yeni ay, karşımdaki kadın bir fotoğraf oldu. Sonra o fotoğrafın yanında, kenarında, altında, üstünde binlerce fotoğraf belirdi. Hepsi küçülerek uzaklaşıyor, bir noktada durup diğerini bekliyordu... Sonunda o fotoğraf yağmuru bitti. Hepsi bir araya gelmiş, bir foto-mozaik olmuştu. Uzaklaşıp bakmam gerekiyordu ne olduğunu anlamak için.

Aslında yeterince uzaktayım, diye düşündüm. Sadece çok dikkatli bakmam gerekiyor. Sonra gördüm. Orada ben vardım. Tastamam. Tüm parçalarımla. Eksiksiz bir yapboz.

On bir yaşım, Salkım Sokak 3 Numara'nın önünde bana gülümsüyordu.

Eksilen parçalar eksilmiyor, aslında şekil veriyormuş bana.

Gidenler, kalanlar, değişenler, gelenler, eklenenler, yaşananlar, hatıralar...

Sonra zaman kırıldı yine. Her şey normale döndü. Bianca soru dolu gözlerle bana bakıyordu karşımda. Birkaç saniye geçmişti muhtemelen ama benim üzerime bir ömür yağmıştı.

"Daldın?" dedi.

"Dünyayı gezdim dolaştım ama mahalleyi anlatmak bana kaldı," dedim.

"Anlamadım," dedi.

"Ben anladım. Bunu Nevzat'a da anlatmam lazım," dedim.

"Nevzat kim?" diye sordu.

"Terapistim," dedim.

"Şikago'da mı?" diye sordu.

"Hayır, o da bizim mahallede. Tekel bayisi işletiyor şimdi. Çocukluk arkadaşım. Evlerini onlar da 'apartmancıya' verdi. Öyle derlerdi eskiden. Bir daire, bir dükkân almışlar karşılığında. Adamın kitap okuduğunu görmedim ama hep kitap gibi konuşur. Onu dünyaya hazır bilgiyle göndermişler."

Bianca bir kahkaha attı. Ben de güldüm. Gülerek konuşuyordum ama içim sızlıyordu.

"Sen askere gittin mi peki?" diye sordu sonra.

"Gittim," dedim. "Hatta askerliğini bedelli yapmak için dualar eden Nevzat bile benimle birlikte okul biter bitmez erken sevk dilekçesi verdi."

"Terapistin Nevzat?" diye güldü Bianca...
"Terapistim Nevzat," dedim gülerek.
"Nerede yaptın askerliğini?"
Bir sigara yaktım.
"İstanbul, Ayazağa," diye mırıldandım...
"Nevzat peki?"
"O, Erzurum'a gitti."

Sessiz sedasız çıkmıştık mahalleden. Edis'in ölümünden sonra bir an önce yapılması gereken bir ödeve dönmüştü askerlik. Arkadaşımın yarım kalan hikâyesi sırtımda bir kaya parçası gibiydi. Nereye gitsem taşıdığım dev bir taş. Nevzat'la konuşmazdık ama onun da böyle hissettiğini biliyordum. Diyarbakır, Hakkâri, Van çıksın diye bekliyordum ama İstanbul çıktı bana. Ona Erzurum. Neredeyse koşarak gitti Nevzat, Erzurum'a. Hiç yazmadı, döndüğünde de hiçbir şey anlatmadı.

Ben ve İstanbul... Askerliğim boyunca Maslak'ın yüksek ve ışıklı yapılarına bakarken gelecek hayali kurmaktan duyduğum utanç eklenirdi omzuma. Gencecik Edis'in öldüğü, ölebildiği bir dünyada yanlışlıkla hayatta kaldığımı düşünüyordum. Niye o ölmüştü?

İzne çıkmadan, kimseyi görmeden, kimseye görünmeden bitirmiştim askerliği. Sonra da iş başvuruma yanıt veren ilk İstanbul firmasında çalışmaya başlamıştım. İzmir'de kalamazdım artık. Hem çok dağılmıştım, toparlanamıyordum hem de Edis'in yokluğu oradayken daha büyük geliyordu bana.

Askerlik sonrası Nevzat da içine kapanmıştı. Zaten çocukluğunda ihtiyar ruhluydu, askerlikten daha da yaşlanmış dönmüştü. Ne yapsak hiçbir şey eskisi gibi olamazdı,

bunu biliyorduk ama Edis'in ölüp bizim yaşamamız acaba göze batıyor mu diye düşünüyorduk. Çocukça, saçma, yanlış. Ama öyle. Düşünüyorduk bunu... Konuşmuyorduk ama düşünüyorduk.

Sonra ben İstanbul'a gittim. Nevzat, İzmir'de kaldı. Kopmadık. Bizim sokakta kalan değişmez, değerli hatıralardan biri gibiydi. Bir yıl boyunca hiç haberleşmesek de birbirimizi gördüğümüzde kaldığımız yerden devam edebiliyorduk dostluğumuza.

Babası Alzheimer oldu sonra. Çocuk gibi baktı babasına. Çiçek gibi adamdı çünkü Nevzat. Dedim ya, çok acayip konulara sardırırdı. Nereden bildiğini, öğrendiğini anlamazdım. Bir gün bana, "Senin bu mahalleyle, Ayda'yla, benimle arandaki şey, kuantum dolanıklığı gibi bir şey. Şöyle ki, iki parçacık bir kez birlikte olduklarında, uzayın neresinde olurlarsa olsunlar, aralarındaki bağ nedeniyle, birlikte hareket ederler. Birbirlerini görmeseler de, o bağ hiç kopmaz. Asla!" demişti.

Bunları anlattığımda, Bianca uzanıp elimi tuttu dostça. Gerçekten sıcacık ve arkadaşça sıktı.

"Ne kadar doğru bir şey aslında. İnsan bazen kimilerini gerçekten eskiden beri tanıdığını düşünüyor. Ama belki yapısal bir benzerliktir söz konusu olan. Aynı biçimde düşünmekten, görmekten kaynaklı bir yakınlıktır. Bin yıllık dost olmaya gerek yok, bazen işte şak diye anlayıverirsin karşındaki yabancıyı," dedi.

"Haklısın," dedim.

"Özlüyor musun Ayda'yı?" diye sordu arkasına yaslanarak.

Çok düşünüyordum bunu.

"Bazen, özlediğim Ayda mı, bilmiyorum. Ayda'nın temsil ettiği her şey mi yoksa? Ayda mutlu bir anı mı şimdi? Verilmiş bir söz mü, tutulmamış bir söz mü, pişmanlık mı, bilmiyorum. Birini yıllarca sevmek, kalbinin bir yerinde saklamak, saklayabilmek çok değerli geldi bana hep ama..."

Sustum.

Bianca da sustu. Geceye baktık. Sonra o sormadan ben anlattım gerisini.

Şimdi de size anlatayım.

Ayda'yı beş yıl sonra, dedesinin cenaze töreninde gördüm. Garip bir duyguydu. Şikago'da olsam katılamazdım muhtemelen ama İstanbul'daydım o ara. Uçaktan inmiş, eve uğrayamadan doğruca camiye gitmiştim. Annemle babam, gözleri yolda, beni bekliyorlardı. Kardeşim Yiğit tabutun başındaydı. Çok kalabalıktı. Annem beni görünce, "Oğlummmm," diye atıldı kucağıma. Babam alnımdan öptükten sonra, "Kardeşinin yanına geç hemen, başında saf tutun," dedi.

Kalabalıkta kardeşimin yanına gitmeye çalışırken bir el, kolumu tuttu. Başımı çevirdim: Ayda... Göz göze geldik. Bin tane şey söylemek istiyor ama korkuyordum. Mahcuptum. Karşılaşacağımızı biliyordum ama nasıl davranacağımı bir türlü kestiremiyordum.

Fakat o gülümsedi. İçtenlikle, affedercesine, çocuk gibi, çok özlemiş gibi güldü. O gülünce, beş yıldır buz kesmiş kalbim eridi sanki. Kucaklaştık. Başına doladığı siyah şal kaydı.

O çok sevdiğim sarı saçlarına gri teller dolmuş. Şakakları beyazlamış. İyice Kuzey Avrupalılara benzemiş. Ama gözlerinin kenarındaki ince çizgiler çoğalmış, derinleşmiş.

Belli ki hiç dokundurmamış yüzüne, hiç boyamamış saçlarını. Hayat bütün izlerini bıraka bıraka geçmiş bu beş yılda.

"Nasılsın?" dedim heyecanla.

"Nasıl olayım?" dedi. "Konuşuruz sonra..."

Sonra cenaze namazı kılındı. Tabut arabaya yüklendi. Âdet olduğu üzere kadınlar mezarlığa gelmedi. Mezar başında dua edildi, tabuttan çıkarılan kefene sarılı beden çukura indirildi. Tahtalar yerleştirildi. Ve kürek elden ele dolaşmaya başladı. Mezarı başındaki herkesin hayatına iyi kötü bir dolu iz bırakan Şakir dedenin mezarına her birimiz bir kürek toprak attık ve onu son yerinde bıraktık. Güneşli bir gündü. Mezarlıktan çıkarken kimsenin ağlamadığını düşündüm. Karısı Kerime Hanım Teyze dâhil camide de kimse ağlamamıştı. Gözyaşı görmediğim tek cenazeydi bu sanırım.

Eve geldik.

Her şey bıraktığım gibiydi. Mayka Hanım'ın elini öpmek için odasına girdik önce. Kardeşim Yiğit'le Denis vardı yanımda. Yaşlı kadın ağlıyordu. Kupkuru bir ağaç kabuğu gibiydi. Makedonca bir şeyler söylüyordu ağlayarak. Denis zayıf bir dala dönmüş buruşuk kolunu öperek, "Ağlama Mayinikom, ağlama," dedi. Saçlarını okşadı.

"Ne diyor?" diye sordum yanından çıktığımızda.

"Oğluna ağlıyor. 'Ölmemekle cezalandırıldım. Rabbim ben sana ne yaptım da bana bütün bunları gösteriyorsun?' diyor."

Vay be... Tarihimizin tarihi! Edis'in sünnetini görmek için küpelerini gözden çıkaran yaşlı kadın şimdi ölmek için yakarıyordu Allah'a.

Edis'in ölümünden sonra her şey Denis'in omuzlarına yıkılmıştı. Evin bütün kederi ve beklentisi. Başta bocala-

yan, bir süre kendini bırakan, bu baskı ve sorumluluğu almak istemeyen, kaçan Denis, yani ailenin hayatta kalan tek erkek çocuğu, sonunda mecburen eve dönmüştü. Yasın bıraktığı enkazı kaldırmak zordu elbette. Çocukluğu boyunca Edis'in gölgesinde kalmış olmayı sorun etmemiş, hatta bunun ona verdiği özgürlüğün tadını çıkarmış olan genç delikanlı, anne babası Çanakkale'ye gidince parçalanan ailesinin arasında kalmıştı. Şakir dedenin son yıllarının eskiyi aratır bir huysuzlukla geçtiğini, herkesi bezdirip çok üzdüğünü biliyordum. O hırslı, öfkeli, şenlikli, zalim ve merhametli adamın da hikâyesi bitmişti işte...

Cenaze yemeği için giderek kalabalıklaşan evin içindeki herkes bana çok tanıdık gelse de bazılarını hiç çıkaramıyordum. Amina ablanın çocukları büyümüş, komşu çocuklarının çocukları doğmuş, kocaman olmuş, eski yüzlerin yanına bir zamanlar genç olan yeni yaşlılar oturmuştu. Amina abla zerre değişmeyen güzel yüzü ve tombul bedeniyle bardaklara ayran dolduruyor, çay demliyor, mutfağı çekip çeviriyordu. Beni görünce boynuma sarılmış, ağlaya güle öpmüştü yanaklarımdan. Gözleri, iki yıl önce kaybettiği annesinin yerine görmeye devam ediyordu sanki.

Cenaze evi olmasa neşe çığlıkları atacaktı beni gören eski komşu kadınlar. Bu evin kalabalığı hiç bitmezdi zaten.

Evet, "hiçbir şey" değişmemişti içimizde, dışarıda değişen her şeye rağmen.

Aynı koltuklar, aynı örtüler, aynı duvar saati, aynı büfe... Yerli yerindeydi her şey. Yine tepsi tepsi yemekler, börekler taşınıyordu kapıdan mutfağa, mutfaktan masaya. Eski komşuların çoğu artık taşınmış olsa da yemeğini yapan kapıp gelmişti.

Sokağımızdaki lüks site inşaatı bir kaldırımı boydan boya kapladığı gibi, sokağın diğer yarısındaki kaldırımı da inşaat malzemeleri, levhalar, iş makineleriyle doldurmuştu. Güzelim mahallemizde kenara süpürülmüş bir öbek yaprak gibi üst üsteydik. Bize kalan son köşede sokağın son kalabalığı toplanmış, gerçekten bir devri kapatıyorduk. Şakir dedenin büyük kızı ve onun çocukları yine konuk oyuncu gibi, sessiz ve sözsüz, sahnedeki yerlerini almış, kapı açıp kapıyor, sandalye çıkarıyor, üstlerine düşen ne varsa yapıyorlardı.

Mayka Hanım'ın yanından çıktıktan sonra, kadınlar için hazırlanan odada oturan Kerime Hanım Teyzenin yanına geçtim.

"Nasılsınız?" diye sordum elini öptükten sonra.

"İyiyim mi desem, kötüyüm mü desem? Bilmiyorum ki..." dedi.

Ah, Edis! Yanımda olacaktı şimdi. Ah, bu an nasıl başka yaşanırdı.

O sıra Enisa teyze girdi içeri. Camide görmemiştim. Özlemle kucakladı beni. Neşeyle yanaklarımı sıktı.

"Aslan oğlum benim!" dedi omzuma vurarak. "Çok özledim seni vallahi!" diyerek elimden çekip çıkardı odadan.

"İyi gördüm sizi. Çok sevindim," dedim.

"İyiyiz tabii... İyiyiz işte. Babam vakitli gitti. Kızardım ederdim ama babamdı o benim be. Çok elden ayaktan düşmüştü. Ona göre değildi öyle yatalak kalmak. Bilirsin, çok düşkündü giyim kuşamına. Ben de onu öyle görmekten mutlu değildim. O da kurtuldu, annem de. Cennet olsun yeri inşallah," dedi.

Enisa teyze. Biraz daha yaşlanmış ama daha da güçlenmiş bir dişi aslan.

Kulağıma eğildi, "Bakma, herkes aynı şeyleri düşünüyor. Alıştıra alıştıra gitti babam. Bu eve düşen bütün gözyaşı ve acı çoktan limiti aştı, ağlamaktan yoruldu bu kadınların hepsi," dedi.

Yiğit geldi yanımıza, "Abi seni görmek istiyorlar, annem çağırıyor," dedi. Enisa teyze yanaklarımı sıkarak öptü beni.

Ayda yoktu ortada. Eve geldiğimizden beri görmemiştim. Cenaze sofrası kadınlar ve erkekler için ayrı ayrı masalarda açılmıştı. Küçük bir grup Aliye teyzelerin eski odasında toplanmış, beni bekliyordu. Tek tek herkesi selamlayıp ellerini, yanaklarını öpüp annemle babamın ortasına oturdum.

Kapı her açıldığında kuzu eti, biber dolması, pırasalı börek, patatesli tavuk kokusu doluyordu içeri. Derken, Nevzat geldi. Babamın elini öperken, "Mezarlıktan sonra eve uğradım, babamı yokladım da," dedi. Babam, Nevzat'ın başını okşadı küçük bir çocukmuş gibi. Saç yok adamın kafasında. Hâlâ afacan afacan okşatıyor kafasını. Annemin de elini öptü hayırlı evlat. Annem boynuna sarıldı oturduğu yerden. Sonra bana döndü:

"Nevzat'la yapıyoruz artık pazar alışverişimizi. Alıyoruz tekerlekli arabamızı, tıngır mıngır gidiyoruz. Hem sohbet ediyoruz hem de iyi oluyor, iki evin birden haftalık yemeğini planlıyoruz."

Annemin yeni pazar arkadaşı Nevzat olmuş artık ha? Bir zamanlar Aliye ve Meloş teyzeyle düşerlerdi yollara. İkisi de çok yaşlanmış. Niye herkes bu kadar yaşlı geliyor bana? Aynaya mı bakmıyorum, gördüğüme alıştım da kendimdeki değişimi fark etmiyor muyum?

Meloş teyze bıcır bıcır anlatıyordu, eksik dişleriyle: Eveeeet, o da evini inşaatçılara vermişti ama karşılığında Yeni

Girne'den sıfır ev almıştı. Yeni yapılacak evler çok büyük, çok lüks, çok pahalıydı. Ya üste para verecekti inşaatçılara ya da yeni başka bir evi kabul edecekti. "Yaşlılıkta kaloriferli, sıcak sulu, yepisyeni ev" cazip gelmişti Meloş teyzeye. Zaten herkes gitmiş, bir annem kalmıştı sokakta. Onu görmek için her gün yürümek iyi geliyor, spor oluyordu hem. Gidiş dönüş 9600 adım atıyordu ve bu da Karatay Hoca'nın çok tavsiye ettiği bir şeydi.

Nevzat, başı okşanan gevşek bir kedi gibi boynunu eğmiş, ellerini bacaklarının arasında kavuşturmuş, karşımdaki sandalyede oturuyordu. Annem, Nevzat'ı övüyordu.

"Her sabah arar. Bir eksiğin var mı diye sorar. Bir bakarım elinde iki çeyrek ekmek midye. Neymiş, Yunus'la ikimiz gelmişiz aklına. Yerken boğazından geçmemiş. Bize de almış getirmiş."

Nevzat'a da bak sen. Ulan bizim boşluğumuzda Superman mi oldun sen, ne oldun? Hoşuma da gitmişti duyduklarım. *Helal olsun Nevzat*, dedim içimden.

Bizimki, mahcup kedi, "İşine yarıyorsa varlığım, ne mutlu bana Füsun teyze," dedi.

Yiğit'le göz göze geldik o anda. Eyvah! Cenaze gülmesi patlamak üzereydi. Kardeşim başını *"Sakın!"* der gibi iki yana salladı.

O sıra Nevzat, "Füsun teyze, enginarı taneyle almayalım, bak pahalıya geliyor. Ben tarladan kestireyim, Urla'dan," dedi.

Annem heyecanla, "Beraber gitsek ya?" diye atıldı.

"Olur valla," dedi Nevzat sevinçle. "Kızları da alırız, balık yediririm size şöyle sahilde. Değişiklik olur."

Yiğit'le ağzımız kapalı, ses çıkarmadan sarsıla sarsıla gülüyorduk. Çocukluğumuzdaki gibi. Babam kızmasın diye

kendimizi tutmaya çalışarak. Ama işte o cenaze gülmesi gelmişti bir kere. Nevzat, annem ve Meloş teyze, yeni üç kafadar, Aliye teyzeyi de gelmesi için ikna etmeye çalışıyorlardı.

"Biz döneriz oğlum yarın Çanakkale'ye. Siz gidersiniz," diyordu Aliye teyze. Yüzünde kederden bir harita vardı ve gülmüyordu hiç.

Aliye teyzeye bakarken gülmem boğazıma yerleşen bir yumrukla kesildi.

Edis'in ölümünden sonra başka biri olmuştu sanki. Denis ne kadar uğraşsa da onları yeniden canlandırmayı başaramadı. Sonunda herkesi kendi haline bıraktı. Osman amca çok çökmüştü. Babamın yanında hiç konuşmadan oturuyordu. İlk defa ağzını açıp bir şey söyledi:

"Eksik olma Nevzat. Biz döneriz yarın oğlum. Kedileri köpekleri komşuya bıraktık. Ayıp olur."

Hepimiz sustuk. Ben nasıl kalamadıysam İzmir'de, onlar da kalamıyordu, anlıyordum. Anlıyorduk hepimiz.

Sessizliği annem bozdu: "Ayda'nın kızını gördün mü sen? Pek şeker bir şey!"

Görmemiştim.

Aliye teyze yine durgun durgun konuştu: "Ateşi vardı azcık. Onunla ilgileniyordu. Getirir şimdi, görürsün."

Sigara çekti canım. Babamdan izin isteyip bahçeye çıktım. Nevzat'la Yiğit de geldi arkamdan. Denis gelen gidenle ilgileniyordu kapıda. Dut ağacının altında Edis'in saçlarını tıraş edişlerini anımsadım. Hayat... Edis'in oturduğu o tahta sandalye şimdi kapıya konmuştu Şakir dedenin bir çift ayakkabısı ile. *"Bu evin reisi öldü,"* diyordu o tahta sandalye... *"Bu evde bir şehit var,"* diyen o bayrak gibi...

Ayda'yı merak ediyordum. Kızını. Bizimkilere sormaya da çekiniyordum. Sokağın değişimini, bizim evlerin eski ve hüzünlü yalnızlığını izliyordum bir yandan. İyi ki almıştık bu evi Amina ablanın abilerinden. Annem nasıl da mutlu olmuştu. Yeni gelin gibi yeni eşya düzmüştü hevesle. Babam bahçeye daha bir tutkuyla bağlanmıştı. Şimdi bembeyaz duvarları, kapısındaki mor salkımlarıyla bir "direniş" gibi duruyordu sokağın başında. Sokağa da artık numara vereceklermiş zaten. Sonradan çizilen tüm büyük kentlerdeki gibi. Bir zamanlar bu sokaktaki her evin bahçe duvarından kaldırımlara taşan o mor çiçekler Şakir dedenin babasının Vranofça'dan getirdiği iki daldan doğmuş, çoğalmış. O yüzden sokağımıza adını vermiş. Bir göçün bitimi, yeni bir hayatın köklenmesiydi o mor salkımlar. Şimdi sadece bu iki evin bahçesinde kalmıştı. Sökülen o ağaçları ne yaptılar acaba? Başka bir yere dikmiş olabilirler mi? Muhtemelen kimse düşünmedi bunu. Dört katlı apartmanlarda dörder daire olacakmış ve milyon dolarlara satılıyormuş demek. Şikago'daki bir müstakil evle bizim sokakta üç odalı bir dairenin aynı fiyatta olmasını anlamam hâlâ mümkün değil.

Meloş teyzenin alt katındaki o daire hep boş kaldı. Kimse açmadı evin kapısını ve o kapının önünden geçip gitti hayatlar. Pencereleri bir kez bile silinmeden, içinde bir ses duyulmadan, bir yemek pişmeden, bir ampul yanmadan yıkıldı gitti o ev...

Hiç yaşanmadı.

Hiç...

Ve Ayda çıktı kapıdan. Kucağında altın saçlı bir kız çocuğuyla. Edis'in kızı olsa bu kadar benzerdi. Bana doğru attığı her adımda sanki bir yıl geçiyordu takvimden.

Attığı her adımda takvimden birileri düşüyor, sırasını savıyor, yerini alıyor, geri çekiliyor, unutuluyordu. Evler yıkılıyor, yeni yapılar yükseliyor, yeşiller azalıyor, dereler kuruyordu...

Geldi ve gülerek karşımda durdu.

Hiç yaşanmamış, hiç eli tutulmamış, saçı okşanmamış, varlığı bilinse de kapısı hiç açılmamış o aşk... Karşımda durdu.

Kucağındaki küçük kız ağzındaki iki pirinç tanesiyle dünyalar güzeli bir gülüş bağışladı bana. Ne kadar tatlı, ne kadar güzel bir çocuktu bu. "Diş çıkarıyor da çok dertli bu ara. Kucağına almak ister misin?" diye bana uzattı. Elim ayağıma dolaştı bir anda. Ürkek ürkek aldım kucağıma. Oysa bebek benden daha rahattı, küçük kollarını boynuma doladı hemen. Anlamadığım heceler çıkıyordu ağzından. "Ne diyor?" dedim. "Biz de bilmiyoruz daha," dedi Ayda. "Mayka ile anlaşıyorlar ama." Güldük.

Gülmemiz gerekiyordu çünkü.

Güldük. Ama öyle bir gülmekti ki sanki Sadri Alışık gülüyordu. Acıklı bir keman taksimi gibi, dokunaklı bir film sahnesi gibi... Anlıyorsunuz değil mi?

Ayda bakışlarını benden alıp Nevzat'a babasını, Yiğit'e çocuklarını, işlerini sordu. Sonra Denis geldi yanımıza alnındaki teri silerek. Eni konu şişman, iri yarı bir adam olmuştu artık. Sanki sofunları, problemleri yiyor ve ha bire şişiyordu. Belli ki çok yorulmuştu. Yakında evlenecekti o da. Dedesinin ölmeden önce seçtiği bir kızla nişanlanmıştı. Kızla kavga etmişler ama. Gelmemiş cenazeye. Küsmüş Denis'e.

"İyi oldu valla. Dedem kendi seçmişti, keşke görseydi seçtiği gelinin tavrını. Anası da içeride 'Oğlum, oğlum,'

diye dolaşıyor etrafımda. Bana ne şirinlik yapıyorsun şimdi? Tut kolundan getir kızını. Olmaz abi bu iş. Dedemin yedisi bir geçsin de... Atarım ben bu nişanı. Çok ayıp. Gelmemek nedir yahu?"

"Niye küsmüş? Önemli bir şey mi bari?" diye sordu Nevzat.

"Bu evin tapusunu düğün hediyesi olarak ona verecekmişiz. Üstüne bir ev istiyormuş güvence olarak. Yenisini alalım, diyorum. İlla bu olacak, diyor. Şu site yapılıyor ya, bitince onlara çakmayı hesaplıyor küçük aklıyla. Burası değerli tabii..."

Nevzat, "Değerli tabii," dedi. Sonra da kısa ve öz konuştu:

"At abicim sen o nişanı!"

Denis'e hak vererek bir ağızdan konuşmaya başladılar Yiğit'le ikisi. Seslerine kumru ötüşleri karışıyordu. Hava güzeldi. Bebek mis gibi kokuyordu. Evet, bu ev gerçekten çok değerliydi. Ama biri gelsin de üzerine yeni bir site yapsın diye değil. Burada yaşananlar, yaşayanlar yüzünden değerliydi. Bir toprak parçasını vatana çeviren insanların tarihi ile değerliydi. Boşnak halayları, İzmir zeybekleri, çocuk oyunları, bayram yemeklerinin şenlikli hatıraları ile doluydu bahçesi... Şimdi bu eski bahçede, yaşlı dut ağacı altında altımız bir aradaydık ve bir eksiktik. Bu ev bizi büyüttü. Bu yüzden değerliydi.

Kucağımdaki bebek minik elleriyle yanaklarımı tuttu.

Ve zihnimin Sadri Alışık'ı kederli kederli güldü yine. Kemancı onun yanında ince ince ve siyah beyaz çalıyordu. Ayda'nın kızı yanaklarımı okşuyordu. Edis, neredesin sen? Ah, neredesin şimdi? Bir görseydin şu ânı. Keşke görseydin be kardeşim!

"Ada? Çok mu sevdin sen Mert'i?" diye kızının saçlarını düzeltti annesi.

"Ne güzel isim," dedim.

"Evet. Bence de. Başka dillerde kolay söylensin diye düşündük," dedi Ayda.

Düşündük, dedi. Fiilin sonundaki kişi eki kocaman bir "K" harfi ile selamladı beni. *"Biz"* diyordu o "K" harfi. *"Biz, yani Ayda ve ben"* diyen bir yabancıdan bahsediyordu.

Benim hiçbir zaman kuramadığım bir çekirdek yapıdan sesleniyordu bana. Bir evlilikten. Verilmiş bir sözden. Göze alınmış bir bedelden. Belki de benim gözümde çoook büyüttüğüm bir başka dünyadan geliyordu ve *BİZ* diyordu.

Ayda'ya baktım. Düşüncelerimi okuyor mu yine diye. Anladım. Okumuyordu artık. Kapanmıştı o kanal. Kablolar toplanmış, dünyaya ortak yayınımız sona ermişti. Ben istemiştim bunu. Şimdi niye böyle kötü hissediyordum ki?

"Sen nasılsın asıl? Türkiye'de miydin? Yeni mi geldin?" diye sordu.

"Üç gün oluyor. İstanbul'da işlerim vardı. İzmir'e önümüzdeki hafta geçerim diye düşünüyordum ama cenaze haberi gelince öne çekmiş oldum tarihi. Sen ne zamandır buradasın?"

"Biz Türkiye'ye döndük. İki ay oluyor. Eşim diş hekimi. Burada bir merkezin başına geçecek sonbaharda. Ben önden geldim, yerleşiyorum. Düzenimizi kurayım dedim. İyi de oldu. Dedeme yetiştim. Ada'yı gördü."

Zihnimin Sadri Alışık'ı kemancıyı da alıp gitti.

Ayda mahalleden, geçmişten herhangi biriyle konuşur gibiydi. Yüzüme öylesine bakıyor, cümleler ağzından kibar ama soğuk bir tonda çıkıyordu. Boyanmamış ama iyi kesimli, yapılı saçlarını eliyle geriye attı. Ne kadar zayıftı.

Siyah şık bir pantolon, gömlek vardı üzerinde. Saçlarının arasından geçen parmağındaki yüzük güneşte parıldadı bir an. Bu çok zarif, sade, hiç doğum yapmamış gibi duran incecik genç kadın Ayda mıydı gerçekten? Gözleri ne kadar yabancıydı şimdi. Oysa cami avlusunda bana bakan gözler eskiden beri tanıdığım, bildiğim, sevdiğim, özlediğim Ayda'nındı. Ama bu kadın... Parmağına pırlanta bir yüzük takıp pahalı ayakkabılar giyen, çalışmayan ama "düzen kuran" o kadınlardan biri mi olmuştu Ayda? Mesafeli bir tavırla konuşan, az gülen, seçkinliğinin altını memnuniyetsiz bir yüz ifadesiyle çizen insanlardan?

"Sen çalışmayı düşünmüyor musun peki?" diye sordum.

"Hayır. Kızıma bakmak istiyorum. Tam zamanlı bir anne olmak istedim. Ben çalışırken ona başka bir kadının bakması çok saçma. Bakıcıya para vermek için çalışmak pek aklıma yatmıyor. Süper kadın olmamızı beklemesin kimse. Hepsi bir arada olmuyor işte," dedi sanki biraz sertçe.

İnsanın kendini ikna etmek için sıraladığı cümleler vardır. Onlardan biriydi belki de bu söylediği. Çünkü Ayda ve evde oturmak pek yan yana düşünülecek gibi değildi. O, çizmeden, okumadan, öğrenmeden, yaşamadan, üretmeden yapamazdı. Piyano çalmadan, şarkı söylemeden... Uzaklara gittiğinde belki şarkı söyler, belki daha rahat eder diye düşünmüştüm. Düşünmüşüm daha doğrusu. O anda fark ettim bunu. Gittiğinde daha özgür olacak, daha da büyüyecek diye düşünmüşüm. Bağlanmak zaten ona göre de değildi diye düşünmüşüm. Orada daha da büyür, kanatlanıp uçar diye düşünmüşüm.

Ayda böyle konuşmazdı. Belki şartları onu zorluyordu buna. Belki kocası istemiyordu çalışmasını. Belki baskı yapıyordu kıza. Belki izin vermiyordu. Belki mecbur kaldığı

için böyle konuşuyordu. Belki çok sorulduğu için bıkmıştı savunuya geçmekten.

"Eşin ne diyor buna?" diye sordum.

"Sen nasıl istersen öyle olsun, diyor. Çalışmasan da olur, diyor. Benim mutlu olmam öncelikli onun için," dedi yüzüme bakmadan.

Ne diyeceğimi bilemedim birden. Bir sessizlik oldu. Üzerime savrulan cümlenin sivri ucunu diğerleri de görmüştü belli ki. Ya da ben öyle düşündüm o anda. Ama açık ve netti ki Ayda bana, *"Benim mutluluğumu önemseyen biri var bu hayatta ve sen o değilsin,"* diyordu. Yerdeki karıncaları izliyor ve susuyordum.

Ayda, Yiğit'e dönüp, "Çok iyi iki yabancı yardımcı kadın buldum bu arada. Çok tecrübeli ikisi de. Biri Filipinli, diğeri İngiliz. Referansları filan harika. İkisi arasında karasızdım. Sonra aklıma geldi. Siz de bakıcı arıyordunuz. Ben İngiliz olanı tercih edeceğim sanırım. Ada'nın aksanı için daha iyi olacak. İsterseniz Filipinli kadınla da siz görüşün. Böylesini bulmak zor bak. Kaçırmamak lazım," dedi.

Yiğit kibar kibar, "Bakıcı, dadı filan değil de... Annem yoruluyor diye öyle bir aklımıza gelmişti. Haftanın iki üç günü işleri toparlamak için anneme destek olacak birini bulsak demiştik. Biz öyle tam zamanlı yabancı birinin maaşını ödeyemeyiz. Sen de dedin ya, bakıcıya para vermek için çalışmak saçma diye. Türk lirası kazanıp dolarla maaş ödemek imkânsız. İdare edeceğiz böyle karı koca," dedi.

Ayda kırdığı potu geç fark etmiş gibi kolunu tuttu Yiğit'in.

"Ay, canım benim, yanlış anlama sakın. Senin eşin gibi doçent olmak için uğraşıyor olsam tabii ki ben de bırakmam işimi. Hem akademik kariyer başka şey. Annemden

biliyorum. Yoksa o kadar çalışmaya üç kuruş için katlanılmaz..."

Bu konuşan Ayda olamazdı. Üç kuruş, müç kuruş? Enisa teyze bu mahalledeki kadın örgütünün lideri, göz bebeğimiz, gururumuzdu. Ayda hadi bana kızgındı diyelim de, Yiğit'ten ne istiyordu? Gönül alacak zannederken... Canım çok sıkılmıştı. Bir insan bu kadar başkalaşabilir miydi? Allah'tan annem cenazeye gelebilsin diye Yiğit'in karısı evde çocuklarla kalmıştı da bunları duymamıştı.

"Memur maaşı düşük tabii. Özel sektör gibi değil..." dedi Nevzat havayı yumuşatmak için. Sonra konuyu değiştirdi.

"O değil de, sen memnun musun şimdi yeni evinden? Nasıl? Biraz uzak ama güzeldir mutlaka."

Çok acayipti, çok.

İzmir sosyetesinin yeni gözdesi lüks bir semtte aldıkları müstakil evin büyüklüğünü, koltuk kumaşlarını haftalardır beklediğini, büyük evi yeni baştan, üstelik profesyonel bir ekipten destek almadan döşemenin ne kadar zahmetli olduğunu, evde çalıştıracak adam bulamadığını, havuzcunun kaçtığını, bahçıvanın bir işe yaramadığını, İzmir'in bir tık ilerlemediğini... Bunları anlatıyordu.

Ayda'yı giyinmiş bir kadın ağzını açıp kapıyordu sanki. Ya da onu biri seslendiriyor olmalıydı. Ele geçirilmiş bir bedende başka bir ruh vardı âdeta. Ya da bana şaka yapıyorlardı. Şimdi dönüp, "Eee nasıl kandın ama?" filan diyeceklerdi. Kesin! Kesin şakaydı bu! Ayda dirseğiyle böğrüme vuracak, "Seninle kesilecek bir hesabımız var Mert Bey, gel bakalım şuraya," diyecekti. "Sana kızgınım ben, bu çocuklara değil. Olan oldu..." filan.

Ama şaka değilmiş.

Bu Ayda gerçekmiş.

"İstanbul'dan buraya taşınan yeni zengin takımı da ayrıca can sıkıcı. Bunların hepsi son dönemin görgüsüzleri. Allah'tan bizim sitede onlara ev satılmıyor. Ancak içeriden birinin aday göstermesi ile satın almak için başvurabiliyorsun," dedi.

"Evi almak için aday mı gösteriyorlar insanları?" diye sordu Nevzat eli cebinde.

"Evet. Başka nasıl olacak? Güvenlik için şart. Yoksa niye bırakıp geleyim güzelim hayatımı?"

"Tabii tabii," dedi Nevzat.

Ada bebek ağlamaya başladı o sırada. O bile dayanamadı benim ıstırabıma. "Acıkmıştır," diyerek bebeği kucağımdan aldı ve eve girdi Ayda. Şaşkın, sessiz bakakaldım arkasından. Denis de, Yiğit de farkındaydı şaşkınlığımın. Kimseden çıt çıkmıyordu.

"Hepimiz değiştik," dedi Nevzat.

Aynı anda Denis de, Yiğit de, "Tabii canım, hepimiz, hepimiz öyle," diyerek onayladılar onu.

Akşam oldu.

Ayda'yı görmek beni çok sarsacak diyordum kendime. Korkuyordum ama bu korku bir yerde son bulacaktı mecburen. Bir şekilde karşılaşacaktık bir gün. İstanbul'dan uçağa binerken içime sıkıntı veriyordu onu göreceğimi bilmek. Ne diyecekti bana? Nereden başlayacaktık konuşmaya? Belki yüzüme bile bakmayacaktı. Ama öyle olmamıştı. Bana eskisi gibi bakmış, beni affetmiş ve sonra kucaklaşmıştık. Cenazede gördüğüm benim eski Ayda'm ise bu kadın kimdi? Nasıl bu kadar değişebilirdi?

"Bu, Ayda olamaz!" diyordum sürekli Nevzat'a. "Bir insan ne kadar değişebilir? Gördün, değil mi? Herkese kar-

şı nasıl soğuk, mesafeliydi. Bir şey beğenmiyor, yemiyor. Annemin elini sıkmış sadece. Öpmemiş. Tokalaşmış ya. Annemle diyorum sana! Füsun teyze diye pervane olurdu etrafında."

"Oğlum sen de amma abarttın ya. Kız sanki pavyona mı düşmüş, cinsiyet mi değiştirmiş? Ne olmuş? Sınıf değiştirmiş işte. Onun gündemi başka, bizimki başka. Herkes değişiyor."

Nevzat'ın dükkânının önündeki gazoz kasaları üzerinde oturmuş, bira içiyorduk. Geç olmuş, herkes evine çekilmişti. İçim o kadar sıkılıyordu ki evde duramamıştım. Biriyle konuşmam lazımdı ve tabii ki terapistim Nevzat dükkânda beni bekliyordu.

Dolaptan soğuk şişe bira açmış, "Buralar artık eskisi gibi değil, çok da rahat oturamayabiliriz," demişti. Yine de, eskiden olduğu gibi, önümüzden geçen arabaların ışıklarını seyrede seyrede oturmuştuk bir süre. Küçük dükkândan dışarı taşan beyaz floresan ışığıyla sokak lambasının sarı ışığı kaldırıma vurup kesişiyordu.

"Para acayip bir şey. Sana bir şey diyeyim mi? Fakirlik değil bak, zenginlik çok büyük sınav. İnan bana."

Sonra kafasını çevirip bana baktı ve "Gerçi senin de paran var ama... Zengin oldun di mi lan sen?" diye dalga geçti.

Şikago'yu anlattırırdı bana. "Atla gel, istediğin kadar kal bende," derdim, "Gelemem, bırakamam babamı," derdi. Ve her sene hep aynı soruyu sorardı:

"Meg Ryan'ı gördün mü hiç?"

O gece gazoz kasalarının üzerinde Nevzat'la konuşmak var ya...

Bundan daha değerli bir şey olamazdı o anda benim için. Değişmeyen biriydi o. Ölmeyen. Gitmeyen. Başka-

laşmayan. Bozulmayan. Arkadaşımdı benim. Çocukluğumdan, yoksulluğumdan, saf sevinçlerimden kalandı. Halimden anlayanım, kaldığımız yerden devam edebildiğimdi.

"Hiç şarkı dinlemedik," dedim.

"Yastayız diye açmadım hiç radyo televizyon," dedi.

"Ya Şakir dede bu giden! Edis'in ardından davul çaldırıp ağlayan adamdan bahsediyoruz. Görüyorsa da bir şey demez, bir ses olsun."

"Peki dinleyelim," dedi. İçeri geçti ve kapının yanında, kasaya dayalı duran küçük siyah radyoyu açtı.

"Bu duruyo mu lan hâlâ?" dedim hayretle.

"Tabii," dedi Nevzat. "Gözüm gibi bakıyorum ona. Kara Şimşek o. Almanya'dan gelen yeşil teyp de duruyor."

"Üçüncü şarkı benim olsun," dedim.

"Çok kral bir romantiksin sen!" dedi.

"Ayda çok değişmiş be!" dedim bir daha.

Nevzat son yudumunu dikti kafasına.

"Bunlar kocasıyla doğal yaşamcı olmuşlar. Vegan olmuş Ayda. Tereyağı filan yemiyor. Çocuğa da süt vermiyormuş. Ana sütü yeter, diyormuş. Bak, et yemiyor, anladım. Ama tereyağı bile yemiyor! O ne ya?"

"Pazara giderken mi anlattı annem sana bunu?"

"Evet, çok iyi muhabbet çıkıyor pazar yolunda."

Normal şartlarda bu akşamın çok efkârlı olması gerekirdi. Nevzat'la içip içip eski günlere, arkadaşımıza, Edis'e, benim büyük aşkıma filan ağlamamız lazımdı. Hatta gidip Edis'le son kez içtiğimiz o klarnetçiyi aramalı, hem çalıp hem söylemeliydik. Ben Ayda'ya yanmaya devam etmeliydim. Nevzat kaybettiklerim için beni teselli edemeyeceğini anlayıp yerlerde sürünmeme izin vermeliydi. Çok büyük,

efsanevi bir erkek gecesi olmalıydı. Ama biz gazoz kasasına oturmuş, yeni model Ayda'ya gıcık oluyorduk. Daha doğrusu ben gıcık oluyordum.

"Bunun kocası niye kalkıp geliyormuş ki buraya?"

"Sen niye gittiysen Amerika'ya, o da ondan geliyordur."

"Burada daha başarılı olurum diye mi düşünüyor yani?"

"Sen öyle mi düşünüyorsun?"

"Burada kalsam kıymeti bilinmezdi yaptıklarımın."

"Onun da bilinmemiş demek ki, burada bilinir diye geliyor."

"Sen niye ters ters konuşuyorsun ki şimdi?"

"Kim ters konuşuyor ya? Sohbet ediyoruz işte. Bir şey soruyorsun, yanıt veriyorum. Birisini ittirdiğinde nereye düşeceğine sen karar vermeyeceksin artık. Değil mi ama? Değişmiş işte. Bunu seçmiş. Sonuçta sen bu kızı eski haliyle de istemedin ki. Öyle de istemedin, böyle de istemiyorum diyorsun. İstememelerden istememe beğeniyorsun. Sana ne? Değişmiş, evet. Bitti!"

Sustum. Yine kitap gibi konuşmuştu. Haklıydı. Öyle de, böyle de, zaten yoktu ki. Haklıydı. Ben uzaklaştırdıysam onu kendimden, ne yana düştüğünü, kimi seçtiğini, neye benzediğini de dert etmeyecektim, çünkü artık zaten benden uzaktaydı.

"Haklısın da..." diye mırıldandım, "Benimki tam istememek gibi değildi. Emin olamıyordum. Hem ben de Şikago'da çok da mutlu değilim ki. Evet, işimi seviyorum, başarılıyım filan da... Göçmenim sonuçta ve bence bu üzücü bir şey."

"Göçmen olmayı üzücü mü buluyorsun?"

"Göçmen olmayı üzücü bulmuyorum. Doğduğun yerde kalamamayı, kaldığın yerde mutlu olamamayı üzücü buluyorum."

Nevzat güldü ve "Siktir lan!" dedi. "Doğduğu yerde kalamamayı üzücü buluyormuş! Kaldığın yerde mutlu olamamak neyse de... Kalk lan, kalk! Kapatalım dükkânı, geç oldu."

Kalktık. Nevzat kepenkleri indirdi içeriden. Portatif eski radyoyu elime tutuşturdu. Dükkânın arka kapısı apartmana açılıyordu. Evlerine geçtik. Nevzat'ın babası televizyonun karşısında uyumuştu. "Baba, hadi yatağına yatıralım seni," dedi şefkatle. Babası bir çocuk gibi yarı uyuyarak kalktı yerinden. El ele tutuşup yatak odasına yürüdüler. "Bak, ellerin buz gibi olmuş baba. Üşümüşsün sen. Ayaklarından terliklerini hiç çıkarma diyorum. Böbreklerin hasta olursa yanarız," diyordu.

Evleri yeni yapılan apartmanın birinci katındaydı ve mendil kadar bir balkonu vardı. İki sandalyeyle tepsi kadar bir masa zar zor sığmıştı. İzmarit dolu bir kül tablası duruyordu üzerinde. Pencerenin önünde, büyük bir çay bardağının yanında bir tost yarım bırakılmış, kurumuştu. İçim sızladı o yarım kuru tostu görünce. Gece karanlığında bizim sokağın ışıklarına baktım. İnşaat alanını kaplayan pano sokağı da kapamıştı. Bir tek sokak lambaları görünüyordu. Nevzat kül tablasının temizini getirdi. Masayı sildi. Yeni bira açmıştı. Leblebi, fıstık koymuştu bir tabağa.

Terapistlerin en kralı, "Demek doğduğun yerde kalamamayı üzücü buluyorsun," dedi yarım bir tebessümle. "Sen de orada çok mutsuzsun demek. Ayda da mutsuz olmalıydı senin hesabına göre. Eskisi gibi seni beklemeliydi. Sen gezmiş dolaşmış, mutsuzluğundan emin olmuş bir şekilde dönecek ve *evet işte, mutlu son* diyerek seni bekleyen Ayda'nın kollarına atılacaktın, öyle mi?"

Bir şey demedim. Devam etsin diye bekledim. Bir sigara yaktı.

"Kendimi bildim bileli bu mahalledeyim ben. Burada doğdum. Burada büyüdüm. Burada da yaşlanıyorum. Hep seyrettim. Geleni, gideni. Gözümün önünde değişti İzmir, insanlar. Hayat bazen korkuttu beni. Çıkamadım ben buradan. Gidene gıpta ettiğim de oldu bazen. Ama hep iyi hissettim kendimi burada. Güvende hissettim. Biliyorum ki benim evim, yurdum burası. Burada öleceğim ben. Sen hiç düşündün mü? Senin evin neresi? Kime döneceksin sen bir gün?"

Bilmiyordum...

Benim evim neresiydi?

"Sen güzel adamsın, kalbi büyük adamsın. Ben gördüm bugün. Ayda'ya bakışını. Üzülme hiç. Olmazdı o iş. Taa o zamandan olmazdı. Birlikte olsaydınız iki haftaya ayrılırdınız. Farklı dünyaların insanısınız siz. Tereyağı yemeden olur mu be?"

İkinci birayı hızlı içmiştim. "Rakı var mı?" diye sordum. İçimi yakarak geçsin bir şeyler istiyordum.

"Olacaktı dolapta, dur getireyim," dedi.

Ben de kalktım onunla. Peşinden mutfağa girdim. Rakı çıkardı dolaptan. Bir dilim peynir kesti. Salatalık soydu çabucak.

"Sen tek içeceksin ama. Gece babama kalkmam gerekebilir benim," dedi.

Nevzat'ım benim. Kalbimizin iyi yanı. Hayırlı insan.

Bunları sesli olarak dile getirince, "Dalga mı geçiyorsun lan sen benimle?" dedi.

"Yok, gerçekten öylesin sen," dedim ve büyük bir yudum aldım rakıdan.

Sert yapmış meğer. İçimi yakarak geçmek ne kelime, dağlaya dağlaya indi rakı mideme.

"Kimseyi sevmedim Ayda gibi," dedim.

"Ne mutlu sana. Bu cümleyi kurabiliyorsun. Benim kimsem yoktu ki seveyim senin gibi..."

O anda Nevzat'ın, benim Sadri Alışık'ım olduğunu düşündüm. İçli, kederli, komik...

"Boş ver be... İyi ki yoktu kimse. Bak, ne rahatsın," dedim.

"Öyle miyim?" dedi dudağını büküp gülerek. Sonra, "Peki bakalım... Neyse, boş ver beni, sen anlat bakalım," dedi arkasına yaslanıp.

"Onu görmekten çok korkuyordum. Bir mektup yazmıştı bana beş sene önce. Doğum günümde. Beni sevdiğini ama beklemekten bıktığını söylüyordu. Yanıt yazamadım be Nevzat. Ya atlayıp gelmem, kolundan tutup gitme demem lazımdı ya da hiç ses çıkarmamalıydım. Kolundan tutup gitme diyemeyeceğimi anladım. Anladım ama ne yapacağımı, ne yazacağımı bilemedim. Sonra da geçip gitti yıllar..."

"Çünkü olmayacağını sen de biliyordun. Olsa olurdu be oğlum. Ne diyecektin? Ne yapacaktın yani? Sen benimle iyi anlaşıyorsun. Gülüyoruz, muhabbet ediyoruz, neyse ne. Benimle sevgili olmayı niye düşünmüyorsun?"

"Ne diyon sen ya?"

"Hah, işte aynen onu diyorum. Gözlerimin önünde yaşandı her şey diyorum. Kim kimi gerçekten sevdi, kim olurdu, kim olmazdı, bana sor diyorum. Siz Ayda ile çok iyi anlaşıyordunuz, iyi arkadaştınız. Edis'ten sonra sana iyi geliyordu onunla konuşmak etmek. O sana değil, seninle olamayışına takılı kalmıştı."

"Nereden biliyorsun?"

"Bir tek seninle mi bira içiyorum sanıyorsun?"

İşte buna daha çok şaşırmıştım.

"Çişimi yapıp gelicem," dedi ve içeri geçti.

Bir kenarda hafif sesle çalan radyoya kulak kabarttım. Şarkı tutmuştum kendime ama unutmuştum sonra. Kaçıncıydı acaba bu çalan? *Bundan sonraki benim olsun o zaman*, dedim kendi kendime. *Ayda'dan bana gelsin.* Bir yudum daha içtim. Büyük bir yudum.

Şarkı başladı.

"Bari sen sonradan birazcık mutlu oldun mu?" diye soruyordu Sezen Aksu.

Bu kadın bunu hep yapıyordu abicim. Zamanlaması mükemmel bir tesadüftü. On ikiden vurmakta üstüne yoktu. Sıkıştırılmış bir dosya gibi hatta. *Zip* bu kadın. Dünyanın bütün hikâyeleri kulağına üflenmiş. Her şey var onun kalbinde. Sonra, "Bunu," demiş melekler, "Bunu git, Mert'e söyle. Gebersin hüzünden."

Nevzat geldi. Karşıma oturdu. Konuşuyordu. Birazını duyuyor, birazını hiç anlamıyordum.

"Hani hepimiz değiştik, meğiştik diyoruz da... Biz evlenmedik, çoluk çocuğa karışmadık diye hep çocuk mu kaldık onların gözünde?"

"Kimin?"

"Annenle babanın..."

"Niye?"

"Dinlemiyor musun sen beni?"

"Dinliyorum."

"Ayda, annemi öpmedi diyorsun ya, ben de diyorum ki acaba annen, Ayda'nın başını babanın benim başımı okşadığı gibi okşar mıydı?"

Nevzat'ı değil, Sezen'i duydum en son.

"Beni sorarsan şahitsiz suçlar gibiyim," dedi ve ben sarhoş oldum.

Mis gibi, buz gibi, dut gibi sarhoş oldum.

Olmamıştı işte. "Olabilirdi"nin milyonlarca versiyonu vardı ama olmamıştı bizimki. Ayda'nın bu kadar değişmesi, evlenmesinden daha çok koymuştu bana. Bir daha asla göremeyeceğim biri daha vardı artık tarihimde. Edis'in ölümü gibi bir eksilmeydi onun değişmesi. O Ayda yoktu artık. Onun orada bir yerde olduğunu bilme, onu sevme, ona anlatmayı isteme ama onu hep biraz uzakta tutup, Edis'e verdiğim sözü tutuyorum diyerek içimi rahatlatma dönemi bitmişti. Belki ben büyütüyordum onu kendi içimde. Bir anıyı canlı tutmak bana iyi geliyordu. Ama işte Ayda kesin olarak yoktu artık. Büyümüştük. Yollarımızı seçmiştik. Biz de ölecektik sonunda. Şakir dede gibi. Edis gibi. Evimizin kapısının önüne ayakkabılarımızı koyacaklardı ama benim evim neresiydi? Babamın evi mi?

"Nevzat," diyordum, "Böyle soru sorulur mu hiç? Sahi benim yurdum, evim neresi? Neresiyim ben? Neredeyim? Nereliyim? Nereye gidiyorum? Neyi arıyorum, neyi buluyorum ben Nevzat?"

"Çünkü gittiğinde..." diyordum, "Aslında bir yere değil, birine dönmek istersin..."

.

Kendime geldiğimde Nevzat'la bir bağın tepesinde buldum kendimi. Sabaha karşıydı, gün doğmak üzereydi. Orman kokusuyla doluydu hava ve sabah serinliğinde üşümüştüm. Narkozdan çıkmış gibi sersem sersem etrafıma baktım. Terk edilmiş, yıkılmış bir evin önünde oturuyorduk. Önümüzde uzanan deniz, zeytin ormanı ve gökyüzü yeni

bir güne uyanıyordu. Neredeydik biz, ne zaman gelmiştik buraya?

"Günaydın kardeşim," dedi Nevzat. "Hayırlı olsun. Yeni evin işte burası."

Şimdi burada bir ara verip yeniden Bianca ile sohbet ettiğimiz Sicilya'daki o geceye döneyim.

Ben böyle buraya yazdığım gibi, anlattım da anlattım. Gün ağarmış, sabah kuşları ötmeye başlamıştı. Bianca üzerindeki battaniyeye sarınmış, göz altları uykusuzluktan çökmüş, beni dinliyordu.

"Neresiymiş orası? Yeni evin?"

"Foça. Şimdi o yıkıntının üzerinde benim evim var gerçekten."

"Oraya nasıl gitmişsiniz, hatırlamıyor musun hiç?"

"Hayal meyal. Nevzat'ın beynine matkapla girmişim o gece. 'Madem öyle, benim de bir evim olsun, toprağım olsun!' diye. 'Döneceğim yeri bileyim. Nereye döneceğim ben?' diye hiç susmadan dertlenince, 'Var bir yer, alırız sana orayı. Yaparsın güzel bir ev,' demiş. Demiş bulunmuş yani. Bu sefer de tutturmuşum, 'Hadi, kalk gidelim,' diye. O kısmı şöyle böyle hatırlıyorum aslında. 'Sabah olsun, ilk iş gideriz,' diyordu ama ben, 'Hemen!' diyordum, 'Hemen şimdi.' Sonunda dayanamamış, atmış arabaya, götürmüş beni. Yolda da bir güzel uyumuşum."

"Delisiniz siz gerçekten."

"Değil mi?"

"E, sonra aldın mı yani sen orayı? Ev mi yaptın?"

"Evet, geçen yıl bitti. Çok uğraştırdı beni. Gelip görsen ne mutlu olurum. Ayarlayalım bu yaz, misafirim ol mutlaka."

"Olur tabii, neden olmasın?"

"Hadi biraz dinlenelim, son iş günü dökülmeyelim yollarda," diyerek ayağa kalktım.

Saat 11.00'de lobide buluşmak üzere sözleştik. Odama geçtim ama hiç uykum yoktu. Garip bir dinçlik, heyecan içindeydim. Limanda bu saatte yürümek iyi gelir diye düşündüm. Aşağı indiğimde sabah personelinin taze kahve yaptığını gördüm. Kahvaltı salonunu hazırlıyorlardı. Kahve istedim ama karton bardakla günün ilk kahvesini içmek istemem hoşuna gitmedi yaşlı İtalyan'ın. Yine de hazırladı ama.

Serin, şahane bir sabah vardı dışarıda. Otelin önündeki fabrika yıkıntısının etrafından dolanarak denize yürüdüm. İhtiyar bir balıkçı, kayığında ağlarını topluyor, çok yaşlı bir kadın balkonundaki sardunyaların kurumuş yapraklarını temizliyordu. Küçük bir kahveci dükkânının kapısını açıyordu jilet gibi tıraşlı, beyaz gömlek, siyah yelek giymiş, beyaz saçlı bir adam.

Kuşlar ve ihtiyarlar dışında güne erken başlayan yoktu. Zamanın darlığını bir tek onlar biliyordu, belki daha sık hatırlıyorlardı. Gördüğüm her şeyin, her insanın, her rengin verdiği bu heyecan nereden kaynaklanıyordu peki? Bir dakika bile uyumamışken bu zindelik, bu uykuya doymuş hal de neydi? Mutlu mutlu yürüdüm. Sonra deniz kıyısındaki banklardan birine oturdum.

Kulağımda bir cümle...

"Bazen olmaz. Sonraki tüm ihtimallerden birinin doğuşudur bu."

Edis'ten kalan bir kitabın arka sayfasındaydı bu satır. Edis'in daha sonra izini kaybettiğimiz kara gözlü sevgilisinin el yazısıyla yazılmıştı. Yazıldığı ânı hatırlıyorum. Kon-

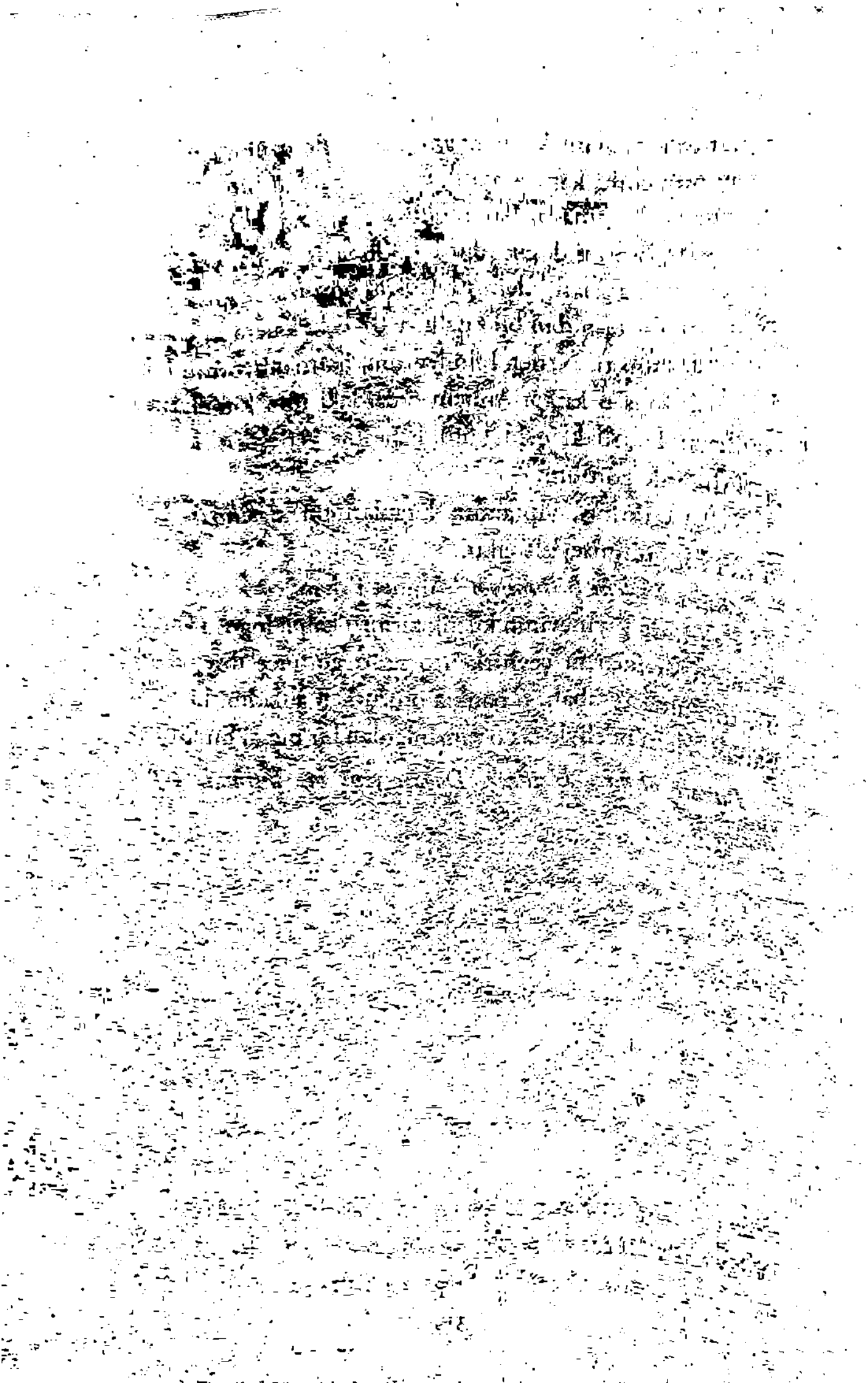
servatuvar sınavını kazanamamış, epey de üzülmüştü de, sınav sonucunu kapıya asan genç hocalardan biri, "Seneye yine gir bu sınava. Bazen olmaz ama sonraki tüm ihtimallerden birinin doğuşudur bu. Olmayışı kutla, yenisine daha güçlü hazırlan," demişti. Özlem omzunda çapraz asılı el örgüsü çantasından bu kitabı ve 07 uçlu kalemini çıkarmış, not etmişti. Neden bilmiyorum, hatırlamıyorum hiç, bende kalmış o kitap. Annem onlardaki tüm kitaplarımı kolileyip Foça'daki evin kütüphanesine yerleştirmek için getirdiğinde gördüm.

Eski, sararmış, yıpranmış kitaplarımın arasından hüzünlü bir gülümseyişle çıktı.

Ölüm Nedeni Bilinmiyor / Ahmet Erhan.

Üzerinde yayınevinin küçük kırmızı kalpli logosu vardı. Kitabın sayfalarını çevirirken o satırı görünce duygulanmıştım ama o sabah, o bankta otururken anladım ki Edis bana Özlem'in eliyle taa o zamanlardan bir mesaj bırakmış:

Bazen olmaz. Üzülme. Doğan yeni bir ihtimale çevir yüzünü.

ALTINCI BÖLÜM

Gidenler ve Kalanlar

Buraya kadar yazdığım her şeyi Nevzat'a okuttum geçen hafta sonu. Adam kitap okumaz, okumayı sevmez sanıyordum. Epey de hızlı okuyormuş meğer. Bir paket sigara bitirdi okurken. Ben arada uyukladım, bir film izledim. Bir gözüm hep ondaydı ama. Arada gülüyordu, arada ofluyordu. Sonra uzunca bir süre hiç sigara filan içmedi. Sonunda bitirdi.

Bilgisayarın kapağını kapadı ve kenara koydu.

Bana baktı. Ne diyecek diye merakla bekliyordum.

"Benim doğum günüm ne zaman?" diye sordu.

Şaşırdım. Bu beklemediğim bir soruydu.

"Doğum günün mü?"

Gözünü dikmiş, ciddi ve sakin bir şekilde yanıtımı bekliyordu.

"Evet, doğum günüm. Ne zaman?"

Bilmiyordum. Gerçekten bilmiyordum.

"Bilmiyorum," diye mırıldandım. İstemeden, bilmeden bir şey mi yapmıştım acaba? Yazdıklarımın içinde onu kıracak bir şey mi vardı? Oysa okuyunca sever diye düşün-

müştüm. En fazla, "Bunu da yazmasaydın lan!" filan der diyordum ama...

"Benim doğum günüm 19 Mayıs," dedi.

Gerçekten ilk defa duyuyordum bunu. Bunca yıldır.

"Bilmiyordum," dedim.

"Bilmeyebilirsin. Merak da etmiyordun," dedi ve gerçekten onca yıllık arkadaşlığımız içinde ona ne büyük bir ayıp ettiğimi fark ettim ilk kez. Bir şey söylememi beklemiyor gibi devam etti.

"Öncelikle, bir yanlışı düzelteyim. Ben çok kitap okurum," dedi ve cüzdanından bin beş yüz yıllık bir kart çıkardı. Uzattı. İlçe halk kütüphanesine öğrenci giriş kartıydı bu ve lime lime olmuş mavi kartın üzerinde beyaz yakalı ilkokul önlüğüyle çekilmiş vesikalık bir fotoğrafı vardı. Kartı elimden alıp özenle cüzdanına yerleştirdi, arka cebine koydu.

"İkinci olarak da, o mektubu kullanacaksan eğer, Ayda'dan izin alman, hatta bu yazdıklarını ona da mutlaka okutman lazım."

"Bunu yayımlatmayacağım ki," diye itiraz ederken beni susturdu.

"Şişşş! Bir sus iki dakika."

Sustum.

"Üçüncüsü ve en önemlisi... Bu Bianca kim ve nerede?"

Kitabı ilk ona okuttum diye herhalde böyle bir eleştirmen, baş öğretmen havalarına girdi bu diye düşünüyordum.

"Bianca'yı anlatacaktım. Fırsat olmamıştı hiç. Yani bir de, arkadaşım. Özel bir durum yok. Her arkadaşımı da sana anlatmıyorum ki!" dedim.

"Tabii tabii," dedi.

Canım sıkılmıştı. Beklediğim tepki bu değildi. Coşkuyla beni kucaklayacak, bira açacak, efkârlanacak, mangala koşacak filan diye düşünüyordum. Oysa onda hiç görmediğim bir ciddiyet ve durgunluk içindeydi.

"Ayda'ya bunu okutmalısın. Mutlaka!" dedi bir kez daha.

"Ya evli barklı kız. Üzerinden o kadar zaman geçti. Ben bunu yayımlatmayacağım ki!"

"Yazmışsın ama. Şimdi ölsen kayıtlı bir belge olarak kalır arkanda. Ara kızı. Söyle. Gönder, okusun."

"Oğlum deli misin sen? Durup dururken başıma iş açacaksın. Tamam abi. Beğenmediysen beğenmedim de. Ayda Mayda, ne karıştırıyorsun şimdi?" diye sinirle kalkmaya çalıştım yerimden. Bastonu bulamadım.

"Sen bu duygusallıkla bu kadar işi nasıl becerdin ya? Merak ediyorum inan. Nasıl geldin bu günlere?" dedi.

İyice gıcık olmuştum koltukta bacak bacak üstüne atıp benimle dalga geçmesine.

"Allah yardım etti!" dedim dişlerimin arasından. Bastonu arıyordum sağımda solumda.

"Ayda'yı ara, gönder okusun. Yanıt hakkı doğmuş ona," dedi.

Allah Allah! İyice tepemi attırdı.

"Yok abi yanıt hakkı manıt hakkı. Silerim gider. Kâğıtta basılı olsa yakarım derdim!" dedim.

"Çok yazık olur," dedi. "Gerçekten."

Yan gözle baktım. Gülüyordu.

"Güzel olmuş çünkü... Çok duygulandım. Silersen üzülürüm. Üstelik bu yazdıkların ona da iyi gelecektir. İnan bana. Onun da hakkı var senin kalbinden geçenleri bu kadar açık görmeye. Benim gibi hissedecektir o da," dedi.

Yanıt vermedim. Somurtuyordum ama hoşuma gitmişti beğenmesi. Yine de Ayda'ya okutamazdım bunu. Yiğit bile görmemişti daha yazdıklarımı.

"Keşke ben de yazabilseydim. Yazamıyorum ama. Sadece okuyorum. Ben doğuştan okuyucu, izleyici, kalıcıyım. Sen de bak... Doğuştan yaşamak, koşmak, anlatmak için gelmişsin. İçinden gelmese, akmazdı bunlar bu satırlara. Demek ki bir anlamı var. Demek ki hikâyemizi dinleyecek, okuyacak birileri var. En azından biz... Biz varız. Bizim mahallenin çocukları..."

Sonra kalktı oturduğu yerden. Kanepenin arkasına kayıp düşmüş bastonu çıkardı. Benim ulaşabileceğim bir mesafeye düzgünce yerleştirdi. Geçip karşımdaki koltuğa oturdu yine. Yeni bir paket sigara açarken konuşmaya başladı.

"Efe kıyafetleri giymiş, sokakta zeybek oynuyorsunuz. Edis'le sen. Herkes sizi seyrediyor. Hepimiz. Alkışlıyoruz. Sizin yerinize ben de seviniyorum. 19 Mayıs'ta Şikago'ya gideceksiniz. Meg Ryan'ı görebilirsiniz diye düşünüyorum. Günlerce hazırlanıyorsunuz. Aslında biraz kıskanıyorum sizi. Edis'le ikiniz süper kahramanlar gibisiniz hep. Ben de yan karakter. Ama hoşuma gidiyor süper kahramanların arkadaşı olmak, onları güldürmek. Anneleriniz doğum günlerinizde pudingli pastalar yapıyor, üzerine fındık serpiyor. Kendi kendime pudingli pasta yapmayı öğreniyorum. Üzülmek, benim annem neden kaçtı diye sormak aklıma gelmiyor. Aklıma getirmiyorum belki de. Ben kendim yaparım diyorum..."

Nevzat'ın sesi buruktu. Hiç böyle konuşmazdı. Belli ki ondaki kapalı kutuları da açmıştı okudukları. Dinliyordum.

"19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı her yerde coşkuyla kutlanıyor. Benim bütün doğum günlerim bayrak töreninde, boy sırasında geçiyor. Herkesin doğum günü kutlanır ama benimki kutlanmaz sanıyorum. Çünkü ben resmi bayram gününde doğmuşum ya. Öyle demiş babam bana. 'Bu vatandan, Atatürk'ten daha mı değerlisin lan sen!' diye gürlemiş. Haşa, tövbe, oracıkta kabul etmişim benim doğum günüm ülkece kutlanan bir bayramdır diye."

Gülüyordu kendi kendine. Buruktu yine. Sonra bana baktı bir an, başını eğdi yine önüne. Devam etti:

"Gülşen diye bir kız var bizim sınıfta. Cadalozun teki aslında ama gönül bu, gitmiş, Gülşen'e konmuş. Gülşen de Edis'i seviyor. Çok normal. Herkes Edis'i sever zaten. Bütün kızlar ona âşık olur. Bacağına sıçtığımın sokak köpekleri bile onun peşinden koşardı. Bu olağan bir şeydi. Ama Gülşen bana çok kötü davranıyor. Olsun, ben onu seviyorum içimden. Sürekli kulak kulağa oldukları bir arkadaşı var, Seda. Bana bakıp fısıldaşıyorlar teneffüslerde. Merak edip soruyorum Seda'ya, 'Ne diyor Gülşen?' diye. 'Sivilceli tonton bana bakıp durmasın!' diyormuş. İyi, en azından sevimli bir şeymiş, tonton. İnek de diyebilirdi. Bir daha başımı kaldırıp bakmıyorum Gülşen'e. Onun nezdinde aşka küsüyorum."

Elindeki sigara paketinin jelatinini katladı, büktü, parmakları arasında sıkıştırdı. Ufacık bir top olan jelatin parçasından ayırmıyordu gözlerini. Sesi boğuklaştı bir ara, yutkunup öksürdü. Sonra devam etti:

"Babam çok önemsiyor senin babanı. Yunus Komiser çok saygın bir adam hepimiz için. Onun oğluyla arkadaşlık yapmamdan çok mutlu hep. Sen benim en iyi arkada-

şım ol inşallah diye çok dua ediyorum. Dualarım kabul oluyor, Edis'le küsüyorsunuz. Seninle en samimi olmayı başardığım gün babamdan bir araba dayak yiyorum. Sana içki içirdim diye. Umurumda değil. O gece, yediğim sopaya değil de annemin bizi bırakıp gitmesine ağlıyorum. Sanki orada olsa sığınacak biri olurdu sanıyorum. Ama yok, biliyorum. Bildiğim bir şeye ağladığım için kızgınlıktan ağlıyorum."

Kendi kendine gülümsedi birden. Sustu. Burnunu çekti. Ağzını açtı ama tek kelime çıkmadı. Vazgeçmiş gibi sustu. Sonra yine gülümsedi. Ağlamasını mı tutuyordu? Sesinin boğukluğundan anladım sonra. Evet, kendini tutuyordu.

"İnsanları güldürünce, eğlendirince sevildiğimi anlıyorum sonra. Kaygısızları, dertsizleri arıyor herkes. Herkesin, derdini dinlediği sırdaş kontenjanı dolu. Bir tek benim gibi gamsızlara yer var aralarında. Orası, o boş yer benim oluyor. Sakin, zararsız, sabit bir yer. İyiyim ben orada, fark ediyorum bunu. Artık rahatım. Alışmışım düzenime, kimliğime. Sürekli kütüphaneye gidiyorum ama kimse de fark etmiyor yokluğumu. Neredesin sen, diye sormuyor. Nevzat bu, kaybolur ortadan, diyorlar. Sonra büyüyoruz. Edis ölüyor. Sanki hep biliyorum Edis'in gidince dönmeyeceğini. Ben askerlikten korkmuyordum, Edis'in bir daha dönmeyeceğini sanki hissediyordum, diyemiyorum hiçbirinize. Edis'in annesi ağlarken kendi annemi düşünüyorum. Nerede olduğunu bilmiyorum ama ben ölsem böyle üzülmeyecek, ne mutlu ona, diye düşünüyorum. Bu acıyı yaşamasın hiçbir anne. Benimki bile, diyorum."

Burnunu çekti yine. Gözlerini kırpıştırıp ovaladı. Bir şey kaçmış da çıkarmaya çalışıyormuş gibi göz pınarlarına

bastırdı, akan yaşı sildi parmaklarını bastıra bastıra. Kıpkırmızı olmuştu gözleri. Sehpada yarım bardak su duruyordu. Uzanıp kafasına dikti. Derin bir nefes aldı. Tekrar başladı konuşmaya:

"Askerden döndükten bir iki ay sonra, bir gece, ortaokuldaki Gülşen bizim evin kapısında beliriyor. Evden kaçmış bir oğlanla. Evlenecekler sanıyormuş. Oğlan arabada abanmış bunun üstüne. Boğuşmuşlar. Korkmuş. Kaçmış kurtarmış kendini. Evine de dönememiş. Bize gelmiş, bana. 'Sen iyi birisin, senden başka kimsem yok,' diyor ağlaya ağlaya. Ben Gülşen'in bir şeyiymişim meğer. Güvendiği dağ herhalde. Bir hafta kalıyor bizde. Benim odamda. Ben salonda yatıyorum. 'Evlenelim,' diyor. 'Evime dönemem artık,' diyor. 'Burada yaşarız, babanla,' diyor. Babama söylüyorum ben de. 'Hayırlısı olsun,' diyor babam. Sabah uyandığımda Gülşen gitmiş. Cüzdanımı boşaltmış. Kütüphane giriş kartımla nüfus kâğıdım dışında bir şey bırakmamış. Bir not bile.

Hayvan gibi bir telefon faturası geliyor Gülşen'in ardından. Sabahlara kadar Almanya'yla mı konuşmuş, ne yapmış? Babam telefon faturasını masanın ortasına koyup bir büyük rakı açıyor. Beni de oturtuyor karşısına. 'Dünyanın bütün soysuz kadınları bize mi denk geldi lan?' diyor. İçiyoruz kaderimize. 'Evi vericem apartmancıya. Bir daire, bir dükkân verecek, biraz da nakit para,' diyor. 'Ver gitsin,' diyorum. 'Ev yıkılıp yenisi yapılana kadar kiramızı da ödeyeceklermiş, bir yer bulalım,' diyor babam. Ona da tamam diyorum."

Biraz daha iyiydi. Sesi düzelmişti. Daha rahat konuşuyordu. *Dur bekle, bilmiyorsun ama bak daha neler var duyacağın,* der gibi, sözsüz bir oyunla arkasına yaslandı.

"Evi taşırken haber geliyor. 'Nevzat abi, Denis'i bıçakladılar!' diye. Bulaşmış bir işlere. Kumar oynamış salak. Babamla yoldan topluyoruz bunu. Kimse duymasın, üzülmesin diye saklıyoruz. 'Ağzına sıçarım senin, adam ol!' diyorum Denis'e. Zaten çok pişman. On gün de Denis'e bakıyorum. 'Kaçarın yok oğlum, kaybolursun bak. Topla kendini, geç işinin başına. Ailenin senden başka kimsesi yok. Korkma, adam ol. Anana bir evlat acısı daha yaşatma,' diyorum."

Denis'in bıçaklandığını bilmiyordum. Bu anlattıklarının çoğunu bilmiyordum ama bunu hiç. Denis dağıttı, kötü arkadaş edindi ama toparlandı, diyorlardı.

"Olana da bak!" diye elimi vurdum dizime.

"Dur daha, dur... Yıllar geçiyor. Gülşen'i televizyonda, sarışın kadının cinayet çözdüğü bir program var ya, orada görüyorum. Sevgilisiyle bir olup kayınpederini doğramış. 'Nevzat lan, Allah'ın sevgili kulusun sen, babanı da, seni de doğrardı bu kadın!' diyorum."

Elimde olmadan güldüm.

O da güldü başını sallayarak. Gülerek konuşuyordu şimdi. Sesi boğuktu ama...

"Saçlarım dökülmeye başlıyor. 'Güvercin boku sür, çıkar,' diyorlar. Çıkmıyor. Babam bir sabah uyanıp balkondan dışarı işiyor. Sonra da tuvalet dışında her yere işiyor. Tepemde kuş boku kokusu, evde sidik kokusu, öyle yaşayamaz hale gelince saçımı kazıtıp evdeki bütün halıyı, yatağı atıyorum. Babama bez bağlıyorum. 'Yeni eve her şeyin yenisini alırım,' diyorum. Ne olacak yani sonunda? Ben kel, babam sidikli, hepsi bu."

İçini çekti. Arkadaşım gözlerimin önünde yaşlandı sanki. Gözlerinin ışığı azaldı.

"Evi bitiriyorlar bir gün. Teslim ediyorlar. Önceki dairemizden çok daha küçük bir şey karşımıza çıkan. Olsun, temizliği kolay olur, diyorum. Eve yerleşiyoruz. Bin kere yıkılsa, bin kere yeniden yapılsa kimsenin canı acımaz. Bu arsanın toprağı güzel hatıra tutmuyor, diyorum. Öyle geçiyor yıllar işte. İnsanlar gelip geçiyor. Ben kalıcıyım. Seyrediyorum...

Siz kalanlara çiziyorsunuz küçük küçük evleri, hayatları. Kalanlar için yazıyorsunuz. Kalanlara anlatıyorsunuz filmleri, hikâyeleri. Kalanlar için söyleniyor şarkılar. Gidenler yaşıyor sonuna kadar, kalanlar izliyor bitene kadar. Kalanın o renksiz, ışıksız hayatı da kendi küçük yolunda akıp gidiyor o sırada..."

Burada sustu. Ellerini kavuşturdu.

"Bu Nevzat neler yaşadı dersen, onu da eklersin kardeşim," dedi ve ayağa kalkıp bahçeye çıktı. Sonra bir şey unutmuş gibi geri geldi.

"Makarna yiyelim mi? Şöyle bol domatesli. Canım çekti," dedi.

Nevzat'ım benim, kardeşim. İyi insanım.

İtirazın olmaz diye düşünüyorum, senin okuduğun bölümden sonra şu son eklediklerime. Senin sözünü dinledim, yazdıklarımı Ayda'ya gönderdim. Senin bu konuda beni uyardığını, yazdıklarımı yayımlatmayacak olsam da bilmesi gerektiğini düşündüğünü filan da söyledim telefonda. "Okuyunca yazarım sana," dedi.

Gece yarısı bir mesaj geldi. Baktım, Ayda'dan.

"Bianca kim?" diye soruyordu.

"Henüz ben de bilmiyorum," diye yanıt verdim. Sonra bir daha bir şey yazmadı. Uyumuşum. Sabah uyandığımda bir mail gelmişti Ayda'dan:

"Sevgili Mert,

Yazdıklarını ara vermeden okudum. Anılarımdaki bazı eski boşluklar doldu, kapandı. İyi oldu," ne yalan söyleyeyim. Bilmek bazen iyi geliyor, bugün bir şey değiştirmese de.

Birkaç itirazım var tahmin edebileceğin gibi.

Yargıladığın, sınıflandırdığın o kadınlardan biri olabilirim. Sandığın kadar yüzeysel, küçümsediğin kadar kibirli olmadığımı, aksine kibirli tavrın senin satırlarında saklı olduğunu düşünüyorum. Değiştim mi? Evet, değiştim. Hangimiz aynı kaldık? Sen değişmemiş olsan, öyle açık yüreklilikle anlatabilir miydin her şeyi? Sanmıyorum.

Bu arada Nevzat çok doğru söylemiş; bana yanıt hakkı doğmuş.

Seni göreceğimi bilmek benim için de çok kaygı verici bir düşünceydi. Sadece bir gençlik aşkı, hep sevdiğim bir adam değil, çok değer verdiğim bir insanla yıllar sonra karşılaşacaktım. Seni hep çok önemserdim. Edis'in de, senin de benimle ilgili düşünceleriniz çok önemliydi. Sanırım o heyecanla kendimi beğendirmek ama belli etmemek isterken gayri samimi göründüm gözüne.

Annemle ilgili kısma gelince... Anneler ve kızları arasındaki virajlı yol, oğullar ve babaları arasında da alınıyor sanırım. Annem hepinizden önce benim kahramanımdır. Benim nasıl büyüdüğüm, neler hissettiğim sadece benim kalbimde saklıdır. Onun nasıl bir anne olduğuna evladı olarak sadece ben yanıt verebilirim. Okuduklarım içinde çoğu cümlen, yorumun beni çok duygulandırıp mutlu etse de bu iki şey kalbimi kırdı.

Sonra düşündüm de, bizim seninle bütün tarihimiz kendi yorumlarımız, algılamalarımız, sandıklarımız üzerine geliştirdiğimiz tepkilerle dolu. Hiç bu kadar açık açık dökülmemişiz aslında. Senin eski Ayda dediğini kızı sen ne kadar tanıyordun ki? Ben bile kendimi tanımaya henüz başlamışken...

Bence bu yazdıkların belki bir gün bir kitap olur. Mektubumu da kullanabilirsin. Ama isimlerimizi değiştir. Olayların bazılarını da. Sana o mektubu yolladığımda gitmeme engel olmanı, beni sevdiğini söylemeni beklemiyordum zaten. Bir dönemi kapatıyordum kendi içimde. Senin beni sevmediğini, önemsemediğini bilsem, düşünsem, gönderir miydim sence? Üzül istemiştim. Öğrendim ki çok üzülmüşsün.

Oysa şu anda nasıl da önemsiz o duygular. İnsan niye kendini bu kadar çok önemsiyor acaba? Niye hırpalıyor? Yazdıklarını okurken, değişen duygularımızın gücüne hayret ettim. Gençlik öyle bir şeydi sanırım. Her duyguyu şiddetle, en uç noktasında yaşayabilme kabiliyeti zamanla azalmasa hayat katlanılmaz bir cehenneme dönermiş. Mektubunu okurken 'büyüme yorgunluğu'nun dindiği huzurlu bölüme şükran duydum içimde. Yaşlanmanın sancısı başlamadan, her şeyin geçip gittiğini, bittiğini, uçuculuğunu idrak etmek, bir kez daha net bir şekilde görmek, anımsamak çok iyi geldi kalbime.

Bugün Bianca'yı ara. Onu davet ettiğimizi söyle. Anlattığın herkesle tanışmak isteyip istemediğini sor ona. Arkadaşlığını daha fazla ilerletme. Çünkü...

Çünkü arkadaşlar sevgili olur mu? Bence olmaz.

Sevgililer arkadaş da olabilir mi? Bu çok mümkün.

Tanımların yakasını bırak artık. Binlerce olasılıktan birinde daha -formu önemli değil- biz yine birlikte yol alırız. Zaman kısa.

Eski sevgililer arkadaş olur mu?

Keşke olsa...

Ayda"

İşte böyle.... Sonuna geldim galiba. En azından bu bölümün. Yaz bitti, sonbahar başladı. Bianca geliyor yarın. Bağ bozumuna. Şikago'ya gitmeyeceğim bu kış. Burada kalacağım. Şu ocakta bir şeyler pişirmek, renklerin değişmesi, istediğim kadar okumakla geçen günler nasıl olacak, bir görelim.

Yaşlı asma ağacının altında oturdum ve yazdıklarımı baştan sona okudum.

Kosova'daki sıvası yapılmamış, dış cephesi kapatılamamış tuğla binalar "başlanmamış bir hayatın"; Sicilya'daki terk edilen yapılar da "bitirilmiş ve unutulmuşların" şarkısını söylüyorlarmış meğer, diye düşündüm.

Biz hep ikisi arasında gidip geliyor, bir yerde kalmanın, bir gün "o birine" dönmenin yolunu arıyoruz. Şarkılar hiç susmuyor. Susmasın.

Bir de... O şiir var ya, Ahmet Muhip Dıranas'ın...

"Hatırada kalan şeyler değişmez zamanla," diyordu...

Haklıymış. Hatırada kalan değişmiyor, yaşayan yaş alıyormuş, o kadar.

Bu yazdıklarım bir kitap olur mu, gerçekten hâlâ bilmiyorum. Belki bir gün. Belki hiçbir zaman... Birazdan

bu dosyayı kaydedip arşive kaldıracağım. Bütün isimleri, bütün zamanları, bütün kişileri değiştirdim. Yaşananların bıraktığı iz aynı kaldı. Bir de o evin numarası...

Sevgili Okur...

Aramızdaki eski bağa ve bana daima güç veren varlığına teşekkür ederim.

Bir de Fü ve Hulkiş'e...

Biri başlarken, biri biterken, gördükleri rüya ile bana birer kanat oldu. Umarım bu hikâyenin uçuşu uzun ve güçlü olur.

Desteği olan herkese minnettarım.

18 Mayıs 2024
Prizren - Sciacca - İzmir

İCLAL AYDIN ilköğretim, lise ve yüksek öğreniminin bir kısmını Ankara'da tamamladı. Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümünde oyunculuk eğitimi alırken Berlin'e yerleşti. Berlin'deki profesyonel tiyatro çalışmalarının altıncı yılında Türkiye'ye dönerek televizyon projelerinde yapımcı-sunucu ve oyuncu olarak çalışmaya başladı.

1990 yılından beri tiyatro ve televizyon projelerinde metin yazarlığı da yapan Aydın'ın ilk kitabı *Hayat Güzeldir*, 2001 yılında okurla buluştu. Ardından *Bitmiş Aşklar Emanetçisi* (2003), *Yaz Bitmesin* (2004), *Gördüğüme Sevindim* (2005), *Evlerin Işıkları Bir Bir Yanarken* (2009), *Senin Adın Bile Geçmedi* (2009), *Kâğıt Kesikleri* (2010), *Zeynep Lal Büyürken* - "Resimler Rengârenkler" (2011), *Zeynep Lal Büyürken* - "Kanatlar" (2011), *Bir Cihan Kafes* (2013), *Unutursun* (2017), *Üç Kız Kardeş* (2018), *Kalbimin Can Mayası* (2019), *Söylenmemiş Sözler* (2021) ve *Bunu Sen Oku* (2023) isimli kitapları yayımlandı.

2003-2005 yılları arasında *Gülümse* isimli haftalık bir kadın dergisinin yayın yönetmenliğini yaptı. 2001-2013 yılları arasında önce *Sabah*, sonra *Vatan* gazetesinde söyleşiler yapan ve günlük köşe yazıları yazan İclal Aydın, 2001-2015 yılları arasında aralıklarla *Elele* ve *Seninle* isimli dergiler için röportajlar yaptı. İclal Aydın, televizyon ve sinema çalışmalarına devam ediyor.